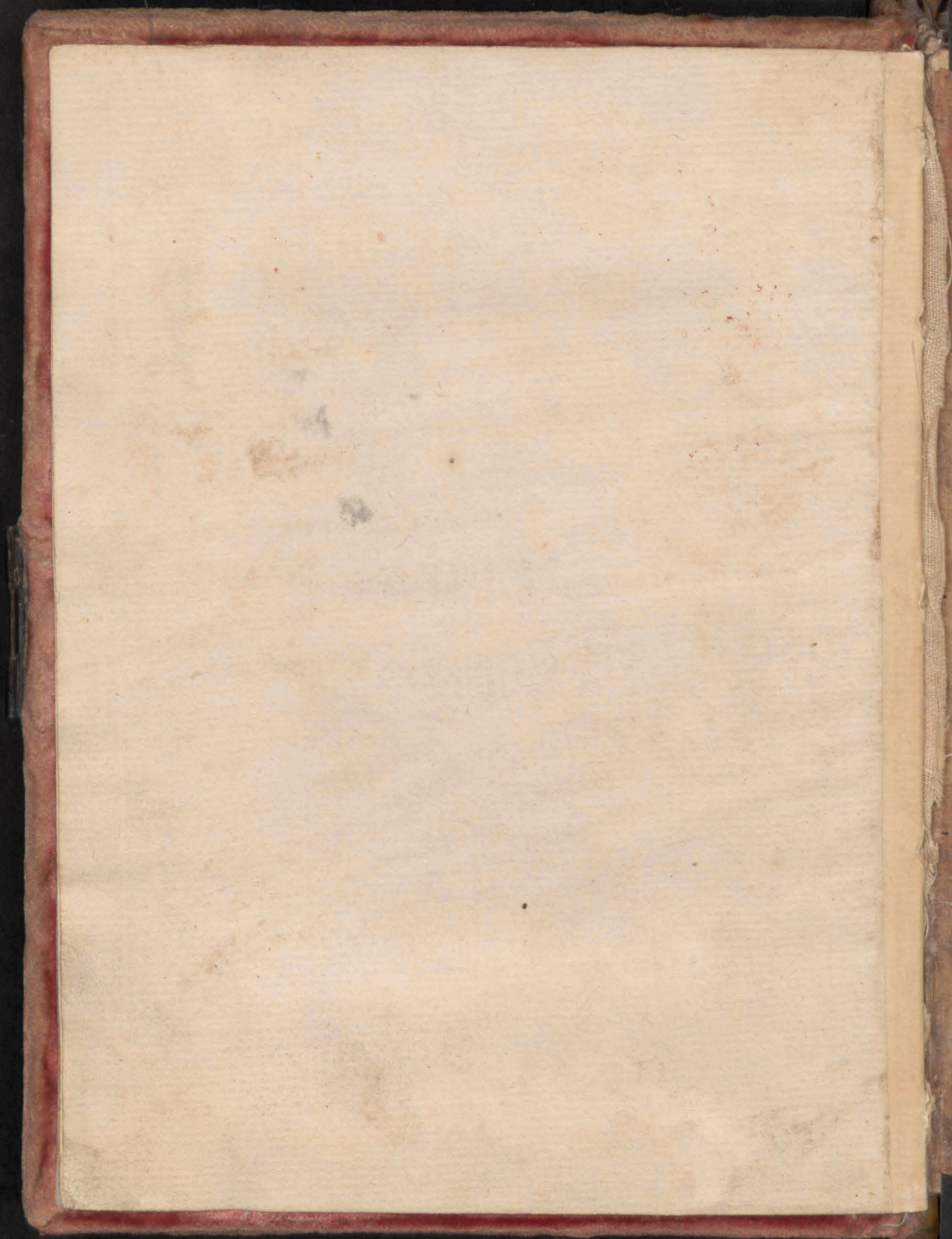

Item poczyna szye re
gestz na statuta y na
nyektore articuli przez
oszwyeczonego pana
a pana kazymirza s
bozey lasky krola pol
skyego vstawyone kto
re wrzund wtychych
kszyagach ssa wipisane

Item patrz przykazanya krolyewsz
kyego lystu I
Item patrz statutu vstawyonego prze
cyw sandzy na odpor ku wyssremy
ozawo lystu I
Item patrz statutu przyzwolyenya
o dzyesszyeczyny lystu II
Item patrz statutu v zanaczy kaplany
albo szwyaczonego zaka lystu III

 1

Item poczyna szye re-
gestr na statuta y na
nyektore articuli przez
oszwyeczonego pana
a pana kazymirza s
bozey lasky krola pol
skyego vstawyone kto
ze wszzund wtychych
kszyagach ssa wipisane

Item patrz przykazanya krolyewsz
skyego lystu l
Item patrz statutu vstawyonego prze
czyw sandzy na odpor ku wyszcz[illegible]
czawo lystu l
Item patrz statutu przyzwolyenya
o dzyeszyaczynu lystu n
Item patrz statutu o zana[illegible] kaplanu
albo szwyaczonego zaka lyst[illegible] m

Item patrz statutu gdy by pan chczial kupyoz dzyeszyaczyna lystu iii
Item patrz statutu gdy kto zaklnye yn tezdyetem lystu iii
Item patrz statutu o dzyeszyaczynach ogrodnych lysthu iiii
Item patrz statutu o kupyoney dzye szyaczynye lystu iiii
Item patrz statutu przyzwolyenya o dzyeszyaczynach lystu iiii
Item patrz statutu a twardoszczy thych vstaw lystu iiii
Item patrz statutu o dzyeszyaczynye za stawyoney lysthu iiii
Item patrz statutu o rozyezdzye gra nyczznym lysthu v
Item patrz statutu yz kazdy nam pod dany ma stacz pod szwa chorągwya ly sthu v
Item patrz statutu Iz wyny ma bycz dan za zaka dluznykowy lystu v
Item patrz statutu o dzyeczkowamy wyny sadzyego lysthy vi
Item patrz statutu o pyeczaczy dycho wszkyey lystu vi
Item patrz statutu yz szolthyszy ma ya na woyna yechacz lysthu vi

Item patrz statutu gdy by pan chcział kupyycz dzyeszyatczyna lystu iii
Item patrz statutu gdy kto zaklnye yn trzdyctem lystu iii
Item patrz statutu o dzyeszyaczynach ogrodnych lysthu iiii
Item patrz statutu o kupyoney dzyeszyaczynye lystu iiii
Item patrz statutu przyzwolyenya o dzyeszyaczynach lystu iiii
Item patrz statutu a twardosczy thych vstaw lystu iiii
Item patrz statutu o dzyeszyaczynye zastawyoney lysthu iiii
Item patrz statutu o rozyezdzye granycznym lysthu v
Item patrz statutu yz kazdy nam poddany ma stacz pod szwą chorągwyą lysthu v
Item patrz statutu Iz wymy ma bycz dan za zaka dluznykowy lystu v
Item patrz statutu o dzyeczkowanyv wyny sadzyego lysthy vi
Item patrz statutu o pyeczaczy oycżowszkyey lystu vi
Item patrz statutu yz szolthyszy mają na woyna yechacz lysthu vi

Item patrz Statutu O doszwyaczszenyu
szwey slyachethnosczy lysty XIIII
Item patrz statutu O zlodzyeystwo
pczol albo myodu lysthu XV
Item patrz statutu O doszwyaczszenyw
zan thylnych lysthu XV
Item patrz statutu O doszwyadszenyw
szwyadkow na sluzebnyka lystu XV
Item patrz Statutu O doszwyaczszenyu
zan gdy kto kogo vrazy wzwadzye ly
szthu XV
Item patrz statutu Iz klyathy moze sz
wyadszycz acz by naten czasz ynszych
nyebylo lyszthu XVI
Item patrz statutu Iz przyrodnym
nyegdy moze szwyadszycz lysthu XVI
Item patrz statutu Iz dawnoscz trzech
lyath y trzech myeszyaczy lysthu XVII
Item patrz statutu O dawnosczy o de
dzow lyath lysthu XVII
Item patrz statutu O dawnosczy o prze
zodzonego yego pyenyadze lystu XVII
Item patrz statutu O dawnosczy o prze
dana dzyedzyna lysztu XVIII
Item patrz statutu o pozyczanyu pszeny
czе albo ynszego zboza lysthu XVIII
Item patrz statutu o placzye trzecz[o]

Jtem patrz statutu Jz sluzebnyk zwo-
lya sadzyego ma pozywacz lysthu x
Jtem patrz statutu Jz nykth nyema-
chodzycz zbroya przed sand lysthu x
Jtem patrz statutu Jz zly podlug
zasluggy ma czyerpyecz lystu x
Jtem patrz statutu Jz sadzya przez
sluzebnyka ma pozwacz lystu xj
Jtem patrz statutu Jz kromye powo-
du zadny nyema bicz pozwan listu xj
Jtem patrz statutu gdy kto odpyera
kyem az by byl wstrzodnach dalyekych
lysthu xj
Jtem patrz statutu o dzyeczkowanyu
dwv wolu lystu xij
Jtem patrz statutu o wynye ktora rze-
czona yesth szyedmadzyesczya lystu xij
Jtem patrz statutu o dzyeczkowanyu
zyemyan lysthu xiij
Jtem patrz statutu Jz powod ma poz-
wacz sapyerza lysthu xiij
Jtem patrz statutu o zastawye dzye-
dzyny albo czego ynego lystu xiij
Jtem patrz statutu o doszwyadczenyu
gwalthu lysthu xiiij
Jtem patrz statutu gdy myesczanyn
dal by sukno na borg lyszthu xiiij

yey maczyerze lyſthu XXij
Jtem patrz Statutu o zbyeglem slyachczycz lyſthu XXij
Jtem patrz statutu o placzye ſzluzebnyczem albo woznego lystu XXij
Jtem patrz statutu o spaſzyenye zboza przez bydla lysthu XXij
Jtem patrz statutu gdzye komu dadza woyna tham ma ſtacz lystu XXij
Jtem patrz statutu Jz pozoſcza ma biez ognyem spalyon lystu XXiij
Jtem patrz statutu o dzyewyczem gwalczye albo o nyewyeſczyem lysthu XXiij
Jtem patrz statutu o przywylyeyu strazczonem lysthu XXiij
Jtem patrz statutu o zbyeglem kmyeczyu lystu XXiij
Jtem patrz statutu Jz szyroty nyema ya dawnosczy lysthu XXiiij
Jtem patrz statutu Jze czyſty czlowyek a nyenaganyony ma ſzam odycz lystu XXiiij
Jtem patrz statutu Jznykth czyycy zeczy nyema bracz bez wolyey czyyey lysthu XXiiij
Jtem patrz Statutu gdy kogo vkaſſzy pyeſz lyſthu XXV
Jtem patrz statutu gdy ktho zagaſzy

nym trzynaczczye lystku XVIII
Item patrz statutu Iz kyedy se zda
nye wszdey moczy stoyy lystu XIX
Item patrz statutu O konyu rkład
nem we wsy lystu XIX
Item patrz statutu O przyaczyu pal
czow ktorych kol myą lystu XX
Item patrz statutu Gdy sadzy ktho
nye nagany tedy yego skazanye ma
mocz lysztku XX
Item patrz statutu Iz pyrwsze ska
zanye sadzyego ma mocz lystu XX
Item patrz statutu O dzyedzyczu po
spolytym myedzy braczya lystu XX
Item patrz statutu O puszczyznye
kmyeczey lystu XX
Item patrz statutu O porzyczonem ko
nyu rdzowym nadroga komu lystu XX
Item patrz statutu Gdy kmyecz kmye
czya zabyye lystku XXI
Item patrz statutu yz yeden ma bycz
powolan o mazoboystwo lystku XXI
Item patrz statutu o szmyerczi vczkw
zego przez przyczyny lystu XXI
Item patrz statutu O slyachczyczu
zabyczyu lystku XXI
Item patrz statutu o zabyczyu nyeczy

Item patrz statutu y sadzya nyema z-
dacz kromya powoda lystu XXXV
Item patrz statutu Jz pan nyema cho-
dzycz zaszluzebnykyem do sandu lystu
XXXV
Item patrz statutu Gdy kto kord albo
myecz wszadzyl wyytnye lystu XXXV
Item patrz statutu ktho ma dacz sluze-
bnyka lystu, XXXVI
Item patrz statutu O pozwanyu nyeza-
dlywem lystu XXXVI
Item patrz statutu o dzyedzynye zastha-
wyoney y o yey dawnoszczy lysztu XXXVI
Item patrz statutu o wzyaczyv wolow
albo kony gwaltem lystu XXXVII
Item patrz statutu O rzeczy wszeczne
gdy by szye zaszya kto wroczyl do ysza-
dzyey na odnowyenye lystu XXXVII
Item patrz statutu Gdy kto sadzy przy-
gany yz by mv wgyego rzeczy krothko
vczynyl lyszthu XXXVII
Item patrz statutu O Rakoyemsthwo
lyszthu XXXVII
Item patrz statutu O zasztawye zy-
dowszkyey lyszthu XXXVIII
Item patrz statutu Gdy kto kogo za-
szthapy przed sandem lystu XXXVIII

Item patrz statutu o dobrowolyeny sztwie slyachethnem y o krolyewszkyey sluzbye lyszu xxxviii
Item patrz statutu o poszagu dzyevyczem namyenyonem lysztu xxxviii
Item patrz statutu o dzyalye oyczowskyem szwemy syny lystu xxxix
Item patrz statutu o zabyczyu slyachczycza albo kmyeczya lystu xl
Item patrz statutu o gwalczye dzyewyczem lystu xl
Item patrz statutu komv by dano wyna o zlodzyeystwo lystu xli
Item patrz statutu o zlodzyeystwye we wszy albo na polyu lystu xli
Item patrz statutu o lychwye zydowszkyey lystu xli
Item patrz statutu o zydoch listu xli
Item patrz statutu o potwarzy sluzebnyka lystu xli
Item patrz statutu gdy sluga pomagayacz zapanem nyekogo vrazy lystu xlii
Item patrz statutu o zabyczyu nyeczyyego bydlyaczya lystu xlii
Item patrz statutu o dzyeczkowanyu lyaszow albo gayow lystu xlii
Item patrz statutu o wyrabyenyu da

Item patrz statutu o dobrey monecze
lysthu xlvj
Item patrz statutu Iz kazdy dlug
szwoy ma placzycz szam lystu xlvj
Item patrz statutu o zakoyemsstwy-
y o zastawye lystu xlvj
Item patrz statutu o thych czo na
woyna yada lystu xlvij
Item patrz statutu o thych czo woy-
ny yada lystu xlvij
Item patrz statutu o doszwyadsze-
nyu swego slyachecztwa lystu xlvij
Item patrz statutu o pessagu sstve-
strzymnym od krala lystu xlvij
Item patrz statutu o zaplaczy wye-
kwego dlugu lystu xlvij
Item patrz o wszytkych statutach przes
Oszwyeczonego kxyazaczya krolya p-
olskyego na seymye nowomyeyssz-
kyem vstawyone ktore wszadzyech
zyemskych maya bycz dzyerzane ly-
sthu xlviij
Item patrz statutu aby wszadzyech z
gwalthu any zwady nyeczynyono ly-
sthu xlviij
Item patrz statutu aiz by ktho szadze-
go wszadzye wczym zuszyl lystu xlviij

Item patrz statutu Ile krocz sandy :
zyemszkye do roka maya bycz lystu xlix
Item patrz statutu aby od tych myast
odwolanye rokow nyebylo lystu xlix
Item patrz statutu aby odwolanye ro
kow prozne bylo skazone lystu xlix
Item patrz statutu o ktore summy sza
dzye y podsadkowye nyemaya szadzicz
lysthu xlix
Item patrz statutu yz rzyecze czaszow
naznamyonowanych wszady maya bicz
sadzone lystu xlix
Item patrz statutu aby lysty krolye
wszkye sprawyedlywosczy przeskadza
yacze nyebyly wydawane lystu l
Item patrz statutu Iz o kmyecze zbie
gle wgroczywye maya czynycz lystu l
Item patrz statutu aby potwarcze y po
zwy falszywe y nyerzadne wszadzyech
myescza nyemyaly lystu l
Item patrz statutu aby rzemyesznyczi
przychodnyow y opczych lyudzy wszy
ym przedawanyu nyevczyazaly ly
stu l
Item patrz statutu aby wmyesczyech
zapowowyedzy targow nyebyly lystu li
Item patrz przikazanya krolyewsz

Item patrz statutu gdy ktho pozywa
o laky lyaszy gaye stawy lystu liij
Item patrz statutu gdy ktho kogo pozy
wa o oszyadlosczą lystu liiij
Item patrz statutu o wydzyerzenyv zyem
skycy danym gdy lysthu liiij
Item patrz statutu o odkladanyv y o za
przewanyv rokow nyeslusznem ly
sthv lv
Item patrz statutu gdy knyecz knye
czya wczem obwyny lystu lv
Item patrz statutu gdy kogo pozowa
o ktora kolwyek rzecz lystu lv
Item patrz statutu gdy bywa zaloba o
dzyedzyczsthwo lysthu lv
Item patrz statutu gdy kto ynszem y
myenyem badzye pozwan nyzly wlasz
nem lystu lv
Item patrz statutu gdy kto ktorego
kolwyek stadla o pozosthwo badzye ob
wynyon lystu lvj
Item patrz statutu gdy kto odklada
rok prawdzywa nyemocza lystu lvj
Item patrz statutu o odkladanyu roku
o wyadsze lysthu lvj
Item patrz statutu gdy kto o czelyadz
golothy kogo pozywa lystu lvii

Item patrz statutu gdy by kto byl ob wynyon o kradzyez lystu lvii
Item patrz statutu gdy vktorego zyemyanyna slugebnyk kmyeczya zbyegle go lyczuye lystu lvii
Item patrz statutu gdy kto pozwany o kmyeczye zbyegle ku prawv dzyedzyczenemu szyeczyagnye lystu lviii
Item patrz statutu gdy kto kogo nyesprawnye zdawa lystv lix
Item patrz statutu gdy kto pozwany zaloby przy lysthv lix
Item patrz statutu gdy kto pozywa pod wyna krolyewszka lystu lx
Item patrz statutu gdy wynny vprzedzy powoda wzdanyu lystu lx
Item patrz statutu gdy kogo przed sandem thkuta o wynv lystu lx
Item patrz statutu o odkladanyu zokow lystu lxi
Item patrz stututu o odkladanyu zokow wgroczthwye lystu lxii
Item patrz statutu Iz karczma any mlyn zadney oszyadloscziy nyemaya lystu lxiii
Item patrz statutu gdy kogo pozowa ku zapyszowy lyszthu lxiii
Item patrz statutu Iz Mynwta skxyag sto

rze krolyewszkyem danych lystu lxxvii
Item patrz statutu o temze lystu lxxvii
Item patrz statutu o pozwyech lystu lxxviii
Item patrz statutu ktorzy szye wyma-
wyaya pany swemy zwczynky nyekto-
rego lystu lxxviii
Item patrz statutu o pozwyech lystu lxxviii
Item patrz statutu o themze lystu lxxviii
Item patrz statutu o themze lystu lxxix
Item patrz statutu o chytrosczy y o
vporznosczy lystu lxxix
Item patrz statutu o themze thaka rzecz
lystv lxxix
Item patrz statutu o themze lystu lxxx
Item patrz statutu o krnabrnosczy albo
vporznosczy lystu lxxx
Item patrz statutu gdy kto pusczon ba-
dzye w vyazanye lystu lxxx
Item patrz statutu o doszwyaczczenyv
lystu lxxxi
Item patrz statutu gdy ktho badzye poz-
wan o gwalth lystu lxxxi
Item patrz statutu o doszwyadczenyv
slyachecztwa lysthu lxxxi
Item patrz statutu gdy kto kogo obwy-
ny o rany lystu lxxxi
Item patrz statutu gdy kto komu przo

bez plodv schodza lystu lxxxv
Item patrz statutu gdy kto komv konya pozyczy lystu lxxxv
Item patrz statutu o mazoboystwye lysthu lxxxv
Item patrz statutu gdy slyachczycz slyachczycza zabyye lystu lxxxvi
Item patrz statutu o mazoboystwye lysthv lxxxvi
Item patrz statutu o zboyczach listu lxxxvi
Item patrz statutu o skodach we zbozv lystv lxxxvi
Item patrz statutu o pozostach listu lxxxvi
Item patrz statutu ktorzy panny gwalcza lystu lxxxvi
Item patrz statutu o przywylyeyoch lysztu lxxxvii
Item patrz statutu wyny o ktore kxyeczie moga wstacz wszysczy lystv lxxxvii
Item patrz statutu o lyeczyech albo dawnosczy dzyeczynney lystu lxxxvii
Item patrz statutu gdy maz poczlymy badzye obwynyon lystu lxxxvii
Item patrz statutu gdy kto spyaczemv na drodze wezmye czo lystv lxxxvii
Item patrz statutu gdy czyy pyesz kogo vgrye lystv lxxxvii

Item patrz statutu o zagaszenyu szwyecze wzwadzye lysthu lxxxviii
Item patrz statutu o ygrayaczych kosthky lystu lxxxviii
Item patrz statutu o temze lysthu lxxxviii
Item patrz statutu o drapyesthwye yadaczych na woyna lystu lxxxviii
Item patrz statutu o ymyenyu gdy macz vmrze lystu lxxxviii
Item patrz statutu o zlodzyeystwye y o czczy nyemayaczych lystu lxxxix
Item patrz statutu o lychwye listu lxxxix
Item patrz statutu gdy kto czyy lyaszal bo gay pozaby lystu lxxxix
Item patrz statutu gdy czelyadnyk czyy wnoczy komu czo vkradnye lystu lxxxix
Item patrz statutu gdy kto komu skrzwe szynystwo zada lystu lxxxix
Item patrz statutu o wynach zwczerskych bez rozlanya krwye lystu xc
Item patrz statutu gdy ktho kmyeczya rany alb vbyye lystu xc
Item patrz statutu o ycych czo bratczya swa zabyyaya lysthu xc
Item patrz statutu o wynach sczepow lystu xc
Item patrz statutu gdy kto czo komu bez

prawa weznye lystv xc
Jtem patrz statutv gdy kto komv gwal
them zolya poszyeve lystv xc
Jtem patrz statutv gdy kto komv woly
gwalthemwye weznye lystv xc
Jtem patrz statutv o zytach lystv xci
Jtem patrz statutv o tynize lystv xci
Jtem patrz statutv o wynach woyewod
panow saudz podsadkow pyssarzow ;
podkomorzych lystv xci
Jtem patrz statutv o wynach ktorych kol
wye vqyez lystv xci
Jtem patrz statutv gdy kto zany albo za
wye zwyerza lystv xci
Jtem patrz statutv gdy ktho czyyn sa
ka koszy lystv xcii
Jtem patrz statutu gdy kto kogo wyczye
zany lystv xcii
Jtem patrz statutv o zakownach lysz
thv xcii
Jtem patrz statutv o rudowach y o vrz
wyenye lysthv xcii
Jtem patrz statutv o oczysczyenyv dra
pyestwa lysthv xcii
Jtem patrz statutv o ualyeczyenyv mye
ska szpyenyadzmy lystv xciii
Jtem patrz statutv o owocznem dzyenye

gwalthownye podrabyonem lysthv XCIII
Item patrz statutv o oczyszczyenyv wlodarza albo sluzebnyka lysthv XCIII
Item patrz statvtu o kvpyenyv y przedanyv solthystwa lysthv XCIII
Item patrz statutv o dawnosczy listu XCIII
Item patrz statutv o dawnosczy o zlodziejstwo lysthv XCIII
Item patrz statutu o dawnosczy dzyeczy lysto XCIII
Item patrz statutv o dawnosczy listu XCIIII
Item patrz statutv o dawnosczy o mazoboystwo lystv XCIIII
Item patrz gdzye szye vozpoczynaya statuta wopathrwczy vstawyone napzzod gdy synom macz vmrze lysto XCIII
Item patrz statutv gdy kto kogo wyrzeka weznye zymyenyem lysto XCIIII
Item patrz statuty gdy ktho wpadnye w mazoboystwo lysthv XCIIII
Item patrz statutv o wyenye y o poszagv lystv XCIIII
Item patrz statutv o wdowye lysto XCIIII
Item patrz statutv ktho szye mryeny bycz slyachczyczem albo zyczerzem lysthv XCV
Item patrz statutv gdy szye ktho mye

ny bycz slyachczyczem a kmyeczya nye
ma lysty XCV
Jtem patrz statvtv o wdowach listv XCV
Jtem patrz statutv o odkladanyv ro
kow nawyeczy lysty XCV
Jtem patrz statutv gdy kto skym nawydze
nye wezmye lysty XCV
Jtem patrz statutv gdy ktho vmrze ma
yacz dzyeczy syny albo dzyewky lystu XCV
Jtem patrz statutv o glowa lysty XCV
Jtem patrz statutv o zlodzyeyv lysty XCV
Jtem patrz statutv o kmyeczyv a o slyach
czyczv lysty XCVI
Jtem patrz statvtv o zlodzyeyv lysty XCVI
Jtem patrz statutv o opyecze synowcza
lysty XCVI
Jtem patrz statutv gdy ktho kogo pozywa
lysty XCVI
Jtem patrz gdzye szye poczynaya artic
ly zrozmaythych statvth krolow kazymye
rza y wlodzyslawa sebrane y nyekthore
przywylyeye prawom zyemskyem przez
nye przydane, naprzod naprzeczyw drapie
zczom dobr koscyelnych lysthv XCVI
Jtem patrz statutv o przyszyaga slyzebny
kow gdy ye woyewoda vstawya lysty XCVIII
Jtem patrz przyszyagy zydowszkyey prze

czyw krzesczyanom lysty xcvm
Jtem patrz statuty yako ma bycz zydo
wy przepowyedana przysyaga listy xcvm
Jtem patrz statuty Jz lysthy krolewsz:
kye ky odwloczę sprawyedlywosczy nye:
maya bycz wydawane lysty xcix
Jtem patrz przywylyeya naprzeczyw o
tym ktorzy klyathwy duchowny dw:
zey roky czyrpya przepys albo odnowe
nye przywylyeya prawego włodzysla:
va krolya odnowyony przez kazymyerza
lysty xcix
Jtem patrz odnowyenya praw zyems:
kych sprzylozenyem nyektorych articu:
low przez o szwyeczonego kazimyerza
krolya polskyego lysty cm
Jtem patrz gdzye szye poczynaya nawy:
sze członky prawa zyemskyego przez na:
o szwyeczenyshego kxyadza kazymye:
rza krolya polskyego y prelathy y ry:
czerze yego vstawyone na wyeczoch po:
spolytych wyslyczkych ¶ napyerwey
gdy kto kogo pozowye o własne dzye:
dzyczthwo lysthy cxi
Jtem patrz statuty o dzyedzyczthwach
ktore rzeka dzyely lysthy cxi
Jtem patrz statuty yako kazdy ma szye

pod chorągwya stawyecz lysthv cxi
Item patrz statutv o thych czo nyechcza
doszyecz vrzynyecz any porąky shanyebz
lysthv cxi
Item patrz statutv gdy sadzye albo vrza
dnycy czyadzyaya drapyeząącz listv cxi
Item patrz statutv o synoch ktorzy nyeo
pyeczączy gdy oczyecz zyw nyetną ga ly
stv cxi
Item patrz statutv Iz solthysszy ducho
wny y szwyeczczy maya yscz na woyna
lysthv cxi
Item patrz statutu o woyewodach listv xcj
Item patrz statutu yako sądy maya bicz
sadzony lystu cxi
Item patrz statutv Iz panowye sądo
myeczsky krakowsszy na trzech myę
sczoch maya swe sady myecz albo san
dzycz lysthv cxi
Item patrz statutv Iz zapanyska wy
na nyema wozny kmyeczya pozywacz
lysthv cxii
Item patrz statutv ktorzy nyerzadnye
pozywany bywaya przed krolya ly
stv cxii
Item patrz statutv o woznych yz nye
maya bez przykazanya sadzyego

nykogo pozywatz any kmyeczya naga-
batz lysto CXII
Item patrz statutu ktorzy ku sandowy
zwyaskanyem przychodza lysto CXII
Item patrz statutu gdy kto czo vczyny
spanyskyego kazanya lysto CXII
Item patrz statutu o thych kthorzy ssa
pozywany a ony wdalyekych stronach
ssa a nyemasz ych wthey tho zyemy ly-
stho CXII
Item patrz statutu yako ma bycz ktho
oczczyadzan lysto CXII
Item patrz statutu o wynye szyedmy-
dzyesczyath zacz yesth lysthu CXII
Item patrz statuty gdy kto kogo o dzie-
dzyctzwo pozowye lysto CXIII
Item patrz statuto gdy kto kogo obwyny
o gwalth lysto CXIII
Item patrz statutu gdy kogo oskarza o zlo-
dzyeysthwo lysto CXIII
Item patrz statutu gdy kto komu czo na
oyczyzna pozycza albo na borg lysto CXIII
Item patrz statutu gdy komu rzekna thy
nyeyestes slyachczycz lysto CXIII
Item patrz statuto gdy ktho kogo zany
za yego poczathkyem lysto CXIII
Item patrz statutu gdy kto zszczyny wye

naydzye albo nayedzye naczyy dom a
vzany mv oycza albo matz lystv cxiii
Item patrz statvtv mogaly klyaczy wye
dzyeny bycz na swyadzeczthwo lystv cxiii
Item patrz statvtv o dawnosczyach ly
stv cxiii
Item patrz statvtu o thych czo maya wza
stawye dzyedzyczstwa lystv cxiii
Item patrz statvtv o wyenye nyewye
sczyem lystv cxiii
Item patrz statutv o wdowye czo ma dzie
dzyczthwo wyenye lystv cxiii
Item patrz statutu gdy ktho naczyyem
dzyedzyczstwye stawy plothy lystv cxiii
Item patrz statutu o o pyekalnyku szyroth
lystv cxiii
Item patrz statutu gdy ktho przeda ymye
nye lystv cxiii
Item patrz statvtv gdy kto czo komv pozy
czy lystv cxiii
Item patrz statvtu o xampathnem dza
mozyego lystv cxiii
Item patrz statutv sadzyedzy mayaly zlo
dzyeya czyyego gonycz lysthv cxiii
Item patrz statutv o zanach lystv cxiii
Item patrz statutv o nyesprawyedlywem
szkazanyv lystv cxiii

chczycza szromoczy lystu CXVI
Item patrz statutu gdy slyachczicz slya-
chczycza zany albo byye CXVI
Item patrz statutu gdy kto komv gwal-
townye wezmye czo lysty CXVI
Item patrz statutu gdy kto komv czyya-
zolya poszyeye lystv CXVI
Item patrz statutu gdy kto kopa napo-
lyv wezmye lystv CXVI
Item patrz statutu gdy kmyecz slyach-
czycza zany lystv CXVI
Item patrz statutu gdy kto czo naydzye
a nyewroczy lystv CXVI
Item patrz statvtv gdy kto pozaby dzyevo-
owoczowe lystv CXVI
Item patrz statutu o dzyalye braczkyem
przed przyyaczyelmy lystv CXVI
Item patrz statutu o glowa lystv CXVI
Item patrz statutu gdy [illegible] ska-
zanye wyyna [illegible] lystv CXVI
Item patrz statutu o opyekadlnykoch lystv CXVI
Item patrz statutu kto ma szyeythv dacz
zolyeglczowy albo kto moze lystv CXVII
Item patrz statutu gdy kmyecz vczyecze
bez wyny pana swego lystv CXVII
Item patrz gdzye szye poczyna dekonanye
wpyątkowye na szwyatho szwyątego

Barthlomyeya vstawyone pod lyathem
bozem thyszyacz czthyrzy stha lyath czter
dzyesczy y trzthyrzy lysthv CXVII
Item patrz czo szye stalo wszyradzye do
konanye na pospolythem seymye lysz
thv CXVIII
Item patrz gdzye szye poczyna statuth kro
lya sigmuntha yego myloszczy o bywa
nyv gratyey myedzy dobry naszemy kro
lyewszkyemy y poddanych naszych thak
duchownych yako szwyeczkych listv CXIX
Item patrz statutu gdzye szye poczynaya
statuta wlodzyslawa zlasky bozey kro
lya polskyego lystv CXX
Item patrz przykazanya wlodzyslawa
krolya lystv CXX
Item patrz statutu o odkladanyv rokov
lysthv CXX
Item patrz statutu o odkladanyv rokow
na roczech lystv CXX
Item patrz statvtv zona po smyerczy
maza swego wyenye wszwym ma zo
sthacz lysthv CXXI
Item patrz statutu zona po szmyerczy
maza swego ma zosthacz przy domowych

Jtem patrz statutu O thernze lysty CXXVIII
Jtem patrz statutu Jz oczyecz za zywotha
moze dzyeczyom y zenye opyekaluyka v
stawycz lysty CXXIX
Jtem patrz statutv O oyczv ktory chcze po,
vatcz druga zona lysty CXXIX
Jtem patrz statvtv o thernze lysty CXXIX
Jtem patrz statvtu gdy dzyewky nyema,
va bratha po szmyerczy oyczowey ly,
sthy CXXIX
Jtem patrz statutv o chytroszczy pry,
rodzonych lysty CXXX
Jtem patrz statvtu o dawnoszczy zasta,
wy lysty CXXX
Jtem patrz statutu O pothwarczach ly
sty CXXX
Jtem patrz statutu O granyczach ly,
sthy CXXX
Jtem patrz statutu yako maya bycz
kxyazy zyemskye chowane lysty CXXXI
Jtem patrz statutu O porodzkoch yako
maya bycz lysty CXXXI
Jte patrz statutu o pamiątnem sądzyego
lysthy CXXXI
Jtem patrz statutv ktore rzeczy staro,
szthy maya sandzycz lysthy CXXXI

Item patrz statutu albo articulow gdzie
szye poczynaya statuth polskych wybra
ne krothkyem polozenyem Naprzod gdy
kthо kogo pozywa o wlaszne dzyedzyctwo
lystv CXXXV
Item patrz statutu o dzyedzycthwach
kthore rzeka dzyely lystv CXXXV
Item patrz statutu kazdy ma szye pod
chorągwyą stawyecz lysthv CXXXV
Ite patrz statutu o tych czo nyechczą doszycz
vczynycz any zakonnyw postawycz gdy
bada przewyczyązeny wszadzye listv CXXXV
Item patrz statutv gdy szandzye albo v
rzadnyczy czyadzaya drapyezacz ly
stv CXXXV
Item patrz statutu Iz synowye nyema
ya myecz pyeczączy szwey yako oyczowye
zywa lystv CXXXV
Item patrz statutv Iz solthyszy ducho
wny y szwyeczczy maya ydz na woyna
lysthv CXXXV
Item patrz statutu o woyewodach ly
sthv CXXXV
Item patrz statvtv Jako sady maya bycz
sadzony lystv CXXXVI
Item patrz statutv Iz panowye sando

Item patrz statuto gdy ktho kogo obwy-
ny o gwalth lysty cxxxvii
Item patrz statuto gdy kto kogo oszkar-
zy o zlodzyeystwo lysty cxxxvii
Item patrz statutu gdy ktho komu czo
na borg da lysthy cxxxvii
Item patrz statuto gdy komu ktho przy-
gany o slyachetzthwo lysty cxxxvii
Item patrz statuto gdy ktho kogo za-
[illegible] za yego poczathkyem lysty cxxxvii
Item patrz statuty gdy kto zbroynye
nayedzye na czyy dom a [illegible]
[illegible] albo macz lysthy cxxxviii
Item patrz statuty moga ly klyaczy
[illegible] bycz na swyadeczthwo ly-
sty cxxxviii
Item patrz statuty o damnosyach ly-
sty cxxxviii
Item patrz statutu o [illegible] czo maya
[illegible] dzyedzycztwa lysty cxxxviii
Item patrz statuty o [illegible]
[illegible] lysty cxxxviii
Item patrz statuto gdy ktho narzywa
[illegible] statuy platy lysty cxxxviii
Item patrz statutu o [illegible] czo ma
[illegible] wyenye albo [illegible]

Item patrz statutv aby z zadna bronya wdom sadv nyechodzono lystv cxlvi
Item patrz statutu aby zadny starosta nyeszadzyl ynaczey yedno wedlye v- sthaw thych lysthv cxlvi
Item patrz statutu o polozenyv knag zyemskych lystv cxlvii
Item patrz statvtv czo ma bycz san- dzono napyrwszym kxyag polozenyv lysthv cxlvii
Item patrz statvtu o rzecze polozonem nawalny sgyem lystv cxlvii
Item patrz statutv gdy by ktho gwal- thownye wszedszy wdom zabyl gospo- darza lystv cxlvii
Item patrz statutv kyedy by czyy slu- ga gwalthy domowy vczynyl lystv cxlviii
Item patrz statutv o mazoboyczach s- slachthy zprzygody lystv cxlix
Item patrz statutv o gwalthownykoch dzyewycz y nyewyasth lysth cxlix
Item patrz statutu o wydzyelyenyv granycz lysthv cxlix
Item patrz statutv o knyeczyoch zbye- glych lystv cl
Item patrz statutu aby knyeczye nye-

zzadnye od panow nyeodchodzyly
lysthv cl
Item patrz statutv o odkladanyv gra-
nycz lysthv cl
Item patrz statutu o wydzyerzenyv
wolyey kmyeczyom od panow daney
lysthv cli
Item patrz statutv o posszagv nyewye-
sczyem lysthv cli
Item patrz statutu aby przelozeny :
duchowny zadnego zapowyedanya :
szwemv lysty wprawye szwyeczkyem
nyeczynyly lysthv cli
Item patrz statutv aby zolnyerze na
woyna yadacz vbogyem lyudzyom skod
nyeczynyly lysthv clii
Item patrz statutv aby starosta od
wvazowanya wwmyenye od zyemyan
nycz nyebral lysthv clii
Item patrz statutu o dawnosczy :
kxyag zyemszkych y grodzkych ly-
sthv clii
Item patrz statutu Iz vstawy sthare
krolyow y kxyazath wszwey moczy
maya trwatz lysthv clii
Item patrz statutu o ochowanyv kxyag

zdanÿ wÿecznÿch ymÿenÿa lÿstv cliii
Item patrz statutu abÿ lysthy krolye-
wszkyemy zadnych zokow nyeodkla-
dano lÿstv cliii
Item patrz statutu zadnÿ gloszny k-
glyeythy od prawa nyema myecz lÿ-
sthy cliii
Item patrz statutu Jako maya byez
chowane kxyagÿ zyemske lysthy cliii
Item patrz przÿkazanÿa krolyewsz
kyego na obÿawyenye tych vsthaw
lysthy cliii
Item patrz gdzye szÿe poczÿnaÿa pra-
wa albo statuta wyelkyey polszkÿ
lÿsthy cliiii
Item patrz statutu o nyeposluszeny-
stwye saudz gdÿ gdzye krol wgyedzie
lysthy cliiii
Item patrz statutu o dochodzye pÿsz
sarzow lysthy clv
Item patrz statutu o dochodzye vrzad-
nykow lysthy clv
Item patrz statutu Jz nykth nyema
wzzeczy przyrodzonych albo czelyadny-
ka do saudow przÿchodzÿcz lystv clv
Item patrz statutu o wynye szyedm-

dzyeszyanth lystv clv
Item patrz statutu gdy ktho przed Arczybyskupem albo starosta korda do badzye lysthv clv
Item patrz statutv o obyczayv pozywanya lysthv clvi
Item patrz statutv gdy kto nyerzadnye albo nyedbalye przynaszem dworze pozwan badzye lystv clvi
Item patrz statutu o dzyedzycztwach przedanych albo zastawyonych listv clvi
Item patrz statutu o zlodzyeystwach albo o rozbovoch lystv clvi
Item patrz statutu o wynye wosthetzne lysthv clvii
Item patrz statutu gdy kto sadzyemu przymowy albo przygany lystv clvii
Item patrz statutu o zakompach lysthv clvii
Item patrz statutu gdy kto kogo wyzwoly przed sadem lystv clvii
Item patrz statutu o sluzbye ryczerzkyey lystv clvii
Item patrz statutu o possagv lystv clvii
Item patrz statutu o mazoboystwye y o ochromyenyv lystu clviii

Item patrz statutu o gwalczye dzye-
wyczym lysthv clviii
Item patrz statutu o hanybye zlodziey
stwa lystu clix
Item patrz statutu o zlodzyeystwie
stawow albo na polyv lystv clix
Item patrz statutu o lychwath zy-
dowszkych lysthv clix
Item patrz statutu o przestha pyech
woznych lystv clix
Item patrz statutu gdy sluga poma
gayatz panv nyekogo zany listv clix
Item patrz statutu gdy kto zabyye
bydlya komv nyevkye lystv clix
Item patrz statutu gdy kto czyye
lyaszy gaye albo drzewo zaby ly-
sthv clx
Item patrz statutu o passzyenyv by
dla lysthv clx
Item patrz statutu oczyecz za szyna
nyema nycz placzicz lystv clx
Item patz statutu ocz wyna szyedm-

Item patrz statutu o myunczye nye
pyeczathowaney lysthv clxviii
Item patrz statutu o nyesprawnem
przypozwanyv ku doszytz vczynyeniv
lysthv clxviii
Item patrz statutu Bdy pozywaya
nyeosszyadle lysthv clxviii
Item patrz statutu o powodzye pozy
wayaczym A nyepatrzaczego vstawy
cznye prawa lystv clxviii
Item patrz statutu pozew wnyeszyo
ny napozew lystv clxix
Item patrz statutu o wyrzeczenyv z
wlasznego powyatv lystv clxix
Item patrz statutv o rokv lyczowa
nem lystv clxix
Item patrz statutu wyelye ma bycz
zyemyanow slugebnykyem kv swya
deczthw lystv clxix
Item patrz statutu o lasszye listv clxix
Item patrz statutu Bydla s skody za
yathe lysthv clxx
Item patrz statutu o bydlyaczyv do
krolyewskyey obory danem gdy go
nyewyraczą lystv clxx
Ite patrz statutu o nyedanyv bydlya
czia do obory crolyewszkiey listv clxx[illegible]

Item patrz statutu o zapowyedanyv pyenyadzy lystv clxxi
Item patrz statutu o pozyczanych pyenyadzoch lysthv clxxi
Item patrz statutu o swyadecztwye sluzebnyka zynszey zyemye do drugyey lysthv clxxi
Item patrz statutu o skladanyv yuthetczyz pozwow listv clxxii
Item patrz statutu o nyepysanyv przypowyesczenya listv clxxii
Item patrz statutu o proszenyv pospolv zdanya y wyny lystv clxxii
Item patrz statutu o wyazanyv ktorem wzapyszye dlugnyk od rzeklszwyna lystv clxxii
Item patrz statutu odlozenye rzeczy dlya colkv wpatrzszego lystv clxxiii
Item patrz statutu o nyesprawyedlywem zdanyv lyszthv clxxiii

i

Poczynaya sye Statuta krolya kazymy
rza zbozga myleszy krolya polskyego przy
zen y przez nawyelyebnyeyschego oczza y
Jaroslawa Jarczybyskupa gnyeznyenskye
go y przez Byskupa Bodzanta krakowskye
go y tez przez rada Oswyeczonego krolya
Kazymyrza y pospolythe dobre slozone
wschytkyey zyemy polskyey

Gdyz podlug nauky pys
ma wszelky czlowyek wmlo
dosczy yest pochopnyeyszy
ku zlemu y wszelkye stwo
rzenye swyata yest nye
trwayacze samo wsobye
Alye przyrodzenye czlo
wyecze rychlyey sye sklony
podlug swyata nyz podlug swyatosczy ku bogu
Aczkoly podlug rzadzenya bozkyego stworzeny
myely by bycz czny vmyerny sprawyedlywy
spokoyny A yze rozpusczone lakomstwo acz
by sprawyedlywosczya nyebylo sthluczono Te
dy zgoda y pokoy myedzy lyudem by zagyna
la A kazdy ksobye czo sye czemy lyuby tho
vczyny Alye yze nawyaczscha dobrocz yest
od lyudzy na swyecze sprawyedlywosc a
mylosc czudzego nyedrapyezacz any zadacz
a swego podlug bozkyey mylosczy vzywacz

Przeto by nyezgodny vzywaly A zgodny przezpyecznoszcz myely Vkladamy praava yasz ssa przez boze zacze vsthawyone

Przykazanye krolyewstye

KAzymyrz zboga myloszczy krol polsky etc. Wyznawamy them tho pysmem chczacz aby poddany krolyewsthwa naschego a na czymya polskyego oboyega sthadla gyeden zdrugym poczesnye byl a yeden drugyego nyevrazal Alye sprawyedlywoszczy pomagal przetho z ossobney rady wyelyebnego oczcza kxyadza Jaroslawa Gnyeznyenskyego koszczyola Arczybyskupa y tesz prelathow y stholyecznykow oboyega stadla woyewod Kyczerzow y pospolsthwa slyachthy naschey zyemye polskyey ku wyecznyey pamyaczy Vklad albo Statutha vstawylysmy kthorez popyschemy chczacz aby gye wzyemy polskyey wschythczy zachowaly pod myloszczya nascha y naschego narusszenya A chczacz wzdy wyny wtych kxyagach vlozoney Bo czastokrocz zly acz sye nyebadzye bal grozy alye sye badzye bal wyny

Przeczyw sandzy na odpor ku wysszemy prawy

NApoczatku san dow zdacz sthrony telko mayacz

Boga przed oczyma aby slonczee prawdy
a przedawczee swego samnyenya y czy nye
byly by nalyezyeny a yz by chytroscza
swa sprawyedlywosczi opusczywszy ku yed
ney stronye drugą opusczywszy nyeprzesta
valy. Vkladamy acz by gdy nyektory san
dzya wybrany mocza nassza albo yego :–
Namyastek opusczywszy boyazn boza
dzyerzacz strona yedna zdal by y przysan
dzyl o dzyedzyna albo o gynsche rzeczy przed
sand przywyedzyone nyesprawyedlywye :–
osandzayacz druga strona. Tedy strona
vczyazona odzowye sye ku wyzszemu pra
wu stolczu. Ma yze yest obyczay wsan
dzyech polskych yze sandzya ktoremu wy
na dadza nyepozysczee wyny. Alyz by yego
nyekonano. Pakuyalyby przekonan tedy lupye
ze albo trzy grzywny stronye vrazoney prze
padnye. Grzywna rzeczona pyatnadzyesczya
ze sromota ma dacz temu ktory yego o nye
sprawyedlywe zdanye wyzwal ku stolczu
wyschemu. **Przyzwolyenye o dzyesya Tyny**

Ja Jaroslaw z boza mylo
sczy Gnyeznyenskyego koscziola
Arczybyskup postawyony vrza
dem obyecznenya w obyczedzye y tez wprowye
czye krakowskyem wschem pospolycze

Thym to pysmem dawamy wyedzyecz yze
myedzy osswyeczonym kxyazanczyem pa
nem kazymyrzem zboga mylosczy krolyem
y panem patronem naschym zstrony yedney
A bodzanta bratem naschym mylym Bys
kupem Crakowskym zstrony drugyey po
russchylo sye nyektore wathpyenye o dzye
syaczyny y gynsche klyathwy ktorez na do
lye polozymy oboyey stronye nyechczacz
swego samnyenya vrazycz dobrowolnye z
kromye wszego blandu y thytrosczy ko
thwardosczy swey y swych Namyasthow
o wszythky rzeczy y klyathwy thy ktore
thy polozone ssa na nass spysczyly yako
by na rozgoscza yednacza przyyatego da
wayacz y porzyczayacz nam wschystka mocz
Abysmy kromya wschego sandu prawem
zdanym tako duchownym yako swyeczkym
nyeschkodzacz podlug naschey wolyey ky
sthathky przywyedly Przeto my zboza
pomocza a mazow madrosczy napelnyon
ky zada zdobrym rozmyslyenym dlya po
koya pospolnego y opory kosczyelney mo
cza slysche obyecuiem Vkladamy myedzy
panem krolyem y tez myedzy Byskupem
Aby gdy ktory krapyescza dzyesyaczyny
albo gwaltowny rzeczy kosczyelnych byl

By nalyezyon ma bycz vpomynan klatwa
my zvpomynanym · zaprawda acz by lxe
zal wklathwye mymo myesyaczy szescz Te
dy kmyeczye pod nyem badaczy ktorzy da
wnya dzyesyaczyna maya bycz spanem klya
czy az dosycz vczynya · A gdy by tez nyekto
za pany pana nyemayacz albo wczynych
stronach badanczego dzyesyaczyna wstar
gla albo zdrapyczyla tez them obyczayem
ma bycz klyata **O ranach kaplana al**

Ostawyamy **bo swyaczonego zaka**
tez acz by kaplan albo zak swyaczo
ny gdzye kolwye byl by zabyth
albo byl by ranyon albo wyaszstwo wsa
dzon Tedy tha parochya ma bicz zaklata
gdzyez sluzba boza nyema bycz dlugo tha
mo Alye wynowaczyecz bandzye wydan
Byskopowy a gdy by wynowaczyecz zbye
zal albo vczyekl Tedy kmyeczye oney wsy
albo myasta maya przysyadz yako nyemo
gly vacz wynowaczcza a yako nyebyly przy
czynczy smyerczy zabythego Thedi Bys
skup ma dacz oney parochyey rozgrzesche
nye A wzdy wynowaczyecz ma bycz powo
lan a przez togolyby byl vlapyon ma bycz
wydan Byskopowy

Gdy by pan chczyal kupycz dzyesyaczyna

Tez ktorykoly pan po swey wsy
dzyesyaczyna chczyal by kupycz
Then przed swyathym Yakubem ma
targowacz sprelatem ktorego yesth dzye
syaczyna. Pakliby zamyeszka Tedy pre
lath kromye swego pana nagabanya dzye
syaczyna moze przedacz komu chcze

Gdy ktho zablinye Interdyktem Cam

O wyelka klathwa kthora rzeczona
yest Interdyktem tako vkladamy
yze gdy by ktorym kolwye obyczayem
przydal by sye bycz Interdykth wkrakowye
Tedy gy tamo maya trzymacz a bycz yego
posluszny Alye Kazymyrz czo yest podlye kra
kowa nad wysla nyema yego bycz posluszen
any klyeparz J takyez krakow onych myast
klyatwy nyema bycz posluszen Thez vkla
damy yze gdy klyatty do kthorego myasta
albo wsy do kosczyola albo do czerkwye
wstapy tam nyemaya spyewacz tako dlugo
alyz wynydzye zonego myasta A to czso
pyrwey po klyatem trzy dny nyespyewano
tho wzlamowyem Alye yako rychlo klyaty
wynydzye tako ma bycz spyewano Aby
Nabosznoscz swyecz wyely lyudzy dlya onego
yednego zaklyetego od zsluzby bozey nye
odpadly Alye gdzye koly klatwa papyeska

Bandzye dana ktorey my moczy rozgrzesze-
nya dacz nyemamy Chczemy aby wzyawszy
vey koppa przykazanye vrzadne a boyarze
zachowano Alye o Interdyktzye tho trzy
macz maya yakosmy pyrwey polozyly
O dzyesyaczynach ogrodnych Capitulum
O dzyesyaczynach ogrodnych malo nye
czo vstawyamy Isze gdzye kolwye
plugh na ogrodzye chodzy albo na po
lye ty dzyesyaczyna ma bycz zupelna dana
na Wymyszy vzythky tho yest rzepa cze
bulya mak kapvstha y ynsze wszytky ogro
dne na ktore motyka albo rydlem kopayą
styth dzyesyaczyna nyema bycz dana Vstawa
dzyesyaczy O kupyoney dzyesyaczynye
O na kupyona tako vstawyamy gdy
kmyecz czalym plugyem orze wkto
rem ma woly albo konye wyprawyonych
konopy trzy kythy A ktory polowycza plv
ga orze ten dwye ma dacz kytzye A ktory nye
ma czym oracz ten ma bycz wyzwolyon od dzye
syaczyny konopney Przyzwolenye statuth o
dzyesyaczynach
Nyema bycz za dzyw
Nacz podlug czassow obyczaye albo vlo
zenye odmyenylo by sye Gdyz ma
stwo nyetylko wzylach czala any czyd
noszy harnaszy ma bycz zeznano Alye tez

Madrosczya rozvma ma bycz przelozono
Przeto my kazymyrz zbozsa myloszczy krol
polsky pospolv y zryczerstwem naszym obe
rzawszy tho zboza pomocza yze od daw
nych czassow wzyemyach krolyesstwa na
szego czastokrocz wsadzyech nyepodlug zgo
dy alye podlug swych slow rozvmv y smy
slv a starych byat rozvmow rzeczy przed
nye przyszle sadza rozmagyczye temv tha
rzecz tako a gynszemv takyez rzecz gynako
dla ktoreggo rozdzyranya rzeczy myedzy na
szymy poddanymy szadky v myesztanya po
chodza Przeto kv chwale bozey y matky
yego y wszytkych swyatych a nadewszytko
naszych poddanych vlozylysmy to myeska
nye sadow by to bylo slomyono Chczacz
aby odtychmyast az na wyeczne czassy po
dlug tych statut wszyczy pospolycze dan
dzye zyemye krolyesstwa naszego rzadzyly
by sye y bada rzadzycz Twardosczy tych v
Gdyz vstad albo statuta nyessastaw
any maya bycz przypyssane myna
lwim albo bandanczym albo przyszlym
Przeto chczemy aby nasze vstady y statv
ta wten to czas w wyslyczy slozone w
szyczy zyemyanye przyyaly O dzyedzy
nye zasthawyoney Capitulum

v

Gdyz by kto przed sand pozwal nyekogo
o dzyedzyna wpyenyadzoch zastawyo
na A gdy by go ku sandu przyzwal a
zatym gdy by sampyerz na rocze zawytem
nyestal Tedy powod albo ysczyecz dzyedzyna
otrzyma A pyenyadze sampyerczy **O rzyecz**
zastokrocz myedzy **dzye granycznem**

A naszymy poddanymy o granycze gad
ky bywaya Myedzy ktorymy naklad
Straw y sylnych robotk roztargnyenye bywa
A to przeto yze myedzy strumyenmy albo
rzeka myedzy dwyema dzyedzynama plynye
A przeto acz dwye dzyedzynye snowu obapol
yedney rzeky possadzone bywaya Tedy kaz
da strona swoy brzeg ma rzadzycz y otrzymacz
A gdy by rzeka mocza swa alye nyeczlowyecza
opusczywszy pyrwszy brzeg gynszym brzegyem
sye obroczyla Tedy ony brzegy ktoremy pyrz
wey woda tey ustey rzeky czyekla dzyedzynam
banda za granycze A pan albo knyeczye zo
by dzyedzyny wonyym uczyecze mogą lowycz
Jnacko mowymy acz by tez rzeka mocza czlo
wyecza gynady obroczona a wszakoz pyrw
sze brzegy myedzy dzyedzynamy granycza

PKazdy nam poddany ma stacz cznyva
kawo ryczerskye **pod swa chorągwya**
Bo nyektorzy z naszych ryczerzow

Mayacz na sobye Ryczerstwa czy gdy na grodzech naprzecziw nyeprzyyaczyelyom bada porzadany albo na walkach wzyaly wobyczay nyestacz pod zadna chorągwya A to przeto aby grozy postrzek albo strozey sye vchronyly ktorącz tho strzeza gynszy pano wye podlug vrzadv gwyn vstawyonego myedzy soba poczynaya A bowyem zly: yest czlowyek ktory nyeprzyyaye swemv czyaly Przeto vkladamy aby kozdy rycerz albo prosty slyachczycz pod swa chorągwya stal Aby gdy przydasye walka vmyal by sye myesczye pod chorągwya odzyerzecz ko obronyenyv swey chorągwye Pakliva od thych myast ktorego nyeposlvsznego nam wydadza przez naszego komornyka pod kto ra chorągwya myal by stacz Tedy konye tego ryczerza albo slyachczycza przysadzamy podkomorzemv Wyiny ma bycz dan za zaka dluznykowy

Gdycz yeden drugyego przeprze sadownye a zadaza gy wyn nego bandze o dlug albo o ktora kol wye rzecz Ten od sandv nyema odstapycz· alycz dosycz vczyny Alyeze nyektorzy swa zwfalnosczya albo dlya nyedostatkv zdany przed sandem dosycz nyevczynywszy precz od chodza Przeto chczemy aby taczy zatho

Vyzadney wyny nyepodvaly Alye gdy ba
da przepzzeny ſandownye mava bycz dany
za zaka pathnyaly zyenſtwa vczyeka nyz od
vaſthwa banda wyzwoleny alye nyeodlugy
nyz wynawſchy o zlodzeyſthwo o tho vatz
ſthwa nyemoga bycz prawy **O dzyeczkowanyv**
zaklady chcze **wyny ſſadzyego**

O my nyektory vrzad polozycz dlva vbo
ſtwa naſzych poddanych Bo navczy
lyſye lakomy ſandzye y gych vrzadnyczy
vz gdy nyekthory zyemyanyn wyna przepad
nye ſandownye Thedy bvora zaklady a prze
zewſchego omyeſchkanya myedzy ſoba dzyala
kazdy nyemavacz laſky any myloſyerdzya
zandnego nyevkazyvacz Przeto my chczacz
ten obyczay zatraczycz Vſtawyamy aby
ſandzya albo Woyewoda albo Stharoſtha
albo oprawcza albo ktorykolwye gych na-
myaſthek zaklad wezmye o wyna na na
ſchym zyemyanynye bogatem albo vbogyem
ſlyachczyczy albo proſtym Tho yeſth konye
albo gynſthe bydlo albo ktorykolwye gynſthe
rzeczy nyemava roztraczyacz any dzyelycz
myedzy ſſoba Alye yeſtly zymye thedy za
thydzyen gestly lyecznye tedy za dnye nyedzye
ly mava bycz chowane A to lyvbo ſpraw
nye lyvbo nyeſprawnye zaklad bandzye

Wzyath A wschakoz then czo iest zaklad
we dwu niedzielyu ma gy wyprawycz
Paklyby niewyprawil any chczal wy-
prawycz thedy then zaklad czo wschyscy
sandzie sluschnie maya miedzy ssoba roz-
dzielycz Paklibi czo wschyscy sandzie al-
bo gych gynsche ktorzykolwie czo na wrzesch
chi ssa wypyssany przeczyw naszey woley y
czynily a zaklady przed czassem vstawyo-
nem miedzy ssoba zostawyaly Thedy themu
czyg iest zakladlywy kon albo gynsche zwie-
rze schkoda podlug oschacowanya maya od-
lczycz a y zwyna pyatnadziesczya ktory acz
chcze sagynk zaklady swym samnieniym
ma poprzyssadz O pyeczaczy oczczowskiey
Olua thego yze ssynowie yedna
kyrwa ssa sporeny a yakoby yeden
czlowyek miedzy ssoba ssa przetho
czwierdziemy aby poko oczyecz zyw zadny
ssyn swey pyeczaczy nienyosl yedno oczczo-
wey pyeczaczy vzywal Scholtyssky maya na
Vsthawyamy woyna yechacz
aby kazdy scholthyss tako duchow-
ny iako swyeczky panow podlug swey
mocy kazdy snamy na woyna ma yechacz
Duchowny maya na woyna ye- sprawa
chacz czy ktorzy thrzymaya oczczyzna

vii

Potrzebno yest aby kazdy swyego pra
wa vzywal Alye yze czastokrocz du
chownu w oczczyznye myeschkaya
Praw any vzhywal krolyesstwa naszhego po
dlug zyemyan a slyachty naszhey nyeposta
pyvacz A wszhakoz krolyestwa naszego ya
ko gynszy zyemyanye pozywaya Przeto
vkladamy aby kazdy taky duchowny ocz
czyzna poddana trzymayacz podlug saczun
ku vmyenya na kazda wyprawa sluzby ye
chacz maya A gdy by nyechczyal na wypra
wa woyny yechacz tedy zgymyenya zonego
ma sczhapycz swemu bratu albo blyzszyemu
przyrodzonemu A gdy by nyechczyal yczy
nycz tego any woyny postapowacz tedy ymye
nye thych duchownych na naszha praczza
przypyssuyemy ktorym owszeyky mylczenye
vkladamy O pospolytem rzecznyku

Yze dla krechkoscy pannyenskyey y
tez dzyewyczey opyekowanye myeskye
ma bycz gym oddalyono Aby gdy ony
kogo pozowa albo ye kto pozowye na nyekto
ry rok albo prawo Thedy chczemy aby sam
dzya swego podsandka albo gynszhego na
myesthnyka thev pannyey rzecz sampye
rzem do yey gospody ma poslacz przed ktorym
ze to rzecz swa ma polyeczycz swemu rzecznyku

kothwy albo rzadczy albo komv szye vey bandzye lyvbycz **O sandzyeczye rozgodzenyv wprawye**

Lze gdy wszelky czlowyek sam swey rzeczy drugy nyemoze przewyescz A przeto chczemy aby kozdy czlowyek ktorego kolwye stadla bandzye przed sandem ssobye rzecznyka ma zzzandzycz czo by ye go rzecz przed sandem przewyodl

Okazdem powyeczye ma bycz ssandzya

Ize roznyaczy sandzye orzel wydawa va a rzeczy czastokrocz podlug swey wolyey rozsandzava Przeto chczemy aby sandzya yeden pewny ossobny a wybrany byl wCrakowye A drugy wsandomyrzv A gdy my wktora zyemya przeyedzyemy Tedy sandzya y podsandek tego powyatv na naschym dworze mava bycz vstawyczny mocz sandy y rzeczy przed namy wyznama vacz A o rzeczy dzyedzyczne dalyey trzech nye dzyel roky nyemava dacz Alye gdy bandzye zaloba o dzyedzyna Tedy sandzya albo pod sandek przerzeczona zaloba o dzyedzyna przed namy ma wypowyedzyecz any zrvczer stwem dworv tha vstha rzecz rozgodzymy procz bysmy byly nyektorym nagabanyem pylnym obczazenyny Tedy my kesczy albo przynamnyey sztyrzem ryczerzom ky sandzy

y podsandkowy przysandzonym polyeczy
my ktorzy tha rzecz dzyedzynna podlug spra
wyedlywosczy rozgodza *W kazdym powyeczye
ma bycz sandzya v kazdego woyewody*

Ustawyamy aby kozdy woyewoda myal
sadzya swego vlozonego tho yest Cra
kowsky yednego sadzya A Sadomyrz
sky drugyego y tez starosty mogą myecz kozdy
swego sandzya *ktorey godzyny ma bycz san
dzono*

Pyrwey then byl obyczay yze
any godzyny any czassy trzymano
przy sandzyech a czastokrocz czy ktorzy
myely sprawyacz czo wsandzye alyz po obye
dzyech obzarwszy sye przychodzyly ktorzy to cza
stokrocz stolyecz sandowy nagabaly a sprawye
dlywoscz owszeyky zatraczaya Przeto aby czas
y godzyna sadom bila sprawyedlywa Vstha
wyamy aby odtychmyast sadzye kazdy san
dy albo roky sandzyly poczawschy od zaranya
az do dzyewyatey godzyny tho yest do polud
nya A gdy by tego dnya wszytkych rzeczy
nyedokonano Thedy komye vrzazenya stron
Jutrzeyszego dnya do teyze godzyny maya po
rzywane rozsprawyacz *O rozgodzenyu wschyt
kych rzeczy*

Aby laczyney rzeczy
sandzye rozprawyaly Chczemy aby
sandzye nyemyacz sobye person

Bogatego albo vbogyego Alye podlug yyz vrza
dv pozywayaczych to yest sapyeza z gyesczem
wezwawszy wysluchaly a wysluchawszy zospra
wyly Alye vrzadv pozywayaczych pyssarz pod
straczenyem vrzadv swego nyema powyedacz
nyvednemv ktorhko nyeczynyacz kthorym tho
podlug pozewnych lysthow woznv glossem
mvanyvacz ma pozywacz thako yze kto pyr
wey pozwal tego pyrwey odprawycz a thako
az do ostathky rzeczy Paknyalyby ktora stro
na ktomva przyczyny ktora by sye mogla wy
prawycz kv sandv nyestala a przez woznego
trzykrocz zawolana a nyestala any przez po
sla Tedy gyesczowy kaza odstapycz a drugye z
rzeczy pylne rozprawyacz az do koncza Pakyna
lv ona strona trzykrocz zawolana przez wozne
go przy dzyewyathey godzynye sye nyevkazal
sandzyam A gdy by sandzya chczyal od sthol
cza wsthacz lyepak thrzy krocz ma bycz wez
wan gdy kolwye nyesthanye thedy ma bycz
zdan wczem badzye pozalowan O nyeczczye
Gdy by nye nyv wszelkyego sadv ystawn
kto kv nyeszczv gdzye to sandzye sye dzye
lyby kv sandzenyv ktomye odpvszcze
nya wsthapyl albo potrzebnsny nyemayacz
tho yesth kv proszenyv lysta pozewnego a tho
by vczynyl swa smyaloscza albo zvfalnoscza

ix

Thhen kromye wszego odpysczenya wyna
przepadnye rzeczona pyathnadzyesczya
Sadzye mayacz Gdzye kto ma sandzycz
sandy poloczone wzyaly by sobye wo
kyczay myescza yaczy gdzye by san
dzenyy wybyracz A to strony vczyazavacz
przeto aby kozdy sandzya wyedzyal gdzye ma
sandzycz Chczemy aby pan krakowsky we
trzech myesczyech sandzyl Tho yest wkra
kowye Wandrzeyowye Wyslyczy sandzyl
Pakly by tho vczynyl gynak a bandzye san
dzyl po gynych myesczyech Tedy od nyego
moze bycz odeswano yako nyeodprawego
sandzyey Tho tez vstawyamy y o panye
Sandomyrskyem Slyzebnyk tako ma pozywacz
Isze czasto kroczy przez pozewny
lysty bywa vczyazenye a to przez
sandzye przeto vstawyamy aby sly
zebnyk tym obyczayem pozywal Gdy kto
zego zyemyanyna ma pozywacz Tedy do
yego wsy gechawszy kmyeczya nyyednego
nyecrvszayacz any gabayacz do wroth onego
zyemyanyna przyyechawszy syrą laską ma
vderzycz lwwyerzaye a yego zawolacz powye
davacz przyczyna ktorego sandzyey przyka
zanyem a kto pozywa a ocz A gdy by y pana
y kmyeczye pospoly myal pozywacz Thedy

Thym ze obyczayem lyaſka weiwrota kmye
czya ma pozwacz **Pozwanye tako ſye ma**
Alye vze zaſtokrocz dlya nyena **inyecz**
wyſzy zwemyanye wzyaly wobyczay
albo dlya nakkado ſwych nakladow
ſtraw gdy pozywa pana nyektorey wſy
Tedy kiomye wyny v kmyeczye pozywa
Przeto chczemy vze gdy kolwye ktorzy zyemya
nyn tako vczyſnyenye a vczyazenye vczyny
a nyewynnye kmyeczye badzye pozywal ten
przepadnye wyna rzeczona pyathnadzye
ſczya Alye gdy by kmyeczye byly by wynny
tedy ma kazdego pozwacz oſſobno do wroth
yego gethawſzy alyaſka vderzywſzy przyczy
na ma powyedzyecz **Sapyerga pyrwy ma**
Skzydawa **polozyczy zaloba na byſzye**
Pſye zaſtokrocz vze dworzanye dworv
naſzego albo gynſzych ktorzykolwye
przed naſ albo przed ſandzya naſzego pozy
wacz chytrze a rozmagyczye zalobye wymy
ſlaya dlya vczyazenya ſtrony a potapyenya
Przeto my chczacz pomocz obyema ſtronoma
Vſtawyamy aby odtych myaſt czy ktorzy kto
re pozowa przed nas albo przed naſzego ſan
dzya Aby dobrzy a dlugy myely rozmyſlyenye
na odpowyedz albo na odpowyedanye przed
naſzym ſandem aby takymy chytrzymy ?

Zalobamy nyebyly przeczthyczeny Przeto
chczemy aby samprzcza albo powoda przedny
zaloba wszythka polozyl na lystzye pozew
nym Tako yze potem nyebadzye nycz przy
lozono ku zalobye Tako tez gdy kto badzye
pozwan o dzyedzyna albo o wyelka symma
pyenyadzy To yest o trzydzyesczy grzywyen
Chcemy ma bycz dan pospolyty rok przez sa
dzya za trzy nyedzyelye Ale yestly o maly dlug
albo o slowa tedy nazawtrz rok yemy ma
bycz dan Sluzebnyk zwola sandzyego ma pozywacz

Zastokrocz przed nas
skarga przynyesyona Yako slyzebny
czy albo wozny gwyezdzacz po zyemy
Krolyestwu naszego vboga slyachta y tez
dyachownych wsy navczyly sye lupycz al
bo gwalczycz A to kromya zadney wyny
y kromya wolyey naszych vrzadnykow albo
sadzy Skladaya na nye pozwy a dawaya cz
gym roky Przeto vbostwo vbawszy sye grzez
gywch pyenyadzmy gotowymy przeprasczaya
dlya ktorey chytrosczy Chczemy aby od tych
myast nasze vbostwo nyezdradzano Ale yed
no tho ktory slyzebnyk vczyny Tedy yemv
kyrze ma bycz przezono a gymyenye ma bycz
na nass wzyatho Thacz tez wyna przepad
nye gdy by kogo pozwal kromya przykaza

nya naszego sandzyego Nykth nyema
D lya przy chodzycz zbroya przed sand
rodzonych albo przyaczyol albo slug
nyektorzy przed sand navczyly sye
sylna moga przychodzycz a ty grozamy
wsandzye czastokrocz wyczyastwo potapya
yacz Przeto aby sye taczy wsczyagaly
Chczemy gdy by ktorzy tho vczynyly poty
pya wyna ty stolczy naszemy kromya
wszego odpvszczenya ktora rzeczona yest
pyatnadzyesczya Zly podlug zaslugy ma
xxvi P Rzydawasye tez yze gdy czyrpyecz
ktory bywa pozywan przed nasza
oblyczynoscz o nyektory wyny to iest
o gwalt albo o zlodzeystwo wzvaly sobye
wobyczay ze to nyeswa wolya alye przy
kazanym swych starszych albo panow
ktorasz to wymowa od zlosczy y od smyerczy
czastokrocz bywaya wymowyeny Ozozecz
my vznaly yz to bylo przeczyw sprawye
dlywosczy bozey przeto bovasn boza ma
yacz przeczyw temv Vstawyamy yze
gdy by ktorego zlosnyka przed nas albo
przed naszego vrzadnyka pozwano a doko
nano Tedy zadny wyna nyema bycz wy
prawyon yedno podlug zaslugy ma czyr
pyecz y tez ma odpowyedacz a ny yedney

xi

Wymowy ſwem panem nyemoze myecz
Acz by tez na to vkazowal przywylyeye
albo ktore thwardoſczy naſze albo naſzego
namyaſtka Any dla rozmnozenya ſloſczy
myedzy takyemy takye lyſty odwolawamy
y kazemy ſye zanycz mayacz A gdy ktho
bandzye o dzyedzyna albo o czynſza rzecz
przed naſ [illegible] pozwan · a ten to ſtatz nyecz-
czyal any dzyal Tedy wczem koly bandzye po-
zalowan ma bycz zdan a ſkazon potappyo-
ny Sandzya przez ſluzebnyka ma pozywacz

Potrzebno yeſt aby kozdy ſandzya przy
ſandzyeth myal ſlyzebnyka ſwego
wloſnego Przeto chczemy aby kazdy
ſandzya czynſzey nyyedney perſony nyepo-
zywal yedno ſluzebnykyem albo woznem
A wypawſzy tho acz nyektora rzecz albo
gwalt albo zatargnyenye ſtalo by ſye przed
ſandem albo gdzye na dworze ſandzyego Te-
dy tego ſandzya moze pozwacz yarczy ktho-
rym ſluga Kromye powody zadny nyema

Aſchy vrzadnyczy bycz pozwan
albo gych namyaſtkowye albo przy-
rodzony gych wzyaly ſobye to wo-
byczay zgnyewy thczacz ſtrawy a roboth-
tez na ktora kolwye perſona wczyazayacz
ya albo chytroſczya nanych nyektore :-

Pyenyadzye albo ktore czynsze dany wzyacz
Na thy yeszcze pozwy dzywne a rozmayte
wynaydwya Przeto chczemy aby taky go
kogo pozowye ktomya powoda ten przepad
nye wyna rzeczona pyatnadzyesczya te
mv komv kogo tako pozowye Przykazy
gem tez sandzyam y podsadkom aby od
thythmyast ktomye powod zadnego poz
wv nyewydawaly Na ktorem pozwye tez
ma bycz przyczyna oczma bycz pozwan

Gdy kto odpyra kym cz by byl wstronach dalyekych

Gdy nyekto o dzyedzyna
byl by pozwan a odporcza czastho
krocz chytrosczya przed sandem tako
odpyra yze pyotr albo Jan sa wczynszych
stronach A to przeto abywlosnemv dzye
dzyczowy dzyedzyna odczysnal a ten ky
dzyedzynye ktory tako odpyra mowy aby
nycz nyemyal a tako o tha ysta dzyedzy
na nyechcze odpowyadacz Przeto chcze
my aby gdy Pyotr albo Jan mocza san
dzyey na dzyedzynye o ktora sye dzyeye
albo wparochyey ky ktorey ze to dzyedzyna
przyslvcha badzye trzeimy razmy przez
woznego yawno wywolawaya cz ky odpo
wyedzy przypozwan dawayacz czemv szew
ny rok y myesczе A gdy nyestanye ky

odpyſanyy Tedy ſandzya podlug zaloby po-
wod ma zdacz a tego nyeſtanego ſkazacz
Dowyedzye **O dzyedzyczkowanyy dwv woly**
Dlyſzmy ſye yako gdy ktozy zyemyanyn
o nyepoſluſzenſtwo zdan bandzye na
dzyedzyczkowanye Tedy gdzye by myano wzyacz
ſzeſcz wolow ty wezma trzydzyeſczy albo cztE-
dzyeſczy a nyzly ye przynyeſsza tam gdzye
by ſprawnye myely ſtacz thym gye mye-
dzy ſoba rozerwa Przeto tho vſtawyamy
aby o pyrzwe nyepoſluſzenſtwo ſluzebnyk
zedwyema pacholkoma ſadzyey ma yechacz
do wſy tego zyemyanyna a tamo yeſtly
ſam zdan w wynye maya mv wzyacz dwa
woly A ſaly tez kmyeczye yego zdany te-
dy kmyeczyym po yednem woly To thez
o wtore zdanye nyepoſluſzenſtwa vczynycz
przykazvyem Ale o trzeczye acz przepad-
nye Tedy otho ocz bandzye pozwan ma ſtra-
czycz ktorego ſandzya ma oſſadzycz Tego tez
nyeopyſzamy aby ty wole tako wzyate kro-
mya wſzego obrazenya kormyacz lyeczye-
chowany dwye nyedzyely a zymye tydzyen
A potym dwyoch nyewyprawyeny by by
kromye ktorey wyny ... albo naſzemy
ſandzy maya bycz przyſandzeny To tez
chczemy gdy ſluzebnyk przy dzyedzyczkowa

nyv to yest przy tzyazy nyektorego zye
mvanyna sparkolky sandzye gwaltem nye
wewsy albo przedewsya albo wgranyczach
albo zagranyczamy od zakladv mocza tego
zyemyanyna albo yego kmyeczyow byl by
odbyth Tedy taky zyemyanyn nam albo
nasthemv sandzy przepadnye wyna pyat
nadzyesczya a zaklad temv komv przysa
dzon byl sandownye zdruga wyna pyatna
dzyesczya ma datz Pakliwalyby wspora za
kladv tako stazanego y wyn tako przepa
dlych nyepostapyl a zanye dosytz vczynytz
nyechczyal A zaby dlyamoczy yego sadzya
nyesmyal by yego dzyeczkowacz albo gya
dzacz Tedy tako czynyaczy przepadnye wy
na rzeczona schestnadzyestha O wynye kto
ra rzeczona yest syedmadzyesczya
Alyeyze wyna syedmadzyesczya nykomv nyema
bycz skazana yedno kv naszemv stoly
Przeto chczemy aby wyedzyano gdzye albo
ocz ma bycz skazana Napyrwey komv da
dza wyna o pozowstwo a nyemogl by sye
wyprawycz Drugye komv dadza wyna
o gwalt albo o rozboy na dobrowolney dro
dze a nyemoze sye oczysczycz Trzeczye gdy
kto nyeczczacz sandv naszego przed sandem
myecza albo korda dobylby Cz thwartthe

XIII

Bdy kogo sandownye o ktora rzecz zdadza
y kaza dosycz vczynycz albo rakoymye ostawycz
za dosycz vczynyenye A ten to wzgardzy do
sycz vczynycz any albo rakoymyey postawycz
ku dosycz vczynyenyu wspornye od sandu od
chodzacz wszyszcy tako czynyaczy tha wyna
maya bycz potampyeny O dzyeczkowanyu

zyemyan

Alye yze vbostwo czastokroc
na zysk y szkode nyemaly czyrpya
Przeto yze nyepodlug sprawyedlywo
sczy Alye wyaczey wspory y syla mocz vkazy
vacz ku dzyeczstowanyu albo na czyaza ya
da yako na woyna a na tho nyemayacz przy
kazanya od sadzyey nyeprzeparwszy zadna
wyna zyemyanyna albo yego kmyeczya
drapyestwo czynya Przeto chczemy aby
sandzya albo podsandek ku czyazy nyewya
czey poslal yedno dwu pacholku sluzebny
kyem Sandzya tez nyema kazacz czyadzacz
nykogo przez wyny alyz sadownye bandzye
zdan ku dzyeczstowanyu albo na czyaza
Paknyaly ktory sadzya to gynaczey vczy
nyl by A moza albo smyaloszczya swa
kazal kogo przez wyny dzyeczstowacz albo
czyadzacz a to dla swego pozytku Tedy
sandzya temu kogo tako dzyeczstowano
bydlo albo gynsze rzeczy tako wzyate albo

Yego kmyeczyowy Acz by tez byly dzyecz
skowany powyadayaczym a skarzaczym yze
nyesprawyedlywye dzyerzkowany albo czya
dzany ktomye szkody y obrazenya ma wro
czycz a dacz na ratoymye rok pewny gyim
polozycz na sprawa albo dokonanye swey
nyewynnoszczy Patnyalyby dokonal swey
nyewynnoszczy Tedy sandzya albo podsa
dek za kazda persona albo kmyeczya tako
dzyeczskowanego panowy tych kmyeczy po
kopy albo przepadnye wyny rzeczoney prat
nadzyeszczya Powod ma pozywacz sapyerza

Powod ma poznacz sapyerza na zo
ky sapyerz stanye a powod nyestha
nye Tedy sapyerza ma bicz wyzwo
lyon od rzeczy przez powoda pozwaney A to
gdy sapyerza nyestal sam albo przez posla
Tedy dlya nyeposlvszenstwa ma bycz zdan
w wynye dwy woly O zastawye dzyedzyny
albo czego gynnego. C.

Wyschla rzecz
W nyektorych skutkach gest potrzebna
a wszakoz przy sadzyech a rozgodze
nyv rzeczy rychloszcz nyema bycz dzyerza
na Przeto chczemy gdy by nyekto byl poz
wan pyrwe wtore trzeczye k odpowye
danyv na zaloba dowodna a ten to nyestal
Tedy dlya yego nyeposlvszenstwa ma na trze

czyem roku bycz zdan a powodowy ma bicz
przysadzona dzyedzyna y ma bycz yemv da
no wdzyedzyna wwyazanye a sapyercza yyz
ma odstapycz y straczycz owszeyky przez przy
sadzenye naszego sadzyego Acz by byla zalo
ba o dlug albo o zastawa a pozwan pyrwe
wtore trzeczye a ten to by zamyeszkal al
bo stacz nyechczyal ku wyprawyenyv zasta
wy Tedy sandzya ma przysadzycz wszyst
ko czo yest zastawyono powodowy y dacz wwy
zanye Acz koly zastawa nyestala by za tey
pyenyadze wktorych by byla zastawyona
A powod albo czyge byly pyenyadze nyev
czynyl zadney wymowy yedno prosczye
zastawa przyyal wpyenyadzoch swych Te
dy ma myecz dosycz na tey ystey zastawye
Nie acz sobye wymowy nyektora przyczy
na przy zastawye malego albo wyelkyego
gymyenya Tedy mala zastawa wmyesczye
wpyenyadzoch Tedy yemy sadzya przysa
dzy dopelnycz Acz ly by tez zastawa wya
czey wazyla nyzly ty pyenyadze wktorych
zastawyona Tedy ostatek themy ma wro
czycz czyya byla pyrwey

O dosywatczenyv gwalthv

Przeto aby potwarz drogy
nyemyala Chczemy aby ktoregokolwye
stadla nyeporvszony swyey czczy czlo

wyek o yaky kolwyek gwalt przed sad byl by
pozwan Tedy nan dobrym swyadecztwem
ma bycz dokonano Pakliby to nyebadzye
tedy wlostna rata przysyagwszy sam odba
dzye Gdy nyektorzy byly by wyednem po
wyeczye albo pod yedna pazzochya a yeden
drugyego chczyal by o zlodzeystwo nyekto
rych rzeczy wyzwacz przed sand To ma
yczynycz nyzly rok mynye Pakliby ktho
czo bandzye nan mowycz przed namy a tho
yczyny po roczye gyednem a zaloba nan o zlo
dzeystwo tesze odnowycz Tedy to czo badzie
nan mowyl swyadecztwem ma dokonacz

Gdy myesczanyn dal by sukno na borg

Tesz koniecz chczacz yczynycz prawom
Vstawyamy yze gdy by nyektory
myesczanyn zyemyanynowy dal su
kno albo gynsza ktora kopya na borg al
bo pozyczyl kromye zapysu na ktorem to
yawno stal by dlug Tedy myesczanyn
ma dokonacz swego dlugu nazyemyany
nye swyatky Acz by swyatkow nyemyal
tedy yego zyemyanyn wlosna rata odba
dzye przysyagwszy O doswyatczenyu swey
szlachethnosczy

Rodzay slachetczsky
od rodzayow pochodzy a synowye
od nych porodzeny gymy tesz doswyad

czaya sye slyathetnego rodzayv Przeto acz
by nyekto myenyl sye bytz rodzayv slathet
nego a gynszy by temv nyewyerzyl Tedy
ma doswyattzytz sczesczya mazow swego ro
dv ktorzy tako maya swyattzytz przysyagw
szy ysze ten yest brat nasz y yest spolokye
nya otczow naszych O zlodzeystwy pczol albo myodv

Pyotr zalowal na Jana przed sadem iako pczoly albo dzye
nya yego notzna rzetza kradomye
wzyawszy do swego domv donyosl chczacz
nan doswyattzytz Alye Jan zaprzal rzeczy
zlodzeystwa rzekatz yam swoy myod yaw
no do swego domy przynyosl Tedysmy pro
tya spytaly byl ly kto czso by to wydzyal
gdy Jan wzyawszy myod thwoy y nyosl
do swego domy Tedy Pyotr nyemayatz
swyathkow rzekl ysze swyathkowye sa zmar
ly nyemam kyem doswyadczytz Tedy my
wstawszy przysadzylysmy Janowy wlos
na rzecz przysyagwszy odytz a to tako acz
by yan pyrwey nyebyl porvszon wrzeczy
nyektorey O doswyattzenyv rzan thylnych

Jest przyszlo do nas albo przed nas
Yako Pyotr sczygayatz Jana iest
ranyl nawlyczy a barzo Tedy Jan
Pyotra poznal przed sand zalvyatz nan

yze gy vranyl alye za yego poczatkyem
bo on yest mnye pyrzwey vranyl a na to
man ya swyatky przetosmy Jano wy
przysadzyly swyatky w wyesz na pyotra
Przeto yze gy poszyegnal navlyczy y yesth
gy ranyl bo pyotr nyeodeymowal swego zy
wota alye sye msczyl swey krzywdy pyr
wey vczynyoncy

O doswyatczenyu swyatkow na slyzebnyka

Pyotr zalowal na Jana yze yemu trzy rany
zadal Tedy Jan poznal yz to vczy
nyl Przeto yze pyotr mocza naverchawszy
wdom yego maczyecz albo syostra albo zona
albo dzyewka vranyl ktoraz rana aczkol
wye slyzebnyk obezrzal a wszakoz gynszy
my doskonalymy swyatky yego chczyal do
konacz Alye gdy sadzya slyzebnyka pytal
yestly wydzyal tha rana ktory to zaprzal
sye yest tey rany nyewydzyecz Alye yze po
zaprzenyy slyzebnyka przez zamyeszkanya
Natychmyast Jan doskonale swyatky kto
rymy sye zawyodl ge postawyl ktorzy poz
naly yze rana tha ysta obezrzely Przeto
my to zeznawszy Janowy swyatky ska
zalysmy y vstawylysmy przypysczycz

**O doszwyatczenyy ran gdy ktho ko
go vrazy wswyadzye Capitulum**

Pyotr na Jana zalowal yze gy yranyl
a Jan tez mowy yze gy pyotr yranyl
a na to zawyodl ſye ſwyathky a ſwya
dectwem Tedy my na tem rozgodzyly yze
veſtly wezwadzye pyotr Jana yrazyl Tedy
Janowy ſwyadectwo ma bycz przypvſzczono
Alye gdy by ktomye zmidy albo zatarguye
nya Jan pyotra vrazyl tedy podlug obycza
ya pyotr ſwe rany ma poprzyſyadz klaty
moze ſwyatczycz acz by na ten czas gyn

Doſwyatczylyſmy thego ſzych nyebylo
dobrze yako dla klyatwy czaſtokrocz
wſpornye nyektorzy tho wzyaly wo
byczay ſwyadectwo odrzyczavacz ktorem
odrzyczenywem czynya ſylne vczyſnyenye
prawdzye Przeto o takye odrzyczenye tako
vſtawyamy kyedy by kto ſwyadectwo wyodl
a themv to by odrzyczono ſwyadectwo klyat-
wa Tedy ten komv ſye ſtanye to ktomye ob
razenya ſwey rzeczy moze gynſthe ſwyad
ky wyeſcz acz ge ma Pakinyaly by nyemogl
myecz gynſzych ſwyadkow yedno czo ſa al
bo bada w klyatwye Tedy chczemy aby
ten od kogo klyatwa wydana bandzye pod
dobrym rakoymyem albo pod przyſyaga
doſycz vczynyenya thym to klyatym dano
rozgrzeſzenye Tego dla aby czy yſczy ⁏

Swyathkowye swyadecztwa doskonaly aby
takym przecziwyenym prawda nyezagy
nala Acz by yyz takym ludzyom klyatym
zozgrzeszenya nyechczyano dacz A to tako
yz by to bylo yawno gdy by prosyly zozgrze
szenya gdyz tho mamy znavky bozey kto sye
vkorzy yyz yest zozgrzeszon alye to podlug
boga alye nyeostawy czyrkwye swyathey
Tedy chczemy aby kromye vrazenya rzeczy
to yest karzy sandzya swyadecztwo thych
swyathkow przysadzyl a tho swyadecztwo
ma mocz myecz az na wyeky Przyrodnym
Kunrad do nyegdy moze swyathczycz
myv pozystowal na domyenyky a nato
wywodl schescz swyathkow podlug ska
zanya sadzyey myedzy ktorymy swyadky
byl pyotr kunrathow przyrodzony Thego
pyotra to domyenyk zamyeszkal odwolacz
gdy gynsze swyatky myenyono przed san
dem podlug obyeczanya thym yze yest
przyrodzony krwya kunrathowy A pothem
gdy przysyagaly domyenyk pyotrowo swya
decztwo chczyal odrzyczycz albo odwolacz
przeto yze gest przyrodzony kunrathowy
przeto my vznawszy yze myedzy przyyaczyel
my czastokrocz rzeczy gednaya y vkladaya
rychley nyz nyepylny wyey rzeczy pyotra

xvii

Na swyadeczstwo vstawylysmy y przypyszy
lysmy dawnoscz trzech lat y trzech mye
Gdyż wprawyech dawnoscz dlu sluszy
Lyenystwa yest vstawyono Prze
to vstawyamy aby kto kolwyek by myl
myal wktorey dzyedzynye nyczso myecz po
dlug prawa ktoraz to gynszy trzyma od
trzech lyat y trzech myesyaczy kromya w
szego nagabanya spokoyem Aczkoly yego dzye
dzyna sprawnye by nyebyla A ktory by byl
blyszszy ku dzyedzynye wten czas to yest trzech
lyat y trzech myesyaczy mylczy a rzeczy nye
poczynye Tedy vstawyamy yze yvz ma myl
czecz a dzyedzyna straczycz A gdy kto wzasta
wye nyektora dzyedzyna zastawy Vstawya
my aby ten ktory zastawy albo yego przyro
dzony przynamnyey yednacz wrok przed na
szym sadzyem acz go moze myecz albo wpa
kochwey tey dzyedzyny albo na wyeczoch al
bo po robotach swyathczyl yze tha dzyedzyna
wtych to pyenyadzoch yest zastawyona Te
dy tako czynyacz ten czyya dzyedzyna albo
yego przyrodzony ma mocz za trzydzyesczy
lyat swa dzyedzyna wykupycz y wyzwolycz
Paknyaly by tego nyeuczynyl na kazdy rok
aż do pyaczynaczye lyat Tedy wszytko stra
czy a ma myelczecz Nyże pany mayacza maza

Ayminmayacz sye myecz prawo kv nyektorey
dzyedzynye albo dlya wyana albo yako kolwye
ginaczey dawnoscz ma myecz do dzyesyaczy
lyat Zakupaly wtech lyeczyech zamylczya
nyepotrzeby rzeczy Tedy odewszego prawa
odpadnye Alye gdy tako pany bandzye wdo
wa mayacz mocz kv nyektorey dzyedzynye
ktorym kolwye obyczayem ma myecz daw
noscz za szescz lyat zamylczyly tym oby
czayem yako y pyrzwey odewszego prawa
odpadnye A thy dawnosczy maya byczczy
many gdy zyemya gest wpokoyv bo czas
sy trwog albo zamyeszanya othem na roz
tropnoscz sadzy to spvszczamy yz yaczyecz
zadney dawnosczy nyema myecz **Dawnoscz**
odedwv lath

Jan zalowal na
Pyotra yze na yego dzyedzynye przy
szedwszy yest ploth y vzytky wszyt
ky pobral Tedy odpowyedzyal pyotr yze
Jan wtey ystey dzyedzynye semna wednye
y wnoczy az do dwv lyat myeszkal a mylczal
o thy yste ploty a mnye nygdy nyenagabal
ny yednem slowem any rzeczya Przeto my
zezrzawszy lyenystwo Janowo przysadzy
lysmy pyotrowy odyecz dawnosczya dwv lyat
o thaka rzecz **Dawnoscz o przyrodzo**
nego yego pyenyadze

Frantzek syestrzenycza swa Lucya
syrota wmlodych lyeczyech y zgy
mnyenyem yak sto grzywyen na swa
pyecza przyyal Potem gdy yeszcze trzy lya
ta nyebyly wyszly yest ya dal za maz telko
zyedinyomadzyestoma grzywyen Tedy Ly
cia myeszkawszy za mazem cztyrzy lyata
a po cztyrzech lyeczyech ffrantzka wyya
swego o ostatek pyenyadzy nagaba y pozo
wye Alye ffrantzek gey spytal yako daw
no szla za maz ktora to odpowyedzyala yze
sztyrzy lyata a wtych lyeczyech ffrantzek ny
gdy nyebyl nagaban Przeto my vstawylys
my yze gdy Lucia swoyem mazem myeszka
la trzy lyata y trzy myesyace A ffrantz
ka wtych lyeczyech nyenagabala any pozy
wala Aczkoly trzy lyata yeszcze nyebyly
wyszly ma mylczecz A ffrantzkowy them
obyczayem dawnosczya trzech lyat y trzech
myesyaczy przysadzylysmy odycz dawnoscz

Frantzek Ja o przedana dzyedzyna
nowy przedal dzyedzyna za stho
grzywyen a Jan natychmyast gemy
zaplaczyl pyaczdzyesyat grzywyen a dry
gye pyenyadze slyubyl yemy zaplaczycz na
pewny rok Potem Jan nyeodplaczywszy
osthatka pyenyadzy za dzyedzyna ffrantz

kowy dzyerzal spokoyem dzyedzyna za trzy
lyata Pan kladl ostathek pyenyadzy
ffranczkowy Tedy ffranek gdy my sye ta
ko dlugo zaplata pyenyadzy nyestala ko
nyeczna chczyal targ wzruszycz Thedy
my chczacz pokoy myecz myedzy nyemya
ny przyssadzylysmy ffrankowy wyecznye
mylczecz dla dawnosczy a Panowy dzye
dzyna trzymacz pyenyadzy dopelnywszy

O pozyczanyu pszenycze albo gynszego zboza

Franczek pozyczyl pyotrowy
klod trzydzyesczy pszenycze a gdyz yego
czastokrocz vpomynal ffranek aby
my wroczyl A gdy gy pozwal pyotr spy
tal ffranczka yako dawno yest yakosmy po
zyczyl ktory rzekl trzy lyata Tedy my
ffranczkowy przykazalysmy wyecznye myl
czecz dla tako dlugyego czassu

O placzye rzeczonem trzynaczczye

Acz kolwye plat
rzeczony trzynaczczye ktory podlug
obyczaya sadzya bral yusz byl zagy
nal a wszakosz potem wynalyezly pod gy
nym myanowanyem slowye pyatnasczye
ktorym ze vbostwo vdraczano Przetho
Vstawyamy aby o rzeczy wyelkye sadzya
wmyasto plathy rzeczonego pyatnaczczye
wzyal czterzy grosze a od mnyeyszey rzeczy

xix

Dwa groſza ma wzyacz a to o rzecz dzye
dzynna albo nyedzyedzynna Pyrwſze zdanye
Gdyz rze nye wſwey moczy ſthoy
czy vmarle trudno wzbudzycz ya
ko mynale na wſtecz za ſye obroczicz
A wſzakoz ſa nyektorzy czo rzeczy przeſzle
y tez ſadem oſſadzone nyevakymy wymy
ſly navczyly ſye wzdzyeczacz a to wtem Gdy
nyektora bratzya albo brat zſyoſtra oczy
czyzna banda dzyelyly albo oddzyelyony
kthemvz to dzyalowy przed ſadem brath
albo ſyoſtra przyyma ſkazanye A potem
drugy albo gynſzy brath przyſzedwſzy
przed ſandzya·ono ſkazanye odwola doko
nawayacz albo chczacz dokonacz yz by przy
thym ſkazanyv nyebyl Chczacz aby tho
ſkazanye wypyſlano albo vgaſzono·a kthe
mv naſthy ſandzye czaſtokrocz ſye ſklanv
ya a rzeczy ſkazane wygaſzaya Przetho
my chczacz pewnyeyſchy konyecz thym
rzeczam vſtawycz Vkladamy aby gdy
bratzya albo ſyoſtra zbratem oczczyzna ba
da dzyelyeny a kthemv przyzwolycz albo ye
den znych przyzwoly Tedy drugy po
tem nyemoze wzrzvſzycz Alye ma trzy
macz tako yako drugy wyyawſzy o czaſcz
czo nan przyſlvchala o tha moze mowycz

Acz ly by braczya albo brat z syostramy

woczyznye nyebyly rozdzyelyony Athako

acz by myelo szyata roztrzepna Tedy vsta

wyamy aby wtey dzyedzynye ktora by byla

nagabana albo gdzye gyndzye przez woz

nego lystem pozewnym dano yawny rok

na ktorym tako ma stacz acz kto ma mowycz

czso ktey dzyedzynye albo yz by byla yego

albo ktore prawo wnyey ma aby stanal te

go dnya thy albo thy na roky vlozonem

Prawo swe vkazal albo polozyl Pakliby

tako yako pozwany na them ystem pyrwem

roky nyestanye Vstawyamy aby sandzya

thym rokyem dzyedzyna skazal stoyaczemv

na roky Gdy kolwye potem by thczyal

nyestoyaczy na roky wpyrwszem zdanyv

sandownem odnawyacz albo wzdzyeracz

Tedy yemv ma bycz wlozono wyeczne

mylczenye a rzecz zdana sandem wmoczy

swey ma zostacz O konyv vkradzyonem we wsy

Nagod kmyecz zalowal na swe wsy

sasyady tako yze gdys my noczna

rzecza kon yest vkradzyon we wsy

myedzy sasyady Natychmyast spylno

sczya gesm pobvdzyl sasyady Prosz acz

gych aby my pomogly poszyadw zlodzye

ya gonycz Tedy ony wzgardzyly pomogy

xx

dacz nyecthczyely zathym my wtey rzeczy
wſzythkym ſaſyadom konya nagodowy
kazalyſmy zaplaczycz **O vczyaczy pal**
czow ktorychkolwye
Pyotr na Iana
zalowal yako yemv wraczce yego
ſwym nyeczyem trzy palcze vczyal
ktora to rzecz Ian zaprzal alye vrze po
rocze mynalym pyotr za ſwe palcze doſycz
vczynyenya pozadal Tedy my pyotrowy
ſkazalyſmy ſamotrzeczyy Iana o ſwe
palcze poprzyſyacz **Gdy ſandzy ktho**
nyenaganyy tedy yego ſkazanye ma mocz

Pyotr poſtawyl ſye naprzeczywko Ia
nowy ſadzy o rzecz ktora przednyem
myal albo czynyl alye zdanye Iano
wo aczkolwye wſpyrayacz ſye przyyal
a ſadzyey nyenaganyl Tedy my rzecz
albo ſkazanye Ianowo ſandzye vſtawiliſ
my wmocz myecz a na pyotra wyna podlug
ſkazanya ſadzyey **Pyrwſze ſkazanye ſa**
dzyego ma mocz
Falko zalowal na
Andrzytha o dzyedzyna Alye an
drzyth zawyodl ſye dawnoſczya cze
goz to podlug prawa dokonal Tedy ſadzya
ffalkowy przyſadzyl dawnoſcz przyvacz
a o dzyedzyna wyeczne mylczenye myecz
Potem przyſzedwſzy Mykolay brath

Mlodszy falkow chczyal tako rzecz wzry
szywszy ona czynycz Tedy my skazalysmy
Mykolayowy brathy ffrankowemy wtey
rzeczy mylczecz a nyesluchacz a pyrwsze
skazanye sadzy mocz myecz O mlynarzy
pospolythem myedzy bratzmy

Franek ffalko andrzych trzey bra
czya mayacz yednego Mlynarza Te
dy andrzych o nyektore wyny mlyna
rza przed sadzya podlug prawa dokonal
Potem falko mlodszy brat przyszedwszy
zawolal zaluyacz na andrzycha yz by ye
go mlynarza sandzyl y zdal Tedy my
wzrawszy zataczgnyenye przysandzylys
my yz podlug prawa vczynyl O pyszcz
nye kmyeczy

Nyezgodny obyczay
wzywaly myedzy ssoba zyemyanye yz
gdy ktory kmyecz vmrze nyemayacz
dzyeczy any ktorego przyrodzonego pyszcz
na yego dobra ksobye przyymuya Vstawia
my aby zgymyenya tego vmarlego gestly
takye gymyenye kyelych zapoltory grzyw
ny do czyrkwye do ktorey przysluchaya
sprawyono a ostatek przyyaczyelyom yego blyz
nym dano O pozyczonem konyu sdrowem
na droga konyu

Mykolay zalowal
na pyotra yze gemu konya na droga

XXI

Pozyczyl zdrowego Alye pyotr obyeczhawszy
droga wroczyl konya pyotrowy albo myko
layowy a chromego Tedy pyotr odpowye
dzyal podlug wyary konya przyglyadalesm
y tez karmyl yako swego wlosnego a nye
wye skad ma vraz albo myv sye dostal Tedy
na tha rzecz my przysadzylysmy konya na
sthrawye kromye roboty thowarz dwye nye
dzyely Pakuyaly wtem czasye kon nyewyzdro
wyeye · tedy o ten ysty maya myedzy soba
przyyaczyelsthve vlozycz Gdy kmyecz kmye
czya zabyge

Acz podlug starych
praw bylo vlozono yze gdy kmyecz
kmyeczya zabyge Tedy dawszy za
wyna trzy grzywny groszy byl praw
Alye yze desyecz nyebylo takyem ky stara
nyv Przetho vstawylysmy tako gdy
kmyecz kmyeczya zabyge Tedy panv kto
remv przyslvcha za wyna trzy grzywny
a przyyaczyelyom zabytego szescz grzywyen
Pakuyalyby nyemyal czym zaplaczycz abyl
by yath tedy glowa za glowa ma byecz dana
Yeden ma bicz powolan o mazoboystwo

Gdy trze albo czthyrze albo wyaczey byly
by pomowyeny o mazoboystwo acz ko
ly podlug starego prawa ten czo ko
go pomowyl o mazoboystwo sam przysyagl

W wynye y wyglowye bywaly potapyeny
Przeto vstawyamy aby yednemv dano
wyna albo pomowa o glowa y poprzy
syazon Przeto kto nan mowy alye drudzy
moga bycz pomognyczy zabycza glow tako
rzekacz Ten zabyl spomocza tylko tych
a thako czy mayaly dostonale swyathky ma
ya odchodzycz a nyemogaly myecz tedy ma
ya bycz przewynyeny **O smyerczy nyektore**
Gdy sye kto **go przez przyczyny vstawi**
mv smyercz przyyda kromye przyczy
ny tho yest yz by sye vtlukl albo
vtonal albo yako kolwye gynaczey zgynal
Tedy chczemy aby o thakyego czleka ny
yedna pomowa any zaloba byla A gdy by
kto kogo zabyl a nyewyedzyano tego ktho
gy zabyl Tedy o tho dzyedzyna nyema bycz
obwynyona any o tho czso ma czynycz
Alye przyaczyelye maya sye badacz wynne
go a podlug prawa wzwyedzyawszy gyma
ya pozyskowacz **O slachczycza zabyczy**
Aby sye od zloscy wyna wstrzymaly
vstawyamy kyedy ktorykolwye
slyachczycza zabyge tedy za glowa
szescz dzyesyath grzywyen a od skazenya al
bo od vczyaczya ktorego czlonka trzydzye
scy a od prostey rany pyatnasczye skazy

XXII

gemu dacz **O zabyczyu nyeczyczey ma[c]zye**
Wawrzynyecz zalugye na mar- **rzy-**
czyna yze gemu matczyecz zabyl
Alye marczyn wodpowyedzy waw-
rzynczowy przyganyl rzeknacz yz by nye
byl od dobrey matczyerze porodzon chczacz
gy odrzeczy odeprzecz Alye my przy thyem
czlonku y temu rozumyely skazalysmy glo-
wa zaplaczycz **O zbyeglem slyachczyczu**
Nyektorzy swa zufalnosczya **Vstawa**
albo rozpusczenym gymyenye swe
ktoreby na dlugy czas rozmnazacz mogly
a ye[g]o zeczczyu pozywacz krothkym czassem
strawywszy od swego gymyenya zbyegwszy
po stronach zbyvayą vbostwo tapyacz Prze-
to chczemy aby taczy acz nye mocza alye
wyna byly skazany zbyegowye od swego
gymyenya a po stronach zbyvayacz Tho
gymyenye od ktorego naszemu stolu przez
wszego odmyenyenya przysądzono Acz by
taczy nasza myloscz przenalyezly a gymye-
nye odzyerzely wszakoz chczemy aby nye
dzyslyachta rowney czczy nyemyal **O pla-
czye sluzebnyczem albo wroznego Ca[pitulum]**
Podlug starego obyczaya bylo yz gdy
sluzebnyk by nyektoremu zabytemu
na polyv albo na drodze bylby przy-

wolany prawem swem rzetzonym krwawe odzyenye wktorym zabyth byl sobye by bzaly Alye sye to nam nyewydzyalo za prawo bo nyktho dwyema ranama nyema byt vdratzon Przeto odtythmyast przykazyemy aby sluzebnytzy thako wzyatzy ku ogladanyv zabytego nyetzynyly by zadnyth kopow Alye za robotha swa grosz mayą wzyatz od tego kto ye wzowye ta ko dlugo az mazobojstwo bandzye swya detzstwem dokonano O spasyenye zboza

Aby nyktho swemv blyznye przez bydlo
my szkody nyetzynyl gdy by nyekto
popasl nasyenye gynszemv konyem
albo gynszem dobythkyem Chtzemy aby
szkoda temv tzyge zboze yest zaplatzyl
A od kalzdego bydlya tzwya zavatego dal tzy
prenyadze A gdy kolwye zaymye kto bydlo na swem zbozv tedy snyem pod swya detztwem moze gye chowatz przez notz pakny aly rano nyebyloby wyprawyono
Tedy ye ma datz kv dworv kv ktoremv slusza ye datz Gdzye komv dadza wyna

Gdy kto bandatz potam ma statz
wod nyekomv da wyna wnyemyetzkyem prawye a bandzye nan zalowal Tedy wynowaty tam ma powoda

Slvchacz az do skazanya Spakvyaly wyno
waty vczynywszy dosycz pod thym ze pra
wem powoda chczyal nagabacz Tedy
powod wezmye sye do prawa swego san
dzyey ktorego sprawem ma sluchacz

Pozoszcza ma bycz ognyem spalon Capi^m

Prawo czessarzkye nas narzcza yze po
zoszcza ognyem ma zgynacz Prze
tho chczemy gdy by nyekto thako
nalyczon acz by do koscziola albo do klya
stora yako vczyekl Thedy przez porusze
nya swyatosczy ma bycz wzyath slosnyk
a podlug prawa ma bycz ossandzon Alye
yze taczy slosnyczy ku odpyszanyu swey
zlosczy wzyaly sobye wobyczay nyechczacz
wmyesczyech albo we wsyach gdzyez to
by sye nyemyeczskyem prawem odpyraly
A tako sma chytrosczya od smyerczy wy
chodza Przeto aby zly gozy nyemyelr
alye wsadzye potapyenye Vstawyamy
aby kyedy takyemu dadza wyna aczkolwye
bandzye nalyczon wmyesczye albo wewsy
ten nyyednym prawem nyema bicz sadzon
yedno polskyem. przed sadzya vstawyonym
ktory przekonany ma bycz skaran smyer
czya yemu zgodna

O dzyewyczem gwalczye albo o nyewye sczyem

Sluszcha podlug zakony aby sye kaz
dy dobry zlego chronyl. nyektorzy zly
albo nyeczyszczy wszwem zywoczye
czvdzym zonam albo pannam vczynyw
szy gwalth gych czczy pozbawyaya. Bdy
gym bandzye dana wyna chytroszczya po
dlug nyemyeczskyego prawa gych odby
waya. Przeto vstawyamy wyeczyne aby
taczy gwalthownyczy prawem polskyem
byly by sadzony. O przywyleyv straczo
nem thak vsthawyamy Capitulum
Btho sam tego nyeczyma czo na
swem przywyleyv ma podlug pra
wa sam to straczа. Nyektorzy zye
myanye naszego krolyestwa mayacz od
nas albo od naszych namyastkow lyste
przywylevne swym myastom albo wsyam
pod prawem nyemyeczskyem. A wszakoz
thy ysta prawa opvszczayacz tei ktora ma
ya a gynszym sandzycz banda. Pyrwsze
ma straczycz. Alye przeto chczemy aby
gdzye kto zgrzeszyl tam tez ma czyrpyecz
thym ze prawem ktore wthym myeszczye
bandzye albo wewsy. O zbyeglem kmyeczyv
Gdyz zbyegowye swym vstawa
prawem czastokrocz czynya dzye
dzyny pvsty przeto nam y naszym

XXIIII

Poddanym thosye yest zwydzyalo podob
no aby takye szkody naszym poddanym nye
byly Ustawyamy aby wyatzey nyemogly
smyerz zbyegatz albo odchodzyerz gedno ye
den albo dwa do gynszey dzyedzyny a tho
wgody vczynywszy sobye sprawnye kromye
wolyey tego pana pod ktorym sa albo myesz
kaya Gedno wtych sztukach kmyetzye yaw
no wszytczy moga sbyezecz Tho yest gdy
pan kmyetzyom zona albo dzyewka zesro
motzy Drugya sztuka gdy kmyetzye o wy
na byly by wklatwye Trzetzya sztuka gdy
o wyna pana swego kmyetzya dyegzskom
no by albo drapyono gastokrocz Czthwar
tha szthuka gdy sam pan swe kmyetzye
przez wyny zbyye albo lypy Wthych stu
kach nyethylko yeden albo dwa alye wszyt
ka dzyedzyna moze sye rozydz kromye wo
lyey panskyey Syroty nyemaya dawnosczy

Gdy wdowa po smyertzy maza swego
wezmye dzyetzy na swa opyeka nye
mayacze doskonalych lyat to yest dwa
natzye lyat A gdy by gym kto wtych lye
tzyech szkoda vdzyalal nyektora wgych
wgymyenyv atz by matz o tho nyethczya
la albo nyemogla czynycz Tedy thym dzye
tzyom dawnoscz nyemoze bycz przypysana

Acz kolwye otho nyesz by nyeczynyly az do lyat doskonalych acz by tez po doskona lych lyeczyech zamyeszkaly by czynycz a dawnoscz wyszla Tedy yako o ynsze stath by podlug dawnosczy maya mylczecz

Czysty czlowyek a nyenaganyony ma

Aby zyemyanye albo sam odycz ynszy mazowye spyczyw wsmey szczy zadnym zlodzeystwem nyepory szony od nas albo od swych ... myely nyektore zachowanye czczy dlya swego oczysczyenya A to gdy yemy dlya yego ma stwa o zboy dana wyna przez sadzya Te dy sam wlostna raka odeydzye Nyktho

czygey rzeczy nyema bracz bez woly czy

Idzyk zalowal na falka yze gyey gdy szedl wdrogą tedy wdrodze zasnal tedy falko naszedwszy gy spyaczego wzyal yemy myecz y stobola wktorey bylo trzy zlothe Alye acz kolwyk my wroczyl myecz y stobola Alye trzech zlothych yemy nyewroczyl a na swoy ge vzytek obroczyl ffalko poznal yze myecz y tobola wzyal byl ... yemy ... za sya wroczyl Alye pyenyadzy zaprzal Alye my poznawszy yze nykt krompye gy gyey wolyey nyema nyzadney rzeczy bracz

XXV

Alyz yego vprosy Wtey sztuge Idzy
kowy skazalysmy przysyacz na swą szkodą
Gdy togo vkasy pyess vstawa
Idzyk zalowal na Stalka yze spostz
wanyem yego yest gy pyess vkasyl
tako az chramal Stalko zaprzal
sczwanya Alye yze ydzyk nyemyal tym
dosyuatczyc O taka sztuka skazalysmy fal
kowy samemy sye odprzysyacz dy
Gdy ktho zagasy swyeza gassy swa
Gromek zalowal na Vrbana yze
gdy wyeczor wdomy gromkowem
stala sye swada Przyszedwszy vr
ban yest swyecza zagasyl sktorego zgasze
nya swyecze wtey swadzye gromek nyewye
ktho gemy zadal rana Vrban aczkolwye
poznal yz swyecza zagasyl Alye zaprzal
aby gromka vrazyl Tedy my Vrbano
wy skazalysmy przysyadz yako nyewy
kto by gy vrazyl Alye yze vrban onym
zgaszenyym swyecze byl przyczynga ra
ny skazalysmy za rany dosycz vczynycz
Gdy pastyrz do wsy za sye owge nye przypadzy
Kvelyan zalowal na pa
styrza yz owcza ktora do czrody
przed pastyrza wegnal y yemy wstzo
za przyegzyl Tedy owcza gemy nyeprzy

gnal a tako yest zgynala Alye pastyrz
rzekl yze owcza zgynszem dobythkyem
do wsy wegnal Tedy my o taka sztuka y
tey podobna pastyrzowy skazalysmy przy
syacz yako owcza wwyes wegnal

O gygranyy kostek albo gynszey gyrzy

Aby kostky nyemyaly possylenya
albo oczczowye nyewynny czastokrocz
dlya zloszczy a przegygrawanya sy
now gymyenya wlosnego pozbywaly A
tho nyedlya wyny oczczowskyey Vstawya
my gdy by nyektory syn bandacz wmoczy
oczczowskyey albo za zywota oczcza y ma
czyerze kostky by gygral a przegral kto
ra czascz pyenyadzy albo gymyenya na
slyub dosycz vczynyenya Tedy oczyecz poky
zyw za tho nycz nyema czyrpyecz any
placzycz A takyez acz by zyd thakyemu
synowy pozyczyl pyenyadzy za tho thez
oczyecz nyema czyrpyecz any za syna pla
czycz A takyez acz by ktory vczynyl ktora
vmowa o ktorekolwye rzeczy albo o dzyedzy
na poko oczyecz zyw syna nyeoddzyelywszy
zgymyenya tego tez oczyecz any macz nye
maya thrzymacz onych domow

Kostek nyemaya gygracz o za
klad Capitulum

XXVI

Kostyrna
Ize chytrostzya kostyrna slyachta
myedzy soba spywszy sye gyeden
drvgyemv na kostkach na zaklad da
waya a zasye zystkvya a tako z zazenya
czastokrocz konye na ktorych by nam ry
czerstwo myely sprawyacz stratzaya y tez
dzyedzyny za takyem zazzenyem zastawya
ya A potem wvbosthwo wpadwszy ko
gorszemv przychadzaya albo zbyvaya
Dlya ktorych wyn pod nasch sand przycha
dzaya Przeto aby naschy poddany czsza
thym schyzzey slynaly Vstawyamy
aby odtychmyasth zandny zyemyanyn z
nasch zuyzadnym sudzozyemczem za za
klad nyegyrzal alye thylko za gothowe
pyenyadze Pakvyaly kto nad tho vczy
ny a na kostkach da na zaklad albo na
zasthawa pyenyadzy albo za tho zakoy
mye wezmye Tedy any wynowatzyecz
any zakoymya za to ma czo czyrpyecz any
placzycz Acz by then czo przegygral sye
poddal by sye pod layanye albo sromocze
nye A na tho zakoymye posthawyl A
then czo zyskal thyczyal by gy albo yego
zakoymya sromoczycz Tedy za sromotha
yelko kocz bandzye sromoczyl telko kocz
yemv wyna pokopy pyathnadzyesczya

A sandowy druga wyna tez pyatnadzye
szya Iadacz na woyna schkody nyedzya
lay any we wsy sthoy Capitulum

Potrzebno yest ku pospolythemu do
bremu aby kazdy swoy myal pokoy
a yeden drugyemu schkody nyeczy
nyacz cznoszy pozywaly Alye nyektorzy
nyedbayacz tego yako by zlomcze zakona
gdy po swym zyemyam czyagna na woy
na swym ze sasyadom wyaczey nyzly nye
przyyaczyelyom samy schkody nyewymow
ny czynya Wczem ze to nasche zyemye nye
male vczyazenye czyrpya Przetho my
thczacz takym schkodam konyecz vczy
Vsthawyamy aby yelko ktocz na woyna
yada aby zadny znaschych poddanych we
wsy nyestal alye na polyu A tham ny
yednemu drapyestwa any wkonyoch any
wdobythky any wgynszych ktorychkol
wye rzeczach maya czynyecz Yedno tel
ko pokarm konyom y tho dosycz vmyer
nye thamo maya sobye zyskowacz Any
thez wdambrowach any wgayoch ma
ya sthacz prze skazenye naczynya vbo
gych ku budowanyu Acz by ktho nad
tho vczynyl albo smyal vczynycz yako
zvfalcza przecywnoscz vczyny pany

dzyedzynnemv Thedy wczeinkoly gy pan
dzyedzynny smye poprzysyacz tho gemv
ma odlozycz zivyna pyathnadzyesczya
a nam o gwalt druga wyna pyathnadzye
sczya **dzyaly dzyeczy nyemaya myecz swym oczczem Capitulum**

Pospolythy obyczay wkolyesstwye
naszym yest yze po smyerczy macze
rze dzyeczy od oczcza swego dobra
gymyenya polowycza byora A tako dlya
swego glupyego rozymv mlodych lyat
gymyenye sthraczaya a sthraczywszy dlya
nyerzsyaczky oczczowey ktora yemv czynu
acz sye nad nymy nyesmylvye wvbostwo
wpadaya sthalyego rozthargnyenya gy
myenya obyesthronye nyedosthathek y
schkoda czasthokrocz czyrpya Przetho
ze wszythkyem ryczerstwem naszym
Wkladamy aby kyedy macz vmrze dzye
czy zasczy od oczcza zadney nyepozadaly
Wywarwszy tho gdy by oczyecz gym sdha
poval Albo thez gdy by macz nye gymye
nye chczyal zosthaczycz Thedy dzye
czyom slvscha zoczczem dzyal vczynycz

O lychwye zydowskyey Capitulum

Gdyz zlychwy pochodzy nyerzadne
lakomsthwo a tho dla nyeysta

wyemya podobnego Chczemy aby zydo
wye pyenyadzy pozyczayacz za lychwa
na thydzyen nyewyaczey wzyaly pod na
scha myloszcza yedno pol grosza od grzyw
ny A gdy by szye kto zzydow lystem zob
wyazal na pyenyadze lychwa placzycz
A gdy zyd swa chytroszczya zamyszlal by
y zadzyerzal do dwv lyathv a nyeprzypo
zywal grosza o mzda przed sand Tedy lich
wa odedwv lyat ma sczyracz A dalyey
thelko mzda a znowv lychwa poczathka
ma myecz a on lysth zapysny nyyedney
moczy dalyey nyemoze myecz

Gdy kto wyraby drzewo wczvdzem lyesye

Nyekthorzy swa szmyaloszczya wye
thawszy wlyass albo wgay nyektore
go zyemyanyna kromye yego wolyey
drzewo wyrabywszy precz wyoza Przeto
Vsthawyamy gdy kthoo szczygyego lyassv
wyrabywszy wywyezye dawne czso by szye
godzyl na osy albo gdy by posspolv thych
woz wywyezl Thedy themv panv czyyesa
drwa ma pokopycz wyna swedmdzyesczya

O slachczye zbyeszley czo lothrowye

Przygadzasye yze porodzeny szlye
mvenya slyachethnego czasthokrocz
szwey czczy nyeschanvyacz wydawa

sye na nyektore lotrowstwo kthemv nazlo
dzyeystwo a swa wolya bywava zbyegowye
krolyestwa naschego A thako mavacz o-
mowa wkrolyesthwye wyelye zlego poczy
nava A pothem acz nascha laska na my
loscz banda przyvaczy chcza sye rownacz
we czczy slyachczye nyeporvschoney Prze
tho vstha-
wvamy acz by thaczy nascha
laska przenalyezly y bada myeszkacz w
krolyestwye byly by przyvaczy A wstha
koz o namowyenye mava odpowyedacz a
dosycz vczynycz A wzdy thakyey czczy nye
banda myecz yak we czczy slyachczycz nye
porvschony

Kthorzy kradna zboze na polyv

Podlug pysma swyatego
czynyaczy schkoda na polyv rzecze
ny thez ssa zlodzyeye Alye yze ta
szy od zlosczy nyemoga bycz wsczyagnye
ny Alyz gym powroz wloza na szyya
Przetho acz by nyektory kmyecz albo sluga
czyykolwye na polyvnoczna rzecza bral czo
albo thez kradl Thedy acz by yego then za
byl czyye bandzye zboze Tedy za tho nyecz
nyepokvpy Acz ly by then zlodzyey thego czy
gye yesth zboze vranyl albo by gy zabyl Te
dy za rana ma yemv dosycz vczynycz a za glo
wa dzyeczyom placzycz ma

O layanyv albo o ſromoczenyv Capit

Ize wſzelka nyeczyſtoſcz y ſkazad
mowy ku ſmyrvlyod przyvodzy
Przetho thaczy od dobrych lyvdzy
mam ovſzeyky bycz oddaliony Dlya thego
chczemy acz by ktory ſlachczycz vazyka ſye
go mnyenſzvaczual by a layal by ſlyachczy
czowy myenvacz gy thak Thyſ kvrwy ſyn
a nathychmyaſth nyeodwola any zaprzy
czſo vemv mowyl any by doſwyathczyl vego
thakym bycz yakym gy mnyenyl Tedy za
layanye onemv komv thak layal ma zapla
czycz ſzheſczdzyeſyath grzywyen groſzy ya
ko by gy wloſnye zabyl Thakyez mowa
acz by ktho vego macz mnyenyl kvrwa a
nyeodwolal by any by doſwyatczyl czo
mowyl rowna wyna yako o pyrwe ma
pokvpycz albo odwolacz ma rzecz Thako
czſo gyeſm mowyl lgalem yako pyeſſ

O kanach kyczerſkych albo o ſlyachecz kych Capitulum

Wybyczyv kyczerzow albo ſlyachthy
v gynſzych naſzych poddanych Ta
ko obyczay w wynach chczemy trzy
macz Acz by kyczerz kyczerza albo ſlyachczycz
ſlyachczycza ranyl albo vderzyl Thedy
ſlyachczyczowy thako vrazonemv od-

drugyego slyachczyćza przepadnye iwyna
rzeczona pyatnadzyesczya y nia bycz yemy
dana przez tego czo gy rany albo vderzy
Acz by gynnego vderzyl ktory nyemyal
prawa rycerskyego tedy groschy za ta
ka rana ma dacz grzywna Alye kmyeczo
wy tez grzywna kto kogo vderzy ma dacz

Gdy kto rany kmyeczya albo vbyye :-

A tez bandzye kmyecz ranyon az
do krwye albo thez bandzye barzo
vbyth Thedy ze wschysthkych
wyn skazyyemy za rany albo za vbyczye
dwye czaszczy zbytemy alye trzeczya czasz
sandowy gdzye ta rzecz sandzona bandzye
przykazyyemy dacz

O zabyczyy brata albo syostry y gynszych

A cz by nyektorzy zyemyanye y :-
slyachczyczy naszego krolyestwa
bracya syostry albo wlosne przy
rodzone zabyyaly nyemayacz plody tedy
slyachczycz czo tako vczyny nyeotrzyma
otczyzny albo czasczy zadney J tez ska
zugemy thym czo thako czynya y gynych
synom aby wlosnye czasczy wtakych dzye
dzynach nyeymyely wlaszey dobra albo
dzyedzyny gynszy przyyaczyelye aczkol
wye dalszy maya sye wwyazacz y thez

wschythky thakye czo zabyyaya braczya
albo otcze dlya okruthnoszczy gych aby nye
byly slawny y ku zadney czczy aby nyeby
ly przyprszczeny **O mlodem szczepye**

Ustawyamy acz by nyektore szcze
pye bylo by yyz wszczepyony y wsa
dzoney aczkolwye by byly gyye wlo
sne y chczyal by gy wykopacz zogroda gdy
by sye prowadzyl na gynsche syedlyssko:
albo na gynscha dzyedzyna Thedy na dzye
dzynye albo na syedlysko ma gych polowy
cza ostawycz pod wyna schesczya grzy
wyen **O rzeczy gwaltownye wzyatey**

Acz by thez kto gwaltownye zelazo
wego albo ktorakolwye rzecz gyna
tyey komu kolwye nyepodlug pra
wa wzyal tedy z wyna rzeczona schesc
grzywyen ma wroczycz tha rzecz gwal
townye wzyatha **O wzyaczyu wolow**

Gdy komu cztyrzy woly banda gwal
townye wzyathe a o taky gwalt
wczyny swyadecztwo Thedy
chczemy aby thaky gwalth wolow y
robothy za kazdy thydzyen cztyrzy
skoczcze schkody y krzywdy czyrzyacze
nye z wyna pyatnasczye y sandowy dru
ga pyathnasczye za wyna ma dosycz:

XXX

Vczynycz tho stanowgemy O Szyanyv y
O oranyv czudzego polia Capitulum

Gdy ktho orze v swege zolye czudze te
dy nasyenya tego ktore by kolwye
zarno wzyal by na ona rolya czudza
ma stradacz v straczycz zwyna pyatcyna
dzyesczya Gdy ktho wezmye woz syana

Ktho wezmye woz syana to tomv
mv gwalthownye trzy grosze zwy
na pyathnadzyesczya themv yste
mv krzywda y szkoda czyrpyaczemv ma
zaplaczycz A sandowy thez pyathnadzye
sczya ma zaplaczycz A thez za kopa ged
na zboza ktorego kolwye nasyenya gdy m
ktho wezmye wedlye wyny sandowy szescz
grzywyen a szkoda czyrpyaczemv pyath
nadzyesczya ma zaplaczycz Gestly by ya
wnoczy wzyal wyznawamy bycz zlodzyey
sthwo A thez za kopa yara albo yarze
go zboza y ozymyego wyznawamy yedna
czwyrthnya gdy na woz gwaltownye wez
mye albo wzyatha bandzye a otha ystha
stanowgemy yako za woz syana Acz slvga
kthory rzeczon gesth czlowyek albo kays
tnachth sasyadowy pana swego vczyny
nyektora szkoda albo krzywda pan yego
ma zan dosycz vczynycz

Gdy vbogy pozowye bogathego

Gdy vbogy czlowyek pozowye boga
thego o gwalt Tedy bogathy
o gwalt przez swyathky ma sye
oczysczycz albo podlug obyczaya gwal
thownego rowna wyna ma bycz skazan

O wynach kto nagany skazanya [struck: skaza]

Gdy kthko nagany [struck: nye] sadzyego
albo narzecze skazanye pana kra
kowskyego Tedy trzy albo trzy lop
gronostayowy ma yemy dacz Alye pa
ny Sandomyrskyemy albo lyvbelskyemy
Trzy lop zlasycz kozdemy woyewodzye
trzy lop zlasycz sadzyam krakowskyemy
Sandomyrskyemy albo lyvbelskyemy trzy
lopy kvnye Podsandkom Lysye podko
morzym po schesczy grzywyen komor
nykom po schesczy zlothych sandzyam
sztharosczynym po kyelky grzywyen kaz
demy pyssarzowy zyemskyemy trzy lop lys

Gdy zyv ssyn gycza kosthky

Syn veszcze nyeoddzyelony od oycza
albo od brathyey Gdy grawacz
kosthky nyego by sthraczyl thedy
wszythkye rzeczy thczemy y vsthawya
my aby na nyego czasz polozony byly

O potosczenyv komv laky albo trawy nyego

XXXI

Phebron skarzyl na oldrzycha yze
ssczemy lata pokosyl Thedy oldrzich
poznal yze lata pokosyl alye tho
przylozyl yze ya kupyl v wlodarza za go
thowe pyenyadze y zaplaczyl alye yze wlo
darz vmarl ktory pyenyadze wzyal Tedy
my skazalysmy oldrzychowy thargy la
ky swyathky dowyescz piticlum
Gdy ktho vrany togo wklamyye Ta

Maczek zalowal nalyorka yze gy vra
nyl Tedy lyorek poznal yze gy vra
nyl alye nyeczhczacz gy vranyl
Alye wklamyye ktothothwylacz yako przya
czyel sprzyyaczyelyem Thedy my zezrzawszy
yze gvycza nyema brez zeschkoda skaza
lysmy lyorkowy doswyecz vczynycz myczkowy
za rany Gdy ktho komy pozyczy pyenya

Jan zalowal yze pyotrowy po dzy
czyczyl pyenyadzy szescy grzywyen
y wzyal za nya ponyem zakowma
przybka Pothem pyothr Janowy pyenya
dze kromye zakoynyey dal A pothem Jan
przybka pozwal o zakoyemsthwo A ten
tho przed sandem rzekl yze pyenyadze ssa
czemy dane y zaplaczone przez gyszcza
Thedy my wthey rzeczy skazalysmy
doswyathcszczyvcz zaplathy

Przytzym zona ma zosthacz po smyerczy maza swego Capitulum

Gdy maz vmrze thedy zona przy wyenye swem ma zostacz tho yest przy pyenyadzoch przy perlach przy drogym kamyenyy A gdy ona vmrze thedy wszythko na dzyeczy acz gye ma spad nye Alye gdy by gynsthego maza chczya la poyacz a dzyeczy by byly Thedy pyrw sthego maza dzyeczy oczczyzna wsthyst ka ma spascz nanye y dzyal maczyerzyn sky czo nanye slvstha A ona zosthacz kyem maza moze poyacz

O wydanyy Panny za maz Capitulum

Gdy kto panna wydawa za maz Te dy za posag pyenyadzmy gothowe my thelko przed przyyaczyelmy ma namyenycz gey Alye dzyedzyna albo gymyenye przed krolem ma bycz namye nyono

O pothwarzy y o schkodzye

Regula zalowal na phastka yze wdzyen targowy na dobrowolney drodze gwalthownye sthoboly z wzyal yemy osm zlothych Thedy pa schek rzekl yze gy nyewynnye pothwarza thczacz sye wywyescz schesczya swyathkow Thedy my o thaka rzecz skazalysmy

XXXII

Regulye dwwem anaszye swyathky odydz
Gdy ktho zgruby prenyadze Vsthawa

Sekyla zalowal na glacha yze gdy
sethedl na zolya oracz myech gemv
wpadl z sredmya zlothych A then
tho glach gydarz za nyem nalyazl y nyech
cze yemv wroczycz A gdy sye yemv vpo
mynal glach zaprzal aby nyenalyazl trzo
sv Thedy my glachowy skazalysmy sa
memv sye odprzysyadz Tytulum
O drzewye owotzowem vstawa Capi

Drzewo Yablecznye albo gynsthe owocz
noschacze Gdy ge ktho porabi
onemv czyge yesth za sczkoda
wyerdunk zwyna pyatnadzyesczya ma ye
mv zaplaczycz O oczysczenyv slugy prze
Gdy pan naprzeczyw czyw pany
swemv sludze albo wlodarzowy o
nyektore wyny albo szkody albo krzyw
dy ma czynycz Tedy wlodarz albo sluga pa
na swego ma odbycz sczesczya swyathkow
o kazda rzecz O zakupnem scholthysse

Gdy Szolthyss ma pana swego wo
lya czynycz przetho nyesluscha aby
scholthys byl mocznyeyschy nyzly
pan Dlya thego chczemy aby nygeden
Rycerz albo mocznyeyschy pan · Szoltystwa

nyepuscza
pan pany
przysyagy

Wdzyedzynye gynschego pana nyekopo
wal kromye wolyey yego Acz by tho nye
kozy nad tho vczynycz smyal Thedy:
chczemy aby then targ nyestal nyzacz

O pospolythem dobrem thak sye nam pysze

Usthawyczne pospolsthwo czyny
czasthokrocz rozthargnyenye wktho
rem ze tho yesth bratczya albo gyn
schy przyyaczyelye na gnyew albo na swar
czasthokrocz przychodza a thak wschkoda
wpadaya. wyelye lyudzy wzyaly wobyczay
myeszkacz albo wossobnoszczy swych domow
albo syedlysk czasz kthora na nya slustha
rozdzyelaya oczyzna A tho przez przyya
czyelye Acz kolwye thego dzyaly przed
oblycznoscz krolya albo kxyadza nyeprzy
wvoda Alye czasthokrocz sye przygadza
yze yeden pylnyeysthy swebye obezrzenya
y syedlyenya yesth nyzly drugy A thako
ow rozpysthczony a nyedbayaczy dlya po
lyepsthenya zbudowanya dzyal przez przy
yaczyelye vlozony czasthokrocz wzruczaya
A tho podlug gych czastek dlya ktorego
obyczaya domownyk czasthokrocz odthraca
sye od budowanya y od polyepsthenya swego
gymyenya Przetho my chczacz then oby
czay zathraczycz Usthawyamy aby gdy

XXXIII

Cratzya albo przyyaczyelye blyszy albo y daliezy rozdzyelyą szye A wthem dzyalye bada wyesczytacz przez trzy lyatha y przez trzy wyesyacze wmylczenyv a przed szandem thego nyewzzvszthaly wy nawszy doskonala przyczyna Dlya thego zey by dawnoszcz bycz nyemogla Thedy thako zanyesczitaly przerzeczona daw noszcz ya maya mylczecz

Dawnoszcz zlodzeyskyey rzeczy Capitulu

GDyz zlodzeysthwo albo zboy dlya wyny albo szmyerczy vstawyoney podlug zaslugy przez zlelyudzy bym zathayono thako yze zloszcz tha kych zloczynczow na wyznanye rychlo nyemoze przycz A gdy ktho naprzeczyw ko gym thcze czynycz Thedy thaczy daw noszcz chcza odbywacz Przetho aby szye thaczy zlosnyczy nyemnozyly Vstha wyamy acz by ktho o zlodzyeysthwo al bo o zboy przed szandem byl by nanye nyen A gdy by then kthory namowy y then namyenyony byl by wgedney dzye dzynye albo pod yedna parrochya y mszey sluchaly thym obyczayem bandzye myecz dawnoszcz namyenyony mymo gyeden rok Alye gdy then czo namyeny y thez z-

Namyenyony bada od syebye dalyeko Thedy gynscha dawnoscz namyenyone my nyemoze bycz gedno trzy lyata A ow szo thako zamyesczka dlya swego lyeny sthwa pyz ma myleczecz

Dawnoscz mlodych dzyeczy Capitulum

Acz by dzyeczy mlodelyath doskona lych geszcze nyemayacz odzyedzy na byly by pozwany przed sad A thy dla nyedosthathky lyath albo rozu mu odyacz sye prawem nyemoga Thedy sandzya ma prawo odlozycz y zawye sycz thako dlugo az dzyeczyom lyata wy nyda A pothem acz sye rzeczy wznowy dzyeczy maya odpowyedacz A nyemoga sye dawnosczya onych lyat krothkych kto rych by byly pozwany wymacz Alye o gynsche rzeczy o kthoreby nowo byly by po zwany dawnosczya moga odbywacz

O roznosczy mazskyey y zenskyey y o gych dawnosczyach Capitulum

Gdyz roznoscz myedzy sthadlem yest rozmagythoscz bo nyektorzy ssa wolnyeyszy nyz drudzy tho yesth mazowye nyzly zenczyzny Przetho aby kazdy o swe rzeczy albo dzyedzyny dosko nale mogl czynycz krothkosczy nyemayacz

xxxiiii

O dawnosczy Vsthawyamy aby kaz
dy mąz myal dawnoscz za thrzy lyatha
A dlya krechkosczy panyenskyey wdowa
ma myecz za schescz lyat Alye mązat
ky kthore nyessa ssamy wssobye wolne
maya dawnoscz myecz dzyessyacz lyath

O pothwarzy y o pothwarzoch vstawa

Aby pothwarz zlych lyudzy zagy
nala bo nyekthorzy wzyaly sobye
wobyczay pothwarcze pothwarza
yacz lyudzy nyewynne o mązoboystwo
przed dawnemy lyathy vczynyone y przed
sandem przyganyacz A dlya nyekthorey daw
nosczy lyath y stharosczy rzeczy oczysczye
nye nyemoglo bycz Albo acz by bylo a tho
z sylna czyasthkosczya Przetho Vsthawya
my acz by ktho chczacz o mązoboystwo
kogo gabacz albo glowy pozyskowacz The
dy tho ma czynycz do thrzech lyath yz
thrzy lyatha wynyda od zabyczya glo
wy Acz ly by po thrzech lyeczyech
chczyal nyeczso czynycz Thedy dawno
sczya tha rzecz sthraczy

O ssadzyech vsthawa thak sye pyssze

Gdyz przy sandzyech wyerny ssadzye
nyemaya myecz any baczycz gnye
wv any lasky any darow gyedno

Podlug prawdy y sprawyedlywosczy
sandzycz y skazowacz a tho o thych ktho
rzy na naschym stholczy ssa possadzeny
Bo gdy ssandzya vkazwye sprawyedlywyst
thedy wsporcze odsthapyya od pothwarzy
Vsthawyamy aby kazdy kyedy swem
dworzem krolewskyem do krakowa albo
do poznanya albo wkthora koliwye zyemya
wgedzyemy Sandzya kromya wschego za
nyeschkanya do naschego dworzy ma bycz
y syescz na sandzye a pozywacz o wschysth
kye rzeczy dzyedzyczne przed nas Alye kro
mye nas znaschego przykazanya Alye
gdy sthych zyem wygedzyemy zoby po
spolythe podlug obyczaya o dzyedzyny ma
ya bycz thrzymane y chowane

O zyemskyem pyssarzy Vsthawa

Thez Vsthawyamy aby pyssarze
przy sandowych rzeczach gdy
wyda swyathky kthore bandą py
sacz Maya wzyacz schescz groschy a od
zapyssy poltkora grosscha Vrzadnycy
od thego kthory wyedzye swyathky maya
wzyacz thrzy skoczcze a od wyny rzeczoney
szyedmnadzyesczya wpodzyeczkowanyy ma
ya wzyacz wolw podleyschego za wyer
dunk Alye podkomorzy gdy gyednego

dwya rozgranyczy dzyedzyna myedzy
dwyema zyemyanynoma Acz kolwye
dwye albo thrzy rozgranyczylby dzye
dzyny ma myecz polgrzywny aliegdy wyaczey
dnyow nysly yeden albo dwa Thedy
thrzy grzywny ma myecz A tho acz kolwye
dwye albo thrzy y wyaczey dzyedzyn
rozgranyczylby thez ma wzyacz dwye sye
kwze y dwa zydla woznye acz by wydal
gynaczey przysyaga swyathkom nyzly
yako bandzye przykazano gemy Acz by
byl sandownye dokonan Thedy ma bycz
slozon a gynszy myasztho yego postha
wyon Sandzya nyema zdacz komv
powoda Capitulum

Usthawyamy aby nygeden Sandzya
any Stharostha sady czynyacze
a nyzadnego maza o kthora kolwye
rzecz nyezdal komye powoda Albo stro
ny sappyecze alyz by sandownye przepadl
Pan za sluzebnykyem nyema chodzycz
do sandv Capitulum

Czasthokrocz panowye moczazze
dlya slug albo przyrodzonych przed
sand wzzeczach wyczyasthwo
othrzymaya nyesprawnye Przetho
Usthawyamy aby thym obyczayem

Zadny pan za swym sluga albo za przy
rodzonym do sady nyeschedl pod wyna
pyathnadzyesczya **Gdy ktho kord al
bo myecz wsczandzye wyguye**

Acz by nyektho kord albo myecz
przed sandem wyyal y zanyl ko
go Thedy then ma bycz na na
szhey myloszczy Acz ly by dobywschy
brony nykogo by nyezranyl Thedy
nam pokupy wyna swednnadzyesczya
A themu na kogo sye porwschy wyna
pyathnadzyesczya pokupy A gdy na
naschem dworze albo naschego stharosty
ktho brony dobadzye a nyezrany kogo
Thedy na naschey lasce ma bycz A
gdy by zranyl Thedy kromye zzadney
myloszczy ma bycz skaran Acz ly by przed
Jarczybyskupem dobyl ktho myecza albo
korda y zranyl kogo albo nye zranyl
Thedy Jarczybyskupowy pokupy wyna
swedinnadzyesczya A gdy by layal albo
zla slowa mowyl przed nyem thedy pyat
nadzyesczya Acz by na naszem dworze
albo Ryczerskym go vkradl Thedy ructho
ma bycz yemu vczynyono A gdy ktho
na Ryczerskym dworze dobadzye brony
y zrany kogo za rana zala albo na

xxxvi

mylosczy ma bycz Ryczerskyey

Ktho ma dacz sluzebnyka Capitulum

Usthawyamy yz my albo sthharo
stha albo woyewoda albo ssa
dzya albo podssadek woznego
albo sluzebnyka ma dacz ky pozywanyy
thako yze kthorzy maya prawo nyemoga
bycz pozwany yedno naschym lystem
albo stharosthy naschego Alye na dwo
rze naschym albo przed ssandem nasze
go ssadzy pospolythego mocza nascha
albo stharosthy krome lystha na go
spodzye moze pozywacz Alye krome
dwory naschego albo ssandy gdy ktho ma
bycz pozywan thedy v wlodarza albo
v scholthysscha ma bycz pozwan lystem
przez sluzebnyka a tho then ktho pozy
wa albo sluga swym dawschy yemy
rok przed kym ma sthacz a ocz ma stacz
a kyedy Acz ly by pozywany na pyrwem
ze ly by y na wthorem nyesthal Thedy
ssandowy pokopy osm skoth A gdy na
trzeczyem rocze nyesthanye rzecz o ktora
pozwan ma yya sthraczycz wyna poky
pyrwschy Acz by thez sapyercza na pyr
wem rocze sam albo przez possla swego
nyesthal Thedy rzecz o kthora pozywal

Sthrazy swyna sziedm grzywyen
O pozwanye nyezadkowem Capitulu
Zakazuyem tho owschem thesz
myecz acz by naschy dworzanye
albo kthorzy gynschy na naschym
dworze byly by zasthany a przypozwa
ny albo przy naschym sandzye znyena
wysczy albo chythroszcza Thedy nyema
ya odpowyadacz alyz by byly pozwany
dowodnye przed nas albo przed nasche
go sadzya podlug vrzadv Thedy ma
ya odpowyadacz kthorym tho ma bycz
dano rozmyslyenye obyczaynye
O dzyedzynye zasthawyoney y o gey
dawnoszczy Vsthawa Capitulum
Tho thesz vsthawyamy thrzymacz
nawyeky Acz by ktho przedaw
schy dzyedzyna swa pothem w
nyey chczacz nyczo podlug prawa po
zyskowacz wsadzye tho ma vczynycz
przed osmya lyath Acz ly by thesz za
sthawyl dzyedzyna komv A then tho
sam albo przez swe przyrodzone nyew
kyvyl any przed sand przywyodl yzby
thczyal wykvpycz do thrzydzyesczy lyath
Thedy thakye dzyedzyne przedane al
bo zasthawyone podlug dawnoszczy

lyath przerzeczonych maya zostacz v the
go komv przedane albo zasthawyone

O wzyaczyv volow albo kony gwaltem

Acz komv woly albo to Vstawa
nye skoth albo gynsthe bydlo al
bo gynsthe rzeczy kthorekolwye
badz zlodzeysthwem albo zboyem albo
gwalthem wezma Thedy gdy by przed ro
kyem o thakye rzeczy ssadownye albo przed
dwyema lyathoma nyevczynyl ma bycz
dawnosczya odrzvczon

O rzeczy wsthecznye gdy by sye ktho za
sye wroczyl do ssadzyey na odnowyenye

Usthawyamy tho gdy by nasch
ssadzya albo stharosthy nasche
go albo woyewody zrzyczerzmy
o kthora rzecz ossadzyl Gdyz nyessam
ssadzya ssadzy Alye y zgynsthymy przy
nyem na ssadzye syedzaczymy ssadzy
przyyawsthy Potem rzecz thaka ossa
dzona wzthragycz thego nyktho nyemo
ze vczynycz Tho wyyawsthy acz ly
by ktho wsthecz do ssadzyego sye pysczyl
yako ossadzyl Thedy ssadzya acz pa
myatha ma nathychmyasth powyedzyecz
albo do pytha przez rozpamyathanye
ma odlozycz sprawnye

Bdy ktho ssadzy przygany yz by nye
wyrego zeczy krothko rzczynyl

Ustawyamy thez acz by ktho przed
namy albo naschymy zyczezzmy
skazzyl na ssadzya yz by yego rzecz
zle skazal albo yemy przyganyl zze
kthacz yemy krothkosz nye oczynyl The-
dy ssadzya swey sprawyedlywoszczy ma
dokonacz themy wsthemv kthory poz-
nava yz sprawyedlywye ossadzyl Acz-
ly by then kthory thako przyganyl
chczyal by dokonacz Thedy ma dokonacz
schesczya swyathkow thakymy yako ssa-
dzya acz by nyemogl dokonacz swyath-
kv albo by sye ssadzya wywyodl Thedy
ow kthory thako przyganyl nye o zadna
rzecz ma bycz slyschan Alyz ssadzy za-
placzy thrzy grzywny a korlop kony
a podssadkowy thrzy wyerdunky albo
korlop kossy A tho acz podsadek thez
dokona yze sprawyedlywye skazal A czo
ssadzyam skazalysmy tho thez pany tey
wloszczy sadzyam panskyem acz sye wy-
wyoda o naganyenye kocz albo korlop
bazanczy day Ustawa o katovemstwo

Usthawyamy acz by ktho za kogo
raczyl a then za kogo racza za

przypisze aby zan zaczono Thedy yesthly
dług dwadzyesczya grzywyen · sam wlos
na zaka · yesthly czthyerdzyesczy grzywyen ·
samowthor · a o kaszdy wyssthy dług
na tho ssamotrzecz ma przyszyacz swey
sprawyedlywosczy O zasthawye zrzodzyw

Pothem vsthawyamy aby ktory
gdy ktho zaczy za kogo zzrodzyw
konya any woly nyezasthawyal
wyyawsczy yz by była wolya thego za
kogo zaczy Thedy then za kogo zacza
thaka zasthawa ma wykupycz

Gdy ktho kogo zasthapy przed sandem

Ithez vsthawyamy gdy by komv
dano wynaklyyvko o mała albo wiel
ka rzecz a przed ssandem pozwano
A then tho sthanacz przed ssadem rze
cze pan moy my kazal tho vczynycz
albo thowarzzysch A za thym pan albo
thowarzzysch przyschedwszy zasthapy
gy Thedy on kogo thako zasthapya
badzye praw A then ktho thako zastha
py ma nathychmyasth odpowyedacz o
rzecz namyenyona O dobrowolensthwye

sslyachethnem y o sluzbye krolewy
Vlozylysmy yz zrzecze y ktory
sslyachczyczy krolyesthwa naszego

Polskyego nam y naschym namyasth
kom wzyemy y wszelyenstwye polskyem
crezbrogy yako kazdy moze maya sly
zycz Alye za granyczamy nyessa powyn
ny wyprzhawsczy yz by gym dosycz za
tho vczynyly albo gych proszyly

O possagy dzyewyczem namyenyonym

Vsthawyamy acz by ktho dzyewka
swa nyektorzemy zyemyanynowy
za zywotha swego za maz dal po
sag yey dosthatheczny namyenywschy
Thedy po smyerczy oczcza dzyewka na
braczyey wyeczey nyeczyszcze Acz by by yed
na albo wyeczey dzyewek po smyerczy oy
cza zosthaly Thedy tho dzyewcze za po
sag ma bycz oprawyono stho grzywyen
przez braczya they panny Acz by by panna
byla woyewodzyanka a gymyenye thez nye
male Thedy stho grzywyen Alye gdy by
bylo wyele dzyewek a gymyenye male The
dy gymyenye na pyenyadze ma bycz scha
czowano Thedy brath rodzony gestly
albo sthrzyeczny czasczy pyenyadzy kazdey
wmyasttho possagy ma zaplaczycz A tho
yest o dzyewkach woyewodzynych A thoz
thez chczemy myecz o dzyewkach gym
schych zyemyan yz za swego zywotha

Mayą ye wydacz za maz posagk gym do
sthatheczny oprawywszy kthore po smyer
czy oycza na braczyey swey wyaczey nycz
nyezisczcza Braczya zrodzona albo stryczna
syostram kazdey po cztherdzyesczy grzy
wyen maya dacz a tho acz bandzye wyely
kye gymyenye alye gdy bandzye zrowne
gymyenye Thedy podlug osthaczowanya
czasczy kthora nanye slusza pyenyadzy
ma bycz dana Brath zrodzony albo stryczny
acz ly by thech nyebylo thedy kthorzy blysz
szy spokolenya ssą A tho gdy syostrzy
byly by za maz wydany a dzyerzawy albo
gymyenye otrzymaya A tho acz by syo
stry byly wypossazony Alye oczyecz za zy
wotha swego dzyewkam swym na gymye
nyy kupyonym albo od krolya danym pye
nyadze moze namyenycz ktore pyenyadze
brath zaplaczywszy syostram dzyedzyczstwo
ssam otrzyma Alye panna za zywotha
oycza swego za maz wydana z oprawy
po smyerczy oycza bratha nyema gabacz
o possagk Alye na them ma myecz dosycz
czo gey oczyecz albo macz za zywota pos
sagy oprawyly Acz ly by braczya z mat
ly albo gych nyebylo Thedy wzdy nyka
kye dzyewka za maz dana dzyerzawy

Nyeotrzyma Alye wpokolyenyy blysczy
wyposazy ya a ymyenye othrzyma
Wyyawszy dzyeczy wszythych slyachczy
czow albo slug albo manow kthoryth kto
rym dzyewkam posag y czasz zymyenye
nya podlug oschaczowanya wyyenya
dzoch ma bycz dano a dzyedzyny ssamy
othrzymaya Alye skazyemy aby zadna
dzyewka wposczyzna nyewpadala Alye
gdy ktho vmrze plody nyemayacz the
dy blyzny poszczyzna othrzymaya

O dzyalye oczczowskyem swemy synmy

Usthawa

Usthawyamy gdy maz
po smyerczy zony swey od dzyely
syny swoye zymyenya kthorym
tho dzyaly odmowycz nyemogl A gdy by
thaky dzyal przed nass albo starosthy na
szego nyebyl vthwyerdzon po smyerczy
oczczowey synowye thaky dzyal moga
wzrzyczycz kthorzy myedzy ssoba oczczo
wa czasz rozdzyelya Alye gdy by oczyecz
dzyal vczynyl z synmy thyem obyczayem
yako przwey a pothem druga zona
poyal y myal syna syny gyn sche The
dy ony synowye po smyerczy zony prz
wey ku czasczy oczczowey nyemoga przy
sthapycz Alye tha czasz spadnye na

xl

Synu wthorey zony Aczby byly dzyewky thedy ma bycz ymyenye obrzadzono thym obyczayem yako przed thym pyssano o po sag Gdy dwa albo thrzey bratczya nye dzyelsoba dzyal vczynya A pothem yeden snych vmrze Thedy any bratczya any dzyeczy bratha vmarlego nyemaya wzrzyeczyc any wzrysthyecz Aczkolwye thaky dzyal przez nass albo nasschego stharostha nye byl pocziwyerdzon Czya Vsthawa

W zabyczyv slyachczycza albo kmyeczya

Acz by podlug prawa yakoz tho yesth vsthawyono Gdy ktho ko go zabyge Thedy glowa za glowa Alye thczacz tho olzyecz Vsthawyamy acz by ktho zabyge ryczerza Then ma dacz yego oczczy y maczyerzy trzydzyesczy grzywyen A dzyedzyczom albo przyyaczyelyom sthesczdzyessyath grzywyen A ktho rany wzaba albo wnoga albo wnoss pyathna scze A za palyecz thrzy grzywny alye za wyelky osm grzywyen a ky kazdemy vranyonemy thych czlonkow wyna the my vranyonemy rzeczona pyathnasczye przepadnye Acz by thez ktho kmyeczya zabyl Thedy za glowa pany czyg kmyecz thrzy grzywny a zenye albo dzyeczyom

schescz grzywyen Acz ly by then czo za
byge y then zabythy bada dwa pany
Thedy thrzy grzywny myedzy soba
rozdzyelya ktho kmyeczya vrany za ra
na kmyeczyowy pol grzywny a pany
grzywna Acz by thez then ktho vrany
a vranyony bada dwa pany Thedy pa
nowye wyna myedzy soba rozdzyelya

Vsthawa o gwalczye dzyewyczem

Vsthawyamy acz by ktho dzyewka
kthorego kolwye sthadla kromye
gey wolyey albo rodzyny zgwal
czyl a tho by bylo doswyathczono The
dy zywoth yego ma bycz na myloszczy
they dzyewky y gey przyaczyol Acz ly by
panna albo dzyewka przyzwolyla sye w
zyacz a pothem sthem wmalzenstwo
wsthapyla czso ya zgwalczyl rodzyna
gey posagy nyedadza Gdy ktho dzyew
cze mazathcze wdowye albo kthorey kol
wye zenczyznye na drodze na polyu wlye
sye wdomu wewsy zet gwalth uczyny a
gdy thaka zenczyzna byezacz do nablysz
schey wsy placzem badzye powolawala
gwalthownyka y kthorey acz znaky gwal
thu bada nalyezyone y thez kmyeczye
gwalthu wolanego doswyathsczha Thedy

Na naszey y przyyaczyol gey myloszczy
ma bycz Acz by thez zenczyzna pothwarza
la togo powolala a na nyey znaky gwal
thv nyenalyeszono thedy then komv wy
na dadza ma odycz szeszczya swyathkow
thakych yako ssam A tha pothwarcza
wyna podobna ma bycz skarana yako na
nya slyscha Vsthawa
komv by dano wyna o zlodzyeystwo

Vsthawyamy acz by ktho o zlodzyey
sthwo albo o sboy przed ssadem
byl by przemozon thrzy kroc al
bo dokonan albo rzecz kradzyona albo gwal
them wzyatha oblyczny wroczyl Thedy
then swa czescz sthraczyl any zadney cz
zy wkrolyewsthwye myecz nyemoze any
od nass darow zadnych thrzymacz acz by
thez komv dano wyna a thego nyedokona
no a then tho swyathky sye myal by od
wyesczy Gdy by wyednem swyathkv v
padl thym rzeczy nyesthaczy alye schkoda
ma odlozycz O zlodzyeysthwye we wsy
albo na polyv Vsthawa Capitulum

Vsthawyamy thez acz by ktho ze
wsy pana gynschego vczynyl by
zlodzyeysthwo we wsy pana dry
gyego wyaczyeyrze sthawya wrzecze na

latze wezbozy na polyv a badzye przelonan
sandowny schkoda ma zaplaczycz czyge
yesth a pany czyy czlowyek wyna zlodzyey
ska ma zaplaczycz Acz thrawa pasl albo
kosyl Then kossa albo plaszcz ma straczycz
A gdy ktho drwa wlesye zaby czynsthego
pana ma pozbycz swyeczy Acz by then ktho
byerze swyeczy podlug prawa nyema czych
wdomy chowacz Alye do blyszsthego dworzy
nasthego ma ye dacz **O Lychwye zydow**

Lychwa zydowska **skyey vsthawa**
yesth sthrzatha nasthego krolyesthwa
Vsthawyamy aby nyyeden zyd w
krolyesthwye nasthem przez yeden Tydzyen
od grzywny wyaczey nyema wzyacz yeden
grosch **Vsthawa o zydoch**

Zydowye nyemaya dawacz pyenyadzy
w krolyesthwye nasthem na lysthe
zapysne alye thelko na zaklad do
sthathecznych podlug prawa starego zachowa
nego **O potchwarzy sluzebnyka vsthawa**

Czasthokrocz przed nas yest przywo
dzono yako sluzebnyczy wnasthem
krolyewsthwye zyemyany albo wsy
dwchowne yczyazaya wynalyazywacz sobye
dzywna prawa przetho thaky podlug
pyrwsthych sthathwth ma czyrpyecz

Gdy sluga pomagayacz za panem nyekto
go vrazy vsthawa   Capitulum

Gdy kolwye sluga swego pana bro
nyacz nyekogo vrazy za tho od vra
zonego albo od yego przyyaczyol
nyyedney myeczyacz by nyema czyprzecz

O zabyczyv nyeczyyego bydlyaczya

Vsthawyamy thez acz ktho nyeyczo
ne bydlye zabyge then ma dacz te
mv czyge yesth za nye thrzy grzyw
ny Za zrzebcza thez thrzy grzywny A
gdy ktho klusya zathnye polthory grzyw
ny Za zrzebcza dwv lyath pyacz grzywyen
Acz by gy ktho vzany acz badzye stharsthy
nyz dwv lyath a badzye przez kogo zabyth
thedy then czyg yesth zrzebyecz nacz smye
przysyacz ma tho gemv placzycz

O dzyeczkowanyv lassow albo Bayow

Vsthawyamy thez acz by yeden z drv
gyem mayacz granycze wlyesye drzwa
ky swemv pozythkv zabal by Then
czyg lyass yest za pyerwe ma wzyacz syekyra
Za wthore syekyra plaszcz y sukna Za trze
czye wole albo konye ma wzyacz kromye wszey
wyny Alye gdy wezmye dwv wolv albo ko
nyv Thedy yeden ssobye ma zosthawycz
a drugyego ma dacz na zakoyemsthwo a znak

ma na drzewye wyrabycz tham gdzye wzyal
zaklad **O wyrabyenyv dabv w gayv nyeczygem kradomye vſtawa**

Acz ktho wczvdzem gayv yeden albo
dwa daby wyraby kradomye za kaz
dy damb oſm ſkoth acz ly thrzy wy
zaby Thedy themv czyg yeſth gay thrzy
grzywny a ſſadowy thrzy grzywny thez
przepadnye Acz ly by male albo zapyſthne
pozaby Thedy thrzy ſkotcze pokopy A tho
thez thrzymamy o daboch lyeſnych albo nad
rzekamy ſthoyaczych Alye za dab dabrowny
dwa ſkotcza a za chroſth albo za lyatoroſly
thelko ma bycz podzvyeczſkowan ſthaym

O pozabyenyv drzewya ſe pczolamy

Acz ktho drzewo ze pczolamy pozaby
themv czyge yeſth drzewye a czyya
yeſth oblyna Przykazyem za ſchkodo
da grzywna a ſſadzyemy drvga Alye gdy
ſoſna krome drzewya pozaby thedy pol
grzywny za ſchkodo a ſſadowy drvgye pol
grzywny **O paſyenyv dobythka vſtawa**

Vſthawyamy aby kazdy od ſwyatego
Woyczyecha az do ſwyathego my
chala ſwe bydlo wzthrozy myal Acz
ly by komv ſchkoda vczynyl wthy czaſſy
Thedy ſchkoda podlug oſchacowanya ma

xyadzska

zaplaczycz zwyna sandowa acz ktho zay
mye czyy skoth na spassy myimo yytczo
y syebye nyema yego chowacz

O pasyenyy swyny wczydzym lyesye

Acz kto swynye wczydzy lyas na zo
ladz wpyszczy kromye yego wolyey
Tedy ten czyy yest lyas za pyrwe
wpyszczenye ma yednego wyeprza za
wtore dwy wyeprzy. za trzeczye wpysch
czenye wschythky swynye zayawszy ma
dacz naschemy dwory nablyznyemy ktore
snamy na poly maya rozdzyelycz A ma
znak wyrabycz na drzewye thamo gdzye
swynye zayal Acz by by then czyye by
ly swynye rzekl yz by nyethamo gdzye
znak vczynyl on swynye zayal. The
dy ten czo swynye zayal ma ssam przy
syaga dokonacz prawdy

Kazdy ma gnacz droga bydlo na pastwa

Acz by kto mayacz lyas albo dabro
wa od syebye dalyeko swe swynye
chczyal gnacz przez czymyenye
pana czynego na pasthwa do swego lyas
sa Ten kromye wolyey tego pana nye:
ma gnacz czynady yedno droga ktora
wyedzye do lyassa Thoz chczemy myecz
acz by kto do czyyego lyassa zmytha na

pasthwa chczyal gnacz na bukyew albo na
zoladz przez gyruszego pana lyass Tedy ten
przez czyi lyas pozona ma kazacz zebracz
zoladz albo bukyew zobapol drogy na trzy
dzyesczy lokyeth aby ten czyie ssa swynye
kony schkody mogl przegnacz do lyassa

Syn za oycza zadney wyny nyema czyrpyecz

Gdy swyathy pysmo swyathczy yze
ssyn nyema czyrpyecz za oczczow
grzech Any oczyecz za synow :–
Przeto chczemy aby oczyecz za zlego sy
na any ssyn za oycza Any brath za bra
tha any przyyaczyel za przyyaczyelya
nyema czyrpyecz nyzly by oczyecz z sy
nem albo brath z bratem wyednym zlym
vczynku byly v wynyeny ktorzy podlug
wyny maya bycz skarany ale ly by :–
ssam ktho zloscz vczynyl Thedy czascz
gymyenya ktora by nan myala bycz
nasczeimy stolo ma bycz za thaka :–
zloscz przyssandzona

O wyelykyey wynye syedmnadzyesczya

Gdy by kto nayeczhawszy wdom
nyektorego zyemyanyna przed
oblycznosczya dzyeczy yego zabyl
wyna syedmnadzyesczya ma zaplaczycz
a pomocznyk kazdy takyez y thakyez

thelye ma dacz ſſadowy ſſyedmnadzye
ſczya a dzyeczyom zabythego pyatnadzye
ſczya ma zaplaczycz
kthory ta wyna maya bycz karany statut

Tha wyna ſyedmnadzyeſczya zze
czona nyemyloſczywa Tha wy
na czy maya pokoppycz ktho po
zaby thrzy ſſoſnye ktho thrzy kopcze gra
nyczne zoſypye ktho thrzy drzewa ſſepczo
lamy pozaby ktho myod kradnye a ba
dzye przekonan ktho vkradnye albo
gwalthem wezmye thrzoye albo wyaczey
dobythka ktho vrany czyg dobythek zo
bothny a badzye przekonan Pozoczza
gdy badzye przekonan ktho gwalth vczy
ny y zabyge kogo wewſy albo na polyv
na dobrowolney drodze ktho dzyewcze
albo nyewyeſczye gwalth vczyny albo
kthorey kolwye zenſkyey thwarzy
o zbyegy komv dana wyna przez kogo

Vſthawyamy thez acz nyekomy
dawſchy wyna oczkolwye przed
naſſ by gy pozwano albo przed
naſthego ſtharoſtha a thego tho nyech
czyano by przyprſczycz ky oczyſczyenye
ſwey nyewynnoſczy przed naſſ albo przed
naſthego Stharoſtha A then tho dlya

thego nyeprzyppvstheczenya zabyezal by
z zyemye Przetho aby zbyezenye albo zye
chanye thaky yemv na szkotha nyeo
brocono Vsthawyamy aby then komv
bysmy my albo stharostha nassich thako
vczynyl Thedy ma poswyathczycz na
nas albo na nasschego stharostha przed
Byskvpem Poznanskyem albo thez przed
probostheczem yzesmy yego albo nasch
stharostha ky oczysczyenyv nyechczelys
my przypvszczycz Stharostha thez the
mv albo thakyenyv zbyegowy moze dacz
myr vpewnyevsthv gy za sthescz nye
dzyel podlug stharego vsthawyenya A
wthem tho czassye sthesczy nyedzyel ·
then tho stharostha przed namy albo
naschymy namyasthky albo przed nasche
my woyewodamy sprawyedlywosczy ma
yemv schykacz Acz ky by thego nyemogl
myecz yz by mv dano dzyen ysthy ky oczy
sczyenyv Thedy stharostha then ysthy
albo woyewoda thego zbyega ma gley
thowacz swa mocza y przewyescz az na
granycze z zyemye kthory tho zbyeg
wrocze od swego wyszczya skrolyesthwa
albo z zyemye na granyczach badacz kro
lyesthwo albo zyemyanom schkody nye

ma czynycz Alye zona wothem rocze spo
koyem wszymyenyy yego nyeporvschona
ma myeschkatcz a gdy then rok mynye acz
then zbyeszy wnoczy albo wednye zyemyana
nom sskody czynyl za tho swey czczy nye
sthraczy a thez acz by yath nyednyey
smyerczy za tho nyema czyrpyecz alye ya
thy ma bycz nam albo naschym stharostam
posthawyon a y za tho przes nas zadna
wyna nyema bycz karan alye yemy ma
bycz dan sąd na sprawyenye acz ly by
nyeczczyal sthacz ku sądu Alye kyeyacz
sye po sthronam zyemyanom sskoda ba
dzye czynyl Thedy yego grody y myastha
y wsy nam maya bycz przylaczony a
gynsthe ymyenye pospolythe myedzy
namy y myedzy rycerzmy naschemy ma
bycz na poly rozdzyelyono Acz ly by byl
yath przez nyekthorego naschego a nam
wydan badzye. thedy then ma bycz na na
schey lasce Thelko przyyaczyelye thego
yathego themy czso gy gymye a nam wy
da. nyednyey lyczywoscy nyemaya czynycz
any nyeprzyyaczny tharemney albo yaw
ney vkazowacz pod nascha mylosczya
Alye zona thego yathego wssywem wye
nye ma myeschkacz albo przedacz przez prze

kazy **O zbyeglem kmyeczyv vsthawa**

Usthawyamy acz by ktho od nasz albo naszthych poddanych kmyeczye wnoczy zbyeza zdzyedzyny Thedy thy rzeczy kthorych odbyeza wszwych do moch pan dzyedzyczny thy wschysthkye othrzyma A pan pod ktorym szye then zbyegly szklony kmyeczya ze wschysthkymy rzeczamy y wyna rzeczona pyathnadzye sczya ma wroczycz A tho thako acz by kmyecz ku pany od ktorego zbyegl nyemyal by nyyedney wyny przywey wypyszaney kthore thez thy chczemy poswyathczayacz posta wicz Pyrwe gdy pan o szwa wyna badzye wylya thwye a kmyeczrom badzye potrzeb zapo wyedzyan Drugye gdy by pan nyektory gwalth czynyl wdzyedzynye tho yest o panye albo o panny gdy by bylo tho yaw no Thedy nyethylko gyeden thako vczy nyony alye y wschysthka wyesz nyethelko wno gy alye wednye moga wsthacz A thaky pan nyemoze gych wsczyagnacz Thez gdy by kmyeczye o panowa wyna czasthokrocz czyadzany moga zbyezecz od thakyego pa na Alye kromye thych wyn kmyecz nye moze zbyezecz gyedno acz by dom dobrze zbudowal y ogrodzyl a dobrze osadzyl

xlvi

A gdy ktory kmyecz woliu przymya pod kto
rym panem Thedy yelko lyat badzye vzy
wal woli thelko lyat pany ma wypla
czycz czinsch podlug polskyego prawa Acz
kolwye by syadl na nyemyeczkyem prawye
thez nyemoze odydz alye wyplaczy thylko
lyath yelko woli vzywal A yeschcze thaky
od pana nyemoze gycz alye myastho sye
bye thako bogathego possadzy zolya osyaw
schy ozymyna polya wschysthky wykopaw
schy Thedy yemy wolno od pana odycz

O ssadzyech gednakych vsthawa

Gdyz pod kthorym kryadzem albo pod
gnamy lyud rozmagythy badzye ten
ma bycz pod yedinym prawem Prze
tho chczemy aby wpolschcze y wkrakow
skyey zyemy gednakym prawem y ssadem
ssadzono

Aby pothwarz zgynala thak vsthawyamy Capitulum

Gdy potwarza zlych dobrzy czasto
kroc bywaya zdradzeny wyna ssa
dzyam nagabywacz chczemy aby
tho owsthery zagynalo

Kazdy zyemyanyn ma na woyna yechacz

Czescz krolewstwa y masthwo wybra
nye a karnasthowanyem pano
sthwye zalezy Chczemy aby z-

Kazdy zyemyanyn podlug moczy swey
acz nyebadzye zawyedzyono ku pospoly
themv dobzemv zgymyenya sluzycz byl
stothow nam **O dobzey monethye vstawa**

Gdy rzeczemy yeden kxyadz yedno pra
wo yedna monetha yesth acz yesth
pozythethzna ma bycz thrzymana

Kazdy swoy dlug ssam ma placzycz

Podlug prawa swyathego yesth
aby yeden za drugyego nyecyrpyal
zlesczy Rzeczemy aby pan za swa
wyna albo zakoyemsthwo kmyeczya nye
zasthawyal alye badzyely czso pan wy
nyen ma ssam zaplaczycz

O zakoyemsthwye y o zasthawye

Zasthawy czastho lyud przynodza
ku schkodzye y ku vbostwv Prze
tho acz by kto zaczyl za przyya
czyelya swego pyenyadze albo czokolwye
gdy by then nyezaplaczyl na czass vlo
zony alye zakoymya zan zaplaczy Thedy
zakoymya zan zaplaczywszy nyema
nygedney schkody rzynycz themv za kto
ro zaczy any wyechacz wgospoda trawycz
na potkapa y na schkoda yego Alye ge
sthly maly dlug ma bycz dan zaklad y
chowan az do czassv Acz badzye wyelyky

dlug thedy gymyenye ma bycz dane dlu
znykowy zakonny thako dlugo az wyku
py **O thych czo na woyna pada vstawa** clv
Na woyna padacz wyaczey nyz w
swych zyemyach ße potbrzebye ko
nyem albo sobye yedno podlug
vmyecznosczy a tho acz by yemv nyedosta
lo nyesmye wzyacz
O thych czo z woyny pada vsthawa
Iadacz zwoyny do domv albo thez clvi
po swey pothrzebye lyubo kyaza
tha albo rycerze albo krolyewskie
gynsthy o swey sthrawye maya
szyacz alye nyemaya nyikogo drapacz
Acz ly by gym nyechczano przedacz za
tho gych nyemaya vzyazacz alye rzy
wyely yego kthora dobra wszythkym lye
pyey yemv **Capitulum**
O doswyathczenyy swego slyachethstwa
Usthawamy acz by komv przyga clvii
nyono e slyachethsthwo albo o
slyachethstwe vrodzenye then ma
sprawnye wyescz dwv stharschych od oy
cza a dwv od drugyego plyemyenya spoko
lyenya a dwv od drugyego pokolyenya
podlug prawa **Vsthawa**
O possagy dyesthczynem od bratha

Vsthawyamy acz by komv nye
ktthory slyachczycz mayacz syny
ny albo dzyewky vmarl by the
dy yego synowye swy syostry za mąz
maya wydacz possagh gym podlug oby-
czaya namyenywschy A gdy by nyeby
lo synow yedno dzyewky Thedy wschyst
ky dzyewky gymyenye maya posyągnacz
Acz by bratrya sthryyeczna gymyenye
chczyely othrzymacz Thedy przyyaczye
lye v zyemyanye podlug swego samnye
mya gothowymy penyądzmy osczhago
wawschy maya zaplaczycz Thedy tha
vstha bratrya od onego dnya osczhago
wanego gothowymy penyądzmy tho
sthram maya przed krolyem odlozycz Acz
lyby przed krolem zamyeschkaly odlozycz
Thedy syostry dzyedzyny nawyeky mają
othrzymacz O kosczech wyelykyego dlugu
Gdycz o wyelky dlug dnya zkazanya
zyebley zaplathy bywaya zosta-
gyvenyn tho yesth o thrzy albo
czthyrzy sstha grzywyen Przetho vsta
wyamy by thakyem zaplatham osynna
scye nyedzyel tho yesth na pyrwy rok
schescz na drugy a na thrzeczye thez
schescz a na czthatheczny schescz a na

 73

them ma bycz zdan Acz liby ktho od the
go roky zawythego byl wgrodzych zie
myach a przziwey byl by pozwan Chcze
my aby gy thez na thém zawythem ko
ky zdano Acz liby nyesthal ssadzya ma
gy zdacz Prez Stathutha dokonana :
badz bogv czescz a chwala dana

Thy sie poczynaya nyekthore arthy
kuly przez oswyeczonego kazymyrza
krola polskyego na sedmye nowomyesz
kyem ystawyone ktore wssadzyech
zyemskych maya bycz dzyerzane :

Kazymyrz zlasky bozey krol
polsky wyelky xyadz lythewsz
ky ruszky y pruszky pan y dzye
dzycz Vrodzonemv pawlowy
vasyeinskyemv Starosczye Chelinskye
mv wyernemy naschemv mylemv lasz
ka nascha zmylosczya Vrodzony wyer
ny nam myly yze baczacz a nyebezo
pathrzny pylnem baczenyem rozwa
zayacz vakye schkody y vczysnyenya
zyemyanye naschy czastokrocz vakozesz
my thego doswyathczyly wsadzyech acz
dothychmyasth czyrpyely Chczacz dlya
thego sprzelozenyym y rzyeczmy kro
lyewsthwa naschego thakyem schkodam

y vczynyenyy slusschne przylozycz y
przydacz vsmyerzenye nyektore artyku
ly na tho sprawyone na seymye nowo
myesczkyem nyedawno przesschlem bycz
thrzymane chowane obrawyone y wy
pelnyone vsthawyamy y skazvyemy
przez then lysth yakoz tho thy artyku
ly ossoblywye wthy slowa nyzey ssa
wyslowyone · nyeczynyono vsthawa

Aby wssadzyech gwalthy any sswady·

Naprzod aby gwalty y sswady
wssadzyech byly oddalyone y dro
gy pothwarzony byly zagybyo
ne skazvyemy y wynalyezlyssmy acz by
ktho smyalosczya · krnabrna sand nad
schedl y rozbyl aby wyrzeczy swey kthora
przed thym tho sadem ma albo myal by
mycz vpadla wyna vsthawyona byl ka
ran a dwanaczye nyedzyel wczyemnycza
ma bycz wsadzon y zamknyon

Acz by ktho sandzyego na sadzye wczym

Alyz by ktho prze zrschyl vsthawu
gyw sadzyemy vsylowal a yego
zrschyl Thedy ona thelko rzecz
thego kthoryby sadzyemy vzaszal nyema
bycz sadzona Alye gynsche wschysthkye
rzeczy maya bycz sadzone przed thym

tho ſſadzyem thoczacze ſye przez ſchko
dzenya oney rzeczy maya bycz ſandzone

Ylye kroc ſandy zyemſkye do zoku maya

I Thez chczemy y ſkazuyemy bycz
aby ſady zyemſkye cztyrzy kroc
do zoku wedlye pyrwſchego doſycze
nya y dopyſczenya ky vwyazowanyy przez
nych ſthraw nakladow y thrwdzenya by
ly ſandzone   bylo vſtawa

Aby odthyrchmyaſt odwolanye zokow nye

I Thez chczemy aby odwolanye zo
kow odthyrchmyaſtth nyebylo potrze
bne Alye roky y wyecze czaſſow
naznamyenowanych maya bycz ſſandzone
Bo zoky y wyecze badą zawythke na cza
ſſy vſthawyone ſſadzone   no

Aby odwolanye zokow prozne bylo ſkazo

L Thez ſkazuyemy aby wſchythky
zokow odkladanya nyepozytheczne
byly znyſthczone y vmnyeyſcho
ne Bo odkladanye albo odlozonye zoky ye
ſthly ma bycz ynaczey nyema bycz yedno
prawdzywa nyemocza dlya kthorego odkla
danya zoky ma przyſyacz zſwyathky
ſamotrzecz yz prawdzywye na on czaſſ
nyemoczen byl alye odkladanye albo odda
lyenye roky yedno o wyenſche ma bycz

zachowano O kthore thez odkladanye
ma przyſyacz ze ſwyathky y lysthem
ſadzyego obyczayem zyemſkyem ma do
ſwyathſzycz yzna on dzyen y czaſſ myal
zok albo ſprawa o wyenſche

O kthore wyny ſadzye y podſadko
wye nyemaya ſadzycz vſthawa

Thez ſkazvyemy aby ſandzye y pod
ſandkowye kthorzy ſamy wlaſ
na perſona a nye przez komorny
ky na ſandzyech maya ſyedzyecz o wyn
ny thrzydzyeſczy grzywyen wyſtapy
vacze zadnym obyczayem nyeſſadzyly

O wyecze czaſſow naznamyenowanych
wſchady maya bycz ſadzone

Thez wyecze naznamyonowanych
czaſſow wſchady maya bycz ſa
dzone A ſſmyercz nyemocz albo nye
bythnoſcz yednego albo dwv doſtoyny
kow na ſtolyecz wyeczowy zalyezaczych
ſandzenye albo ſprawyanye wyeczow
nyema przenaczabacz Alye gdy by kto
zy nyedoſthathek wnych ſthal ſye The
dy gynſchy doſtoynyczy zvpelna mocz
banda myecz ktorzy na wyeczoch prze
lozeny na myeſcza nyebadaczych albo
nyedoſthawayaczych gynſche zyemyany

L

godne prawne y ossyadle zupelną mocz vstawycz ktorzy bada mocz myecz tha ko dlugo ssadzycz az nyedosthathky y nye bythnosczy onych dosthoynykow badzye opatrzono

Aby lysthy krolyewskye sprawyedlywosczy przesthkadzayacze nyebyly wydawane

Thez skazvyemy aby odtychmyast y dalyey lysty prawo y sprawye dlywoscz zakazyyacze na vczra zenye y przez prawye sprawyedlywosczy schrkayaczym nyebyly wydawane any do szyczone vedno onym ktorzy by na woynye byly albo wrzeczach y potrzebach pospoly thego dobrego pylny byly. by byly dany czassy szrednego gdy by takye pracze podya

O kmyeczye zbyegle wgrodzthye ly maya czynycz Capitulum

Thez chczemy y skazvyemy ze aby rzeczy o kmyeczye zbyegle wssandzye grodzskym byly opra wyane albo kthorzy by byly wzyaczy z gwalthem Chczemy thez y skazvye my aby pyenyadze albo spysne od po borv naschego krolyewskyego dwy z groschow odthychmyasth nyebyly wy byrane any wyczyagane

Aby potwarcze y pozwy falschywe y nye
rzadne wsandzyech nyeszcza nyemyely

Thez chczemy y skazujemy aby
pothwarcze y falschywe pozwy
y nyerzadne myescza wsadzyech
nyemyely O ktore wedlye watosczy wy-
stapy dostoynyczy sadowy przelozeny
bada myecz mocz thy tho pothwarcze
y falschywe y nyerzadne pozwy osthe
rrwacze karacz y wynowacz

Aby rzemyeslnyczy przythodnyow y op-
czych lyudzy wswym przedawanyu nye-
rzazaly Capitulum

Gdyz czastokrocz myeschczanye kup-
czy y rzemyeslnyczy slyachtha
y przychodnye przez nyerzad-
ne przedawanye zwykly vczyazacz
y vczysczacz Vsthawyamy aby woye-
woda kazdey zyemye myal mocz thakye
nyerzadne y nyemyerne przedawanye
vsmyerzycz y ku dobremy rzadowy po-
lozycz y vstawycz A yeslyby myesch-
czanye nyektorzy skazanyy y vstawye
woyewody sprzecziwyly sye aby woye-
woda myal mocz karacz y wynowacz
takye sprzeczywyenye yego vstawye y
vrzadzenyy podlug starego obyczayu

Aby wmyesczyech zapowyedzy thargow nyebyly Capitulum

Thez vstawyemy aby wmyesczyech y wmyasthecżkach zadnym obyczayem znamyona nyebyly wywyeschane any zapowyedzy kthore kvpowanya y przedawanya od thychmyasth nyebyly Alye wschelkyemv by bylo wolno przedawacz y kvpowacz

Przykazanye krolyewskye ky wypelnye nyv thych vsthaw

Dlya thego aby nykth o przerzeczonych arthykvloch nyewyadomosczy nyeprzekladal kthorey Alye aby wschyczkym yako slvscha yasnyey byly znane Thwey wyernosczy przykazvyemy y polyeczamy aby thy arthykvly przepyssane wschysthky y ossoblywe slowo od slowa podlug mocy ksthalthv y vsthnosczy zyvch przez slvzebnycze yawne obwolanye na kozdem myesczv y powyeczye thwego sthârosthwa przykazal obyawycz Aby przez wschysczky thak yako wymyenyono yesth byly chowane y pylnye thrzymane pod laska nascha y wynamy na przerzeczonych arthykvloch vsthawyonemy y wymyenyo

Tnymy data Artzatowye wypyathek przed Swyathkamy Swyatha Narodzenya bozego Thysyacza Cztyrzech ssteth sthesczrydzye syath y pyathego

Poczynaya sye nyekthore artykuly zroz maythych sthatuth sebrane ssadzyem potrzebne A naprzod gdy by ktho byl pozwan o zarem bydla

Gdy by ktho pozwan o zarem bydla yz by go nyethczyal dacz na zabo yemsthwo Thedy then ma bycz pozwan ku prawy grodzkyemy o wschyst kye thakye bydla bandz male albo wyel kye y konye A na zocze sthoyacz gdy sly zebnyk zezna albo y slyathczyczy ma dacz na zabovemsthwo przepadwschy wy na thrzech grzywyen A thko aby sye bydlo nyepokazylo Alye wzdy o thakye krzywdy zaymowanya pozew slusscha ku prawy zyemskyemy yesthly by bydlo da no na zabovemsthwo

na vsthawa

Gdy by knyecz zbyl slugą kthorego pa

Gdy knyecz zbyye albo zany slu gą czyyego Vyna zanyem myey dzye panw dzyedzycztwa onego dlya tego yz zbyl slugą Alye gdy kto czyny rany albo kthora krzywda czyny

Ln

Kmyeczyowy ktorego pana zawzdy po
onem kmyeczyv kthoremy by krzywda
byla vczynyona wyna vdzye pany yego
oney wsy albo dzyedzycztthwa ky

Gdy kogo pozowa y zyego pomoczny

Gdy ktho bandzye pozwan spo
moczny ky a nyeodpowyeda za po
moczny ky Tho yesth nyemowy
thych slow Panye ssandzya ya nyezasta
pyya pomocznykow Thedy przepadnye
wyna od kozdego pomocznyka schesc
sskoth Alye na wyeczoch thczy grzywny
A powod ma thak rzecz Panye ssandzya
ya klada pamyathne yz nyeodpowyedzial
za pomocznyky A tho gdy ssam przy yz
thego nyevdzyalal yako wyschey rzeczo
no Thedy my stasczye o pomocznyky
za kthorecz my nyeodpowyedzyal o ktorych
on wye yz ony na przykazanye yego y
snym tho vczynyly A thak mysy za
nye placzycz gdy za nymy nyeodpyral

Gdy ktho badzye pozwan na rok lyczo

Gdy by ktho pozwan zo mny
kyem lyczowanym A sthrona
wynna chcze wyedzyecz slyzeb
nyka nye o lyczowanye alye thelko o
Rok przez kthorego yesth pozwan albo

Dany rok dan Thedy yesthly nyebadzye myan slvzebnyk on otzywysthnye przed prawem kthorym yesth pozwano przyna mnyey zeznanye lystowe do drugyego slvzebnyka Thedy ydzye rok przed sye y seznanye sluzebnyka onego wthorego Alye yesthly my badzye zarzvtzono Thza wydzyetz slvzebnyka kthory lyczowal vnnye tho a tho yakokolwyek by rzetz byla A yesthly powod mowy od onego slv zebnyka ktory lyczowal niam lysthowe seznanye do thego slvzebnyka yz lyczowal Ono seznanye gdy oblycznye nyeposthawyl onego przednyego slvzebnyka kthorym lyczowal yesth prozne y zadney moczy any wagy A powod rzetz swadlya thego ma sthratzytz gdyz ono zesnanye vkazy ye od onego slvzebnyka przednyego lystho we do drugyego spowyathv yednego do powyathv drvgyego

Gdy by osyadly pozwan o slvgy ktho rzy by komv krzywda czynyly

Gdy ktho bywa pozwan osyadly o slvgy kthorzy by czynyly krzyw dy nyekomv thym obyczayem a tho przed prawo grodzskye rzekacz thak yz thwoya czelyadz wysthedwszy stwego

LIII

Domv y dzyedzyczsthwa thwego ze two
ym przykazanym wyedzenym wolya
dozwolenyim y przyzwolenyim vczynyly
tho a tho y zasye wthwoy dom wesczly
Thedy yesthly sthrona wynna mowy pa
nye Sadzya Thycz wolya namyenyl pro
scha sye bycz odeslanego do powyathv A
thak zawzdy bywa odeslanye do powya
thv sprawa grodzskyego wthey przyczy
dlu thego yz mowyl thwa wolya Alye ylye
na sye pozew ma bycz dan albo wydan
na wynnego przynamnyey we dwv nyedzye
lyv Thako yz by pozew vprzeydzyl syem
przynamnyey dwyema nyedzyelyoma Alye
na roky zyemskye przed thego dnyem A
grodzskye thrzeczy dzyen przed rokyem
ma pozew bycz polozon Thez rok oblycz
ny albo oczywysthnye zapyssany myedzy
powodem a wynnym zawzdy yesth zawyty
albo zdany Gdy ktho badzye pozwan a
sthrona chcze wydzyecz zgoda pozwow

Gdy kto bandzye pozwan o kthora
rzecz rzekancz chcza wydzyecz
thwoy pozew yesthly sgodzy sye
rozerznyenye albo thez z slowy a yesthly
pozwy nyema albo nyevkaze thedy sthrona
wynna ma polozycz pamyathne na odbycze

Zadny kmyecz nyema swego powyathv gdzye by sye odzywal

Zadny kmyecz nyema swego wlos
nego powyathv Alye kv ktoremv
kolwyek prawv bandzye pozwan
wonym prawye mvsy odpowyadacz y tzyz
pyecz czo prawo skaze albo przynamnyey
przez pana swego albo dzyedzycza wczyyey
wsy myesczska moze bycz wyyath na dzye
dzyna A on pan kthory go wyymvye ma
possadzycz prawo swyem podlug yako ban
dzye obwynyon O przypowyasczye

Na rocze przypowyeschczonym kv
dosycz vczynyenyv nyema bycz spo
thrzebyznosczy pyssano sandownye
by odpowyedal J thez o nyedosthathecz na
datha zawzdy bywa odbyczye A zwlascz
cza gdy lyatha bozego narodzenya nyeba
da wyslownye albo zvpelnye wypyssane

Gdy kogo pozowa o gwalth wgrodztwo

Gdy ktho badzye pozwan o gwalt
kv prawv grodzkyemv a nyeba
dzye wypyssano rozbyczye domv
lyubo by thez plothy polamano y gvnsche
rzeczy zrabano v ogroda albo v sfadv
zawzdy bywa odesslanye do prawa zyem
skyego

Lm

Gdy ktho zanda odbyczya zwyna o zly pozew vsthawa Capitulum

Gdy ktho zanda bycz skazano od bycziye zwyna pospoly o zly pozew Thedy thelko wyna yemy ma bycz skazana anye odbyczye Alye yesthly thel ko odbyczya zanda zkazacz Thedy odby czye ma bycz skazano Alye pospoly od byczye zwyna nyema bycz dano thelko wyna A pokopywschy wyna thrzech grzywyen ma przed sye pozywacz znowy podlug prawa yako nalyeprey bandzye vmyal

stary ze vstawa

Gdy ktho pozywa o laky lassy gaye

Gdy sye przyda pozew ktory bycz o lanky lyassy gaye sthawy y o gynschy rzeczy thym rowne A thedy gdy pozew ma bycz dosthathecznym masch thak polozycz albo pysacz yze ty yemy possyeklesz thrawa albo we wsy al bo wdzyedzyczthwye them a them ze Thakyez y o gynsche rzeczy yze thy wy rabales drwa zgayy yego ze bo yesthly by thego nyebylo Thedy sthrona thak rzecz ma Panye ssandzya thy mya poz wal o laka A nyewymyenyl thrawy na lacze albo drew wlyesye zandam bymy

odbyczye zwyna skazano Bo tho otczmye pozwal yest nyema rzecz gdyz nycz nyewypysal Thakyez rzecz gdy by bylo pozwano rzecz thy wzyal albo vczynyl tho a tho kmyeczyom albo ludzyom gych nyewymyenyayacz any wypyssvyacz gych gymyenyem wlassnem y przezwyskyem thez bywa yako by rzecz nyema A ma bycz skazano odbyczye o thaky pozew

Vstawa

Gdy ktho kogo pozywa o osyadloscz

Gdy ktho osyadly kthorego dzyedzycztwa byl by pozwan albo nagaban Thedy zawzdy powod albo then ysthy osyadly blyschy yesth doswyatczycz swey osyadloscy nyzly on kthory osyadlego pozywa

O wydzyerzenyy zyemskyey dawnosczy

Uchwala yesth yz gdy ktho zalvye na kogo o dzyedzycztwo malyey wagy tho yesth dwadzyesczya grzywyen A wynny odpowye yze ya trzymam tho gymyenye od wyelyu lyath y wydzyerzalem zyemska dawnoscz Thedy then wynny ma przysyacz ssamo thrzecz z sobye rownemy yako wydzyerzal zyemska dawnoscz y blysschy yesth

lv

Pozwany nyz pozywayaczy poprzyskyacz
yz wydzyerzal zyemska dawnoscz nyzly
powod kthory pozwal nyeslusschnem

O odkladanyy y zapyssowanyy rokow

Gdy ktho kogo pozowye yakym
pozwem a pothem zapyscha rok
myedzy ssoba wyyagy A po
onem zappyssanyy nyebaczacz any ktho
ze zapyssywacz roky drugyego Alye tel
ko ssobye odloza ynschy czass przed slu
zebnykyem thelko Tho yesth rzeczyma
rok Thedy on rok thako odlozony przed
sluzebnykyem zadney nyeyest wagy any
moczy Alye yesth rok przepelszly A na
thakyem roczye nyemascz zdawacz alye
pozwacz ky przepelszlemy rokowy lye
pyey nyz onego wynnego zdawacz

Gdy knyecz knyeczya wzem obwyny

Gdy knyecz knyeczya wynyye
rowny rownego a on obwynyo
ny wthem wysthapye nygdy
nyebyl Thedy on obwynyony ssam ma
przysyacz yz thego nyeyczynyl any czso
wzyal Alye kyedy slyachczycz knyeczu
wynyye Thedy obwynyony samothrzecz
ma przysyacz yz thego albo onego nye
yczynyl any thez czso wzyal

Gdy kogo pozowa o kthorakolwyek

Gdy ktho bandzye pozwan rzecz
o kthora kolwyek rzecz albo przy
czyna Thedy thak ma odpo
wyedacz panye sandzya ya sye nyech
cza dopysczycz wyaczey schkodzycz Alye
yemv chcza dacz wwyazanye podlug pra
wa y obyczaya zyemskyego thedy ma bicz
przyssadzono wwyazanye podlug przezy
sthow

Gdy bywa zaloba o dzyedzycz sthwo ustawa

Kyedy kolwyek by
wa zaloba o dzyedzyczsthwo zaw
dy z sandv zyemskyego ma bycz
dano na wyecze A tho przetho yz o
dzyedzyczsthwa sandzya zyemsky nyema
ssandzycz y o yare thez bywa dano na
wyecze bo sye maya yako ktore dzyedzycz
sthwo y ky wydzenyv thez na dzyedzy
cze bywa zawzdy dano

Gdy ktho gynschem gymyenyem badzye pozwan nyzly wlassnem ustawa

Gdy by ktho gynschem gymyenyem
byl pozwan nyzly wlassnym y
badzye zdan Thedy on kthory
bandzye zdan ma rzecz panye ssandzya
dlnyecz on zdal A moye gymye nye
yesth Phylyp alye Grzegorz a thako

Lvi

Mya nyesprawnye zdal Na onym nye
chay zysk ma kogo zdal A powod mo
wy ya cheza doswyathczycz yz tho yest
Gymya yego phylyp A wymy thez mo
wy ya thez cheza doswyathczycz yz yest
Gymya moye Grzegorz Thedy pozwane
my wymyemy ma bycz doswyathczenye
dopyschczono bo on thego yesth blyschy
nyz powod stwo bandzye obwynyon
Gdy ktho ktorego kolwyekli stadla o pozo

Gdy ktho thako slyachczycz yako
nyeslyachczycz o pozostwo przez nye
kogo obwynyon a yesthly przy sa
mosthosth ma przysyacz yz thego nyeudzy
lal A wschakoz nyektorzy skazowa yz by
myal przysyacz zosmnasczye swyathkow
Alye yesthly nyeprzy Thedy ma zaplaczycz
za then lyas kthory spalyl podlug ystaw
krolya kazymyrza yako by za yego glowa
myano bycz dano gdy by przez kogo byl
zabyth Alye pozozze domow maya myecz
osmnasczye swyathkow ssobye rownych
wrodzayw albo swego rodzayw skthorego
sye vrodzyl Alye thy tho swyathky nyema
myanowacz thelko ye by ssandowy przy
wyescz podlug potrzeby czassv albo roky
Gdy kto odklada rok prawdzywa nyemoga

Gdy ktho odklada rok prawdzy-
wą nyemoczą A na roczе przysch-
lem nyeprzysyagą samothrzecz
ze dwyema swyathkoma ssobye rownymy
y dobrymy podlug vchwaly zyemskyey
Thedy traczy rzecz swą By thez o thy sya-
cze schlo a ma bycz nathychmyast zdan

O odkladanyv rokv o wyensche

A Thakyez gdy kto odklada rok o wyen-
sche mowyacz yze thamo a thamo
mam dzyalacz wthem myesczye
wthem prawye a wtem o thaka summa
y o thaka przed thym a thym A na rocze
przyschlem nyekladzye lysthy z onego pra-
wa gdzye myal czynycz o wyensche thedy
thez thraczy rzecz swą we wszythkyem
Alye gdy kto nyemoze przyecz dlya powo-
dzy albo wylanya wod Thedy ma oswyat-
czycz zyemyanom dwyema v oney wody na
brzegu A yesthly nayn kto vstawye rok
Thedy zonego oswyathczenya nyestraczy
swey rzeczy Alye yesthly by ktho thym
obyczayem odkladal rok przez posla rzekacz
Panowye on czy by byl przyschedl na rok
alye yz nyemoze dlya wylyanya wody
Nyegodzy sye thakye odkladanye Bo gdy
possel przeschel Thedy thez y on od kogo

Thakye odkladanye bylo obyawyono thez
by byl przeschedl

Gdy kto o czeladz golothy kogo pozywa

Gdy ktho kogo pozywa thakyem
pozwem yze zelyadz thwoya
nyeosyadla tho yest golothy vczy
nyly tho a tho wyschedwschy zdomv
thwego A vczynywschy wdom thwoy
zasye weschly stand wyschly A nyeod
powyada thymy slowy yz wdom wesch
ly any thez zdomv mego wyschly The
dy na thakyego ma bycz polozono pa
myathne yz nyeodpowyedzyal thymy
slowy wyschly a weschly A tho thez gdy
thelko odpowye ktorego sluga obwyny
sthem chcza yemv prawo dacz a o ony
slowa nawyrzschw napyssane nyeodpowye
da Thedy rzecz swa sthrazy

Gdy by ktho byl obwynyon o kradzyez

Gdy by kto byl obwynyon o ktho
ra rzecz a tho obyczayem kra
dzyezstwem Thedy zawzdy on
obwynyony blyschy yesth oczisczycz swa
nyewynnoscz nyzly powod gy myal po
przysyacz albo przewyczyazycz a tho
thym obyczayem yestly pyrwey raz byl
obwynyon a myeny yz o thaky vczynek

Nygdy nyebyl wynowan Thedy ssam
wlasthna przysyagą odbadzye powoda
yesthly by wthore Then ze tho ma wy
na samothrzecz oczysczycz a yesthly po
thrzeczye ma sye oczysczycz osmyana
sczye swyathkow

Gdy y kthorego zyemyanyna slvzeb nyk knyeczm zbyeglego lyczyye

Gdy by v kthorego zyemyanyna
albo slyachczycza knyecz zbye
gly albo kthory by vczyekl przez
sluzebnyka byl lyczowan A then tho te
go knyeczya nyechcze wypysczycz onemv
kthory thego knyeczya zbyeglego wye
go wszy albo dzyedzyczstwye nalyazl y
kthemv lyczowal Thedy o thego tho
knyeczya zbyeglego thak lyczowanego
moze pozwacz lyvbo wzechcze wprawo
grodzkye lyvbo wzyemskye pana onego
v kthorego knyecz yesth lyczowan aby
go prawv posthawyl A gdy gy ku
prawv posthawy Thedy zalvy prze
czyw nyego panv albo dzyedzyczowy al
bo slyachczyczowy yze thy yemv nyech
czesch wroczycz knyeczya zbyeglego
kthory yemv schczynschmy robothamy
y zgynschymy dochody zbyegl Thako

Lvm

S dobrzego ky yego pozythky yako dzye
ssyacz grzywyen zyad ze ma thele sethko
dy A yesthly then pan thego kmyeczya
ktory yesth vnyego przez sluzebnyka ly
czowan nyeposthawyl Thedy ma byczi
zdan wschysthky odkladanya oddalyw
schy wyrawsche odlozenye prawdzywey
nyemoczy kthorego powod ma dopyssczycz
Bo gynako by rzecz swa sthraczyl A tho
yesthly rokyem lyczowanym pozwal bez
lysthy pozewnego tho yesth golo Alye ye
sthly pozwal lysthem Thedy mysy dopy
sczycz prosthego odkladanya A ono zda
nye na rocze lyczowanem bez lysthy yest
zawythe A po thyem tho zdanye masth
przypowyesczycz ky dossycz uczynyenyy
za thego tho kmyeczya yakozes na ro
cze zawythym zdal thego zyemyany
na wedle pozwy glownego v zeznanya
sluzebnyczego alye yesthlyczby bylo za
rzyczono przez onego zyemyanyna v kto
rego kmyecz yesth lyczowan thako zye
kacz powodowy yakos thy yego nyewye
dzyal od czassow thelye a thelye albo od ro
ku wgynsthem dzyedzyczsthwye thym a
thym a onym zadnyeyess gadky any wspo
mynanya nyedzyalal przyssyaz a dla

zazyczenya przez wynnego powod mysy przy
ssyacz yako thego kmyeczya nyewyedzyal
wthem a wthem dzyedzyczstwye yakoz to
powodowy bylo zazyczono

Gdy ktho pozwany o kmyeczye zbyegle ku prawu dzyedzyczn[e]mu sye zyagnye

Kyedy kolwyek ktho bandzye poz
wan o kmyeczye zbyegle lyczoma
ne A then tho wynny albo poz
wany zanda od sadzyego kthoregokolwyek
aby thy lyudzy albo kmyeczye odeslal ku
prawu dzyedzyczn[e]mu dzyedzyczstwa one
go wktorem ony lyudzye myeszkaya The
dy maya przez sandzyego bycz odeslany na
dzyedzyczstwo onego zpomyanyna ktore
ye wynnye A yesthly na odeslanym roku
napyssan rok na pewny dzyen do dwu al
bo do thrzech nyedzyel a pothem yesth
ly bandzye rok naznamyonowan A na ro
cze strona przecziwna albo wynna odpo
wye rzekacz yzem na sthoba na on czass
roku nyemyal a czyagna sye za kyaszka
A yesthly kyaszka mnyeyscha badzye go
thowana przez wynnego nyz powoda
Thedy onemu wynnemu kthory sye wzyal
za mnyeyscha kyassku · kyaska ma bycz
dana y przyssadzona ku rok wyrumyacz

Lix

Thak iako przerzeczono lyudzy Nyema
bycz thako pyssan Odeslan yesth then a
then y maya rok do dwv albo do thrzeczh
nyedzyel Alye thako odeslan yesth then
wedlye pozwv ze do swego dzyedzycztwa
N dlya nadzeye vczynyenya sprawyedly
wosczy albo dlya zgody Bo gynaczyey dlya
nyedosthathky sprawyedlywosczy yesthly
thamo zonym czlowyekyem sprawyedly
wosc nyebadzye vczynyona w onem dzye
dzycztwye kv kthoremv sye yesth wypa
tho Thedy nathychmyasth thamoz na
myesczv albo na onem dzyedzycztwye na
kthorym sprawyedlywosc badzye odmowyo
na przez onego dzyedzycza kthory sye wy
mowal oswyathczywszy slyzebnykyem
ma on powod kthory przyrey byl pozwal
na grod albo kv kthoremv gynsthemv pra
wv zasya onego dzyedzycza kthory swe
lyvdzy wymowal pozwacz aby ye posta
wycz myal przed prawem thrzeczyego dnya
na grod yako zbyegle wedlye onego py
wszego pozwv

Gdy ktho kogo nyesprawnye zdawa

O nyesprawnym zdanyv thak ma
bycz rozvmyano y odpowyedano
Gdy ktho zdawa nyesprawyedly
wem zdanyem A pothem on ktory

Nyesprawyedlywye zdan pozowye onego
czso gy zdal thako rzekacz yzes thy
mnye nyesprawnye zdal nyemavacz sem
na zoky kthore zdanye ssobye waza ya
ko thrzy grzywny a pod drugyemy trze
my grzywnamy wypysacz srvagy od
powye drugy yam czye zdal a wschakozem
czye ko dosyczczynyenyy nyeprzypowye
sczyl any na thobye zysko myecz chcza
A yzes nyecz nyesthraczyl any vpysczyl
a ya thez wthakyem zdanyy nyecz nye
zyskal Thedy panye ssadzya zandam
aby my skazal odbyczye o then przew
kthorym mye then pozwal A wyerza
waschey mylosczy yako ssandzyam do
sthonym yze gyonaczey nyeyczynyczye

Gdy ktho pozwany zaloby przy

Gdy ktho zalvye na przeczyw
kthoremy wymyenny pozwanemu
o kthora kolwyek rzecz yzesmy tho
a tho vdzyalal ze a chcza na czye do
swyathczycz czo prawo yest zadnego
prawa nyeopvschczavacz A pozwany
prostho przy Tako mowyacz Czo naprze
czyw mnye zalvye thego my wschysthk
kyego prza a nyemowy thez chcza od
bycz wedlug yako prawo yest zadnego
prawa nyeopvschczavacz Thedy

gdy prostho zaprzal powod blyzszthy
bandzye nayn swyatczycz nyzly then
tho wynny odprzysyacz gdyz prostho
zaprzal a ma bycz swyathczenye dopy
sczono powodowy na wynnego dlya tey

Gdy kto pozywa pod wyna krolewska rzeczy

Gdy ktho thako pozywa przykazy
wemy aby pod wynamy krolew
skymy czthernasczye grzywyen sta
nal Thedy thak masch odpowyadacz pa
nye sandzya kthemy pozwy nyema bycz
odpowyadano bo yesth nyesprawny a na
przeczyw vrzadv prawa pozwal bo yyrz
wey namyenyl wyny y onye pozwal nye
przezyskawschy vszczyzny zadaim by my
skazano odbyczye Thedy o thakye pozew
ma bycz skazano odbyczye albo wzdy prze
padwschy wyna thrzech grzywyen stro
nye a slandowy thelez ma pozywacz po
dlug obyczaya prawa

Gdy wynny vprzedzy powoda wzdanyy

Gdy by ktho o kthorakolwyek rzecz
byl pozwan a powod byl by zdan
przez wynnego wodbyczye przy
wey nyzly grynschy wynny byly zdawa
ny a powod onego wynnego zdawa na
osthathky Thedy powodowy ma bycz
wzwroczenye prawa yz wynny on nyezdal

podlug vrzadv prawa A vesthly powod
thego wynnego po them przypowyesczy
kv dosslyszyczynyenyv wczem gy zdal na
osthathkv A sthrona wynna rzecze yam
yego odbyl na them rocze yako na zawy
them yako powoda ocz mye on przypo
wyesczyl Odpowyedz Panye ssadzya On
gy mye zdal wodbyczyv gdzye myescza
nyemyal bo przed zdawanyem wynnych
a thako nyesprawnye mye zdal gdzye mye
zdacz nyemyal podlug vrzadv prawa
Alyem gy ya zdal po wschythkyem zda
wanyv A thakom ssobye sprawnye
vdzyalal A prosza mylosczy waschey
yako ssadzyam sprawyedlywym yz mya
przy moyem sprawnem zdanyv ostha
wyczye a thako podlug vrzadv prawa
ma powodowy prawo bycz przywroczono
znowv Tho yesth kv pyrwschemv poz
wv albo zalobye ma bycz powod przyprsch

Gdy kogo przed ssandem thkna o wyczon
ny

Gdy ktho komv albo skazanyv
ssandv przepadnye wyna przez
procuratora albo rzecznyka y tha
tho wyna skaze na nyem A then procu
rator ktthory odpowyada dobyl wyny od
ssandzyego zada yego thknacz o wyna
ktory przepadl a on odpowye Cheza ya

Spelnycz na czass ten a then albo na ro
ky blysshe ze a chcze sie zapysacz pod
drugą wyną a thak yemv ma bycz dopy
schczono A yesthly na on czass wypyssa
ny Procurator zanda sprocuratczyya dosycz
vczynyenye mycz za wyny A sthrona
wynna odpowye panye ssandzya ya gotho
wem dacz wyną onemv thomv prawo yest
Alye powoda nyewydza A wthem oswyath
czam A thako on ktory wyną przepadl
nycz nyemoze stracziycz za wyną any dru
gyey wyny przepascz a tho dlya nyebytno
sczy powoda a dlya thego nyepowynyen
wyny placzycz A wschakoz od oney wyny
kthora nan skazano nyeyesth wyzwolyen
any odbycz ya moze czyny Thelko yesth
wolnyod nyey tho yesth od oney wyny o
ktora sie poddal pod drugą wyną spelnycz
A pothem powod kthoremy skazana wy
na moze o nya pozywacz Alye oney wto
rey wyny o kthora sie podda nyemoze
dlya thego poszczygacz

O odkladanyy rokow

Kto yesth polozenye y rzad odkla
danya rokow zyemskych wzye
my krakowskyey bandanczych
y vchwalonych Pyrwschy rok ktory
prostha nyemocza moze bycz odlozon

ythorzy rok zdany szynaczey nyemoze
bycz odlozon yedno prandzywa nyemo
za bo gynako wyiny wschysthka by
rzecz swa vpyszyl o ktora by kolyvyek
byl pozwan Thrzeczy rok przypowye
sczyzony ku dosyczyczynyenyy w ysczy
nye y w schkodach kthoregoz zadnem
obyczayem nyemoze odlozycz wyny yed
no o wyensche moze odlozycz A sthego
roky przypowyeschczonego ku dosycz
yczynyenyy ma bycz dano na czyaza
yednacz Alye zdawschy o schkody thrzy
krocz ma bycz przypowyeszczono ku do
syczczynyenyy za schkody z ysczzyny
posthle O kthorez thez bywa dano yed
nacz na szyaza A yesthly szyaza badzye
odbytha Thedy ma bycz zdano wyny
nye pyathnadzyesczya yemy a ssando
wy thelez Po thyem bywa dano na w
wyazanye thez yednacz A yesthly w
wyazanye bandzye odbytho Thedy thez
bywa zdawan wyny wynye pyath
nadzyesczya yemy A ssandowy thez
pyathnadzyesczya A thedy bywa ode
slanye na mocz stharosczya kthorey kol
wyek zyemye Alye wprawye [illegible]
stharym obyczayem ma bycz rzadzono
yako y w ynnschych zyemyach Tho

Lxii

Nyesth thrzykrocz bywa zdanye wpyrw
szem nyesthanyy A w wthorem y w
Trzeczyem nyesthanyy wynny thraczy
rzecz swa A po thrzeczyem nyesthanyy
ma bycz pozwan wynny ky dossyczyczy
nyenyy w vsczyznye a o schkody yako
rzeczono zdawacz A pothem przypo
wyesczycz ky dossyczyczynyenyy za szko
dy a tho yesthly schkody banda poprzy
svazone albo yesthly wynny nyesthanye
A na czvaza thrzykrocz ma bycz zada
no A po kazdem odbronyenyy czvazey
ma bycz zdano w wynye yako wyschey
rzeczono zawzdy we dwy nyedzyelyy
Na w wyazanye thez ma bycz zadano
thrzykrocz A po kazdem odbyczyy w wya
zanya w wynye ma bycz zdano zawz
dy we dwy nyedzyelyy A na odeslanym
roczye na mocz stharosczya thez zdawacz
thrzykrocz podlug vrzadv prawa zawz
dy we dwy nyedzyelyy lyvbo by bylo ode
slanye sprawa zyemskyego lyvbo y sthe
go grodzkyego A po czwarthym odby
czyy moczy stharosczyey pan stharosta
ma poslacz sswa czelyadz na ono dzyedzycz
sthwo na kthore byla dana mocz stharo
sczya A thamo ona czelyadz stharosczya
spowodem maya myeschkacz thrzy dny

Kthore dny gdy wynyda ma bycz osta
wyon zzacza przez onego pana ktory
na wymyem przezysky ma albo ssam
powod ma myeschkacz A yesthly lyepak
powod albo zzacza powodow byl z one
go gymyenya wybyth Thedy pan sta
rostha ma poyn poslacz mandat swoy
kthory powoda zonego gymyenya dzye
dzycznego wypadzyl thrzy krocz zawz
dy we dwv nyedzyelyv albo yako stharo
szye bandzye lyvbo A yesthly nyestha
nye na przerzeczone mandathy thrzy
Thedy ma byc wywolan zzyemye wkto
rey myeschka y zkrolyewsthwa yako
nyeposluschny podlug vrzadv prawa

O odkladanyv rokow wgrodzthwye

Byk pyrwschy grodzsky moze
bycz odlozon naprzod do dwv
nyedzyel pyrwschy prostha
nyemocza Kthore thez prostha nyemo
cza thez do dwv nyedzyel A thrzeczy
prawa nyemocza do dwv nyedzyel
Czwarthy thez prawa nyemocza do dwv
nyedzyel Pyathy y schosthy o wyen
sche thez do dwv nyedzyel Alye yesthly
powod chcze moze rok dalyey odlozycz
podlug powodowey woley A tho yesth
ky wymy chcze albo zanda alye o rocech

zyemskych zsthrony powoda Powod
albo od powoda zawzdy gynaczey roku
sobye nyemoze odlozycz yedna prawdzy
wa nyemoczą podlug vchwaly zyem
skyey alye wprawye sproczskyem powod
albo od powoda moze bycz odlozon rok
prostha nyemocza

Karczma any mlyn zadney ossyadlo scy nyemaya Capitulum

Karczma y thez mlyn zadney
ossyadloscy nyemaya A tho ye
sthly by kthory zyemyanyn
myal nyekthore gynsche ymyenye a
wono by nyechczyal dacz w wyązanya
Alye w karczma albo w mlyn thedy
nyemoze Alye yesthly gynschego ymy
enya nyema Thedy moze dacz w
wyązanye w karczma albo w mlyn w
kthorey kolwyek summye przezyska
ney na wynnem

Gdy kogo pozowa ku zapyssowy przy

Gdy by ktho byl przypozwan ku
zapyssowy kthoremu kolwyek
nygdy od pozwanego albo wyn
nego rok nyema bycz odlozon alye zaw
zdy then pozwany albo wynny yesthly
zapyssowy dossycz nyeuczyny ma bycz
zdan etc

Mynutha skrvag sthoyaczym we przy nyema bycz dana

Kiedy dwye sthronye albo wyaczey sthoym we przy czywysthnye przed ssandem kthorem kolwyek. A nyekthora sthrona zanda od ssandv my nuthy skrvag bycz daney albo krvagy czysczy thedy ssandzya nyema dopysczycz wydacz mynvthy albo krvag czyscz. Alye sthrona przed thym kthorey lyvbo ma mynutha myecz przed prza wpra wye ma mynutha wzyacz a obezrzecz yesthly yesth zlye zdan albo nye

Gdy kogo przypowyeschcza ky dosyczyczy

Gdy ktho badzye nyenyv ostawa przypowyeschczon ky dossyczyczy nyenyv o ktorakolwyek rzecz albo przyczyna ky kthoremvkolwyek ssandowy Thedy sthrona wyma przypowye schczona zadney pomoczy sobye nyema bracz na them tho rocze przypowyesch czonem ky dossyczyczynyenyv wyyaw schy yz by bylo zdanye zle na przwech roczech albo na rocze zawythem albo yz by gynschy gynnya bylo wpyssano wzdanyv nyzly yesth onego kthory przy powyeschczon a zawzdy bywa odbyczye od powoda Alye gdy thy rzeczy nyestoya

Lxiiii

Thedy yesthly druga kthorakolwyek
sthrona wynna ysczo by rzekla przecziw
onemy przypowyasthy ky dosly szyczy
nyenyy zawzdy thak masch rzecz O
thacz albo o tha rzecz na rocze zawytym
nyeodmawyal any odbranyal a ya gy tez
na thym rocze zdawam A nathychmyast
po zdanyy ma byczandan slyzebnyk
od sandy pyrzwyszocz na czyaza a ma
k my bycz dan Alye yesthly sthrona wyn
na albo przypowyesczona chcze sye czya
gnacz do kyyagy za lyasztha o thy szczyny
ny albo o schescz szoth rzekacz Thys mye
nyesprawnye zdal a ya sye czyagna do
kyyag za lyaszta o nyesprawne zdanye
Thedy maya kyyagy bycz czczyone y ma
bycz nalyezyono powyedzyano y wyslo
wyono yesthly yesth sprawne albo nye
sprawne zdanye A yesthly badzye nye
sprawne Thedy sthrona wynna albo
przypowyeschczona ma odpowyadacz ya
ko sye bandzye nalyeprzey wydzyalo.

Gdy ktho kogo pozowye o rzecz zastana

Kyedykolwyek ktho bandzye poz
wan przez kogo o rzecz zastana
o kthorakolwyek yako o konya
o woly ze Thym obyczayem yzem ya v
czyebye zasthal tho a tho czoz mnye iest

Vkradzyono thego a thego czassv od yed
ney dwv albo thrzech nyedzyel Chczacz
doswyathczycz podlug obyczaya prawa
o thaka rzecz kthorakolwyek by byla yz
yesth yego zadnego prawa nyeopvschcza
yacz A sthrona wyma rzecze Tha rzecz
albo zaloba ktora na mya zalowal thy
cze sye czcy movey a mowy yz by my
byla vkradzyona a mowy yz od thele a
thelye nyedzyel A ya thez gdy sye thy
cze czcy movey o tho chcza yego odbycz
y doswyathczycz yz tha rzecz dawnyey
mam nyz odedwv albo thrzech nyedzyel
Thedy gdy wyinny myeny dawnyeyschy
czass yz ona rzecz ma Thedy sand ma
skazacz yz on wynny ma przysyacz ssa
mothrzecz zswyathky sobye rownymy
yz od thelye lyath ma a yz thez swyad
kowye wyedza thego tho wynnego od the
lye lyath ona rzecz myecz C Thez
gdy by byl ktho przypozwan ku zapysso
wy yakyemvkolwyek zadny odkladanye
nyemoze bycz any prostha any praw
dzywa nyemocza

Na przeczyw onym ktorzy roky nyev sthawyaią

IThez ylye na przeczyw nyevstha
wayaczym roky yako maya bycz
zdawany thako ma bycz schtho

Tez nygdy powodowye wodbyczyv nyema
ya bycz zdawany az na oſthathecznem
myeſczv tho yeſth gdy wynny albo poz
wany banda zdany a nyeczynaczyey bo
yeſthly gymako ſſandzye vczynya a na
lyczyone banda zdawanya nyekthory po
wodow nyzly wynnych przyzwey Thedy
ono odbyczye wynnego naprzeczyw powo
dowy zadney moczy myecz nyebadzye A
ſſandzye podlug wolyey krolewſkyey ma
ya bycz karany o thakye dopvſthczenye
zdawanya albo przynamnyey onemv po
wodowy kthorego wynny zdal odbyczye
przywroczycz kv prawv znowv A tho tez
yeſthly on powod onego wynnego zdal
wthore thego czaſſv albo na rocze pyrw
ſchem albo zawythem A yeſthly na ro
cze zawythem then powod wynnego zda
wa Thedy thego wynnego ma pozwacz
albo przypowyeſczycz kv doſſyczyenyu
nyv wedlye pyrwſchego pozwv A na onem
rocze przypowyeſczonem kv doſſyczy
nyenyv maya ſſobye ſpolem odmawyacz
yako yeſth wypyſſano pomocznyky

Gdy ktho pozwany nyeodpowyada za

Gdy ktho pozwany nyeodpowyeda
za pomocznyky zawzdy przepada
wyna C y tez gdy ktho

Bywa pozwan yze thy przerechawschy
thrzy granycze albo thelye a thelye a
nyeodpowyada o granycze zawzdy thez
przepada wyna thrzech grzywyen

Poczyna szye Stathuth krolya kazy myrza naprzeczyw drapyeszom dobr koszczyelnych gdy na woyna yada

Kazymyrz zbozey laszky krol
polsky wyelky xyadz lythew
sky ruszky pruszky pan y
dzyedzycz etc Wschythkym
y ossoblywym stharostham
krolyesthwa naschego thak pospolythym
yako ossoblywym kthorymkolwyek zwe
myam y powyathom przelozonem wyer
nym nam mylem krolewska laska y do
browolyensthwo Wyelmozny Urodzeny
Walyeczny y slyachethny wyerny naszchy
myly Aczkolwyek szczasney pamyaczy
kazymyrz polsky krol przodek nasch z
wyelmy nyeprzyyacziolyy krolyesthwa na
schego przez wyelye czassow walky y wy
prawy woyenne myal czynyl thrzymal
y dzyalal Wschakoz nygdy czassow ye
go schczasnego rzadzenya krolyewstwa
przez walyecznyky thakych y thak rzya
schkych schkod drapyesthw swyatho
kradzsthw wylupowanya koszczyolow

y spvsthoschenya dobr koscyelnych y kla
sthorow nyebyly any ssa czynyone ylye
y yako wyelkye czassow naschego schczas
nego rzadzenya krolyewsthwa czoz z za
losczya wymawyany byly y ssa vczynyo
ne y popelnyone A bowyem byl vstha
wyl y chwalyebnye vrzadzyl przerzeczo
ny przodek nasch z przelozonemy y ry
czerzmy krolyewsthwa swego Aby wszyt
czy y ossoblywy krolyewsthwa przemyesch
kawcze kthorymkolwyek ymyenyem by
ly zwany ku wyprawye woyenney gyda
czy nygdy wmyesczyech myasthecz kach
wsyach gymnych y gynschych dobrzech
thak koscyelnych klasthornych yako
swyeczkych kthorzy by budowanye myely
Alye na pol[illegible] albo wchrosczyech stha
czye czynyly a yzby zadnych drapyesthw
dobr kthorychkolwyek any gwalthow czy
nycz nyemyely nykomu A thez byl vsta
wyl s przelozonymy y pany przerzeczony
my dla lyeczeyschego sprawyanya straw
ku wyprawye gydaczym vzythek y pozy
thek krolyewsthwa rozwazywschy yz by
gydaczy ku wyprawye ku sprawyenyy
sthraw swogych kopa pschenycze za trzy
grosche kopa zytha za dwa grosscha
kopa owssa za grosch kupowacz myely

Woly za polgrzywny yalowycza za
osm scoth wyeprza za wyerdunk sko
py za dwa groscha dwye gasy za grosch
szescz yoro kur thez za grosch kthora
vsthawa przez dlugy czass y zwyczay
zyemyanow naschych byla y yesth cho
wana y chwalyebnye thrzymana Alye
czassy rzadzenya naschego schczasnego
przemyeschkawcz krolewsthwa naschego
sprosthna przewrothnoscz nyechczacz sye
wthrzymacz od rzeczy zapowyedzanych
Any sluschnem obyczayem pozywacz do
syczonych Thak chwalyebna vsthawa
w nyedbaloscz schkodlywa przywyodwschy
nyethylko przerzeczone rzeczy alye wye
lye wyaczey sloscy kthore mayestathy
bozego obrazenye y krolyewsthwa nasche
go opyeschczaloscz przywyescz wydzy sye
obyczaynye vdzyalawschy popelnyla ya
koz spoddanych naszych skarg y z zalob
lywego wolanya zrozumyelyssmy y my
ssamy pewnym vznanyem doswyathczy
lysmy S kthorych w krolyesthwye naschym
wyelye pogorschenya wyelye schkod y
nyepozythky czyasthkye y thez skazenya
koscyolow y klasthorow ssa poschly y
wyensche pothem moglyby bycz by
wczass nyebylo opathrzono A dlya thego

Lxvii

Dmy przerzeczonym rzeczam y gynsch
ym zloscziam chczacz zabyezecz A bez
szkodnosczyam krolewsthwa naschego
kosczyolow y klasthorow pozythkom pyl
nem opathrzenyem opathrzycz chczacz
thak chw[illegible]ebna ysthawa przerzeczone
go przodka naschego z rady y sprzyzmo
lenya przelozonych y rady naschego
krolewsthwa doswyathczayacz ona mo
cza nascha krolyewska potwyerdzamy
wam wschythkym y wsthelkyemy zwass
dawacz wprzykazanyu aby thak chwal b
na ysthawa y yey doswyathczenye y po
thwyerdzenye wmyesczyech y wmyasthecz
kach krolewsthwa naschego obyawycz y
obwolacz przykazalyscze A ona tho od
wschythkych krolyewsthwa naschego
przemyeschkawayaczych pod othrzyma
nym naschey lasky mocznye zachowacz
przykazalybyscze a przesthampcze tey
tho ysthawy nam y onym kthorym
schkody yczynya wyna dwedmnadzye
sczya albo wyenscha wyna zyemye
oney przez ktorey zyemyany ysthawye
przerzeczoney bandzye sye sprzeczywyo
no pospoly yschkodamy yczynyonemy
y krzywdamy zaplaczycz banda powyn
ny kthore schkody y krzywdy przez

Onego ssamego przysyaga komu vczy
nyony banda kthorykolwyek on bandz
przed namy doswyathczone bycz maya
wyprawschy byskopy kthorzy gdy cza
sthokroc z rosmagythych przyczyn
wdalyeczych sthronach dzyalacz maya
przez procurathory rosthropne albo
slyachczycze tha tho przysyaga czy
nycz maya przed namy Wam wzdy ta
kye przesthampcze vsthawy they na
schym doswyathczenyem y pothwyerdze
nyem ssandzycz zdacz y ku dosyczyczynye
nyy przypadzycz y kazacz bez odklada
nya zupelna dayemy y polyeczamy mocz
przez then lysth a yesthly by ktho zwass
w vczynyenyy sprawyedlywosczy krzyw
dy albo schkody czyrpyaczem gdy przez
nye banda vpomynany zamyeschkaly
a nyedbaly byly bysczye Banda mocz
perssony duchowne na przeczyw wam
y wschelkyego zwass dlya thakyego za
nyeschkanya poszywacz prawa duchow
nego y przez ssandzye duchowny klyath
wamy bycz przypadzone ktorym wass
poddawamy Wschakoz wzdy chczemy
vdomnymanyy y dobrey wolyey krzyw
da albo schkoda czyrpyaczego bycz aby
mogl o schkody y krzywdy yemu vczy

nyone do dvchownego albo swyeczkyemv
ssandzyemv o sprawyedlywoscz sye vczyecz
przykazvyacz wam y wschelkyemv zwass
owschepky mycz chczacz aby thy nasche
thakye doswyathczenya y poczwyrdzenya
lysthy wrvagy zyemskye slowo od slowa
ku wyecznev rzeczy pamyaczy wpyssacz
przykazalysczye ku swyadecz sthwv potem
bandaczych chynaczey pod laska nascha
nyeczynyacz dzyalo sye na ssevmye prot
kowskyem na swyatho swyathey katarzy
ny bandaczym wssobotha po swyaczye
swyathego andrzeya Apostola Lyata na
rodzenya bozego Thysyacza cztyrzysth
ssetth pyaczdzyessyatth y szoddmego
lyatha etc.

Poczynaya sye nyektore vsthawy y pra
wa przez oswyeczonego kazymyrza kro
la polskyego vstawyone na seymye prot
kowskyem Capitulum

Kazymyr zlasky bozey kral
polsky wyelky kyadz ly
thewsky y dzyedzycz rusky
ku wyecznev rzeczy pamya
czy Gdy tho nass wschech
mogaczy bog rozmnozyczyel
sprawyedlywosczy rzadzyczyel prawdy
podlug swey woley modz kolyewysthkym

Na dtholyecz aczkolwyek nyedostoyny
chczyal podwyschycz. Abysmy sprawye
dlywosczy nasladowaly prawda mylo
waly y wkrolyewstwye naschym pospo
lythe dobre rzadzyly dlya they thedy
praczy nam od boga przydaney Baczacz
oswyeczone kxyązatha pany kazymy
rza wthorego y wladzyslawa wthorego
rodzycza naschego krolya polskyego y
schczasne przodky nasche prawa y vsta
wy boska y lyudzska pospoly mayacze
sprawyedlywosc kthorymy wschytko
krolyewsthwo polskye na wyeczoch y ssa
dow poszyy rzadzye sye rzadzy y spra
wya vsthawycz. Wschakoz wzdy przez
ony vsthawy nyedosycz wschytkyem
rzeczam pospolythemy dobremy potrzeb
nym nyeopathrzyly. Nowe vsthawy pra
wa y wyrzeczenya na walnem seymye
pyothrkowskyem wdzyen swythego Bar
thlomyeya bandanczym lyata bozego
1447. narodzenya Thysyacza cztyrzech ssteth
cztherdzyescy y syodmego zslusznym
rozmyslenym przez vchwala doswyat
czenye y przyzwolenye tham bandaczych
kxyazath przelozonych rycerzow y
slyachthy krolyewsthwa naschego spra
wylysmy wydalysmy y wzyawyly~

LXIX

Y them lysthem sprawvyamy wydawamy
y wzyvawyamy kthore przez wschythko
krolewsthwo nasche polskye na wyeczoch
y walnych roczech y porocznoch y ktorych
kolwyek sandzyech zyemskych odtych
myasth chczemy y przykazvyemy zacho
wacz kthore sye thak poczynaya
Naprzod baczacz yze wyely synow pyr
worodnych albo stharschych gdy swym
rodzyczy semya yako by sluschnye a bez bo
yaznyy ktorey y wzglyadv ymyenye oczy
sthe thrawyenyem zbythnyem wyklada
ya y rzeczy kthore by oczy y rozmnoze
nye swych rodzyczow byly sebrane wyel
ka nyemarnoscya nyesthathscha Thako
yze braczya wmlodych lyeczyech postha
wyeny symyenya dzyedzycznego ktorym
by myala bycz rowna czascz albo dzyal
sthrzadaya Dlya thego wyecznye vstha
wyamy y skazvyemy wyrzeczenyem y
bezgwalthownym zakazvyemy skazanym
aby syn stharschy albo pyrworodny nye
mogl symyenye braczyey swey kthorym
kolwyek obyczayem wymyslyonym nad
czascz yego sluschayacza przedacz zastha
wycz oddalycz darowacz albo rosproschycz
wyprawyschy yz by dlugy rodzyczow swych
thego potrzzebowaly A wschakoz wzdy

Any dlya placzenya thakych dlugow
bandzye sluschno yemy przedacz albo
nyeczo zasthawycz albo rozrywacz wy
yawschy yz by na tho stharschych do
my swego wzyal zada przyzwolyenye
y wolya a pyenyadze sthand albo ste
go przedanya przychodzacze symmy
dlugow nyemaya wysthapowacz alye
gdzye by male albo zadne rodzyczow nye
byly dlugy Brath stharschy wybraw
schy swoye sluschne pracze naklady y
sthrawy Czynsche y dochody zgymye
nya przychodzacze wyczinye ku zapla
czenyy thakye maly dlugy polyeczycz y
wschysthky osthathkye zachowacz ktho
ze zgymscha bracza rowno dzyelycz ma
A yesthly by czo przecziwnego themy
naschemy skazanyy vdzyalano bylo Ono
wschythko wnywecz y prozne bycz skazy
yemy a bowyem thako sprawyedlywosczy
waga badzye zachowana yesthly pomo
czy przydamy roznym a boyazn praw
dlya mlodschych nyerozumnych zalozymy
Gdy kto o zlodzyeystwo badzye obwynyon
A Czkolwye wschystkye prawa
zlosczy zadza sye y wschelkyey
rzeczy zley kolyewsky brzydzy
sye. slusch wyaczey thych rzeczy

Lxx

Kthore zboyecz y z zlodzyey kthorych szye
zlosz rozmnozyla chytrosczya zdrada y
gwalthem wspolnythem dobrem dzeya
szye sskodi A przeto them moczniey na
schym wyrzeczenyem vsthawyamy aby
gdy ktho kthoregokolwyek polozenya
byl nazwan naganyon albo obwynyon
o zlodzeysthwo byl albo o zboy aby byl
powynyen szwey nyewynnosczy rownym
obyczayem czystosczya y swyathkow lydz
ba bronycz yako by swego slyachecztwa
myal doswyathczacz y dowodzycz oczys
zycz y dokazacz Bo gynaczey chczemy
yako zlodzeya prawy ku karanyu yego
bycz poddanego A themu thelko chcze
my oczysczyenya bycz pozytheczno dobro
dzeysthwo kthory yednacz albo dwoycz
a nawyaczey thrzykrocz z zlodzyeysthwa
albo zboyu bandzye obwynyon albo na
ganyon grzechu Alye tego ktory czwar
thy krocz bandzye obwynyon zosthawya
my przez prawo bycz karanego y zgy
bionego A nad tho wschythkych z zlo
dzyeysthwa obwynyonych y zboysthwa
y spolnye na pyrwschym kthorem y thrze
czyem rocze sthanacz nyechczaczych gy
mye nye skarbu naschemu krolyewskyemu
przylyczymy przykazuyacz wschythkym

Sstharosstham aby wgymyenya thakye
gymyenyem naschym sye w wyazowa
ly y thego tho gymyenya yste osszredzm
nye wzyaly **O yazyech vsthawa**

Myedzy gynschymy pospolytego
dobrego pyeczamy pyeczolvye
barzo vmysl nasch aby wschyth
ky schkodlywe zachowawanya y nye
sluschnosczy wytorzenylysmy a czo by
pozythek pospolythego dobrego przy
dalo zebysmy sluschnye sprawyly
Aczkolwyek rzeczy krolyewsthwa na
schego polskyego Wyssla wyeprz Styr
narew Wartha dvnayecz Bvk Nyepr
Thysmyenycz Dlyda Wyssloka prozssna
y kthorekolwyek gynsche wkrolyewsth
wye naschem bandacze zsswymy zsze
zysthy prawa krolyewskyego ssa any
gych moze ssobye ktho obyczayem ya
kyem ossobnym przywloschzyez A wsza
koz gych wyelye yazmy y plothy zam
kualy kupczom przez nye yezdzenye.
wyaczey wazacz lowyenye ryb nyz po
spolythe dobre opsythoscz rzeczy potrzeb
nych dlya thego my rosmysslyenya do
brego Skazyvemy rzeky przerzeczone
y gych zrzeczyska wolne bycz yadacym
nadol y wzgora sskthorymkolwyek

LXXI

Rodzayem rzeczy przedawnych a dlya
lyudzy wschythky ktoregokolwyek stadla
y polozenya by byly zrzeczamy gych y
kopyamy nakyemykolwyek przez prze
rzeczony rzeky czynyacze ysthapowanye
albo wsthampowanye zakazvgemy y
obyczayem kthorymkolwyek a zwlasch
cza dlya przerwanya yazow ku placze
nyv czla albo schkody bycz przypadzo
ne gdyz nyeplothy albo syeczyamy zy
by maya bycz lowyone Alye yesthly
sye komv lyvby yazowy pozythek aby
wnym przesczye schyrokye vdzyalal
kadyby dobrowolnye vdaczy przeschly
A yesthly by ktho they naschey chwa
lyebney vsthawye przecywyen byl a
nyeczo od yadaczych kthorymkolwyek
obyczayem albo mysthrzschowsthwem
wyczyagacz smyal aby rzeczy wzyate
wroczyl a przesthampcza bez omyesth
kanya na rocze pyrwschym ma bycz
spyzan wyna rzeczona szedmnadzye
sczya kthora stharostha myesczcza ma
wyczyagacz A thy wschythkye rzeczy
przerzeczone o yazyech naschych kro
lyewsthych na kthorychkolwyek by mye
sczczach byly chczemy bycz rzeczone
A tha vsthawa od naschych yazyow

Krolyewskych chczemy bycz poczatha
aby thakyey moczy bylo tho przykaza
nye kthore by thez y krzyazantha na
tho przypadzylo

Mytha thez albo czla po smyer
czy osswyeczonego Wladzyslawa
wthorego rodzycza naschego pod
kthorymkolwyek ksthalthem slow oby
czayem kthorymkolwyek na zyemyach
albo wodach dosyczone yako pospolythe
dobre barzo obrazayacze kazyemy y ny
schczymy y gych odthyrhnyasth wy
byranya zakazyemy vsthawyczne
wyeczow albo rokow pospolythych sa
dzenye pokoya pospolythego zachowa
nye yesth y wschelkyego zosthacznye
nya wypadzenye yesth ky kthorych spra
wyany woyewodowye Castellanowye
Stharosthowye Sandzye y gynschy do
sthoynyczy y vrzadnyczy Krolyewst
wa naschego powynny thym pylnyey
przysthawacz Bym wyaczey na tho
z wyelkosczy dosthoyensthw y vrzadow
swoych czyazey ssa obowyazany dlya
thego thym wyslowyenyem y mocza
krolyewska wschythkyem woyewodam
Castellanom stharostham Sadzyam
czyassno przykazyemy aby wyecze

Lxxii

y roky pospolythe podlug myeszcz swoyeh
y czassow we wschythkych zyemyach
y powyeczyech krolyewsthwa naschego
polskyego ssandzyly y przynych oczy
wysthkye byly Wyyawschy yz by nye
mocza zwaschcza czyelyesthna nyekto
rego albo pospolythego dobrego krolyew
sthwa pylne possyelsthwo wymowyly
A zadnego yedno wthych dnyow przyczy
czach przerzeczonych znyebytnoszczy
chczemy bycz wymowyonego Wktho
rych wzdy przyczyczach Chczemy y
przykazyyemy wschythkym nyemocza
yczyazonym albo possyelsthwem krolye
sthwa oggarnyonym Aby myesczcze swo
ye mogly y byly powynny przez per
sona godna napelnycz a yemy myesz
cze swoye przez lysthy polyeczycz A
my dlya thego skazyyemy wyecze zy
pelne bycz yako by ssam ysczyecz tam
byl A yesthly by ktho ky wyeczom y
rokom bycz albo na myesczcze swoye y
sthawycz persona godna zamyeschkal
by Przykazyyemy aby on albo ony
kthorym dlya gych nyebythnoszczy
vdzyalanye sprawyedlywoszczy bylo
przedluzono ye prawem przed namy
sprzaly aby naschym skazanyem ky

zaplaczye wschystkych schkod kthore po
wodowye z nyeszczasnyo wyeczow albo ro
kow pospolythych podyaly byly przypa
dzeny ¶ y Thez skazvyemy wschyth
kyem kupczom aby zrzeczamy y kuppa
my nyesmyely przez nowe drogy y myesz
cze yechacz alye wedlye vsthawy dobrey
pamyaczy pana kazymyrza wthorego
przodka naschego sthare drogy maya
chowacz ¶ Bynako wschytky od thych
naschemv themv skazanyv przeczywne
dopvschczamy y skazvyemy stharosczye
naschemv yacz a dobra gych wschystkye
y ossoblywe naschemv przywloschczycz
skarbowy ¶ Nyezzadna nyekthorych
krnabrnoscz nad sswoyemy osspessczamy
krzywd myszczycz chczaczych sye rosthyrky
sprosthne czastokrocz wkolyewysthwye na
schem pobvdzaya y schkody szynya wyel
kye dlya thego zakazvyemy thą vstha
wa aby zadny kthorego kolwyek sthadla
albo polozenya byl kthorem kolwyek po
bvdzon obrazenyem albo krzywda albo schko
da nyesmyal bez Naschego przyzwolye
nya walczycz albo rozsthyrkow perso
nam czvdzem albo swogym pobvdzacz
A yeszthly by ktho przeczyw themv
smyal vdzyalacz ku zaplaczenyv schkod

wschythkych kthore my albo poddany
naschy dlya thego popadly by yego ska
zyyemy przewyczyazonego myecz przy
padzycz A yesthly by zupelna zaplata
albo zaplata schkod dlya yego pocza
czya swady krolyewsthwy albo kopczom
wyguminenyy yego nalyezyona nyemo
gla bycz Thedy chczemy yego bycz kara
nego na gardle ¶ Tyez o thych
kthorzy mytha albo czla wzyemyach
lapaya zrzadzono yesth aby prawa gych
przed krolyem obeslane polozyly na my
tha thakye acz kthore maya A yesthly
kthory sthakych czla wybyrayaczych na
lyczyon bandzye prawa nyemyecz alye
wlasna krnabrnosczya przywyedzyony
thakye czla wybyra albo wyczyaga
Thedy they ysthawy skazanyem gomye
nye yego gdzye thakye czla wybyral ma
sthraczycz Sprawnye krolyewy przywlo
schczone Dla przeczyw kthorym krol
prawo ma possadzycz A syedzaczy na
prawye skazanye maya yczynycz we
dlye zrzadzenya Arthykula thego

Poczynaya sye Prawa albo Sthatuthy zyeinskye Kazymyrza krolya Polskyego ze

My Kazymyrz zlasky bozey krol polsky etc. Zrzadzenya bozkyego pospolyczye znaschymy rycerzmy vbaczywschy sadzenye rozmagythe wnaschem panstwye albo krolyestwye nyerozeznanya sprawyedlywego prawa alye zzych glow własnego smyslu rzeczy nyektore skazyva a tako sye dzywnye thocza wkonczoch swych. A sthego sye rozmagythe mnoza nyeschkody myedzy slugamy naschemy przetho ku czczy a ku chwalye boga wschechmocznego y mathky yego y zbory nyebyeskyego y ku doskonalemu vzythku poddanych naschych Nalyezlysmy yze thakye sandy albo prawa odthychmyasth nyemaya bycz thrzymany na wyeky alye wedlye thych praw thako vsthawyonych wschythczy v pospolyczy sandzye maya skazowacz y sadzycz a tho vsthawyenye nasche mocznye a wdzyacznye thrzymaly

O dozysskowanyu gymyenya Capitulum

Chczemy aby wschysthky nasche vsthawyenya wydane w wyslyczy na walnem seymye nye pathrzyly rzeczy przemynalych alye thelko nynyeyschych a przyschlych thako

yz gdy kto kogo pozowye o dzyedzycztwo
wpyenyadzoch zasthawyone przed ssand
A then to wynny na zawythem zosze
nyesthanye Thedy powod dzyedzycztwa
zyssze pyenyadzy wynnemy nyedawschy

O Granyczach albo o Rozyezdzyech

Czasthym naschym bywanyem
myedzy Naschymy poddanymy
czyasthkye rzeczy albo sthrawy
wrozgyezdzyech granycz gych pochodza
a nyezgody nyewymowne A przez tho
thako tho ma bycz yze lozysta rzek ktho
re czyeka myedzy dzyedzyczthwamy a gdy
ssa kthore dzyedzycztwa wssasyeczthwye
thako yz dzyedzyczthwo kazdy swoy brzeg
ma A gdy by ona tho rzeka obroczyla
sye gyndzye nye zlyudzkyego zrzadzenya
alye ssama swa mocza Thedy ono yey przy
we a sthare lozysko za pewne granycze
ma bycz thrzymano A gdy by sye stego
vczynylo yczyoro Thedy lyudzye wschys
czy oby wsy mayą wnyem lowycz ryby
A rzeka tha ysta ma bycz za sye na sye
nyesczsze obroczona

O thych czo pod chorągywya sye nyestawya

Nyekthorzy znaschych Ryczerzow
gdy by na grodzyech na prze
gyrwko nyeprzyyaczyelyom

Polozeny byly a pod chorągwya sie nye
sthawya gdzyecz tho gyny bratzya gych
ssa Vsthawylysmy aby kazdy rygerz
albo panoscha pod podnyessyona chora
gwya sthal sthanowysthem swym aby
na przeczywko nyeprzyaczyelyom wiedzyal
sie pewne myesczze dlya obrony swey
chorągwye A chczemy aby thaczy przez
podkomorzzego nam byly posthawyeny
gdy by pod chorągwya nyebyly a konye
gych maya bycz podkomorzemy za wyna

Gdy ktho od ssandv odeydzye przed skaza

Sampyerz ma gosczyowy nyem
zaplaczycz przed ssandem a nyema
odsthampycz alyz zaplaczy czo
na nyem zyskano Bo nyektorzy odcho
dza od ssandv acz kolwye skazany banda
ssywa ktnabrnosczya albo dlya nyedostatk
ky nyezaplaczywschy przetho chczemy
aby thaczy gdy prawem zwyczyazeny
banda aby byly dany wraczye swych po
wodow zwyazany A gdy by z gych vacz
twa vczyekly Tedy ssa prawy vacztwa y
dlugv wyyawschy zeby bylo o zlodzyeystwo

Gdy kogo czyadzaya albo bez czassy albo nye

Gdy ssandzya y yego vrzad wymye
nyczy czyadzaya kogo nyewymye
Prze tho vsthawylysmy thako

LXXV

Gdy by kthory sandzya albo pan czess
nyk albo gych vrzadnyk albo opraw
cza albo kthokolwyek za nyekthory wy
sthampy albo vczynky o wyny ssadowe
nyekthorego naschego zyemyanyna ko
gathego albo vbogyego zgadzal by albo
kazal by zgadzacz konmy albo bydlem
albo nyekthorym gych dobrem Thedy tho
wzyathe nyerozdawayacz any rozdzyelya
yacz ma za dwye nyedzyely chowacz
Gdy by tho bylo lyeczye A gdy by by
lo zymye thedy za osm dny A gdy czy
czo zgadzaly nyebanda myecz dosszyczy
zyssczenya od zgadzanych albo yestly
szye nyeprzymoszczy nyeokaza Thedy czy
czo zgadzaly moga sobye one rozdzyelycz
y podzyecz kam chcza A gdy by thez
czy sandzye albo vrzadnyczy tho ssobye
przed czassem wyppyssanym rozdzyelyly
albo sthraczily Thedy maya podlye schaczyn
ky zaplaczycz acz on na tho przysyaze
a pothym wschy wyna pyathnadzyeszcza
wyeczy

Vstawa
O przyaczy ssynow za zywota oczczow

Vdthawylysmy yze ssynowye
za zywotha oczczow maya
oczczowska przyacz myecz a gyn
schey nyemaya myecz

O Scholthyſych Vſtawa

Uſthawylyſmy aby nyedzyel
nye ſcholthyſy thako ducho
wnych yako ſwyeczkych podlug
ſwych ymyenya na woyna albo na
wſchelka wyprawa znamy maya yecz

O duchownych dzyedzyczstwa mayaczich

Uſthawylyſmy yze duchowny
naſchego krolyewſthwa ym
myenya mayaczy maya ſna
my na woyna yecz albo przyrodzo
nym ymyenyu wzdacz yeſthly nyego
ſthego nyerzynya ymyenya ſwe wyecz
nye ſthraczą kthore na naſſ ſpadna

O Procurathorzech vſthawa

Uſthawylyſmy yze kazdy czlowiek
wſſandzyech krolyewſthwa na
ſchego moze myecz ſwego procuratora

Vſthawa O ſſandzyach Capitulum

Uſthawylyſmy aby yeden wkra
kowye wſſandomyrzy y wyy
nych zyemyach naſchych
ſandzya byl Thako yz gdy ſye nam
wnyekthora ſthych zyem przygodzy
przyyechacz Chczemy aby ſandzya y
podſandek thych tho zyem wdworze
naſchym ſluſchnye ſſadzyly Thez zda
wamy thym tho ſſandzyam mocz

LXXVI

Aby odthychmyasth wszeczach wyely
kych thez y zyemskych rok moglyby
nyg nyedalyey we thrzech nyedzyelyach
Alye gdy rzecz bandzye zyemska dzye
dzyczna tho ma ssandzya albo podsan
dek nam obyawycz A my tho mamy
z naschymy rycerzmy skazowacz nyz
ly bychom byly nyekthora potrzebno
scya przenagabany

O ssadzyach woyewod vsthawa

Chczemy thako myecz aby wye
woda Krakowsky yednego a
woyewoda Sandomyrzsky drugye
go ssandzyego swego myal A thako
y wgynych naschych zyemyach chcze
my myecz

Nyekthora godzyna ssandzya ma ssadzicz
a do kthorego czassu vsthawa

Przetho vsthawylysmy aby
sandzye w dny rokow od zara
nya az do poludnya albo do dzye
wyatey godzyny ssandy swe myely
wrzeczach kthorychkolwyek dzyalacz
A gdy by wten to dzyen rzeczy pra
wnaczych rozeznacz nyemogly Thedy
maya na drugy dzyen do thakyey ze go
dzyny thy rzeczy rzadnye myedzy
sthronamy zalowacz A gdy by nyekthora

Sthrona nyebyla ky zokowy ma bycz wolana woznem thrzy krocz a gdy nye sthanye rzecz sswa sthraczy

Vstawa o ssadzyach Capitulum

Yakoz tho ssandzye zwykly byly sobye myesczka nyenaznamye nana myecz Przeto vsthawy lysmy yz Crakowsky pan slowye Ca stellan na thrzech ma sedzyecz Tho yesth wandzyeyowye w wysliczy a w Crakowye Thakyez sandomyrsky y dwy dzye panowye naschych gynschych zyem

O skazanyy y o rzeczy ssandzoney

Nyema bycz wsandzye any las ka przyyaczyelska any nyena wysc any boyasn yedno yedne go boga maya przed oczyma myecz aby thez wtem swey rzeczy nyenaruschy ly A przetossmy tho thako vsthawyly Gdy by kthory ssandzya zyemsky albo po dweczony opyscz wyeschy boszka boyasn ska zal kthorego zyemyanyna albo pachol ka dzyedzyczny nakladayacz o dzyedzycz thwo albo o nyekthora pewna rzecz przed ssand przywyedzyona A dlya tego sthrona skazana odzywa albo odwola wa do wysschego prawa A obyczay yesth wpolskym prawye yze sandzya

lxxvii

Kthorego strona skazanye odwolawa
nyeprzwey ma any wynyen bronycz slo
wye oczysczycz swe skazanye alyz pyrwey
od strony bandzye my dano albo bada
my dany skorzy konye Tho yesth kony
kozyech a gdy by thez przez sthrona byl
dokonan tedy my ma skorky wroczycz
ze szomiem albo thrzy grzywny wzya
the zwyna pyathnadzyesczya sswemv
przecziwnykowy dacz

O pozwyech yako maya bycz vstawn

Gdyz zwyczwyczayv pozwow
vczyonyenya albo przykroszy
od stanow naschym poddanym
pochodza Przetho my naprzeczywko te
mv chczacz bycz vsthawylysmy yze
wozny albo zacze pozwow swych
bez obyczayv nyemaya nosycz albo nye
ma alye swym znamyenyem tho yest
spalycza ma przycz do pana wsy kmye
czow nyg nyeczynyacz a ma przycz do
dwora albo do domv pana onego albo
do domv yednego kmyeczya ma lysth
podacz y swa palycza tknacz albo
kwasky a wolacz go pozywayacz A ma
powyedzyecz sczyrego kazanya tho
czyny albo na przeczyw komv pozywa
albo ocz pozywa A gdy by kmyeczye

wynny byly thako yako y pan gych
Thedy wozny ma thez thakyez szye po-
wacz v kazdego wroth wolayacz albo
kyasska thytayacz A gdy by tez kthore
szye nyebyly wynny pana swego Ka-
zemy y zakazvyemy aby nyebyly vdra-
zeny takyemy tho pozwy A gdy by
byly wynyeny albo nagabany Tedy
then ktho pozywa w wynye pyatna
dzyesczya zosthanye datnych

O pozwyech na dworze krolyewskym

Przyprzadza szye znyeprzadv yz
naschy slyzebnyczy na naschym
dworze zasthany pozywany
bywaya nyerzadnye przed nass albo
ssandzye nasche Przeto chczacz tho
vthwyerdzycz vsthawylyssmy thako
Kdy by byl na naschym dworze nalyezyon
A przed nass albo naschego ssandzye-
go pozwan Tedy powod albo ssandzya
pozwanemv ma powyedzyecz albo napy-
ssawschy dacz by odpowyedzyal tey tho
rzeczy A gdy by tho schlo o dzyedzycz-
two albo o symma pyenyadzy czter-
dzyesczy grzywyen Tedy ma my bycz
rok dan za trzy nyedzyele przez ssan-
tharga zalobly dzyego O tem ze
Swa slyschelysmy yako slyzebnyczy

Lxxviii

Albo wozny po zyemy wloczacz sye vbo
zye rycerstthwo slugy nasche albo wsy
zakonne nagabaya wymyslyayacz na
nye dzywne obyczaye thako yze ye po
zywaya nyewynnye a ssobye wolnye
v roky sthym dawaya a tho chczacz by ye
ponyewoly czyniono A przetho my ch
czacz tho zlomycz vsthawylysmy aby
odthychmyasth wozny pod sthraczenym
swych vrzadow y wschythkyego gy
myenya bez wolyey ssadzyego nagabacz
gych nyesmyely a mymo tho maya
sye lyakacz oblycza przeczenya

O pozwyech vsthawa Capitulum

Czasto sye przygadza dlya przy
rodzonych przyaczyol albo slug
ssandzye swy skazanye zwykly
powtarzacz gynakschym obyczayem
vsthawylysmy przetho aby odthychmyast
ktokolwyek bandz ktorego kolwyek sta
dla nyeprzystampyl ku ssandowy bez
pothrzeby bo yedno naprzeczywko temv
vczynya thedy nam wyna pyathna
dzyesyątą przepadna

kthorzy sye wymawyaya pany sswymy
kzyga zczynku nyektorego

Przygadza sye yako gdy nyektorzy o
nyektory gych zle dopvsthy

y wyny do naschego slyschenya wyzwa
ny bywaya Tedy myenya pany swe
a myenya yz to gych kazanyem thy tho
dopvsthy albo wyny poczynyly A the
dy my tho pobaczywschy yze thako po
zwany o wschelky wystap albo wyna
wnaschym sadzye maya odpowyedacz
A gdy by na tho myely naschych przod
kow przywyleye albo thwardosczy Tho
wschythko kazymy y komyny a gdy
by na thakye pozwanye nyestaly vyz
sa przepomozeny sprawa O pozwyech vsthawa

Podobnoscz smysly
nass navcza aby sandzye ch
czacz swe sandy myecz mye
ly swe slvzebnyky albo wozne A prze
tho vsthawylyssmy aby odthychmyast
owschekyby zadny sandzya ny przez ko
go gynnego yedno przez swego wlass
nego woznego swe zzadzyl pozwy
Alye zyczerze wyssczy przez lysthy wy
yawschy o nyektory dopvsthz na dwo
rze albo na sandzye to ma kazdym
sluga sandzya pozwacz O them ze

Vsthawylyssmy gdy by kto poz
wal albo pozwacz sye gotho
wal nyekogo bez powoda a
thedy then pozywayaczy pozywanemv

Lxxix

Winna szo rzeczona pyathnadzyesczya za
placzy Przetho zakazyemy panom stan
dzyam y podssadkom aby takyech tho poz
wow bez porroda nyedawaly O tem ze
Gdy ktho o dzyedzyczstwo bandzye
pozwan a sthanawschy myeny
yz by nyebyl dzuszy thez dzye
dzycz doma thego tego dzyedzycztwa. alye
yesth wszdzey skazonye Przetho ystawy
lysmy yz ma bycz wolan wparochyey
gdzye przysluscha przez wosznego trzy
krocz aby sthal a rzecz sswa ospral a ma
myv pewne myesczcze y rok naznamyeno
wacz a gdy nyesthanye tedy yego nyesta
nye ma przyczonemv na skazanye
O chytroszczy y o vporuoszczy ystawa
Usthawylyssmy ctczacz pomsczicz
pyrwey vpornoszczy albo knabz
noszczy wozny ma ze dwyema
slugoma ssandzyego do wsy yechacz gdy
by yeden pan ssam byl wynyen yedno
dwyema woloma ma bycz szadzan
A gdy by knyeczie bylo wynyw a po
zwany Thedy kazdy po wolowy ma bicz
szadzan A thakyez chczemy y za wto
ra sszych vpornoscz A gdy by thrzeczy
raz pan wsy thev tho. byl vporny al
bo knabzny y knyeczye Thedy :–

Vsthawylysmy yze sthraczy naprzeczyw
tho dzyalayaczemy przeczywko yemv A
skazvyemy thez yze ty tho woly szva
dzane ssandzye dwye nyedzyely kvecznye
a zymye osm dnyow maya chowacz
A thaczy tho wolowye nykomy yedno
nam albo naschemy ssandzyemy spad
ną A gdy by thaka szwaza albo woly
przez onego pana albo kmyeczye byla
odbytha albo odbythe Thedy przepadna
wyna nam pyathnadzyesczya a ssan
dzyemy drugey A wezdam dna szwaza
albo woly maya przygnacz z druga wy
na pyathnadzyesczya zvpelna A gdy
by czy vszczy nyedaly sye szvadzacz a
ssandzya nyewesth thak moczen aby gye
szwadzal Tedy ony maya bycz nascha
wyna kazany ktora rzeczona szedmna
dzyesczya O themze taka rzecz

Mymo tho y przez czaste szvadka
nye zastokocz vbostwo wyely
kye y schkody czyrpya y vczys
nyenya thako ssnadz bez gych wyny
y panow swych Alye my chczacz tho
oddalycz vsthawylysmy aby odtychmyast
ssandzya y podssandek na szwazą nyc
wyaczey yedno dwy czeladnyky posslal
z wozunym a thez by nyewynnych albo

Sandowniye nyeprzepomozonych nyesmyal
kazacz szvadzacz A gdy by naprzeczywko
themy vsthawyenyy bez wyn albo kzna
brznosczya ssandz albo podssandkow byly
szvadzany Tedy gych szyaza ma bycz
gym dana na zakowemysthwo aby then
tho pan albo yego kmyeczye vkazaly sswa
nyewynnosz A gdy thego dokaza Te
dy ssandzya albo podssandek od kazdego
kogo slal na szyaza ma onemy pany
wyna prathnadzyesczya pokupycz y za
placzycz O them ze vsthawa

Myno tho wyna kthora rzeczona
sredmnadzyesczya ma bycz wnasch
skarb wlozona Alye we cztyry
rzech szlonkoch thelko Pyrwey o pozo
sza gdy bandzye obwynyon a nyemoze
sye sprawycz Wthore gdy sye nyemoze
ssprawycz o dobrowolney drogy gwalth
albo rozboy Thrzeczye gdy ktho naschе
go ssandy nyewazacz nyecza albo korda
dobandzye A czwarthy szlonek gdy kto
prawem zmozon dossycz vczynycz nyecz
cze a sswa kznabrznosczya przecz odsta
py od ssandy O kznabrznosczy albo vpor
nosczy

Gdy ktho kogo pozo
wye a ssampyerz na rok stanye
a powod nyesthanye Tedyssmy

Tho thako nalyezly yz powod rzecz sswa
stharaczyl A gdy by tez ssampyercz nye
sthal na roky yemv naznamyonowanym
a powod przez sye albo przez possla swe
go sthanye Tedyssmy vsthawyly yz
ssampyrz ma bycz dwyema woloma zya
Gdy kto pvschczon badzye wwya dzan
Takossmy vstha zanye vstawa
wyly Gdy by kto o wyelka glow
na dzyedzyczna rzecz pyrwe
wthore y thrzeczye byl pozwan a nye
sthanye vpornye na rok yemv nazna
myonowany A dlya thakyey vporno
sczy thego tho pozwanego powod na
thrzeczyem rocze sthanye A tham tho
na thrzeczym ssandzye ma bycz przez
ssandzyego nalyezyono y skazano yz
ma bycz wpvschczon wgoste w wpaza
nye y thrzymanye dzyedzystwa Alye
gdy by tez zaloba byla oblyczna o dlug
albo o ktore rzeczy zasthawyony a
gdy by pozwany na rok yemv nazna
myonowany pyrwe wtore thrzeczye nye
sthal zkazalyssmy albo zezwalyamy
yz powod rzeczy zasthawyone po trze
czyem rocze ma myecz mocz dacz po
dzyecz gdzye chcze A gdy by powod
bral nyektore rzeczy a ono za nyego nye

sthogy a zamylczy thego ma mycz na
thym dossycz czo wzyal Alye gdy by to
mowyl a za yego yeschcze nyesthogy
ma ssobye napelnycz A gdy by thy rze
czy za wyenssche pyenyadze przedal nyz
ky yemy dluzno ma tho onemy czo yest
nazbyth wroczycz

V doswyathczenyy Vsthawa Kapitulz

Kdyncz sswarom thczacz vczy
nycz Vsthawylyssmy gdy by
ktory myeschczanyn albo kopyecz
nyektore rzeczy ssywe dal nyekthoremy
zyemyanynowy na borg albo wzaczem
pozyczyl A on my sye lystem sswem o
thaky tho dlug zobowyaze Thedy myesch
czanyn zeswyathczywschy thego tho ta
kyego targy othrzyma pyenyadze albo
thez wynnyssa go przyssyaga odbadzie

Gdy ktho bandzye pozwan o gwalth

Thez aby pothwarzam droga by
la zamknyona Vsthawylyssmy
Gdy by ktho dobrey wyary byl
przed ssand pozwan o nyektory gwalty
Thedy on czo myeny ma dowyescz Alye
wynny ma thego sswa przyssyaga od
bycz a o zlodzyeysthwo ma sye swyath
ky wywyescz etc

O doswyathczenyy sslyachecztwa

Gdy ktho myeny sye bycz slyachczyczem a drudzy slyachczyczy thego mv prza a on sye myeny dowyescz swego zodv Tedy ma wyescz schescz mązow slyachczyczow swego zodv kthorzy mayą przyssyącz asz on yest sz nych brath wpyrwem pokolyenyv a ze wtorego y thrzeczyego pokolyenya ma po dwv swyathky wyescz

Gdy ktho kogo obwynye o ranye

Slyschelyssmy yze protha go nyącz Sthanysława na vlyczy gwalthko ranyl a gdy Sthanyslaw do ssandv przywyedzye protha A gdy tho myeny yze go ranyl on alye tho myeny yz nyego poczathkyem alye onego A yze go Sthanysław pyrwey za nyl y tego myeny dowyescz a thedy my dozwolyly prothowy swyathky wwyescz A thedy rany oswa przysyagą otrzyma

Gdy kto komv pczoly pokradnye

Przywyodl protha Jana przed ssand myenyącz yz pczoly yego bral a wnoczy wdom wnyosl a thego myenyl doswyathczycz A Jan sesnawal yz tho yesth yego domv wlasny myod A thedy pyotra ssandzyą pythal yestly by lyvdzmy kthorzy

lxxxvi

Swyadzyely mogl doswyathczycz A pyotr odpowyedzyal yz nyemoze thakych swyat kow myecz Myssmy thako vsthawy ly skazacz panowy przysyaga a thym prawa ma bycz O doswyathczenyv ran

Kyedy pyothr naprzeczywko Ja nowy polozyl zaloba aby my on czthyrzy rany zadal a Jan tho poznawal yz to vczynyl Bo on na dom yego bronna rąka nadbyezal a ta mo wdomv yego mathka albo syostra albo brata albo dzyeczy poranyl ktho ra rana aczkoly woznyv wydzyal a gdy bandzye przez ssandzyego pythan a zaprzy A yan po zaprzenyv woznego pomyenyl gynsthymy dobremy lyvdzmy rey tho rany dowyescz Tedy my skazy yemy yz ma bycz Jan dopvsczon wyescz swyathky O thakyemze doswyathczenyv

Pyothr skarga kladl na Jana aby go on ranyl a Jan zeznal yz go ranyl Thez pyothr myeny thego doswyathczycz A myssmy ta ko skazaly gdyz Jan myeny wthakyey tho swadzye yz pyothr ssam sye ranyl Tedy Janowo dopvsczono ma bycz do swyathczenye A gdy nadewschysthko byl pyothr vranyon Thedy yako yesth

Obyczay protrzowa przysyaga bandzye
dopvschczona o zadany rzeczy

Paczy swyathkowye maya bycz vstawyeny

A czemy aby czy ktorzy sya wsza
thwye nyeswyathczyly alye gdy
by czya rzecz bandacz prawdzy
wa myala vpad myecz dlya onego klya
tego swyathka on ma zakovmya posla
wycz yz ma ktory tho swyathky zbycz a
on by prosyl onego czo gy klyne aby gy
sswyathky wypvsczyl dlya takyego swya
deczstwa a on nyechcze Thedy vsthawya
my aby przyyath wsswyadeczstwo a mo
ze swyathczycz

O swyathkach ktorzy sya sthronye przy rodzeny

K onzad domv zyskye na domye
nyky a na doswyathczenye then
tho konrad schesczą swyathkow
powyedzye yako ssandzya skazal
kthorzy swyathkowye sya pyrwschy ja
kob drugy piotr Thrzeczy wawrzynyecz
sthyry thrzecze konrada yednacz przyya
czyelsky A then tho domyenyk gdy swya
thky myenyono nyeodwolal blysskosczy
przyrodzonych a myeny yz by tego ssam
zyskal A my tho vbaczywschy aze zwy
czay yesth yz przyrodzeny bywaya przy
yaczyelskye yednacze skazalysmy swyadecz

thwo Jakubowo pomoczno bycz konra
dowy na wyeky O dawnosczyach

Skazalysmy y vsthawylysmy
gdy ktho mnyma sye myecz
wszysthkosz ky nyektoremv szy
myenyv thore ktho yawnye thrzyma
A gdy za thrzy lyatha wmyzze wpo
koyv badacz y za thrzy myesyacze tho
zaczyrpy a dopvsczy mv dzyedzyczthw
thrzymacz spokoynye bez wschelkyego
vpomynanya ma o to wyecznye mylczecz
dy by nye O tem ze vstawa

Gdy ktho thrzymal wzasthawye nye
kthore dzyedzyczstwo Vsthawy
lysmy gdy go nyemasch thego czo za
sthawyl Thedy yego nablysschy przy
rodzony przed sandzya naschym ma
vacz kopyva yego albo parochyy gdzie
tho dzyedzyczstwo zastawyone przysly
cha vczyny przynamnyey yednacz wrok
swyathczenye albo na wyelkych wyeczoch
yz tho dzyedzyczstwo wthakych prvenna
dzoch zastawyono yako yest a tho ma
czynycz az do pyaczynasczye lyath The
dy we thrzydzyesczy lyath yeschcze ye
moze wykvpycz A gdy tego nyebandzye
czynycz do pyaczynasczye lyath thedy
od dzyedzycztwa odpadnye O tem ze

Gdy by nyektora nyewyastha mazatha ku nyektoremu dzye dzyczthwu myenyla myecz blysskoscz kthorymkolye obyczayem A gdy przed dzyesyaczya lyath o tho nye myeczyny a przepusthcza thrzymacz spokoynye Thedy tha nyewyasta od wschysthkyego prawa swego odpadnye A thakyez wdowa gdy nyektorey blys koscy wnyrzcze wpokoyu bandacz do scheszcy lyath onemu czo thrzyma za mylczy ma o tho yyz wyeczne mylcze nye myecz A thakye tho dawnosczy nygdy nyesthoya yedno gdy myz pokoy wzyemy Alye w walka myesscza nyemo ga myecz Thakyez y czy czo zgymany od thatharow a ssa wyaczthwye zad ney dawnosczy gym nyeprzypyssuyemy

Yeschcze o dawnosczyach usthawa

Franczyschek polozyl zaloba na przeczywko grzegorzowy yz on wyego dzyedzycztwye posta wyl plothy a przy thych plotzyech wschysthky bandacze wythky pobral Alye grzegorz odpowyedzyal yze then tho franczyschek wthey tho wsy nyed nye wnoczy byl y yesth a thako za dwye lyeczye mylczal any go franczy

schek o tho namnyepschym slowem
nyevpomynal o thy ploty a myssmy
to thako vsthawyly y nalyezly gdy
Ffranczyschek mylczal dwye lyeczye te
dy my dawnoscz dwy lyath schkodzy

F Ranczy W tem ze vstawa
schek zsynowycza sswa Lucia
bandacza w mlodych lyeczyech
Syrotha zgymyenyem thako dobrem
yako ssthe grzywyen wswa opyeka w
zyal a gdyz lyath nyebyla doschla on
ya za mąż dal ze dwyemadzyestoma
grzywyen A we cztyrzech lyeczyech ta
tho Lvczia o osthathek swego wyana
napomynala A franczyschek odpowye
dzyal yz ona schedwschy za mąż dlugo
za thrzy lyata mylczala a nyevpomy
nala mye o tho gymyenye A myssmy
tho thako vstawyly gdyz ta Lvcia za
mązem sswem byla trzy lyata a nyev
pomynala sye o tho gymyenye yz ma
wyeczne mylczenye myecz gdy dawnoscz
wythrzyma W them ze

F Ranczyschek przedal Grze
gorzowy dzyedzycztwo a natich
myast Grzegorz Ffranczyschko
wy zaplaczyl sztirdzyesczy grzywyen
a ostathek na roky slvbyl zaplaczicz

A thako then tho Grzegorz nyemogy
nywschy zaplathy cztyrzy lyata gymye
nye thrzymal spokoynye A thedy vyz
blyssko koncza czwarthego lyata then
to Grzegorz chcze osthathek pyenyadzy
dacz Franczyschkowy Alye Franczyschek
praczowal o tho yako by ssye gymyenye
zassye wywyodl gdy myu thako dlugo za
platha ssye nyestala Na przeczywko te
mu my vsthawyamy spokoyne thrzy
manye yemu ktho thrzymal thrzy lya
tha y thrzy myessyacze tho gymyenye

O pamyathnem vstawa

Usthawylyssmy vze ssandzya pa
myathnego wrzeczach wyelkych
dzyedzyczznych albo nyedzyedzycz
nych nycz wyaczey yedno czthyrzy gro
sche ma wzyacz a wmalych dwa

Gdy kmyecz wprzygoda komu nyech
cze pomocz vsthawa

Nagod kmyecz polozyl zaloba
na swe ssassyady yz gdy mu
wnoczy byl kon vkradzyon A
then tho nagod prosyl ssassyad sswych
aby swym sslyadem thego tho zlodzyeya
gonyly a ony nyechczyely a thako nagod
konya sswego sthrzaczyl a thedy myu
tho vsthawyly aby mu gy kmyeczye za

Lxxxv

placzyly Gdy kmyecz knyeczya ochro
Pyotr skarzyl sye na Jana my
na yz my myeczem . ktorzy
palcze vczyal y na zaka go
ochromyl A Jan tego zaprzal A bo
wyem ten to pyothr po rocze zandal
dossyegyczynyenya za ochromotha A my
protkowy skazalyssmy ssamothrzeczye
my o tho przysyacz yz od Jana ma
to ochromyenye Sprawne skazanye ze
Gdy ~~kto~~ na ssandzyego myeny o nye
Pyotr czynyl naprzeczywko ssan
dzyemv Janowy yz naprze
czywko yemv skazanye nyesspraw
ne skazal A dlya thego skazanya pyotr
ssadzyemv nagarnyl Aczyssmy thako vsta
wyly yz skazanye ssandzyego nyenagra
nyone przed sye wrzecz yg ma ssadow
na A na pyetrze wyna ssandzyam
skazvyemy zwyczayna narza
Gdy thrzey bratczya maya yednego mly
Franczysthek ffalek Henricus
bratczya mayacz yednego kmye
czya albo mlynarza Henrikus
thrzeczy brath za nyektore przestam
py mlynarzowy przed ssandzya danym
y wybranym obyczayem zwyczaynym
thego tho mlynarza ssandzycz kazal

Allyepak falsko brath drugy przyschedschy zalyyacz na hendrzyka powyedal yz yego mlynarza ssandzyl a thako my vbaczywschy yz kazdy myal poszyghacz sswey krzywdy skazalyssmy yz henzyk sprawnye ssadzyl yego

O kmyeczyoch ktorzy bez plodv zchodza

Gdyz nyektorzy kmyeczye sthego swyatha bez plodv schodza wschysthka pyeczyzna ponyich pan ma pobracz zyschayacza Alye to nye thak dzyssya vsthawyamy yz wschyczko gymyenye ma spascz na blysschegych a zelyaza na koszczyol

Gdy ktho komv konya pozyczy vstawa

Mykolay pozyczyl maczyeyowy konya zdrowego a on mv go wroczyl chromego A maczyey mye ny yz nyewye yako mv tho vrazenye przysschlo ctyssmy skazaly aby maczyey dwye nyedzyely chowal konya yze by wyzdrowyal A gdy koyn do thand nye wzmoze ma on przyyaczyelskye yako moze nalozycz

O mazoborsthwye

Vstawylyssmy yz gdy kmyecz kmyeczyva zabyge Thedy ma dacz Castellanowy wyny czyrzy grzywny a blysschym przyrodzo

nym schescz grzywyen A gdy by nye
zaplaczyl ma glowa za glowa dacz

Gdy slyachczycz slyachczycza zabyye

Ustawylyssmy yz gdy rycerz
ryczerza zabyye Thedy ma za
glowa schesczdzyessyath grzy
wyen dacz a za ochromyenye kazdego
czlonky thrzydzyesczy grzywyen a za
proste rany pyatnasczye grzywyen ma
dacz O mazoboystwye

Wawrzynyecz zalvye na marczy
na yze my macz zabyl Odpo
wyedzyal marczyn yz wawrzy
nyecz nyeyesth dobrze vrodzony ssyn
alye prozney nyewyasthy Azy naprze
czywko themy glowy nyekazemy placzicz

O zboyczach vstawa

Zboycze ktorzy czvdze ymyenye
drapyeza ma bycz gym wschy
sthko ymyenye zabrano A gdy
by v nass gnyew thym przeproschon
nyemaya myecz zadney czczy

O schkodach we zbozy vsthawa

Gdy ktho zboze czyge swym
bydlem popasye vsthawylys
my yze od kazdego bydlaczya
ma kwarthnyk zaplaczycz temy komy
schkoda vczynyl a nyema on czo

zaymye dluzey bydla v syebye chowacz
yedno przez nocz pod swyadomyem A
na zayvthrz ma ye do nablyszschego dognacz
dworv Castellanowa O pozosczach

DAwno nam yest yze pozossczye
myast sstodol ffolwarkow domow
Chczemy aby thaczy nyemylo
sczywa smyerczya byly karany A gdy
by do koscyolow vczyekly nyemogą ta
mo zbycz Przestossmy vsthawyly yz
oskazzeny o pozogy gdy by nalyezyeny
wmyesczyech albo we wssyach nyemyecz
kych maya bycz przed myasto wywye
dzeny A prawem polskym odpowyadacz
v skazany bycz przed ssandzya podlug
gych wyny doswyathczenya a thakyez
y zlodzyeyom ma bycz Ktorzy panny
gwalcza vstawa

SA nyektorzy od zloszcy ssiwey
nyechcza sye odwroczycz a nye
boya sye boga any szromothy dzyewycze
vczlywe gwalcza My naprzeczywko
themv chczacz bycz Tako to sye nam
y naschym ryczerzom wydzyalo na pos
polytem wyeczv albo ssеymye aby tho
na wyeky bylo trzymano yze thaczy
vssylcze panyen albo panny gdy by od
wolany wprawye polsskym przed posro

lythym ssadzya maya bycz ssandzeny
skazowany y pomsta karany podlug
ygych vczynku **O przywyleyech**
Usthawylyssmy yz gdy wnyekto
rey wsy opuszcza prawo nye
myeczkye a gdy by ktho czo na
przeczywko gym myal czynycz yz sye
nyemoga prawem nyemyeczkym bronycz
alye thym prawem ktorego vzywaya
wyny o ktore kmyeczye moga wszacz
Tko ssa przyczyny **wschyczy**
albo wyny dlya ktorych wschyt
czy kmyeczye moga od swego
pana precz ycz Prwa gdy pan gwal
czy dzyewky albo zony swych kmyeczow
albo gdy kmyeczye za paynsska wyna
lyppa albo gdy pan yesth wklatwye
rok y dzyen sspowynnosczy sswey za to
moga wschyszczy kmyeczye od pana tha
kyego ycz gdzye chcza **ney**
O lyeczyech albo dawnosczy dzyedzyn
Gdy by dzyeczyom lyat nyemaya
czym od kogo sye krzywda sta
la albo oczczowy ygych A gdy
oczyecz vmrze moga dzyeczy zyskacz
krzywdy oczczowey ktorey nyemoglyby
obronycz lyat nyemayacz A gdy lya
ta banda myecz moga swych krzywd

pozyskowacz nyedopvsczayacz sye dalyey dawnosczy zyemskyey

Gdy maz poszlyvy bandzye obwynyon

Uskawylyssmy znascha y naschych zyczczow wolya yz gdyby nyektory dobry maz albo yt

sczez ktorzemy nygdy zlodzyeyska wyna nyedawana ma sye stego przysyaga swa wyprawycz gdyz tho swyadomo sia swyadom yego

Gdy kto spyaczemv na drodze wezmye (to)

Idzyk zalowal na falka yz gdy byl vsnal na drodze A on przyschedwschy wzyal mv myesz y kalytha wktorey byly thrzy skoycze pyenyadzy Acz koly mv myesz y kalytha wroczyl a wschakoz mnyemyl aby thrzech skoczow pyenyadzy nyebral a my tho vbaczywschy kazalyssmy ydzykowy przysyacz na pyenyadze

Gdy zyv przes kogo vgye (...)

Idzyk zalowal na falka yz go przess nyego vpadl znagabanya falkowa a nye zgynschego A thako yz sthego vyedzenya dokazowal sye chramacz a falko tego przal A ydzyk thego nyemogl dowyescz A na thossmy thako skazaly yz falko

ma sye sswa przysyaga oczyscziyc
O zagaschenyy swyecze wsswadzye
Idzyk zalowal naprzeczywko
falkowy yz gdy sye swada sta
la vnyego wdomy sfalko przy
byezawschy swyecza zagasyl a thako
ydzyk nyewye kto gyo zanyl a aczkol
wyek sfalko zagaschenye swyecze sez
nal alye nyemyenyl by ydzyka ssam
zanyl a mysſmy falka skazaly wyn
nym bycz wzanye ydzykowy dlya zaga
schenya swyecze **O gyczawaczych kosthy**
Achczemy aby byla schkodna gy
gra kosthyczna odrzyczona
Vsthawylyssmy gdy by czyy
ssyn mayacz oycza y maczyerz zywego
a przegral by nyektora ssumma pyenya
dzy Thedy oczyecz y macz nyemaya po
wynnye zan placzycz onemy czo zystal
Takyez gdy by zydowye thakyemy ssyno
wy pozyczyly pyenyadzy nyema oczyecz
any macz zayn placzycz a tho przetho
yz nyema zadnego gymyenya za zy
wotha oycza y maczyerze **O tem ze**
Nyeth nyema nyskym kosthek
na borg ygracz yedno na goto
we pyenyadze a gdy by ktho
na kym na borg zystal pyenyadzy

Then my ma dacz y zaplaczycz a nye
zakoynye A nagabal by go slowy zly
my albo layanyem Thedy my ma wyna
zostacz za szromotha pyathnadzyesczya
A nam telez za nyeposlvscheynsthwo
vsthawyona

W drapyesthwye gyadaczych na woyna

Potrzebno yest aby naschy pod
dany spokoynye bydlyly a wzbo
nykomv nyeschkodzyly a wez
notach sye mnozyly Alyecktorzy gydacz
przez zyemya wyeusche schkody czy
nya nyz nyeprzyyaczyelye A przeto my
chczacz tego polyepschycz vstawylysmy
Byelye kolwyek ktoz przez zyemya na
scha na woyna yazda bandzye nykth
nyema staczyey myecz we wsy alye na
polyv Any drapyesthwa tako wbydlye y
we wschysthkych rzeczach nyemaya
czynycz Alye maya ssobye bydy schrostp
czynycz a domow nyczyyech nyerwschacz
A gdy by ktho vpornye naprzeczyw temv
vczynyl Thedy ma onemv panv czyya
wyesz yest schkoda zaplaczycz y wyna
nascha pyathnadzyesczya

O gymyenyv gdy macz vmrze

Wydzy sye nam y naschem rycerzom yz
gdy dzyeczyom macz vmrze

Dzyeczy y oczcza nyekthorey gaszy ymyenya
poty drugyey zony nyepoymye nyzly by nye
zzadnye ymyenye zosthzawyal nyemaya

O zlodzyeystwye y o czczy nyemayaczych

Chczemy tho myecz aczkoly nasch
gnyew odpysczon bandzye y wy
na o zlodzyeysthwa y o sczkody
albo o krzywdy dobrym lyvdzyom vczynyo
ne Chczemy aby o tho ssandownye gym
odpowyedaly a dossyczvczynyly podlug ska
zanya A wschakoz ye thakye krzecznymy
mamy a nyemogsa sye dobrym slyachecth
nym zownacz kthorym nygdy wyna nyeda
wana kanyebna Thez tego za krzeczne
go mamy kthory zlodzyeye przechowawa
a snymy lyp dzyely O lychwye vstawa

Nalyezlyssmy znaschemy zyczczmy
aby zydowye wyary naschey nye
przyyaczyelye nyemogly nyg wyą
czey od grzywny za thydzyen brącz yedno
yeden kwarthnyk zdzyaka A gdy by sye
gym kto zapyssal lystem a nyedwy lya
thy go nyeodnowya a banda myltzecz
dalyey Thedy nyemaya sye zwyaschey ly
chwy yedno zoney prwey vpomynacz A on
gym tez nyema spelnycz

Gdy kto czyy lass albo gay porąby

Vsthawylyssmy gdy kto porąby

damb na zyrem zgnyenyu Czo by sye
na ossy godzyl albo mnyeyschych damb
zow na kladl by woz Thedy ma onemu
panu zaplaczycz wyna schesczna dzyesczya
wszythkym zgnyenyu tho porabye

Kdy czelyadnyk zyty wnoczy komu go vkradnye

Usthawylyssmy ye
sthly ktorego zyemyanyna pra
latha myeschczanyna albo kto
rego czlowyeka czelyadnyk zboze nyekto
rych kmyeczyow wnoczy by kral slusche
panu thego zboza albo yego slugam
bronycz A gdy kogo zgyma Thedy konye
sobye pobyerza A gdy kogo przy zbozu
zabyya za to nyema bycz zadna pom
stha A onego pana od kogo wynyda
thaczy zly lyudzye mamy wywynye pyat
nadzyesczya y themu thakyez komu zboze
brano kazacz A gdy by kogo sthych za
nyly albo zabyly czo zytha bronya ma
ya dzyeczyom albo przyyaczyelyom zapla

Kdy kto komu skurwyssynstwo zada zyc

Wschelkye layanye albo
szromoczenye czlowyeka ku gnye
wu przywodzy A przeto tako
tho Vstawyamy gdy kto nyewszczya
gayacz yazyka slyachczycz slyachcy
czowy rzecze aby on byl kurwyssyn

A Natychmyast nyeodwola tego czo rzekl
any tego doswyathczy Thedy my ma za
sszomotha zaplaczycz cztherdzyesczy grzy
wyen Bo yako by gy zabyl A thakyez
gdy by to maczyeczy yego rzekl wtakaz
wyna wpadnye albo ma odwolacz y
rzecz Tho czom mowyl klgalem yako press
y yako przewrothny czlowyek

O wynach ryczerskych bez rozlyanya krwye

Gdy by ryczerz ryczerza albo slyach
czycza slyachczycz vbyl bez krwye
rozlyanya Thedy ma dacz on czo
byl wyna pyatnadzyesczya A themv czo
nyema ryczerskyego prawa grzywna gro
schow a kmyeczyowy schescz skoth ma
dacz then czo bye

Gdy kto kmyeczya rany albo bye

Gdy ktho kmyeczya rany albo bye
do krwye Thedy za wschyczky za
ny czo mv zadany przenyadzy
sskaza dwye czyastczy yemy a thrzeczya
czascz ssandzyemy kyazemy aby dana wa

O tych go bragya sswa zabyyaya ysta

Nyektorzy ssa zapamyathaly prze
braczya sswa zabyyayą a tho
radvyacz sye po nych ymyenyv
Przetho chczemy aby thaczy braczm
thaka korzyscz po zabythey braczyey

Mayacz aby schkoda myely A thako my
ye skazyvyemy y gych dzyeczy wschelkyego
wlasnego dzyedzyczthwa zbawyamy
w ktorym dzyedzyczthwye gych przyrodze
ny aczkolwye dalschy maya mocz myeczy
A thez thakye zabycze bratow przez ty
tho ony y gych yczynek nawyeky za zle
lyvdzy mamy O wynach schczepow

Tsthawylyssmy gdyz nyektore
szczepy vyz przymathe y wkorze
nyone wykopane banda wlyesye
albo wdambkowye Then czo wykopa ma
schesczi grzywyen dacz

Gdy ktho komv czo bez prawa wezmye

Gdyz nyektho komv plaschcz gwal
thownye albo czo gynnego ssasya
dowy sswemv sswa smyalosczya
wezmye prawem nyezyskawschy ma wro
czycz pokupyvschy schesczya grzywyen

Gdy ktho komv gwalthem rolia posyeye

Nyekto orzacz albo posyawschy ro
lya czyya gwalthownye nasyenya
zbandzye zwyna pyathnadzyesczya

Gdy ktho komv woly gwalthownye

Gdy komv gwaltownye wezmye
wolow czthyrzy banda wzyathe
A on to osswyathschy taky gwalt
Chczemy aby themv czye woly dlya

zamyeszkanya zoboth na kazdy albo za kaz
dy thydzyen zaplaczycz cztyrzy skocz ce =
zwyna pyathnadzyesczya a sandowy te
lyez O zythach ystawa

Thez za kazda kopa wedlye wzya
tha wszhelkyego zarna onemy y
kogo wzyatho skazyyemy dacz =
pyathnadzyesczya a sandowy thelyez A
gdy by wnogy wzyatho skazyyemy za
zlodzyeystwo O them ze

Thez gdy ubogy parobek uczyny
szasyadowy schkoda Pan yego
ma zayn zaplaczycz A gdy ubo
gy czlek bogathemu uczyny gwalth a pozo
wye go on y kogo albo komu sye gwalth
sthal Tedy bogathy ma sye swyathky wy
wyescz albo czyrpyecz skazanye czo za tho
skaza Tho thez o kazdym sye rozumy

O wynach wyewod Panow Sandz
Podsadkow Pyssarzow Podkomorzyk =

Gdy ktho skazany przyganye =
Pany Crakowskyemu czoz han
ba rzeczono ma dacz kozych krzcz
kowy A pany Sandomyrskyemu y lyu
belskyemu lassyczy kazdemu thez Wy
yewodzye Sandzyam Crakowskyemu
y sandomyrskyemu kuny A podsandkom
lyssy Podkomorzem schescz grzywyen

komornykom thych wschytzkych po schesczy skoth Sandzyam Castellanom po polwyczy wnyy kazdemy Pyssarzowy zyemsthemy kozych lyssy A gynyschym Castellanom po schesczy grzywyen Wywasthy San domyrskyego a lubelskyego a thaczy tho thako przyczanwayaczy nyemaya wpra wye bycz sluchany az tho zaplacza

O Wynach kthorychkolwye rycz vstaun

Syn bandacz wmoczy oczza swyego a nyeoddzyelyony od braczyey ye sthly czo straczy na kosthkach al bo na kthorey gynschey gyrze tho ma bycz na yego czaszcz polyczono znaschego vsthawyenya A vsthawyamy thez Dla gyrzach nyemaya bycz zadna slyu bowanya any zakonemsthwa any wpo mynanya any zadne prawo nyzly wszel ka gyrza za krothochwylya polyczamy

Gdy ktho zany albo zabycze Ry czerza vsthawa

Ryczerzowy za Rana albo za zany od kmyeczya zadane pyathna czye grzywyen ma dacz a slyach czye czthezdzyescyy grzywyen Wynczal cze albo Swyczalcze thrzydzyesczy grzywyen Ryczerzowy czynyonemy z Scholtyscha albo kmyeczya pyatnascze

Gzzywyen za glowa Ryczerzowy Slyach
thye za rana dzyesyacz gzzywyen kmye
cyowy albo scholthyssowy ryczerzmy poczy
nyonym thrzy gzzywny

Gdy ktho czyya lata kossy vstawa

Batholth zalowal na Andrzeya
yz myu lata pokosyl a andrzey
tho zeznal myenyacz yz myu tha
lata wlodarz zatolthow przedal y pyenya
dze wzyal a then tho wlodarz vmarl a
my vbaczywschy Andrzeyowo seznanye y
wlodarzowo vmarczye skazalyssmy An
drzeyowy dokazacz swego kupyenya

Gdy ktho kogo wgygrze rany vstawi

Bartholdus zalowal na Andrzeya
yz go ranyl A andrzey seznal
rzeczacz yze gy gygraiacz wkons
szye nyecheczacz ranyl ktoto chwylyacz
snyem yako przyyaczyel sprzyyaczyelyem
A my tho vznawschy yz gygra nyema sye
szyagnacz az do ran vsthawylyssmy my
rany zaplaczycz **O Rakoymyach**

Mykolay pozyczyl Maczyeyowy dzye
syacz gzzywyen A na tho Waw
rzyncza maczyey dal na rakoy
mya A po nyekylko dnyow ten to maczyey
Mykolayowy przez rakoymya zaplaczyl
pyenyadze wschythky A pothem then tho

Mykolay Wawrzyncza kakoymya o onyz pyenyadze pozwal a ten tho zakoymya myenyl przed ssandem yz mv maczyey zaplaczyl a myssmy thako vsthawyly aby zaplaczenya doswyathczyl

O wdowach y o gych wyenye

Vstawylyssmy yz zona gdy yey maz vmrze ma zosthacz wpossagv y w wyenye swem y w oprawye swey thako wpyenyadzoch wperlach ya ko wkamyenyv drogyem y wschathach wtem ma zostacz a gdy ssama vmrze na dzyeczy male yey spadnye Tho wschytko kthora nyewrasta mayacz dzyeczy drvgyego maza poymye Vsthawylyssmy yz yedno na ony dzyeczy gymyenye oczyste zvpelna spadnye y wdrugyem maczyerzystem gymyenyv maya thez myecz dzyal a ona zostateczna czyasczya swa maza poymye podlug swey wolyey

O oczyszczenyv drapyesthwa

Marczyn zalowal na Mykolaya yze dnya targowego na drodze dobrowolney krolyewskyey gwalthownye sthobolv wzyal mv osm skoth pyenyadzy A mykolay rzekl yz go nye wynnye pothwarza Bo tych tho pyenyadzy nyesthraczyl any mv gych wzyato

A chczacz sye sthego schesczya swyath
kow oczyscziycz A myssmy thako nalyez
ly yz ma sye ssamodwanasth oczyscziycz
dobrymy lyvdzmy

V nalyezyenyv myeschka sprzenyadzmy

Marczyn zalowal na mykolaya yz
gdy sswa zolya ozal Tedy my
myeschek vpadl na roly zosmya
sskoth A mykolay przysthedwschy na
lyazl on myeschek sprzenyadzmy a gdy
gy vpomynal nyechczyal wroczycz A
mykolay myeny yz myeschka sprzenyadzmy
nyenalyazl a myssmy tho thako nalyezly
yz mykolay ma ssam o tho przysyagz a
bandzye praw

V owocznem drzewye gwaltownye pod zabyonem

Vsthawylyssmy yz kazde owoczne
drzewo gwalthownye podrabyo
ne onemy czo ma schkoda pol
grzywny ma dacz a wyny pyathnadzye
sczya yemvz przepadnye

V oczysczyenyv wlodarza albo slvzebnyka

Gdy pan sswemv wlodarzowy al
bo slvdze da wyna o nyektore
rzeczy albo krzywdy Thedy my
za nya wlodarz albo sluga* samosyodm
przysyagą ma vczynycz

* nyepvsczaya panv przy szyagy

V kvpyenyv y przedanyv scholtystwa

Wydzyalo sye nam y naschym ry
czerzom aby zadny ryczerz
any nykth nyekvpowal any przy
ymowal scholtyscha mymo wolya pana
oney tho wsy a gdy mymo to vczyny thego
nyema moczy O dawnosczy
Usthawylyssmy nascha mocza
yz ktorzikolwyek braczya albo
przyyaczyelye krewny blyssche
albo dalyeczy obovga stadla rozno sye
rozdzyelya A wthem rozdzyalye thrwa
ya przez thrzy lyatha y thrzy myesya
cze wmylczenyv nyeprzywodzacz tho
przed sand alyz gym wlassna potrzebyz
na badzye A nyzly mynye thaka tho
dawnoscz moze yescze od braczyey albo
przyrodzonych przyyaczyol othrzymacz
gymyenye O dawnosczy o zlodzyeystwo
Usthawylyssmy Gdy kto o zlo
dzyeystwo przed ssandem ban
dzye oskarzon A myeschka sye w
wyedney wsy albo parathwy Thedy
mv sye do roka ma sprawycz A gdy
nyessa wyedney wsy thedy do thrzech
lyath gdy sye nyesprawy ma wthakyey
to szomoczye osthacz O dawnosczy dzyeczy
Kthorzykoly dzyeczy lyath nye
maya przed ssand przyczya

czynyone bądą o dzyedzycztwo A dlya
lyath nyemyenya nyemogą rzeczy swey
obronycz ma gym ssandzya dacz do lyath
A gdy lyata bauda myecz thako rzecz
sswa wtem znowya Thedy mają o tą ta
tho rzecz ssamy przez sye albo przez sswe
przyyaczyelye odpowyadacz **O dawnosczy**

Vsthawylyssmy aby mązom y
mązczyznam dawnosczy thrzech
lyath byezala a wdowam sczescz
lyath dlya gych mdlosczy stadla a nye
wyeczye mązathey ~~ktoraz~~ ssama wssobye
nyewolna aby dzyesyącz lyath dawnosczy
bylo **Dawnoscz o mązoboysthwo**

Vsthawylyssmy gdy kto o mązo
boysthwo chcze obwynycz chczącz
glowy dobycz nyzly myną trzy
lyatha od thąnd gdy on zabyth ma tho
przed ssąnd przywyescz A gdy thrzy lya
tha zamylczy zyemsky dawnoscz straczy

Poczynaya sye Statutha wopathow
czy vsthawyone Naprzod gdy ssynom

Gdy synom macz vmrze tedy **macz vmrze**
gdy by oczyecz chczyal drugą zoną
poyącz Thedy ssynom ma naznana
myonowacz thym obyczayem polowycza
gymyenya yz tha polowycza gymyenya
ma thrzymacz do zywotha A gdy vmrze

Oczyecz na dzyeczy tho ma ſpaſcz wyman
ſchy yedna czaſthka kthora na dzyeczy
wtorey zony ma bycz zachowana

Gdy ktho kogo w opyeka wezmye zgymye

Gdy kto kogo w opyeka we nym
zmye zgymyenyem zyſchava
czym y nyezyſchavaczym nyema
nyczzego kydzby dawacz yedno ſczyn ſchy
a zbrdla nyevbyego wyedomaczego

Gdy ktho wpadnye wmazobοyſtwo

Gdy kto wpadnye wmazoboyſtwo
z nyekthorego pomocza a zapla
czywſchy glowa Gdy by komv
rzekl Thyſ zabyl a ya zaplaczyl on my
ſye ma odprzyſyacz ¶ Gdy ktho przyv
mye ſwyathky then ye ycz ma pryſyacz
na przyſyaga

O wyenye y o poſſagy

Gdykoly maz nyektorey nyewyaſty
mayacz dzyeczy vmrze Tedy wy
no przy dzyeczyech zoſthanye a
ona z ſwem poſſagyem powynye maza A
gdy dzyeczy nyema tedy wyano y poſſag
otherzyma

O wdowye vſtawa

Wdowa nyema gynakſchych ſchat
noſycz yedno albo poczyrnyone
paſſy ſrebrne y thy dworne rze
czy czepcze ſlyachethne ma od ſrebra od
dalycz a gdy to przeſtampy a doſſwyatczy

thego zmazow ktory przyyagrel Tedy
ma mazowego gymyenya zbycz

Ktho sye myeny bycz slyachczyczem albo

KTho sye myeny **kyczerzem vstawa**
slyachczyczem bycz albo rycerzem
mayacz yednego kmyeczya albo
dwy ma myecz panczerz plyach lapka drze
wo y ssamostrzal na kozda woyna y wy
prawa krolyewska na dobrym konyy acz
nyessam przez sye alye sktorymkoly pa
nem wyprawschy gy ssobye

Gdy sye kto myeny bycz slyachczyczem a kmyeczya nyema vsthawa

Wschelky ktho sye myeny slyach
czyczem bycz a nyema kmyeczy
alye kolya dobra ma slyzycz wka
baczye wplyechy spancza y wlapcze a
zglycza na konyy alye pod ktorymkol
wyek panem A gdy zamyeschka ma krolyo
wy na kazdy rok grzywna placzycz a
polgrzywny myasto wyprawy **vstawa**

Gdy by nyektora wdo **O wdowach**
wa myala schesnasczye grzy
wyen platy po swym mazy
na krolowy lapka slyzycz na wschelka woy

O odkladany rokow na wyeczy na

NA wyeczoch strony moga zswymy
przyyacielmy albo slugamy pyrwy y
drugy rok odkladacz alye na threze

zyem sthacz Gdy kto skym na wydze nye wezmye vstawu

Gdy pyotr spawlem na wydzeny rzeczy ktorekolwyek wezmye a gdy by pyotr pawla albo pawel pyotra przed vrzadnykyem albo woznym vzanyl albo slvzebnyka vrzadnykowa Then czo zany rzecz swa thraczy a krolowy wyna prze nadzwyesczya pokopy y zana zaplaczy

Gdy ktho vmrze mayacz syny albo dzyew czy

Oczyecz mayacz dwa ssyny albo dzyewka yedna a po lyeczyech vmrze A dzyewka bandzye zrzko wala na braczyey prystrzyny kthora przed schestnasczye lyath byla za maz dana A myeny thako yz tho dzyedzycztwo bylo waschego y mego oczcza Tedy sye nam thako wydzy yz ma odpascz ona od rzeczy

O glowa vstawa

Gdy kogo ktho pomowy o glowa rzesmy thy zabyl bratha A o to sye byl zgy nym zyednal y zaplaty wzyal A potem napadnye drugy yego A on my odpowye rzes thy yuz yednaczka zaplata za tha glowa wzyal a tegom gothow dokonacz wydzy sye nam yz tego ma dokonacz

O zlodzyeye

Gdy kto czynye zlo dzyeya bez vrzadnyka a swym

ſthampy do domv kv prawv gy wyodzecz
a zlodzyey mv vczyecze tym nyema praw
O knyeczyv a o ſlyachczyczv bycz

Gdy ſlyachczycz zalvye na knyeczm
yzeſ mye thy vranyl Odpowye
knyecz ſſamey ſye obrazyl a tegom
ſlyachczyczmv dokonacz gotow ma vczy
nycz mozely **O zlodzyeyv vſtawa**

Gdy kto zaſtanye v kogo czo ſwego
a on na wozye wyezye ma ſſobye
konye albo woly pobracz a ſſame
go do ſſandv za gardlo przywyeſcz mozely
O opyecze ſſynowcza vſthawa

Pwte ſſynowcza ſwego wzyal wo
pyeka ze wſchyſthkyem gymye
nym A gdy ſynowyecz ſſobye
trzymaiaczego pozowye Thedy pozwany
ma mv odpowyedacz alye pod thwardym
ſlvbyenym ſtrzyva yz by go potem ſſyno
wyecz nyegabal **Gdy kto kogo pozywa**

Gdy ktho kogo pozywa ma mv
pozywaiaczy rzecz powyedzyecz
ocz gy pozywa Bo ſye przyga
dza yz gdy kto kogo pozywye o yaka ma
la rzecz a on ſobye rokv nyebyerze any
ſam ſtanye Thedy on czo pozowye pomo
wy by gy pozwal o dzyedzycztwo a wez
nego mlodego albo nyeſmyſlnego ktemv

przenaymnye Thedy ono sztraczy czo koly powod nan pomyeny

Item Thez Gdy ktory zak ma dzyedzycz thwo z bratzya nyemoze oddalycz albo przedacz wyecznye od bratzyey alye zasthawycz moze nyzly by go then tho zak za sswe pyenyadze kupyl Tho moze podzyecz y vczynycz sthym czo chcze a nymy o tho blyzny zabronya Gdy vmrze ono ymyenye kupyone thrzymacz ma na blyssthy przyrodzone spasz

Poczynaya sye Arthykoly zrozmaytych Stathuth krolow kazymyrza y wlodzyslawa sebrane y nyektore przywylye prawem zyemskyem przez nye przydane Naprzod naprzeczyw drapyesczom dobr koszczyelnych Capitulum

Kazymyrz z lasky bozey krol polsky wyelky kxyadz lytewsky rusky y prusky pan y dzyedzycz ze wschysthkym y ossoblywym Starosthąm a zwlaszcza Crakowskyemu Sandomyrskyemu Nowego myastha Radomskyemu lyubelskyemu y ynnschym gdzyekolwye bandaczym thym lystem obwyesczonym czyszye wyernym nam mylym lasky naszcha spzyyaznya wyelmoznym y wyernym nam

XCVII

Myly Nye bez czyasschkyego vmyslv zasmu
czenya y pomsty boskyey boyazny vstha
wyczny(ch) dvchownych nasschego krolyest
wa sstarg thez ze zlzamy zmyesschanych
sluchalyssmy yako przez zyemyany wa
lyeczne ktorzy by wyprawye woyenney
walney blyssthey przeschley sschly wdo
brzech kosczyelnych nad obyczay zyemsky
ssa vschkodzeny Dlya thego my chczacz
boza pomstha przerwacz y nasschym pol
nym vbaczenym vprzedzycz ze wschyth
ka zada nasscha woyuthowczy walnye
zebrana Taky obyczay wynalyezlyssmy
y vstawyamy przez ktory czy to dvchow
ny sschkod sswogych droga prawa krothka
doszczygna yz wschelky o sschkody sswe ban
dzye moczen przed sstharostha myesczcza
ktoremv szkodownyk on przyslusscha pra
wem yego przyczyagnacz ktorego sstha
zosta o sschkode vczynyone nyeczynaczey
yedno yako o czlonek grodzsky yeden ze
czworzech wprawye wypyssanych ma
ssandzycz y dopvsczycz powodowy dosswyad
czenya yako o gwalt domowy albo yestly
by tho wybral ssobye czoz yego dobrey
woly zdawamy oczysczenye przyssyagy
obyczayem grodzskym wynnemy ma
przyssandzycz Alye yestly by sstharostha

dalyeko byl przed ktorego wyiny myal by
bycz przyczyagnyon wzzecz Thosze powod
dvchowny slusschny czass wzyawschy gdy
wthych stronach Crakowskych a nye
wyelkey polsky bandzemy · ky naschey ob
lycznosczy pozwacz wynnego ktorego zad
nym powyathy wyzywanym chczemy
bycz wynnego Alye obyczayem zyczerskym
powodowy vczynycz sprawyedlywosz kto
ze wschythky rzeczy o dvchownych dobrze
osyadlych pany zyemskyemy albo dzye
dzycznemy chczemy bycz rozvmyano
Alye o gynschych dvchownych nyzschego
stadla ktorzy dlya gych nyedostathky na
ssandy zyemskye zwlascza thak dalyekye
nyedostathcza nakladacz Thedy moga w
prawye gych dvchownym zszkodnyky sye
my dzyalacz wktorym ktorzy by spraw
nye byly przezwyczyazeny a klyathwy da
ley zoky czyrpyely Chczemy aby vstawa
o thakych srogo wydana byla chowana
a yz by w wyeza byly wssadzeny Tha
thez chczemy od ssandzy dvchownych y
powodow srogosczy vsmyerzycz Aby any
ony w wyczyaganyy albo schaczowanyy
schkod slvsznych any ssadzye wzsthazowa
nyy myarzy wysthapowaly zostropney
sprawyedlywosczy · ktho ktorey rzeczy

Swyadecztwy prziczatz nascha yesth za
wyeschona Dlya thiego prawa sa ysthawio
ne aby lyvdzska byla vsmyerzona smyalosz
a przespyeczna byla dobrych nyewyn
nosz aby we zlych dlya boyazny mały
byla vsmyerzona schkodzenya moc

Przysyaga sluzebnykow gdy ye Woyewoda ysthawya

Ia Mykolay
odthychmyasth banda wyerzen
osvyeczonemv pany memv kro
lyowy · kk · zz Sprawy sandowe mnye po
lyeczone y wyerzone y pozwy wyernye
sprawya Na ktorykolwye sprawy na swya
deczstwo banda pozandany wyernye zez
nam nyezmylosczy nyeznyenawysczy
pryenyadzy albo lasky Alye dlya bocha y
sprawyedlywosczy any banda przyzwa
lyal zadney zlosczy kthora by mogla yako
kolwyek vczyssnacz prawda Thez banda
posluschen sandowy kolyewskyemv w
szythky rzeczy mnye polyeczone przez pany
Woyewody y ynnsche vrzadnyky prawa
zyemskyego wyernye seznam Nyeseznam
any powyssecha falschywey rzeczy y wszyt
ky rzeczy mnye polyeczone wyernye bezel
sczy y zdrady banda podwyssehal thako
my bog pomoz y wschythczy swyaczy

Przysyaga zydowska przeczyw krzesczy

Pissano yest wpra — Anom
wyech czesarskych yz zyd ma sye
obroczycz przeczywko sloncy
thylem a bossy na yednym stholczy oblye
gony wplascz albo wsukuya A przykry
czye zydowskye ma myecz na glowye A
yestly by ypadl trzykrocz thylye przepadnye
wyezdunkow yesthly czwarthe zosthanye
wynyen wrzeczy Thedy then ktory my przy
syaga ma przepowyedacz ma rzecz klya zy
dzye aby ryaczy thy albo tho nad czym mask
przysyagacz byly prawdzyne y sprawye
dlywe themy prawemy krzescziyanowy
then raz o thaka wyna albo rzecz o ktora
czye przywyodl przed sand

Thako ma bycz zydowy przepowyedana przysyaga

Yzes thy nyewynyen wthey rzeczy o ktho
za czye then krzescziyanyn wynnye Tha
ko czye boze wspomozy then kthory stwo
rzil nyebo y zyemya powyetrze y rossa
gory spagorky zrodzye kwyeczye y thra
wa Alye yesthlysz wynyen aby czye zye
mya pozarla ktora dathana y abyrona
pozarla A yestlys ty wynyen aby czye
thrand y yad nadschedl kthory na z
modlytwa Elyzeyscha Naama ryaze
z Syryey opyscyl a czesthy nadschedl

XC IX

A yesthlys ty wynyen aby szye ogyen
nyebyesky spalyl y wyelka nyemocz y
szkacza nadeszla A yesthlys thy wynyen
aby zagynal na dwsthy thworzy y na th
wem szwyeczye y wthorych rzeczach Abysz
szye przygodzylo yako zenye lyothowey
ktora byla przemyenyona wslup ssoly
kyedy sodoma y gomorra zagynala sthan
szye y thobye A yesthlys ty wynyen aby ny
gdy wlono Abrahamowy y ty zmarthwych
wsthanye nyeprzyschedl Gdzye krzesczya
ny zydowye y pogany przed sthworzycye
lyem wschythkych rzeczy wsthana A yest
lysz thy wynyen aby szye zakon moyze
schow zgladzyl ktory dal bog moyzescho
wy na gorze ssynay ktory ssam bog pal
czem sswoyym pyssal na thablyczy ka
myennyey A yesthlysz thy wynyen aby szye
zeszromoczylo wschythko pysmo ktore yest
pyssane wpyaczy xyagach moyzeschowich
A yesthly thwoya przysyagha nyeyesth spra
wyedlywa any czystha any prawdzywa
aby szye bog wygladzyl zswego bostwa
moczy A yz by szye dyably wzyaly a w
wyedly szye na wyeczne pothampyenye
Lysty krolyewskye ku odwloce sprawie | amen
dlugosczy nyemaya bycz wydawany

111 Thez slubuyemy yz nyedamy
lystow zakazuyaczych sprawye
dlywosczy albo thych przez ktore
by mogla bycz przenagabana spra
wyedlywoscz albo odwleczon ssand na
krzywda ktorey strony powoda albo wyn
nego A yesthly by kyedy thakye lysthy
z kanczelaryey nasthey przez vporne ych
kogo prosthenye albo yakokolwyek gynaczey
wynycz sye przygadzylo aby zad
ney moczy nyebyly a ssandzye przez ony
lysty nyebanda powynny ssandzycz

Naprzeczyw onym ktorzy klyathwy du
chowny dluzey roku czyrpya przepyss
albo odnowyenye przywylyeya prawego
wlodzyslawa krolya etc
Odnowyony przez kazymyrza etc

W ymya boze amen Myy kazy
myrz zbozey lasky krol polsky
wyelky xyadz lythewsky Rus
ky y prusky pan y dzyedzycz
ky wyeczney rzeczy pamyaczy wzya
wyamy thym lysthem yesthly krolyew
stwa naschego poddanym lasky na
schey y krolyewskyego opathrzenya w
rozmnozenyu pozythkow A praw opraw
y zwolyenstw zachowanyu szczodrosc

Wydalysmy yako wyatzey kosczyolom z
yand thwala y rzescz nawyssthemy ihezy
cristhowy wschysthkych sthworzyczyelo
wy y zbawyenyy dusch pochodzy y thez
personam y czlonkom kosczyelnym tho
czynycz y nadacz slusscha. Zthand szczas
ney pamyaczy oswyeczony xyadz pan
Wlodzyslaw ze krol polsky rodzycz nasch
namylschy y przodek zlosczy lyudzkyey
zabyegayacz a kosczyelnemy zwolyen
sthwy y yego czlonkom y personam du
chownym y swyeczkym pokoyowy y
bez schkodnosczy swego rzady zadney
opatrzayacz sswoye pewne y yawne ly
sthy usthaw vczynyl y sprawyl pod
thakymy sslowy

W ymya boze amen Wlodzyslaw
zlassky bozey krol polssky y
thez zyemye Crakowsskyey
Sandomyrzsskyey Syradzskyey
kuyawskyey Lanczyczskyey Lythewskyey
Xyadz wyssthy Pomorawsky Russky
pan y dzyedzycz ky wyecznej rzeczy pa
myaczy yestly poddanych naschych swyecz
kych pozythkom zlassky krolyewskyey za
dzy omysslyamy A prawa y zwolyen
sthwa gych przeczyw sprossney zlych

Lyudzy zlosczy obrony naschey pomocza bro-
nymy wyelye wyaczey krolya szycheszo pa-
na wschystkych rzeczy przykladem
przez kthoregho krolye krolowa a xya-
zetha panowa kosczyol swyathy ye-
go y persony duchowne y swyeczkye yemu
poddane wprawyech y zwolyenstwyech
y vsthawach od swyatych wydanych
zachowacz y bronycz slusche A ony
od wschelkyego nawalnego nayazdu
vchowacz Wyedzyecz thedy maya tako
nynyeysche yako pothem badaczy yz acz-
koly zdawnych czassow dobrze vsthawyo-
no y prawem lyudzskyem pozythecznye
yesth opathrzono yz ktorekolwye xya-
ze albo starostha albo slyachczycz ry-
czerz albo zyemyanyn y pospolyczye kto-
zakolwyek gynscha persona duchowna
albo swyecczka kthoregokolwyek stadla
dostoynosczy czczy albo obyczayu byla dzye-
syaczyny kthore bogu dayemy na znamya
wschysthkyego panystwa na pozywye-
nye slug yego dacz vsthawyl a domy da-
ne zamky wssy thwyrdze ossyadlosczy
y wschysthky dobra ruchayacze y nyeru-
chayacze rzeczy do kosczyolow y zakon-
nych nyescz y na perssony kosczyelne

c i

przyslvchavacze y tez vlogy lvidzy wgych
gymyenyy myeschkayacze bral by navez
dzal posvadl albo nyesluszniye zadzyer
zal przeczrazal sye albo nyesprawnye
wsadzyl albo dlya ssadzanya nyeczo wy
zyagal albo ktorymkolwyek obyczayem
wymyslyonym wzyazal by albo brazcz
navezdzacz posrzecz zatrzymacz wsa
dzycz pobyracz przykazal rzadzyl y za
moczną to rzecz myal by albo dzapyes
scza navazdnyka posyesscza y zathrzy
mawcza nyesluschnego rzecza wzyata
Navechana posvadla y zadzyerzana za
chowal by albo wobrona przyyal albo
wgymyenyy yego znamyenyta schkoda
albo yawne obrazenye zadal yesthly w
schythky rzeczy y ossoblywye wzyathe o
svadle albo czyadzebne nyewroczy a za
krzywdy y schkody vdzyalane y za obra
zenye yawne slusthnego karanya y dos
syczczynyenya nyevdzyalal by zgych
thowarzyschmy wynam y klyathwam
kosczyelnym banda a mava bycz podda
ny ¶ Wschakoz nyekthorych perssony
swyeczkych krolyewstwa naschego tha
ka wzyala a weschla zlosc yz wyn a
klyatew kosczyelnych thak od wszystkyego

Prawa duchownego yako od czlowyeka
wydanych dlya zlego rozumyenya da-
ney klyathwy dalyey roky vmyslem za-
thwardzyalym na wzgardzenye moczy
swyatego koszczyola a dusch swych na
schkoda y vstaw przerzeczonych wzgar-
dzenye y pogorschenye krzesczyanow
wyelye zyzpyecz nyeboya sye Dlya kto-
rych wyny bosskyey pomsty myecz cza-
stokrocz zabyya nyewynnye z yadze tez
wychodza nyedowyarstwa y rozmagythe
dusch powsthawa schkody Dlya the-
go my ktorzy wyelka zandza przodkow
naschych przykladem yako obronicza
y zachowawcza praw zwolyensthw y przy-
wylyegyow koszczyola y tez person yemu
poddanych zrozmnozenya zwolyenstwa
koszczyelnego sprawnye zadamy by wy-
pelnyenyv dosthatecznemv vstaw thych
przywyescz zandayacz Gdy by prozno
prawa vsthawyane by ku wypelnyenyv
sprawnemv nyebyly przykazane.
Gdyz thez bouyazn boza ktore a myecz
duchowny od zloszczy nyemoze odezwacz
maka czessna ma odpadzycz them na
schym krolyewskym skazanym z zady
y yednyey przelozonych y ryczerzow

c n

Naschych wolyey wyedzenym y przy
zwolyenym Chczemy y skazvyemy y mocz
nye a bez gwaltownye wyecznye chowacz
slyvbvyemy Wsthawyamy y zrzadzamy
them pyssmem yz gdy by nyektory prze
myeschkawcza krolyesthwa naschego kto
rzegokolwyek stadla y polozenya byl by
dlya pobranya dzyesyaczyn albo gynschich
koszczyelnych rzeczy osswadzenya albo dlya
gynschych wysthampow ktorychkolwye
albo thez wklyathwa pyrwszcha dlya
nyesthanya kv prawv y przykazanya
koszczyola swyathego wklyathwa spraw
nye byl by w nyazan A oney tho klya
thwy prawney. dalyey roky krnabrnye
gyrpyal by A nyedbal by kv yednoszczy
mathky swyatey czerekwye wroczycz sye
A za wysthamp skrysthnego karanya
vdzyalacz Tedy po wybyezenyv roky tego
wschythko gymyenye tego klyathego
rvchayacze y nyeruchayacze ktore na ten
czass bandzye myal ma bycz wzyatho
przez myeszcza sthorosthy ktorym pod
dany y podnyesyono kv thrzymanyv y
osswadzenyv tako dlugo przez starosthy
thakye az przez thy tho klyathe albo
sthorosthy przerzeczone stego tho

Bÿmyenÿa za schkode vczÿnyone obrazo
nym albo schkoda czyrpyaczem zupelnye
zaplaczono bandzye A gdy tho zapla
cza Tedy czymyenya przerzeczone thym
tho klyathym nyeczynako yedno rozgrze
schonym Skazyvemy sprawnye bycz wro
czone przez starosthy namyenyone Przy
kazyvemy Prze tho wschythkym y osso
blywym krolyesthwa naschego Stharo
stham dzyerzawczam y myesczcza czych
dzyerzaczym Aby ky vsmyerzenyv tha
kych klyathych krnabrnosczy y zatwar
dzyalosczy przerzeczone nasche vstawy
y skazanya wypelnyenyv sluschnemy by
ly przykazane wyecznye y nawyeky the
kye vlye krocz przez przelozone y czyn
sthy perssony koszczyelne y swyeczkye na
tho banda zadane y vpomynane A yest
ly by przerzeczeny Stharosczy y dzyer
zawcze naschy y myesczcza czych dzyer
zawcze na czass bandaczy na wypelnye
nyy przerzeczonych rzeczy nyeryczhly al
bo zanyeschkaly byly Thedy wschythky
thakye dla thakyego zanyeschkanya przez
myesczcza vrzadnyky zasthrzalem prze
klyaczya wyecznego chczemy bycz kara
ny y dopvsczczany Thych kky kthorym

pyeczacz nascha · yesth zawyeschona swya
deczthwem lystow Dzyalo sye wkrakowye
wsobotha blyssch[a] przed swyathem ocży
szczenya panny maryey Lyatha narodze
nya bozego Thyssyacza cztyrzechsseth
thrzydzyestheg[o] thrzeczyego etc

My dlya thego drog rodzycza y przodka

Naschego namylschego przerzeczonego
wschythka vmysly naschego pracza na
slyadowacz y thrzymacz vsylvyacz lysty
thak[a] vstawa chwalyebna wsobye ma
yacze zgych wschythkym wyslawyenym
sprzyzwolyenym y wolya przelozonych
ryczerzow y rady krolyewsthwa nasche
go dosywathczamy odnawyamy vmocy
yemy y poczwyerdzamy przez ten lyst
Dlya tego wschythkym y ossoblywym
krolyewsthwa naschego stharostam dzyer
zawczam y gych namyasthkom nynyey
schym y potem badaczym przykazuye
my aby przerzeczone naschego rodzycza
vsthawye lysthy we wschythkych cza
szyech y polozenyv thrzymaly y do
sthateczn[y]e wyeczn[y]e y bezgwalthow
nye chowaly W gynschy wsswych sta
rosthwyech dzyerzawach y powyeczyech
gym yakokolwyek poddane ktoregokolwiek

Powyſſchenya dosthoyenſthwa albo poloze
nya byly by przyczyſnaly y przypadzy
ly wedlye moczy y wyrazenya przerze
czonych rodzycza naſchego lysthow ye
lye kthorz thak przez przelozone yako ynn
ſche perſſony duchowne y ſwyeczkye byly
by na tho obwyeſſchczeny y pozadany A
yesthly by czy starosczy y dzyerzawcze
albo ynych namyasthkowye na czaſſ ban
daczy w wypelnyenyv przerzeczonych ſye
zamyeſchkaly albo nyedbaly albo yakokol
wyek obczyazeny vkazaly Thedy ony y w
ſthelkyego ſnych dlya thakyey nyedbaloſczy
y wzgardzenya przykazanya naſchego
klyathwamy y wynamy koſczyelnymy przez
myeſſcza vrzadznyky y ynych wykarye
y offyciali poſpolythe bycz karany y klya
the bycz obyawyone poddawamy podbya
my y wyeczny poddane bycz ſkazvyemy
y obwyazvyemy thako dlugo klyatz az
wzechcza vſczye ky wypelnyenyv lyſtow
przerzeczonych przyycz Thych ky ktho
rym pyeczacz naſcha yeſth zawyeſchona
ſwyadeczthwem lysthow Dzyalo ſye na
ſeymye walnym Pyothrkowſkyem na
Swyatho ſwyathego Woyczyecha banda
czym We ſroda po ſwyatczye ſwyathego

yrzego blyscha lyatha Narodzenya bozego
Thyssyacza czthyrzechsseth pyaczydzye-
syath y osmego lyatha

Odnowyenye praw zyemskych sprzylo-
zenyem nyektorych artykulow przez oswye-
czonego kazymyrza krolya polskyego

W ymya boze amen Gdyz w
praw vstawyenyy zathowa-
nye pospolythego dobrego
thrwa y pokoyv slothkoscz by-
wa zachowana Dlya thego
my kazymyr zlasky bozey krol polsky
y tez zyem Crakowskyey sandomyrskyey
syradzkyey Lanczyczskyey kuyawskyey
wyelky xyadz Lythewskyey ruysky prusky
Culmensky Bogsbrzesky Elbynsky po-
morawsky pan y dzyedzycz Baczacz vsta-
wy przodkow naschych nyektore wzapa-
mnyathaloscz przywyedzyone nyekthore
poprawyanym odnawyanym y przyda-
wanym nyestawacz na vpor wschysth-
kych zyemyan krolyesthwa naschego
przed namy badaczych zrady naschych
ryczerzow y zady naschey Vsthawy
przerzeczonego krolyewstwa naschego
zyem vmysly lyssmy thym lysthem
bycz odnowyone polyepschone y napra-

wyone wlyepsche pewnego tez nyeczo
przylozyecz chczacz Aby ssandzye zyemye
krolyewstwa naschego kwym pylnosczy
przylozywschy y swych nauku wzyawschy
wssandzenyy chowalyby waga sprawye
Naprzod tedy slowem na dlywosczy
schym krolyewskym obyeczuyemy wschyt
ky przemyeschkawcze krolyewstwa na
schego wprawyech wschystkych od przod
kow naschych yym danych zupelnye za
chowacz a zadnemu yymyenya yego nye
bracz kazemy albo go yacz az by byl prze
wyey prawem sparth ¶ J thez slyu
byemy gdy nass zyzanye naschych kro
lyewsthwa naschego zyaznacz przy
godzy sye wschysthkym zyemyanyon na
schym ssnamy wydaczym zaplaczymy pra
wa zyemskye Tho yesth na tharcza koz
da pyacz grzywyen za schkody thez y za
urazyenye yym dossyczuczymy podlug
yako od naschych przodkow yesth yym
dosczyczono ¶ Y Thez gdyz wschysthky
vrzady ssyrym ssa yczynkom zrzadzony
Slyubyemy thym lysthem yz wzye
myach Crakowskyey Sandomyrskyey lyu
belskyey y wzyemyach yym przylaczo
nych zadnego woyewody wstarosthwo

cv

Nyeprzelozymy oney zyemye wyiawszy
starostwo crakowskye Tj tez gdy swyemu
dlya swych zaslug y czuot maya slyeschnye
bycz opczem przewyscheny obyeczuyemy yz
dostoyenstwo y castellanyey wzyemyach prze-
rzeczonych personam dobrze zasluzonym
wlyeczych rozynnych y wrostropnyeszy ba-
daczym rozdamy y damy dostoyenstwo oney
personye ktora oney zyemye przemyeschkawa-
cza badzye wktorey dostoyenstwo ono badzye
proznowacz y bandzye gymyenye dzyedzycz-
ne tamo myal aby droga schemzanyy albo
myeprzyaczye byla zalozona Tj tez gdy
dobra y osswadloszczy stoly krolewskyego nye
thelko na persona krolewska alye y na
obrona y na zachowanye krolewstwa wy-
schysthkyego ssa spoczatky zrzadzone obye
czuyemy yz nyedamy wzastawa za pyenya-
dze zamkow y zyem glownych wktorych
starostwa ssa A yestly by kto od nass taky
zyemye albo zamky tak wzastawa wzyal
pyenyadze ony ktore na tho da dlya thego
straczy Ty tez slybuyemy yz odthych
myasth nawyeky nyebandzyemy wy-
cyagacz kthorych placz albo poborow
wyardunkow albo schesczy groschy od zye-
myan albo gych lyudzy alye na zaplaczye

dwv groschv skozdego lanv mamy dossycz
myecz Nad tho slvbvyemy yz wschyst
kym proschaczym od nasz granyczenya
albo wydzyelyenya granycz myedzy dob
my stolczy naschego krolyewskyego a myedzy
dobrmy proschaczych granycz przyzwo
lyimy y damy dwv dostoynykow spodkomo
rzem kthorzy gymyenyem naschym
kanda myecz zvpelna mocz granycze
nycz Ithez slvbvyemy yz nye
damy lystow Naschych zakazvyaczych
sprawyedlywoscz albo tych przez ktho
ze by mogl bycz przenaszaban y odwlye
czon szand na przezprawye ktorey stro
ny powoda albo wynnego A yeslyby by
kedy thaky lysthy z Canczellaryey na
schey przez nawalna czyya vprosza albo
gynym ktorym obyczayem wynycz przy
godzylo by szye aby dlya thego zadney
moczy nyebyly a szandzye przez takye
lysthy szandzycz nyekanda powynny
Ithez vsthawyamy aby sstharosczy na
sthy szandow swyecthych nyeszandzyly w
kthorschem czassv yedno wschesczy nyedzye
lyach a yz by pozew zawsche byl przed tego
dnyem wyprawschy rok kyczowany
Itez vstawyamy aby sstharosczy nye

ſſandzyly nyerozdzyelnye wſchyſthkych
rzeczy wypawſchy cztherzy arthykuly
podlug ſtarych praw zachowanya Tho
yeſth o rozbycze drogy krolyewſkyey o
pozoſthwe o gwalthowne nayechanye
domy O gwalth nyewyeſczy Ty tez
vſthawyamy aby zadny Burgrabye
Stharoſth naſchych nyeſſandzyly ktorich
ſſandow yedno az by myely gymyenye
dzyedzyczne wpowyeczye them a byly do
brze oſyedly Ty thez ſlyvbyemy yz
zawzdy wprzyyechanyv naſchym wkto
ry powyath zyem naſchych wſchyſthkym
proſchaczym ſprawyedlywoſczy brez zdta
zoſthawy naſchymy Acz by komv krzyw
da vczynyly przed wyyechanym naſchym
ſthego powyathv ſprawyedlywoſcz ſluſch
na vczynymy Ty thez vſthawyamy
aby wzyemyach naſchych Cracowſkyey
Sandomyrzſkyey lyvbelſkyey Radomſkyey
Wyſlyczkyey byly zoky walne albo wyecz
walne telko yednacz wCracowye nazayvtrz
Oczyſczyenya panny maryey wSandomy
rzy na zayvthrz Narodzenya panny ma
ryey wlyvblynye na zayvthrz ſwyathego
Jana krzyczyelya wRadomyv na za
yvthrz nowego lyatha W wyſlyczy

Na zayrthz swyathego Marczyna Alye
pozoszky v przerzeczonych zyem powya
czech maya sztyrzy kroth wrok tho yest
na kozde swyechedny zwlasscza wpowye
czyech glownych A yz by thez czass tem
tho sandom na dobra wolya sandzyey
na ssandzye swyedzaczych byl vsthawyon
J thez vsthawyamy aby odkladanye
rokow y pozoszkow v sthazosth bylo dano
thelko yednacz A moze pozwany roky vpro
syc odlozycz napyrwyey nyemocza prostha
prosz przysyagy alye wthory rok prawdzy
wa nyemocza thez yeden kroth A na trze
czyem rocze sthanawschy ssamothrzecz
przyssyacz ma yz na then czass prawdzywye
byl nyemoczen J thez vstawyamy aby
ssandzye y podssathkowye y gych na
myasthkowye nyewyczyagaly wyaczey
od pamyathnego y od gynschych poplath
kow yedno yako w vsthawyech kazymy
rza y wlodzyslawa krolyow przodkow na
schych yesth wypyssano Thakyez pyssarze
sanda powynny wschelkyemv proschacze
mv mynythy syrag wydawacz thako na
zapyssy yako na prythanya albo na prze
a od kazdey mynythy yeden grosch maya
bracz A yesthliby ktory gynak vczynyl

c vii

A wyączey nyzly sloschę bral thedy wy-
na pyathnadzescza dwa thego przepad-
nye ¶ Y thez vsthawyamy aby pysarz
ssandow zemskych y ssandzye rzą-
chowaly wedle sthathuth w nyeze vsta-
wyonych tho yesth pod zamknyenyem
trzech klyczow ¶ Y thez vsthawyamy
aby w ssandzyech zemskych albo starosczynych
nyessandzono wsporow albo prze. Alye po-
[illegible] zaloby a wynny odpowyedz vczynyona
[illegible] wsprzawa przeczne albo z both-
nye ssandzya ma vczynycz sthrzenam spra-
wyedlywosczy odprawna ¶ Y thez vstha-
wyamy Gdy ktho bandzye obwynyon z po-
thwarzy a bandzye mu zarzuczono yz on
szczyrye a wsprza rzecz pothwarzna y
nyesprawyedlywa dowodzye W czem by ssan-
dowy bylo yawno Thakyemy przez wlas-
ne dowody ma bycz oczysczyenye nayme-
nyono albo dano yako o szlyachecztwo
zwykly bycz dany A yesthly syę oczyszczy
Thedy on pothwarz zadawayączy albo ob-
wynyayączy wyna thrzech grzywyen po-
thwarzanemu oczysczyonemu ma zapla-
czycz A thakyez ssandowy za wyna
zaplaczycz thrzy grzywny Alye th[illegible]
aby o arthykol pothwarzy nyekto[illegible]

zzyczoney thelko thrzykrotcz oczyszczenye
bylo dano A czwarthe yesthly spothyma
zzy bandzye obwynyon oczysszczenye ye
myv ma bycz odmowyono A za zaplata
yego wystampy znampa albo kolko ye
myv na oblyczy ma bycz wyrazono a
wyrzyczon ycz bandzye sprawa zslyachet
noszy any czey wyaczey ma pozywacz
y czczy bandzye stradal ¶ Y thez vsta
wyamy aby Stharoszczy naschy gdy ska
zanya sandy czyadzacz mayą albo tez
o poborzy nasche nyewyaczey wyczyaga
ly na sslyzebnyka albo na slvgy swoye
any mnyey yedno tho czo ma bycz wy
czyagano tho yesth czyaza a z oney
czyazey kthora ma bycz wzyatha ma
dosycz myecz a czyaza maya chowacz
podlyg vsthawy kazymyrza krolya
Y thez vsthawyamy aby dzyerzawcze
dobr stholy naschego krolyewskyego yesthly
ssasyadom slyachczyczom albo ynnszym
lyvdzyom krzywdzycz banda aby byly
powynny sthacz ky prawy zyemskyemv
gdy banda przez krzywda czyrpyacze
pozwany A yesthly by wygonyly bydlo
male y wyelkye wdomy albo dwory kro
lyewskye dlya roznosszczy granycz albo

C VIII

Dlya schkody vczynyoney na osszewkoch
banda powynny ye dacz na zakoyem
sthwo na skazanye panow podlug zwy
czayv zyemye dawno chowanego A ye
stly by gynaczey vczynyly thedy prze
padna wyny na przeczyw gynym zye
myanom ktore wyny moga bycz od
nych wyczyagane thez wpyenyadzoch
acz by kthory myely na krolyewskych do
brach zapyssane acz przynamnyey w
powyeczye nyebanda osyedly ¶ Y thez
vsthawyamy aby Burkrabye albo gyn
schy poborcze krolyewszczy albo stharo
sczy nyewyczyagaly napyssnego od lyv
dzy thak zyemyanskych yako duchow
nych Yesthly by tho vczynyly a nyeby
ly osyedly moga wgospodach gych przez
Burkrabya myesscza albo przez raczcza
bycz zapowyedzyany az rzecz wzyatha
wrocza Thez wyna thrzech grzywyen
przepadna onemv od kthorego by thakye
napyssne wzyaly ¶ Y thez vsthawya
my aby myastha nasche y wschysthky
gynschy nyeczynyly zapowyedzy wtar
dzech dlya pozythky swego a dlya schko
dy gynschych wykladayacz swe nyektho
re znamyona na thargy zapowyedane

znamyonyącze Alye by kozdemv przy-
chodzączemv na thargi wolno bylo
kvpycz y przedacz rzecz swa na wolya
yesthly by szy myeschczanye gynaczey
vczynyly naprzeczyw thakyemv na
schemv zakazanyv Thedy starostam
naschym dayemy mocz ony w wynye
sztheznasczye grzywyen karacz
Y thez vsthawyamy aby dzyerzawcze
dobr naschych myeschczanye myasth
naschych zyemyanye y tez duchow
ny zbyegle lyvdzye onym od ktorych
zbyegly gdy przez nye banda obwye
schczeny. wroczyly a ktorych wrocze
ny by byly powynny podlug prawa
zyemskyego obyczayv A yesthly by
napomynany przeczyw they vstha
wye czynyly any zbyeglych prosche
czemv wroczycz chczyely Thedy prze
padną wyna thrzech grzywyen pro
schączemv zbyeglych A sandowy
thrzy a wzdy zaplaczywschy wyna
lyvdzy zbyegle wroczycz bandą po
wynny A thaczy prawem polskyem
mają bycz ssandzeny ¶ Y thez vsta
wyamy aby gdy kthory zyemyanyn
O kradzyecz albo o kthory wysthąpy

Czynyacz bez slawnoscz swa bandzye ob-
wynyon A oczysczyenye o czescz sswa
wzyny aby sstharostha od thakyego
zwynyenya Oczyssczenya kopy nyewy-
zvyazal alye na pamyathnym ma do-
sycz myecz ¶ Y thez vsthawyamy yz
acz by kthory zyemyanyn nasch syna
dorosslego nyewydzyelyonego albo nad bra-
tha mocznego nossycz zbroya woyenna
myal moze gy bez przyzwolyenya na-
schego kv wyprawye woyenney myastho
ssebye poslacz kthory napelny myesczze
yego yako by ssam Oczywysthnye byl
wschakoz gy thak sluschnye ma wypra-
wycz yako by ssam myal yechacz A yest-
ly by wdowy zyemyy gymyenye dzyedzycz-
ne myal Thedy zoney zyemye ma sye
wyprawycz gdzye ma myeschkanye Acz
by tha vstha zyemya byla porvschona
kv wyprawye nyebandzye powynyen ye-
chacz na woyna wyyawschy yz by gy
wyprawa woney zyemy nalazla ktho-
za kv woynye yscz ye by byla porvscho-
na ¶ Y thez vsthawyamy aby ssan-
dzye wschysczy thak rokow walnych ya-
ko y poroczkow albo ssandow byly po-
wynny we wschysthkych ssandzyech

ktorzeby ſſandzyly podlug praw pyſſanych
kazymyrza y wlodzyſlawa krolyow
ſandzycz a wſſhelkyego przyſzaczego ſye
kuym przyppyſczycz aby przyppyſzczyly
Tez vſthawyamy aby wſſythczy y
mythnyczy zyemyanſczy y duchownych
od zyemyanow y duchownych ſool ku
potrzebye ſwych domowey zmyaſth ktho
rych kolwyek krolyewſtwa naſſhego weza
czich czla nyewybyraly bo gynaczey czynya
czy komorze naſſhey krolyewſkyey czterna
ſczye grzywyen A onemu zyemyanynowy
albo duchownemu od ktorego czlo wezma
trzy grzywny za wyna placzycz banda
powynny ¶ Y tez dopuſſczamy y dozwala
my zyemyanom zyem naſſhych krakow
ſkyey ſſandomyrſkyey lyubelſkyey yz moga
ku pozythkowy ſſwemu domowemu wyeſcz
ſſol z zup bochenſkyey y wyelyczkyey ktho
rym zupnyk kazdy czenthnar v bochny
po oſmy groſſhy aw wyelyczze po ſſheſczy
groſſhy trzykrocz przez rok dacz ma podlug
yako w vſtawyech ſtarych yeſt wypyſſano
A zupnyk przeczyw temu czynyacz wyna
trzech grzywyen ma przepaſcz ¶ Y thez
vſtawyamy gdy by ktorego ſlyachczycza przy
godzylo ſye bycz zranyonego przez myeſczh

czanyna albo prostego gbura slyachczycz
yze zranyony mogl zawarczego przyczya
gnacz przed ssand zyemsky A yego spra
wa myeszkyego y sandv ku zyemskyemv
sandowy wyzywacz Y tez vstawyamy ye
stlyby kto od kogo byl zanyon a ten tho
zanyony na bywaczym chczyal dossyagacz
thych ran ma tho vkazacz dwyema sso
bye rownyma y sslvzebnykowy a ssamo
threcz przyssyacz ma Theim ze oky
czayem o glowa albo zabythego
Y thez Gdyz by nyewyerny nyemyely
zwyaschey lasky wesselycz sye nyzly bo
zy sludzy any ssludzy lyepschego maya
bycz polozenya nyz ssynowye Vstha
wyamy aby zydowye pozzywaly praw
wedlye vsthaw warthsskych yako gyn
schy slyachczyczy zyemye naschey ylye
ku dawnosczy thrzech lyath wzasta
wach y zapyssyech gych a nyemaya
zadney ssvinny pyenyadzy na zasta
wa kthorych darow albo na lysthy
zapyssne dacz A yesthly by daly na
przeczyw thakyemv zakazanyv vstha
wy Thedy pyenyadze sswoye sthra
cza Zasthawy thez y zapyssy tha
kye dlya thego nyemaya moczy myecz

Lysthy thez kthorekolwyek zydom na wol
noscz wkrolyewsthwye naschym myesch
kavaczym przez nasß po dnyv koronaczy
ey naschey az do dnya dzysyeyschego da
ny prawv bozemv y vsthawye zyemskyey
przeczywne owschey by odzywamy y
gladzyemy a nyechczemy ye bycz ktho
rey moczy any thrwanya kthore odzy
wanye y nyszczenye thych tho lystow
yassnyey wkrolyewsthwye naschem przez
obwolanye pospolythe wschythkyem
wzyawycz kazemy Thy wschysthkye
rzeczy moczne y wdzyaczne myecz slyv
bvyemy y bez gwalthownye gye zacho
wacz y od gynschych bycz zachowane
przykazemy Thych kthorym pyeczacz
nascha yesth zawyeschona swyadecz
thwem lystow Dzyalo sye Wnyescha
wye we wthorek blysschy po swyaczye
swyanthego Marczyna Lyatha boze
go Narodzenya Thyssyacza cztherzech
sseth pyaczydzyessyath y czwarthego
Lyatha Przed Sandaczymy Wyel
moznymy y Vrodzonymy Janem
s Czyzowa Casthellanem y Stharo
stha Crakowsskyem etc

CXI

Poczynaya sye nawysche czlonky pra
wa zyemskyego przez naoswyeczensche
go xyadza kazymyrza krolya polskye
go y prelathy, y ryczerze yego vstha
wyone na wyeczoch pospolythych wy
slyczkych A napyrwey gdy ktho kogo
pozowye o wlasne dzyedzycztwo

Ozwany przed ssand o dzyedzycztwo
zasthawyone a nyesthanye thedy
powod zysczcze dzyedzycztwa bez prenya
O dzyedzycztwach ktore rzeka dzy

Dzyedzycztwa mayacze dzyely
myedzy ssoba yedna rzeka dzyelya
cza A gdy by sye rzeka gynady obroczy
la Thedy pyrwe yey lozzysko za granycze
cze ma bycz thrzymano

Iako kazdy ma sye pod choragwya stha wycz

Wschelky ryczerz y slyachczycz ma sye
pod nascha albo zwyczayna chora
gwya sthawycz pod nascha myloscza
O thych czo nyechcza dossycz vczynycz

Przzepomozony any poraky sthawycz
nyema od ssandu odsthampycz alyz
ssvemu powodowy dossycz vczyny albo od
zaczy, gynaczey mv ma bycz za raka wy
dan a gdy vczyncze praw wyyawszyby o
zlodzyeysthwo etc.

Gdy ssandzye albo vrzadnyczy czradzaya

Kazdy ssandzya gdy drapyezacz
ko wyny thogo lyeczye czyadza dzywe
nyedzyely a zymye osim dny czyadza ma
thrzymacz a gdy by czo sstraczyl na tho
przyssyaga ma zaplaczycz

O ssynoch ktorzy myecz pyeczaczy gdy oczyecz zyw nyemoga

Synowye za zywotha oczcza sswego
nyemaya wlassney pyeczaczy myecz
yedno oczowa gycz na woyna

Scholtyssy duchowny y sswyeczczy maya

Scholthyssy sswyeczczy y duchowny
maya gycz na woyna sstolyem

K O woyewodach

Kazdy woyewoda wsswem woyewodz
sthwye yednego ma myecz ssandzya

kako ssandy maya bycz ssandzony

Sandy nyemaya bycz ssandzony yed
no zzaranya az do szodzyny dzye
wyatey a gdy by yednego zaranya nye
mogly by bycz sprawyone do vytthra
maya bycz odlozone a gdy by kthora stro
na nyesthala thrzykrocz wolana ma bycz

Panowye sandomyrssky cra vzdana
kowssky na thrzech myesthczoch maya
ssye ssandy myecz albo ssandzycz

cxii

Pan Krakowsky thylko na thrzech
myesthczoch ma swe ssandy myesz
wandrzeyowye w wysslyczy y w Crako
wye a gyndzye nyc czya pozywacz
za panysska wyna nyema wozny kmye

Wozny dlya wyny panskyey nyema
kmyeczy nagabacz a thez za wyna
kmyeczyona nyema bycz pan nagaban
A gdy gye ktho pozowye nyewynnye wy
na pyathnadzyesczya przepadnye
kthorzy nyerzadnye pozywany bywaya

Nyema bycz nykth przed krolya
pozwan przed krolya gdy przy dwo
rze yesth alye za thrzy nyedzyelye ma
my rok bycz dan
O woznych yz nyemaya bez przykazanya
ssandzyego nykogo pozywacz any kmyeczy

Wozny pod sthrazenym nagabacz
swych vrzadow y gymyenya nye
maya nykogo pozywacz bez przykazanya
ssandzyego any kmyeczy nagabacz any
drazyncz wssy zakonnych chodza
kthorzy ku ssandowy zwzzasskanymi przy

Gdy kthory pan dlya swego czelyadny
ka albo przyyaczyelya przyrodzone
go zabykanym albo wzzasskayacz przydzye
wyna pyathnadzyesczya zosthanye

Gdy ktho czo vczyny spanskyego kaza

Nyema o tho nycz czyrpyecz nya
gdy ktho zlyskyego pana kazanya czo
vczyny any ma gdy by pozwan sthacz

U thych ktorzy ssa pozywany a ony wda
lyekych stronach ssa a nyemasz gych w
they tho zyemy

Gdy ktho kogo pozowye o dzyedzycztwo
a onego nyemasch wzyemy alye yest
wdalyekych kragynach ssandzya ma go
dacz wolacz wozneemy przy yego parocha
wyyey gdzye przyslvcha aby sthal a gdy
nyestanye ma on sswa rzecz dokonacz

Kako ma bycz ktho otz gradzan

Onyeposlusczenstwo albo nyestha
nye pana nyekthorego ma gy wozny
medwy wolv vczynydzacz a gylye kmye
czyow thez nyeposlvssnych kazdego wyed
nym wolye a za thrzeczyem nyestanym
rzecz sswa sthraczy a gdy by czyadza od
byl thedy wyna prathnadzyesczya prze
padnye a drvga wyna ma wroczycz czyadza

O wynye dyedzydzyessyath zacz yesth

Athyrzy czlonky ssa przyzwy o przo
ga drvgy o rozbyczye dobrowolney
drogy thrzeczy gdy ktho dobandzye nye
sza ssand rozbyrye Czwarthy gdy prawem

CXIII

Przemozony od ssandu odchodzye powodowy
doszycz nyeczynyewschy albo nyeobraczyw

Gdy ktho o dzyedzycztwo kogo szky

Gdy kto kogo o dzyedzycztwo pozowye
pozowye przire drugye thrzeczye nye
sthanye powed wdzyerzenye ma bycz prze
szon A ssampyerz odewschythkyego pra
wa odpadnye A thakyez gdy kthe kego po
zowye o dlug thym ze obyczayem ma
bycz ssandzono

Gdy ktho kogo obwyny o gwalth

Osskarzony o gwalth ma przez powo
da swyathky bycz zmozzon albo thez
sye ma sswa przysyaga wlassna oczyscziz

Gdy kogo osskarza o zlodzyeysthwo

Gdy kto obwynyon bandzye o zlodzyey
sthwo ma tho do roku odwolawacz
ssam przez sswa czescz albo na borg

Gdy ktho komu czo na oczyzna pozycza

Myesczanyn gdy pozyczy albo da na
borg swego ssukna zyemyanynowy
przysyaga thego zyemyanyn odbadzye
albo on na zyemyanyna swyathky do

Gdy komu rzekna thy nyeie wyedzye
Ktho chcze swego stes slyachczycz
slyachecztstwa dokonacz ma dwy
s swego pokolyenya wyesz a trzy trzy

zdzyadow przyrodzone kyem

Gdy kto kogo rany za yego poczath

Gdy kto kogo rany nyezsswego poczat-
ky alye zonyego thego ma doswyat-
czycz acz moze albo ranny sswa przysya-
ga rany othrzyma

Gdy ktho zbroynye naydzye albo naye-
dzye na czyy dom a vrany mv oycza al-

Gdy komv kto na dom bo macz
naye thawszthy vrany oycza macz
y zona albo bratha albo dzyeczya acz-
koly przy them wozneyo nyema alye
ze swyathky rany othrzyma

Mogaly klyatwy wyedzyeny bycz na

Gdy by swyathkom swyadeczthwo
klyathwa zarzyczona thedy ten
czo ye wyedzye moze drugye myenycz
acz ye ma yesthly by thym myal stra-
czycz maya swyathkowye obraczycz
yz klyathwy zbada a thym wzdy praw-
da nyema bycz pothloczona

W dawnosczyach

Gdy ktho komv czyrpy trzy lyatha
thrzymacz ymyenye y thrzy nye-
swacze badacz wmyrze wpokoyv ma
wyecznye mylczecz dzyczstwa

W thych czo maya wzasthawye dzye

cxiii

ZAsthawyone gymyenye blyzszy do
pyaczynasczye lyath moze wyky
pycz gdy tho na wyeczoch albo wswey
parachyy osswyadczy az tho gymye
nye yesth zasthawyono
O wyenye nyewyesczynem
Nyewyastha maacz wyano na kto
rem dzyedzycztwye przed dzyesya
czya lyath moze thego zyskacz a potem
O wdowye czo ma dzyedzycz mylcz
Wdowa winyzze szthwo w wyenye
wpokoyv badacz do sczeszczy lyath
moze swego gymyenya wyennego zyss
kacz a pothem mylcz stawy plothy
Gdy kto na czyem dzyedzycztwye
Gdy ktho na czyem dzyedzycztwye
Osthawy plothy a on za mylczy do
thrzech lyath thedy my dawnoscz zyem
O opyekalnyky syrot ska zawadzy
Gdy opyekalnyk syrotha da za maz
a possag yey naznamyenye dosta
theczny a ona bandzye mylczecz do
thrzech lyath y do thrzech myesyaczy
ma wyeczne myecz mylczenye
Gdy ktho przeda gymyenye
Ktho przeda gymyenye a do thrzech
lyath y do thrzech myesyaczy my

ſie nyeypomnyna ma mylzecz aczkoly
my doſſyecz nyeveczynyono

Gdy kto zo komu pozyczy

Gdy kto komu pozyczy pſzenycze a
czthyrzy lyatha mylczy ma o the
yyz dalyey wyeczne mylczenye myecz

O pamyathnem ſſandzyego

Sadzya w wyelkych rzeczach czty
rzy a wmalych dwa groſcha
pamyathnego ma wzyacz

Saſyedzy mayaly zlodzeya czyyego gonycz

Maya ſaſyedzy gonycz
zlodzyeya ſaſyedniego gdy nanye
wola a nyechczaly maya mu ſchkoda
placzycz

O Ranach.

Ranny do roku mozze ſwe rany
ſwa przyſyaga otrzymacz a myl
czyly mymo rok thedy ma nanye ſſa
motrzecz przyſyacz

O nyeſprawyedlywym ſkazanyu

Gdy kto mnyemy az yeſth nyeſpraw
yre ſkazan ma nathychmyaſth
ſſandzyemu naganycz a nyeyczyny
ly tego thedy za yſthe ſkazanye tho

O dawnoſczyach bra trzymanyy

Gdy brath ſtarzſchy czyey
o dzyedzycztho dawnoſczy zyem

skyey zamylczy mlodszy brath nyemo-
ze tego poprawycz nach
O odumarczyznach albo o pyszczyz-
Odumarczyzna albo pyszczyzna nye
ma na pana ze kmyeczyy przycz
alye na blyzsche kmyeczyowy a blyzschy
za tho maya rzeczycz za dwye grzyw-
nye na koszczyol sprawycz
Gdy kylko grzech yednego zabyya
Gdy szye kylko grzech o mazobostwo
obwynyono thedy powod ma na
yednego swa przyszyagha dowyodzycz a
drudzy szye swoymy przysyagamy wy-
Gdy ryczerz ryczerza ochro- prawya
Ryczerz zryczerza my albo zabyye
Gdy zabyye sczeszdzyesyath grzy-
wyen ma zan placzycz a za chromotha
thrzydzyesczy grzywyen a za prostha
rana pyathnaczye ktho komu maczza-
Gdy ktho komu macz zabyye kyye
ma mu glowa zaplaczycz
Gdy ktho komu zboze popasye by-
Gdy ktho komu zboze swym dlem
popassye bydlem ma schkoda zy-
pyaczemu od kazdego bydlyacza kwarth-
nyk zaplaczycz
O pozosczach y o zlodzyeyoch

Pozoscze zlodzyeye wnyemyeczkych
wsyach bydlaczy nyemoga nye
myeczkym prawem odbywacz alye zyem
skym prawem maya bycz ssadzeny

O chodzenyu kmyeczyow

Nyemoze zewsy do wsy wyaczey.
kmyeczyow wynycz yedno yeden al
bo dwa wyyawszy wnyekthorych zlon
koch ktore ssa thu wtych xyagach wy
pyssanych wpyrwych stathyczech

Gdy pyess togo vyye znagabanya

Gdy kto na togo myeny zywego
az on pssa nagabal a pyess go v
yadl a tego dosiwyathczy ma mu zana

O pasthyrzu placzycz

Gdy na pasthyrza zalvya az nyeye
gnal bydlaczya do wsy thedy pa
sthyrz ma przysyacz az wegnal

O ssynoch ktorzy kosthky ygraya

Osczowye nyemaya za ssyny nycz
placzycz gdy czo przegygraya na
kosthkach y acz by czo zydom wynny
byli tego thez osczowye nyemaya pla

O ssynoch kthorzy po smyer czycz
czy maczyerzyney chcza czasczy v ocz

Po smyerczy maczyerzyney nye za
maya synowye v osczа zadacz

Zasczy poby drvgyey zony nyepoymye

Gdy ktorzy czynya schkody wyga-
voch wlyesyech

Gdy ktho damb porabi ma onemv
schescz grzywyen dacz wczyyem lye-
ssye albo wczayv porabi

Gdy slyachczycz slyachczycza sromoczy

Gdy slyachczycz slyachczycza sromo-
czy myenyacz aby on byl kvrwy
ssyn a thego nyedowola ma mv dacz za
tho schescz dzyessyath grzywyen yako
by go zabyl bo byye

Gdy slyachczycz slyachczycza rany al-

Gdy slyachczycz slyachczycza vderzy
az do krwye ma mv wyna pyath
nadzyesczya zaplaczycz nye

Gdy kto komv czo gwalthownye wez-

Gdy kto komv czo gwalthownye wez
mye ma mv wroczycz albo zapla-
czycz zwyna pyath nadzyesczya

Gdy ktho czyya rolya possyegye

Gdy ktho komv rolya zasyegye na-
syenya odpadvye a wyna pyathna-

Gdy ktho kopa na dzyesczya ostanye

Gdy kto komv polyv wezmye
kopa zboza na polyv wezmye. pyath
nadzyesczya wynv ma mv zaplaczycz

a ssadowy thelez

Gdy kmyecz slyachczycza rany

Gdy kmyecz slyachczycza rany dzye
ssyacz grzywyen ma dacz a wyny
pyathnadzyesczya Gdy ktho czo nay

Gdy ktho czo dzye a nyewzoczy
naydzye a nyewzoczy ma przysyacz
yako nyenalazl

Gdy ktho porabi drzewo owoczowe

Gdy kto porabi drzewo owoczowe
dwanasczye groschy ma za nye pla
czycz zwyna pyathnadzyesczya

O dzyalye braczkyem przed przyyaczyel-

Gdy by sye braczya przed przy mi
yaczyelmy rozdzyelyly przed ssand
any przed krolya nyeprzymodzacz tego
a ssobye tho przez thrzy lyata zdzyer
za ma tho wyeczno sthacz O glowa

Ktho zamylczy do roku o glowa wyecz
nye mylcz dza

Gdy ssandzyemy o skazanye wyna da

Gdy ssandzyemy rzekna az on nye
sprawnye skazal thedy ma sye oczy
sczycz thymy czo sny syedzyely
Opyekalnyk O opyekalnykoch

Othelko sczynky a zbydla nyeyke
go ma dzyeczyom lyczba czynycz

Ktho ma glejthy dacz zbyeglczowy al
bo ktho moze

Krakowsky byskup moze dacz aby
sye themu sprawyl swego

Gdy kmyecz vczyecze bez wyny pana

Usthawylyssmy gdy kmyecz vczyecze
bez wyny pana swego albo od ktho
regokolye zyemyanyna nam poddanego
then kmyecz nyema zadnego prawa
myecz poky sye panu swemu nyesprawy
a ma swemu panu thrzy grzywny
dacz y czynsch zaplaczycz gdy by sye
do nyego przed yego odzvthnosczya wzo
szycz nyesmyal Amen konyecz

Poczyna sye dokonczenye wpyotkowye
na swyatho swyatego Barthlomyeya
vsthawyone pod lyatem bozym Tyssyacz
sthyrzysthe lyat czterdzyesczy y cztyrzy

Pan Crakowssky y Pan Woyczyech
laczyczsky namyesthnyczy zyem
naschych y Sztharosthy mayą zlo
dzyeye karacz

Item dokonczono yesth aby moneta
obrakowana krolyestwa naschego y pye
nyadze drobne we wschelkyem krolyew
sthwye naschem y wkryasthwach ma
zowyeczkych byly brany thako za czynsze

yako za wschyczky gyne pospolyte rzeczy
Item za pobory krolyewskye pospoly
the pyenyadze maya bycz brany ktore
bycza Item wynyeczyech swyeczkych
y dvchownych pospolythe thez
Item ssandzye za przyssandy takyez
Ithem pyssarzowye albo vrzadny
czy thakyez Item sstharosthy za wy
ny thez drobne maya bracz
Item v kogo dwa groscha wyczyw
nye nayda then ya sthraczy Item
wschyczky myastha maya dawacz schoss
Item gdy slyachczyczowy dadza zlo
dzyeyska wyna ma sye slyachtha wy
wodzycz nyeobwynyona a kmyecz kmyecz
my Item krol nyema rozdawacz
rzczy nyektorych nykomv zgyney zyemye
yedno zyemy przyrodzonemv
Item vsthawyono yz krol nasch nye
ma zawodzycz grodow any myasth my
mo prawo krolyewsthwa naschego any
pyenyadzy przypyssowacz any myast kro
lyewskych wyecznye dawacz bo by to czy
nyl naprzeczywko vchwalye
Item ktho by chowal czlowyeka wy
wolanego a zwlaschcze krzyzanowskyego
Bawyna albo myslosthka albo gych

Czelyadnyka albo by gym rady albo po-
mocy dawal ktorykolwye bandz bandz
dvchowny bandz swyeczky then thaka
wyna ma bycz karan yako y ony
Item vsthawyono poky krol myesch-
kacz bandzye w krolyewsthwye Wangyer-
skyem a dalby komv nacz yakyekoly ly-
sty thych nyczacz nyemamy zrada na-
schych prelathow Amen

Item czo sye sthalo wsyradze dokona-
nye na pospolythem ssyemye

Sthalo sye zwolyenye aby byly po-
sly poslany do wyelkyego kxyadza
lythewskyego zadayacz go aby
byl they tho korony obronczа alyez by
ssobye krolya nalyezly A yesthly by krolya
myecz nyemogly thedy go za krolya bye-
rza A yestly by nyechczyal przyyechacz
any krolyewstwa wzyacz thedy pano-
wye maya myecz syem wpyotrkowye na
swyathy Barthlomyey chczacz ssobye
o krolyv opathrzycz A yesthly by do
lyvblyna albo do parczowa nyechczyal
przyyechacz tedy Panowye myely ssobye
vlozycz walny syem wpyotrkowye

Item tamo wpyotrkowye Panowye zwo-
lyly aby layacze lysty nyebyly thrzy-

many bo ssa nad obyczay thego naoswye
czenskego krolyewsthwa polskyego a
szkodze by kogo sthakyemy tho lysty poz
wal rzecz swa albo prenyadze sstraczy
zwyna pyathnadzyeszczya

Poczyna szye Statuth krolya Si
gmunta yego mylosczy o bywany
granycz myedzy dobry naszemy
krolyewszkyemy y poddanych na
szych thak duchownych yako
szwyeczkych

Thz czastho krocz nagabane y
odkladane zwykly bycz grany
cze myedzy dobry naszemy kro
lyewszkyemy a dobry przebywaczow
krolesthwa naszego thak duchownich
yako szwyeczkych. vsztawylyszmy
yzby starostowye y dzyerzawcze za
dnemy krzywdamy nyedraczyly podda
nych naszych o granycze A yeszly by
ktory zonych tho vczynyl zurzadv
Starosczyyego przed namy bandzye od
powyedal A my naznaczemy Comysza
rze nasze ktorzy by czynyly granycze
a thez ych sandu zapowyedzyamy na
szemy nyeprzenagabaniy Assessorow
albo Concomyssarzow any thez doklada

czow po vczynyonych granyczach y
nyewyſzadzyemy Alye czoz kolkwye
Comyſſarze naſzy skaza ono trwalo
a moczno bycz badzye myalo. Nadtho
gdy Comyſſarze naſzy zgyada ſzye na
myeſczye granycz acz by starosta al
bo dzyerzawcza naſz wyyechal albo
nye acz by wywyodl starcze albo nye
A wſzakoz czy Comyſſarze ty to gra
nycze sprawowacz y konyczycz bada
myecz Nyebaczacz starosty naſzego a
ny thez onego ktory ſzye ſzkarzy O
krzywdy graniczne przeczywnoſczy
zuſzenya appellaczyey I thez nyeby
thnoſczy. Thez Comyſſarze naſzy prze
rzeczeny dwye nyedzyely nyſz ſzye ſpo
lem zgyada ku vczynyenyu granycz sta
roſzta albo dzyerzawcza naſzego o cza
ſzye y myeſczv ych zgyechanya pewne
go maya vczynycz przez sluzebnyka y
drv szlyachczyczu y thez przez lyſty ſve
wlaſzne a roſzkazanye naſze A yeſly by
doſtoynykow ku thym granyczom na
znaczonych malo bylo woney zyemy albo
woyewoczthwye wktorym granycze mya
ly by bycz albo znacz by ych o domu nye
bylo dlya tego szaſzyednyego woyewocz

twa albo choczya zdalszego Comyssarze
naznaczeny ku tych to granycz vczy-
nyenyu A wszakoz nye ynsze yedno
thakye ktorzy wonych zyemyach gdzie
granycze myaly by bycz czynyony byly
by oszyedly

wulanty Cier

CXX

Poczynaya szye Statuta Wlodzy
slawa zlasszky bozey krolya polskyego

Gdyz tho sprawa yesth
aby dobra rzecz nyeby
la pothapyona alye
owszheyky pomnozona
A nawyaczey vstawa
przodkow naschych
szprzyzwolyenym thako
dvchowney yako y szwye
szkyey zady byla by nawyeky thrzyma
na Dlua ktorey rzeczy thako dostoynye
vchwalyoney Chczemy y owszcheyky
przykazyvem tho trzymacz A owszchey
ky szwemy vsthawamy pyrzwe vstha
wy potwyrdzamy y drugye vstawy
zrada panow stholcza naschego ktore
tham nyepolozony thy gye vchwalylys
my wszwych vsthawach polozycz pyrz
we pothwyerdzayacz

Przykazanye Wlodzyslawa krolya

Gdyz yest zly zwyczay odklada
nya zokow na yrzeczoch albo
na porocz(k)och ktory az do tych
myast naschy poddany trzymaly przed
szye przysyagy y krzywoprzysyasthwa
zasthokrocz pochodzyly a tho yze

wymyslnye nyemoczy wynalazano
Przetho my chczacz temv lyepscha dro
gą nalyescz sprzyzwolyenya ryczersth
wa naschego vsthawyamy aby kzywo
przyslyasthwa drogy nyemyaly Aby ro
ky wyecznye wssandzyach krolyewstwa
naschego thym obyczayem odkladany

W odkladanyv rokow Vstawa

Pyrwy rok prostha nyemocza
a drugy prawa nyemocza kto
mye spowyedzy y thez kromya
doswyathczenya kaplana o kthora nye
mocz acz sthanye na thrzeczym rocze
ma przyslyacz thako yze prawa nye
mocza byl ogarnyon Aczly by wthey
nyemoczy dlyzey lyezal Thedy thrzeczye
thakyez moze odlozycz alye thez przy
slyagwszy thako yze yako sye roznyemogl
Alye na czwarthym rocze wyeczowem
albo ma ssam stacz albo swego rzeczny
ka wlossnego posthawycz Aczly by tha
ko nyesthal Thedy rzeczy o ktore sye po
zew dzyeye sthraczycz ma

W odkladanyv rokow na roczech

Thocz chczemy myecz o porocz
koch pyrwy y drugy rok pro
stha nyemocza a trzeczy rok

cxxi

krompye dowodv kaplana Prawa nye
mogą A na czwarthy ma stacz y przy
syacz yako prawa nyemoczą lyezal Acz
ly by na czwarthem roky nyesthal Te
dy swoyą rzecz straczyl o kthorą poz
wan A tho ma sye rozvmyecz o them
kyedy kogo pozowa Alye powod roky
wyeczowego gynaczey nyemoze odlozycz
gdyz ssam pozowye yedno pyrwy rok
prawa nyemoczą a na drvgyem stacz
A na pozoczkoch thez pyrwy rok prosta
nyemoczą A na drvgyem ma sthacz

Zona po smyerczy męza swego wsswym wyenye ma zosthacz

Aby stary zwyczay drogy nyeimyal
kthory naschy poddany myedzy
ssobą dzyerzely yze zona po
smyerczy swego męza podlug statthvth
krolya kazymyrza wschythko gymye
nye poko na stholczv wdowym syedzy
a wsswey opyeczę thrzymala A thako
sswym zlym vrzadem czasthokrocz dzye
czom gymyenye sthraczala Przetho
my obezrzawschy to bycz nyezgodno
vsthawyamy aby zona po smyerczy
męza swego ma vzywacz gymyenya
thelko w sswym wyenye albo wpossagv

Alye gynsche gymyenye wthorym wya
na nyema dzyeczyom albo blyzuyem
przyyaczyelyom ma spvsczycz ono

Zona po smyerczy maza swego ma
zosthacz przy domowych rzeczach

Aczkolwye thez wstathvczyech
krolya kazymyrza sthogy yze
zona po smyerczy maza zostala
przy wschysthkym szczebrzyczhy domo
wem Tho yest perel kamyenya szczebra
odzyenye A thym dzyeczyom sylna sye
krzywda dzyala y wpyenyadzoch gotho
wych Przetho vsthawvamy aby zona
po smyerczy swego maza thylko przy
domowych rzeczach zostala Alye skarb
tho yesth pyenyadze perly y kamyenye
konye wyelkye a drogy hernasche y zbro
ya y sthada konska dzyeczyom ma od
stampycz Alye pany ma osthacz przy
thym dobythky kthory gey byl przy
wyenye dan albo namyenyon albo wpos
sagy yey tho yesth woznyky kthorymy
przywyedzyona do maza albo gynschy
wmyastho thych y thez odzyenye y ko
nye maly wazacze thrzy grzywny po
smyerczy maza ma rozdzyelycz

Dzyecz moze polyeczycz gymyenye

y dzyeczy gynschemv wopyeka

Achczacz syrotham naschym pod
danym zada nascha pomocz kto
ze po smyerczy oczczow swych
yeszcze nyemayacz lyath osthawaya kto
ze tho wsadzyeth przez nyektore byva
ya czastokocz nagabany dlya wyny
oczczowskyey ktorez tho rozvmy any
lyath nyemayacz prawv sye nyemogą od
vacz Aczkolwye lyatha ssa polozony
wpyrwych Stathvczyeth tho yesth
maz do pyaczynasczye lyath a zenczyz
na do dwvnasczye lyath yze wthych
lyeczyech nyeumyely by nykomv odpo
wyedacz A wschakoz czasthokrocz gyn
schym rozmagythym przysznyenym
bywaya vczyazeny Przetho chczemy
aby oczyecz poko zyw gymyenye y dzye
czy swe komv chcze mogl wopyeka po
lyeczycz thako yze po smyerczy yego
przyyaczyelye nyebanda mocz odczysz
nacz od opyeky az do lyath rozvmv dzye
czynnego
O dzyalye ssynow zoczczem thako vstawyamy

Nasch Namyesthnyk vstawyl
yze po smyerczy maczyerzyney
gdy by oczyecz dzyeczy mayacz

gmyschka zona chczyal przyacz Thedy by
dzyeczy myssel zymyenya oddzyelycz
Szczko wzyal kyssmy rze oczyecz dwa
myeczznaczky od ssynow vczynyoney
przez vmyczenye ymyenya nye czyr by
wal nyzschy a ssynowye swa glyposzyra
czascz od oczcza wschysthka strawyn
schy kupyemy sye chczyely wroczycz kto
zy baczcz pyrwscha myeczznaczky od
dzyeczy vczynyona tym myechczyal po
maczycz a sthego zobyrzon kotoroth a
myeczznaczky sye wdzyeraly szczethe vsta
wyanyw aby gdy mąz po smyerczy pyr
wey zony druga poymye Thedy dzye
czyom dzyaly myema czynycz acz sswa
dobra wolya chczyal tye oddzyelycz wy
danyschy yz by ymyenye nyerzythecz
nye zosprasschal acz by dzyeczy chczyely
lyczby o maczyerzyzna Tha tym ma
vczynycz ktorey tym ma dokonacz

Braczya ma wyposszaczycz syostry

Acz by oczyecz druga zona poyaw
schy nyemyal syna ssynow alye
dzyewky stha wtora zona a
zprzwa myal by ssyny Thedy po smyerczy
zy oczczowey druga czascz wthorey zo
ny sye syostry podlug obyczaya zyem

skyego maya prewadzmy gothowy
my dowyessczyecz wywayschy ssyą ma
Swyązna ale ku ym myely po sswey ma
Szczy A gdy by sczyecz za zywotka
dzyeczy przyssyelon zaws oddzyelel sswey
dobrey woley Thedy otczecz wtorzy ze
my wy sswoym albo dzyeczyem spelna
ma przyslvchacz

O przedanyy dzyedzyny sswey

Stawtha pyerwsza vkazvya
yze przedawaczy dzyedzyna
sswego kupcza myal zasthawi
powacz za thrzy lyatha y za trzy nye
ssyącze Alye yze przedawa sye czastho
krocz yze sassyedzy tey dzyedzyny przez
dalyey mayacz sczanycze zsthą dzyedzyna
mylczenym zadzyerzą mowycz o sczany
cze thako dlugo az dawnosczy mynye
thrzech lyath y trzech myesyaczy alye
przedawczą albo zachodzcza dawnosczyą
wynydze z oprawy sswego kupcza Thedy
ony przywyaczelye poczna szabacz kup
cza o sczanycze nyedbayacz acz kolwye
thaczy byly by przy przedanyy dzyedzy
ny dwa czyso vstawyamy ysze gdy by
nyektora dzyedzyna byla przedana The
dy przedawaczy kupyaczemy ma

Slvzebnykyem albo wozniem tha ystha
dzyedzyna obwyesczycz aby ktemv ob
lyczniye sthaly Acz ly by nyesthaly any
sthacz chczyely thako przez wozneyo
przyznany a taczy myedzy trzemy kya
thy y trzemy myessyaczy zamyeschkaly
Thedy ktory dzyedzyna kopy o granycze
nyenasczabaya Thedy thaczy na wyeky
maya mylczecz A tho acz kopyecz
swyathky dokona dawnosczy oney

Xyagy zyemskye maya bycz dobrze chowane

Vze komornyczy
Vrzyeczow na ssandzyech wmya
stho naschey mogy sfyedza ssan
dzacz wschysthky rzeczy thako male
yako wyelkye thako dzyedzyny yako
gynschy dlugy a thako go ony vloza
albo ossandza tho ma bycz thwardo
thrzymano a wxyagy w wyedzyono
Alye yze wyelka y kosztowna rzecz w
wyathszey praczy ma bycz sthrzezo
na y chowana Przetho chczemy aby
xyagy tho yesth acta wyeczowe we
thrzech klyvczoch byly by chowane
ktorych yeden ma myecz ssadzya dru
gy podssandek Thrzeczy pyssarz zyem
sky A yeden kromye drugyego xyag

Nyema any smyey othworzycz Alye yze
wyelye gych czasthokrocz zrwacz lysty
zassy podobnego chcza myecz A przeto
ssandzya rozumym ma obyawyacz y wy
wolacz yze na them myesczy thego
a thego dnya albo czassy ky wypysso
wany rokow ma bycz komy potrzeb
no aby sthal

O Poroczkoch thako vstawyamy

Poroczkoch thako vsthawyamy aby
w kazdem powyeczye yednacz
wmyesszacz sthrony kazdego powya
thy poroczky sthrzowny — by byly A
tho komornyky sadzyey podssandka wo
yewody y gynsche kthemy wybrane
przez thy komornyky przez ktorych ko
mornyczy ssandzyey y podsandka nyyed
ney rzeczy ssandzycz nyemaya yedno czo
na nye slyscha Przetho dobrzeby bylo
aby ssandzya y podssandek przy poroc
koch bywaly yako tho w wyelkyey pol
szcze thaky yesth obyczay

O pamyathnym tako vstawyamy

Przyssad albo pamyathne o
thych thako vsthawyamy
Ize komornyczy na poroczkoch
o thrzydzyesczy gzrzywyen y nyzey

Pamyathnego maya wzyacz dwa gro
scha Alye gdy wyisschey yesth thrzy
dzyesczy grzywyen rzecz Tedy thrzy
grosche a gdy by wyelye person o yed
na rzecz zaloba czynyly Thedy yednem
pamyathnem maya odycz

Kthore rzeczy slyschaya na Starosta

Wyewoda y stharostha zadny
nyema gynschey rzeczy sandzycz
yedno thy wssiwym starosthwye
kthore thy wypyschemy Pyrzwa
gwalth dzyewyczy albo nyewyesczy
Drugya rozboy na dobrowolney drodze
Trzeczya pozosthwo Czwartha Naye
chanye gwalthowne na czyy dom al
bo wyess alye gynschych rzeczy nyema
sandzycz

O placzye pyssarskyem

Zyemisky pyssarz albo pyssa
rze po wschem naschym kro
lyewsthwye za zapyss nyema
ya wyaczey wzyacz yedno od wschel
kyey rzeczy zapyssney yeden grosch
a od polowycze tho yesth od poczathka
polgroscha aed koncza polgrosza

O lychwye zydowskyey

Wpyrzwych sthathyczyeth ysta
wyono yze zydowye na zapyss

sy nyemaya dawacz pyenyadzy Alye ony thego nyecz nyedbayacz dawaya pyenyadzy naschym poddanym na zapyssy Przeto my vsthawyamy pyrzwa statutha poczwyerdzayacz aby zydowye na zapyssy lysthow nyzednemy pyenyadzy nyedawaly Aczly by nad tho ktore zyd vczynyl Thedy then czo thako pyenyadzy weznye nyema gych wroczycz onemy zydowy

Gdy slyachczycz da wyna slyachczyczowy

Gdy by yeden byl slyachczycz vrodzony a dal by drugyemy wyna yz by gy skomoczyl zlymy slowy a then zaprzy skomoczenya Thedy then wlossna zaka przyssyągwschy obbandzye yego

Kmyecz slyachczyczowy nyemoze przyganycz

Kmyecz slyachczyczowy vrodzonemy nyemoze przyganycz wyyawschy yz by slyschal od gynschego slyachczycza yego bycz naganyonego przezyw ktoremy by sye nyeoczysczyl A to sye ma rozumyecz o thych slyachczyczoch ktorzy podlug zrenyvan na woyna yada Alye nye o thych ktorzy wmyesczye pywo ;.

Schynkyya albo pozyemy lyothzyya
na zyemy nycz nyemayacz

Dlya czego wolya yesth rzeczona

Wolya przeto nalyezyona aby
pvste lyassy albo daambrowy
wykopany aby lyepschy vzy
thek szego byl przyschedl przetho
chczemy gdy kthory kmyecz przyymye
wolya na lyessye Thedy czo przyymye
tho ma wykopacz a sthey zolyey kto
mye ssywego pana wolyey nyemoze
zyycz Alyecz podlug prawa zyemye al
bo dzyedzyny pany dosycz vczyny

O slyachczyczv zbyeglem thak vstha

Pan kmyeczya albo wyamy
schotyscha zbyeglego od zolyey
albo od dzyedzyny kthorye wy
ny panskyey ky ssady zagaryonemy
wyelykyemy thrzykrocz ma gy poz
wacz a nadwysche czwarthy myno
prawo aby sye wroczyl ky dzyedzynye
Aczlyby sye nyewroczyl Tedy pan sta
kym tho szyadecztwem kymkolwye
gynschym moze dzyedzyna ossadzycz
Acz ly by sye grozyl na thego czo dzye
dzyna przyymye Thedy pan pod kto
rym zbyegl badzye ma nayn dacz pra

wo polskye pan oney dzyedzyny yesth
ly by prawa dacz nyechczyal Thedy gyl-
ko kocz tho vczyny thelko kocz wyna
pokupy y przepadnye rzeczona pyath
nadzyesczya O nyeczytecznem schol-
Nyeczytecznego schol thysye
tyssa albo wsporznego pan nye
chczely chowacz kaze yemv
przedacz acz ly by scholtyss kupcza nye
myal albo nyemogl myecz Thedy pan
z scholtyssem ma przed ssand yechacz
zyemyssky wybrawschy dwv slechy ob-
czy obyema stronoma nyepodezrzany
ktory tho maya oschaczowacz zacz by
sthalo ono scholtystwo Thedy pan po-
dlug oschaczowanya scholtysthwo ma
Gdy kto kogo zasthawye zaplaczycz
Sthathutha wzapysye
pyrwscha vkazvya yze kyedy
nyektho kmyeczya albo kogo
kolwye bandz wlyessye albo na zapy-
sczye zasthawye Thedy o pyrzwe za-
sthawye ma yemy szekyra wzyacz
alye yze drvgye zapysthy wkthorych
ssa drzewa waznyeysche yako yesth
zyss vbaczywschy my yze zaklad ma
bycz wyensche y waznyeysche nyz

schkoda Przetho vstawyamy gdy by ktho wswym lyessye vchwaczyl albo mogl vchwaczycz tego czo by tha drzewyna pozambyl Thedy moze bycz dan na zakovnye A ten tho schkoda ma zaplaczycz podlug waznosczy oney drzewyny bo nyeslusscha za dobre drzewo malego zakladv Thoz chczemy mycz o gayoch y dambrowach

O dzyenyv y o myedzye vstawa

Dzyenye albo myod kmyecz ma yaczy wlyessye pod gynszym panem A pod gynschym ssywa glowa myaschkayacz dayn myodowa themy pany czyg yesth lyass ma dacz Acz ly by nyeplaczyl albo odwloczyl placzycz dany Thedy then pan moze kmyeczya drzeczkowacz wswoyey dany y ssandzycz A pan pod ktorym myeschka nyemoze yego bronycz Alye ma nayn prawa prosthaczemy pomocz Thym obyczayem yako y Mlynarza pospolnego Zarem

ktho zazzega zapvsty albo gaye po

Zastokrocz chytroscza albo nyeopatrzenyem yze yeden drvgyemy albo kmyeczye zapv

sthy albo gyaye pozarem zazzegaya A
thym nyemala schkoda gynya Acz by
by komv dana tha wyna Thedy gyn
sthem prawem nyemaya bycz ssadze
ny yedno polskyem Thez acz kolwye
them ssney czzy nyeporwscha a wsza
koz bandzyely kmyecz a ma gymyenye
schyya otypy dzyesyacz ya grzywyen
yako y za glowa

O lowysstach y o lowyeny y zwyerza

M vedzy naschymy poddanymy
na lowysskoch czastokrocz by
waya sswary a klopothy A to
przeto yze gdy yeden sswymy pssy zwye
rza vtrvdzy drvgy nyesszoma sye wzyacz
thego vtrvdzonego zwyerzaczya Prze
tho chczemy acz by ktho zwyerza tako
vtrvdzone bandz yelen loss albo wyeprz
y gynschy zwyerza — wzyal na swoy
vzythek thayemnye thedy themv czy
ye zwyerza yest thrzy grzywny ma
yemy dacz

O lowyenyv zayaczy y przepyorek

H Owyacz zayacze albo prze
pyorky vkosthwv zboza po
thlaczaya Przeto zakazvye
my Aby od swyatego woyczyecha az

do zwyeczenya czymyny y paszyny
spolya nykth kthorye wolyey zaraszy
na szyiey dzyedzynye nyesnyey lo
wycz Acz ly by nad to kto vczynyl
Thedy za sczkoda temv czyya dzyedzy
na yest ma dacz thrzy grzywny

O zbyeglych knyeszyoch thak vsta wyamy

Knyeszye zbyeglyszy
od swyetego pana pod drugyego
syę dawaya Alye z thakym
nyerzadnym zbyeszenyem zyemyanye
wswych dzyedzynach sczkody myewaya
Przeto vstawyamy acz by thakyego
zbyeglego nyekto przez noc przecho
wal dalyey yego nyema chowacz alye
gy ma dacz ku dworv krolyewskyemv
blyzschemv osswyadczywschy yze tha
kyego yal y chowal za tho nycz nyepo
kupy Acz ly by tego nyevczynyl alye
zbyegla chowal Thedy then szyg knyecz
swyadecztwem pana knyeszya ma w
zyacz zwyna pyathnadzyesczm

O czechach braczthwa y o vrzadzye tych ktoryecz polozylysmy

Aby vrzad byl myedzy rzemyesl
nyky vsthawyamy aby woye
woda albo starosta zgyynschymy

C XXVIII

zesthnyky na kazdy rok myary vsta
wyaly na zboze albo lokczye y myary
Wynschych rzeczy rzemyeslnych kto
re podlug thargv vsthawyone podlug
kinyegy wkrolyewsthwye I thez acz
ly by nyesprawne myary myely maya
bycz skarany aby chytrosc wnych nye
byla Acz ly by przecziw themv myasta
albo braczstwa rzemyeslnykow byly by
nalyezyone a sye zechy falschowaly
y byly by doswyathczeny Thedy nam
przepadna wyna rzeczona pyathnadzye
sczya ku naschemv stholv albo dworzy

Thv sye poczynaya Stathutha Amen
albo prawa polska vchwalyone y po
thwyerdzone przez oswyeczonego wla
dzyslawa krolya polskyego w warczye
Naprzod o odkladanyv rokow rzc

Nalyezlysmy y vsthawylysmy
vz roky wyeczow wsandzyech
naschey zyemy thako maya
bycz odkladany pyrwschy pro
stha nyemocza Drvgy prawa nyemocza
bez kaplana y spowyedzy O kthora
nyemocz az na trzeczyem rocze sthanye
ma przysyvacz vze byl nyemoczen A gdy
by wtey tho nyemoczy yako lyezal

Thedy y thrzeczy iaki moze bracz yako
lyczy thako lyczy a [illegible] thom my
[illegible] sthacz albo [illegible] na
[illegible] a gymaczy rzecz swa strzeze Tha
kyez chczemy aby zyemskye poczathky
mycz przezyw y [illegible] nyema
ga Thrzeczye prawa sprzysyaczy [illegible]
the yako lyczy thako lyczy yako wyny

O wdowyech stathuth . Jako

Vstawyamy yze zona gdy
gyey maz vmrze w wyenye y
w possagy ostacz ma a na gym
oprawy nyema Tho dzyeczyom albo przy
rodzonym ma bycz dano

O them ze

Vsthawylysmy yze zona gdy gey
maz vmrze zostanye przy wye
nye y possagy y przy wyprawye
zerlach schatach srzebrze y przy pyenya
dzech albo snadz dzyeczyom szyeko nye
male schkody dzyala Thedy my zzada
przelatow panow y rzyczerzow thakosmy
tho vsthawyly yze zona gdy maz vm
rze yedno przy wyprawye zosthanye
tho yesth przy skarbye pyenyadzoch
y srzebrze wywawschy konye wyelkye
y sthado To na dzyeczy przydzye Tez
vsthawyamy yze taka to nyewyasta .

przy wszythkym bydlye y przy gyu-
sskym czo koly wy wyano y possag
vesth y konye wezmyby ktore za zywo-
tha maza miala wezmye wypawsschy
sschathy y konye maly czo by sthaly po
thezy czczywny tho ma wy y dzyeczyom
napoly przyes

Oczyecz za zywotha moze dzyeczyom y zyenye opyekalnyka vstawycz

Vsthawylyssmy yz oczyecz za
zywotha moze dzyeczyom y ze-
nye opyekalnyka vstawycz te-
go konyu nawyaczey dvssa az do lyath
dzyeczynnych A gdy gym vmrze oczyecz
Thedy nyemoga blyssczy odyacz opyeky
onemu komu oczyecz za zywota polye-
czyl Lyatha dzyeczynna thy ssa Pa-
robkowy pyathnasczye a dzyewcze dwa-
O oyczy ktory chcze nasczye lyath
Vsthawy **poyacz drvga zona**
lyssmy thako yz gdy macz dzye-
czyom vmrze A oczyecz drvga
chcze zona poyacz nyema powynnye
dzyeczyom naznamyenowacz zadney cza-
sczy nyzly by byl strawcza albo zossprof-
scza gymyenya Alye az do smyerczy ma
wgymyenyy dzyedzyczuem ktorym kolwye

byczʒ albo myeschkacz Naznamyenowaw-
schy dzyeczyom czascz myasto possagv
W them ze statuth maczyerzyzny
Skazvyemy thez gdy by oczyecz
zwtora zona dzyeczy nyemyal
ssynow Alye by dzyewky myal
a spyrwa ssyny myal A thedy gdy vmrze
oczyecz dzyeczyom czasthka dzyeczya wto
rey zony dzyewkam nyeprzyydzye Alye
ssynom Alye ssynowye pyrwey zony
maya dzyewky za maz dacz slvschnym
possagyem wyyawschy maczyerzyzna
Tha dobre swostry wezma A thako rownym
rowny przydzye dzyal kazdym dzyeczyom
podlye gych maczyerzyzny y oyczyzny
Gdy dzyewky nyemaya brata po
Aby byla smyerczy oczczowey
drogya othworzona tharyemnym
rzeczam Vsthawylyssmy gdy
dzyewky po smyerczy oczczowyey nyema
yacz bratha poyda za maz a mazowye
gych od stryyow albo od przyyaczyol gych
wezma pyenyadze za ono gych ymye
nye A slyrbra albo wraczaya sye przy
yaczyelom nyenagyabacz gych o ymye
nye zenyno thego my nyechczemy myesz
Skazvyemy tho by sye przerzeczony
xxxi

C XXX

Dzyewky wroczyly do swych czaszy aby
wthem zadne slyubowanye mazow any za
koyemsthwa nyezawadzyly Alye komv ony
swa wolya swe ymyenye przedadza tho
ma myecz mocz tuth

O chythrosczy przyrodzonych Stha

Chczemy tho thako myecz gdy kto
czy maya nyektore dzyewky wo
prze sprzyrodzenya wszyskosczy
zymyenyem thych tho dzyewczek a ony
lyath dozostha swych y czassy szya za
maz Alye ony thych tho dzyewek przy
rodzeny albo sthryyowye chczacz pozy
wacz gych ymyenya za maz gych nye
dadza Thedy ony tho dzyewky moga sye
sklonycz do pana swego rodzonego aby
gym byl lyepsthym opyekaldnykyem
nyzly ony przyrodzeny z oczcza albo
sthryyowye

O dawnosczy zasthawy

Przethossmy vsthawyly zastha
wam lyatha dawnosczy aby to
bylo moczneye chowano thrzy
dzyesczy lyath a przed pyacznasczye
lyath albo dzyesyaczya albo gdy gym
baudzye nyslo maya tho odnowycz re

O pothwarzach

Chczacz
zamknacz droga pothwarzam

Vsthawylysmy Gdy by nyekto nyekogo
thczyvil o dzyedzycthwo nagabacz na
walnye myenyacz aby ye on nyesprawye
dlyvye thzzymal a on snadz gye wlas
nye thzzyma Thedy ten czo ye tzzyma
ma bycz dopvsthczon ky dowodzenyv swyat
kow a zwlaszcza gdy by obye stronye
na tho lystow zadnych thwardosczy nyemyely
Thedy ma then czo thzzyma dopvszczon
bycz ky doswyathczenyv

O Granyczach Vsthawa

O Granyczach naszthych zyemyan
thakossmy vsthawyly gdy sye
komv prawyaczemv przygodzy
o kopcze albo o granycze dowodzycz przy
namnyey dwa albo thzzy na vyeszdzye
vkazacz kopcze a wlyeszszych znamyona
na obyczay krzyza vdzyalany yako yest
obyczay A thedy komornyk pod samnye
nyem swym onego kto lyepszych zye
myan dokaze ma dopvsczycz kv doswyath
czenyv a gdzye obye stronye nyemaya
znakomythych znamyon Tedy powod
dopvsthczon na doswyathczenye

Vsthawylyssmy gdy kto przedawn
a gymyenye mayacz ssasyady ma
ye wezwacz a vkazacz onemv komv

C XXXI

przeda swe ymyenye Thake sye ma
dlugo y schyroko A gdy by przyecz nyech
czyely a on czo kyry bandzye trzymal
thrzy lyatha y trzy myessyacze a ony
go nyeczabaya A gdy by go zabaly The
dy kupyecz ma bycz dopvschczon doswyat
czenya kupney dzyedzyny ze swyathky

kako maya bycz xyagy zyemskye cho

Chczemy tho wane Stathuth
thako myecz aby xyagy wyeczow
pospolytych byly chowany pod
zamkyem thrzech klyvczow odthych
myast yeden klyvcz sandzya drugy pod
sandek Trzeczy pyssarz ma myecz zyem
sky A gdy komv trzeba nyeyakych lystow
stych to xyag Thedy sandzya ma kazacz
wolacz wozmemv yawnye yze xyagy ssa
wyvathe y othworzone aby kazdy ssobye
zywych wyymowal czego my potrzebno

O pozoczkoch yako maya bycz statut

Pozoczky albo roky vroczysthe ta
kosmy gye opathrzyly yze thy
tho pozoczky wkazdym powyeczye
nyeczasczyey yedno yednacz wmyessyaczy
maya bycz Na ktorych komornyczy
dwa sandzyego y podsandkowy drudzy
dwa woyewodzyny a podkomorze od

Nych wybrane maya tym bycz przyla
czeny bez ktorych komornykow podkomorzy
nyemaya moczy sadzycz alye by kazzo
tho zado bylo thrzymano aby ssandzya
albo podssandek pospolycze byly zawz
dy przy thakych tho roczech

V pamyathnem Sandzyego vstawa

Vrzadnyczy albo komornyczy al
bo ssandzye rokowy nyemaya od
rzeczy wyaczey bracz ktore sye
czyagna nyzey thrzydzyesczy grzywen
pamyathnego albo przyssandv yedno
dwa grosza. A kthore sye rzeczy czyag
na wyssche grzywyen thrzydzyesczy.
czthyrzy grosche pamyathnego maya
dacz y thez bracz

Gdykolwyek wyelye perszon o yedna
rzecz przed sandem czynya nycz
wyaczey thelko yedno pamyathne ma
bycz od nych wzyatho

Ktore rzeczy stharosty maya ssandzycz

Vsthawylyssmy yze stharosthy
nyemaya czlonkow gynnych
ssandzycz mymo thy nyzey wy
pyssane tho yest o gwalt albo o vsylsth
wo nyewyasth. O rozboy dobrowolney dro
gy o pozoga y o gwaltowne nadom

Narzeczanye albo nasczye s gynschych
slowkow nyemaya sczandzycz

O dochodzyech pyssarzskych

Pyssarze zyemsczy wewschytk
kym krolyewsthwye naschym to
yesth w Wyelykyey polszcze wkr
yawskyey zyemy wlaczyczkyey wdobrzyn
skyey polszcze y dalyey. za wypyssy za
nothne pospolyczye podlyg gych prawa
maya braz yako Crakowska y ssando
myrska zyemya trzyma yeden groschch od
zapyssy az do konyza rzeczy yako ona sye.

O zydowskyey chytrosczy. rzecz ma

My chczancz wyerze krzesczyanskyey
pomocz vstawylyssmy y od tych
myasth zakazyyemy aby zydo
wye na prawa albo na lyste pyenyadzy
nyepozyczaly yedno na dosthathecznye za
klad yako yesth wypyssano Alye gdy
by zydowye wzdam myno tho dawaly
pyenyadze sswe sthracza s lysthy zadney
moczy na sgynyenye nyemaya nyecz

Gdy by slyachczycz sskomoczyl slyach

Gdy by nyektory slyach Syczа
czycz albo myenyacz sye slyach
czyczem bycz rzekl yz by my nye
ktho nyezowyen bandacz wrodzye

szomothne mv slowa zadal A gdy mv te
go wyiny aczkolye nyerowne zaprzy sya
przysyaga ma thego odbycz
Knyecz zadnemv slyachczyczowy
albo kto sye za slyachczycza lyczy
nyemoze przyganycz nyzly by sly
schal a ono mv slyachczycz yemv zowny
przyganyl albo layal a on mv sye thego
nyesprawyl A tho chczemy rozvmyecz
o onych slyachczyczoch ktorzy snamy na
woynye bywaya a wzyemstwem ssa pra
wye. alye nye o onych ktorzy ssa wmyes
czye prwo schynkowacz albo watsowye
wzyemy nycz nyemayacz Czy sya mvscha
kako wolya knyegye maya. sprawycz
Gdy knyecz wolya thrzymacz
przyymye wlyessye gdzye ma bycz
dzyedzycztwo wykorzenyono The
dy nyemoze sye zswey roley rvschycz alye
ya wykorzeny a wykorzenywschy moze
vczynycz podlvg prawa zyemskyego sye
O zbyeglem kmyeczv albo rvschenye
Gdy kmyecz albo szol. scholtysye
thyss zroly swey bez wyny pan
skyey albo zdzyedzycztwa zbyezy
Thaky tho zbyegly ma bycz trzykrocz
a nadwyssche Sztyrzykrocz wzyavnym

ſſandzye przez pana wolan aby ſye do
dzyedzyczſthwa wzoczyl A gdy by ſye
thako wolany nyewzoczyl Thedy pan
moze ſwe dzyedzycztwo gynym zaſſa
dzycz A gdy by on zbyegly zrozyl temv
ktory na zoly bandzye Thedy on pan pod
tym then zbyegly yeſth ma ſwym pra
wa polſkyego dopomocz A gdy by ſwym
prawa nyedopomogl yze ktocz o nye zan
dan thylye wyn przepadnye tyſye

O nyegodnem albo nyerzythnem ſzol

Gdy ma pan nyepoſlvſchnego
albo nyegodnego ſcholthyſſa
wdzyedzycztwye moze mv ka
zacz aby ſcholthyſtwo przedal A gdy by
ſcholthyſſ ſſobye kupcza nyemogl na
lyeſcz ma ſpanem do prawa ydz a wy
biacz dwye perſonye obyema nyepodez
rzany ktorzy maya oſſzaczowacz pa
nv tho yſte ſcholtyſthwo zaplaczycz a
thako zaplaczywſchy ſchacznik go zy
ſkaza ma ſobye ſcholtyſthwo myecz

O wyelkych drzewyech yſtawn

Rozmayte ſſa lyaſſy wktorych
nalyeczyony bywaya drzewa
wyelka y rozmaytha
yako yeſth czyſſ albo gynne drzewo

thym thesze wyenszche sczaczunek wlo
zon wydzy sye nam y naschym yrcze
szom Gdy by kto thakyego kvassu do
szchedwszy takye dzewa albo gym zow
ne porambyl moze gy dzyedzycz kvassa
tego tho yenz a na zankoyemstwo zan
davaczym gyo dacz Bo nyeslyschye za ta
ka wazna sczkoda thako lyeky zaklad
wzyacz Alye ma bycz szadzan y drze
wo zaplaczycz Thakyez chczemy o gra
yoch gdzye yest malo kvassow

O przelivych passyekach vsthawa

Mayacz kmyeczye barczy pod gyn
nym panem nyzly pod swym al
bo dzyedzycznem obyczayem
thrzymavacz albo dany albo myod po
wynnye stego mavacz placzycz a gdy
by sye wthym zamyeschkaly Thedy pan
onego dzyedzycztwa moze gych szadzacz
ll on pan szygy ssa kmyeczye nyema
gych broncz Alye ma swymy prawo
vczynycz gdy na nye zadano bandzye

O obwynyenyv zeszonego gayv albo

Pszetho sye przygadza ze bory
slyachczycz bor albo zapvste
czyve glupyesczya albo tez nye
yaka przygoda pozarem zazzegaya a

gdy by o tho obwynyeny ynako nyema-
ya bycz ssandzeny yedno zyemisskym ssan
dem yako pozosstcze A gdy by byl kmyecz
a wthym przeprzmozon ma dacz dzyes
syacz grzywyen yako by ssiwa glowa od
kopycz myal A czsy tho nyecz nyeschkodzy

Gdy ktho zwyerz wyelkye gony

Gdy ktho yelyenya lossya kyernoza
psy gynego gonyonego wczmye
thayemnye Thrzy grzywny ma
dacz za zwyerzyną a wyny drugye trzy
grzywny Dnemv gdym byla zwyerzy
na pyrwscha wyna ssadzyemy ma pzyyacz

Gdy kto lowyacz zaycz gyny konyv schkoda

Ustha wylyssmy aby
od dnya swyatego wyoytzyecha
az do zwozenya wszystkyego
zyta ozymyego y yarzyny spolya wyny
myenyv gygym bez wolyey yego by
lowycz nyessmyely a gdy nacz ey schkoda
czynyacz emy wyny thrzy grzywny za

O nyewolnych slugach schkoda da

Wprawye czessarskym stoy pyssano yze slugy nyewolne dzyewky nyemogą dobrowolny bycz any prayye aly by ye pan gych ssam ssyrzakn dobrowolnye pvsczyl alye czasstokroz

Thaczy tho nyewolnyczy zbywayacz
zak dobrowolnye panow swych v czyn
nych ssasyadow zyemyan noczowany
albo chowany bywaya a thako panow
swych odbywaya dlya kthorych pano
wye vczyekanya nyemaly myewaya sch
kody yako by dzyedzyczstwo sthraczyly
Bo moze pan ssobye nowa wyesz ossa
dzycz swymy nyewolnyky gdzye chcze
na swym Przeto gdy sye komv takye
przygodzy noczowacz na Wnablyzszym
krolyewskyem dworze osswyathczycz vz
ma thakye a thakye raczcze A gdy by
thego nyeuczynyl A pan thych tho nye
wolnykow swyath by naprzeczywko ye
mv dowyedzye Thedy mvsy zaplaczycz
yemv yego nyewolnyka zywyna pyath
O przekupnyoch nadzyeszya
Vsthawy myesczkych vstawa
lysmy aby woyewodzy starosczy
zgrunschymy czessnyky zyemye
they na kazdy rok wdzyen Bysthy
Myary thako zythne yako yablecznye
albo gynschych rzeczy zyemskych ktore
na thargu przez kmyeczye przywazany
bywaya albo ktorekoly wnaschem krolye
stwye nalyczony by byly aby gym

Nytho slowye czo zacz stoczy vlozyly albo sthaczynk y tez by tho karaly podlug obyczaya dawnego aby przy thakych tho myazach chytrostcz albo zdrada nyebyla Aby thez thakyego braczthwa przekupnyow byly skazony A gdy by mymo tho nasche vstawyenye thaczy przekupnyczy braczstwa nalyezyeny byly wmyesczyech we wsyach wyna szedmdzyessyath naschey komorze maya polozycz etc Amen

Poczynaya sye Artykuly statuth polskych wybrane kotho kym polozenym Naprzod gdy kto kogo pozywa o wlassne dzyedzycztwo Statuth

Ozwany przed sand o dzyedzycztwo zasthawyone a nyestanye Thedy powod zyszcze dzyedzycsthwa bez prenyadzy ktorych

O dzyedzycztwach ktore rzeka dzyely

Dzyedzycztwa mayacze myedzy ssoba yedna rzeka dzyelyacza a gdy by sye rzeka gwnady obroczyla Thedy pyrwe vey lozysko za granycze ma bycz thrzymano

Kazdy ma sye pod chorągwya sthawycz

Wschelky rycerz y slyachczycz ma sye pod sswa chorągwya stawycz

O thych czo uyechcza dossyczczynycz any zakonny postawycz gdy banda przewyczyazeny wsandzye

Przepomoczony nyema od sandv odstampycz Alycz swemv powodowy dossyczczynyny albo obrazczy Bynaczey mv ma bycz za zakla wydan A gdy vczecze praw bandzye wypawschy o zlodzyeystwo ·xv·

Gdy ssandzye albo vrzadny czyadza ya drapyeczcz

Kazdy ssan kdzya gdy o wyny kogo lyeczye czyadza dwye nyedzyely a zymye osm dny czyaza maczczymacz A gdy by czo sthraczyl a na tho przyssyagla ma zaplaczycz etc

Synowye nyemaya myecz pyeczaczy swey pokod oczczowye zywya Statuth

Synowye za zywotha oczczow sswoych nyemaya wlassney pyeczaczy myecz yedno oczczowa

Scholthyssy dvchowny y swyeczczy maya gycz na woyna statuth

Scholtyssy swyeczczy y dvchowny maya gycz na woyna sskolyem

Kazdy woyewo O woyewodach

Kda wswem Woyewodzsthwye

Ma myecz yednego ssadzyego

Yako ssandy maya bycz ssandzony

Sandy nyemaya bycz ssandzony
yedno z zaranya az do godzyny
dzyewyatey A gdy by yednego
dnya nyemozony bycz sprawyony do
yutra ma bycz odlozono A gdy by ktory
albo ktora strona nyesthanala thrzy
krocz ma bycz zdana

Panowye Sandomyrsky Crakowszy
na trzeth myesczach maya swe san

Pan Crakowsky na dy ssandzycz
trzech myesczach ma swe sandy
myecz W Andrzeyowye W wysly
czy y wkrakowye a dalyey nyecz

Za pawnska wyna nyema woznny kmye

Woznny dlya czya pozywacz
wyny paynskyey nyema kmye
czy nagabacz a thakyez za wy
na kmyeczyowa nyema bycz pan na
gaban A gdy yego pozowye nyewynnye
wyna pyathnadzyescza przepadnye

Ktorzy urzadnye bywaya pozywany
przed krolya osthawa

Nyema bycz nykt pozwan przed kro
lya gdy przy dworze yest alye za trzy
nyedzyelye ma my bycz rok dan

Wozny nyemaya nykogo bez wolyey

WOzny pod sta· sandziego pozywacz
czenym swoych vrzadow y ymye
·nya nyema nykogo pozywacz
bez przykazanya sandzyego any kmye
czy naczabacz any drazynycz wssy zakon
ktozy zwrzaschanym ky stan nych
Gdy ktory pan domy przychodza
dlya swego czeladnyka albo swe
go przyyaczyelya przyrodzonego
zbakanym albo wzzaskavacz przydzye
wyna pyatnadzyesczya zostanye zamya
Gdy kto go vczyny spaynskyego przyka
Nyema o tho nycz czynycz gdy
kto z swego pana przykazanya
czo vczyny any ma gdy by go
pozwano sthacz na zoky nyemasch
Gdy kto kogo pozowye a onego wzyemy
Gdy kto kogo pozowye o dzyedzycz
stwo A onego nyemasch wzye
my alye yesth wdalyekych kray
nach sadzya ma go dacz wolacz wozne
mv przy yego parrochyyey gdzye przy
slucha aby sthal a gdy nyestanye ma on
swey rzeczy dokonacz kako ma bycz kto
O nyeposlvschenstwo zyadzan
albo nyesthanye pana nyektorego

C XXX VII

Ma gy wozny we dwv woly szyadzacz A ylye kmyeczyow tez nyeposluschnych kazdego w yednym wolye A za trzeczym nyestanyem rzecz swa straczy A gdy by szyaza odbyl Thedy wyna pyathnadzye sczya przepadnye a zdruga wyna ma wroczycz szyaza

Wyelye gych maya poslacz na szyaza

Sandzya na szyadzanye nyema gych wyaczey poslacz yedno dwv Zelyadnyky z woznym A gdy by ye nyewynnye szyadzal Thedy ma gym szyaza na rakoyemsthwo dacz aby vkazaly swa nyewynnoscz A gdy sye sprawya wyna pyathnadzyesczya od kazdey persony gym przepadnye

O wynye szedmdzyesszyath zacz yest

A z trzy zlonky ssa przywy o pozo gya drugy o rozbycye dobrowol ney drogy Trzeczy gdy kto doba dzye myecza ssand rozbyye Czwarthy gdy prawem przemozony od ssandv odyydzye powodowy dossycz nyeyczynyw schy albo nyeobraczywschy

Gdy kto kogo pozowye o dzyedzycztwo

Gdy kto kogokolwye o dzyedzycztwo ktore pozowye przywe drugye y

trzeczye a nyeſtanye powod wdzyerzenye
ma bycz pyſchczon a ſampyerz odewſzyt
kyego prawa odpadnye A thakyez gdy
kto kogo pozowye o dlug tym ze obyczayem
ma bycz ſandzono **Gdy kto kogo obwyny**

O ſkarzony o gwalt ma **O gwalth**
przez powoda ſwyatky bycz ſmo
zon albo thez ſye ma ſwa przyſyaga w
laſna oczyſczycz **Gdy kto kogo oſkarzy o zlo**
G dy ktho obwynyon ba **dzyeyſthwo**
dzye o zlodzyeyſtwo ma tho do roku
odwolawacz ſſam przez ſſwa czeſcz

Gdy ktho komv czo na borg da

M yeſzczanyn gdy pozyczy albo da na
borg ſwego ſukna zyemyanynowy
przyſyaga tego zyemyanyn odbandzye
albo on na zyemyanyna ſwyathky dowye

Gdy komv kto przygany o ſlyachecztwo dzye

K to chcze ſwego ſlyachecztwa do
konacz ma dwv z ſwego pokolye
nya wyeſcz a cztyrzy zdzyadow przyro
dzone **Gdy kto kogo rany za yego poczat**
G dy kto kogo rany za yego **kyem**
poczathkyem Alye nye z ſwego
poczathky Thego ma doſwyath
czycz acz moze albo ranny ſwa przyſya
ga rany othrzyma

CXXXVIII

Gdy kto zbroynye nayedzye na czyy dom a zany nyy oycza albo macz

Gdy ktho komv na dom nayachaw sczy zany oycza albo macz albo brata albo dzyeczya aczkoly przy thym woznego nyema alye ze swyathky za

Mogaly klyaczy wye ny othrzyma dzyeny bycz na swyadecztwo

Gdy by swyathkom klyatwa zaczyczona Thedy ten czo ye wyedzye moze drvgye wyenycz acz ye ma yesthly by thym myal straczycz maya swyathkowye obraczycz yz klyathwy zbanda a thym wzdy prawda nyema bycz po V dawnosczyach thloczona

Gdy ktho komv czyrpy thrzy lyatha thrzymacz gymyenya y trzy myesyacze wpokoyv yvz on ma wyecz V thych czo maya nye thrzymacz

Zastawo wzastawye dziedzicztwa ne gymyenye blysschy do pyaczynasczye lyath moze wykvpycz gdy tho na wyeczoch albo wsswey patrachwyy oswyathczy acz tho gymyenye yesth zastawyono V wyenye nyewye

Nyewyasta mayacz wya szczym no na ktorem dzyedzycztwye

przed dzyewyączya lyath moze tego zys-
katz a potem myelczecz sprawa myssy
Gdy kto na czyym dzyedzycztwye stha
Gdy kto na czyym wy plothy
dzyedzycztwye sthawy plothy
a on zamylczy do thrzech lyath Thedy
my dawnoscz zyemska zawadzy
O wdowye czo ma dzyedzycztwo w
Wdowa wmy wyenye albo wopra
wye wpokoyv badącz do sthe wye
sczy lyath moze swego gymyenya wyen
nego zyskatz a potym myssy sprawa
mylczecz O oprawaldnyky syroth
Gdy oprawaldnyk da ssyrotha za
mąz a possag yey naznamyony
ye dostateczny a ona badzye mylczecz
do trzech lyath y do trzech myessyączy
ma wyeczne myecz mylczenye
Gdy ktho przeda gymyenye vstawa
Ktho przeda gymyenye a do trzech
lyath y do thrzech myessyączy
my sye nyeyypomyna ma mylczecz acz
koly my dossycz nyeyczynyono
Gdy ktho komv czo pozyczy vstawa
Gdy kto komv pozyczy pschenycze
a czthyrzy lyatha mylczy ma o
tho myecz wyeczne mylczenye

O Pamyathnem ſſandzyego
Sadzya wyelkych rzeczach cztyrzy
a wmalych dwa grosscha pamyath
nego ma bracz **Mayaly ſſaſyedzy zlodzye**
Mya ſſaſyedzy: **ya czyyego gonycz**
Gonycz zlodzyeya ſſaſyedzyego gdy
na nye wola a nyechczaly maya my ſch
koda placzycz **O ranach**
Ranny do roky moze ſye rany ſwa przy
ſyagą otrzymacz a myleczy mymo rok tedy
ma na nye ſamoſchoſt przyſſyacz **O nyeſpra**
Gdy kto nye **wyedlywem ſkazanym**
Gny az yeſt nyeſprawnye ſkazan ma natych
myaſt ſadzyemy naganycz A nyeyczyny tego te
dy za yſte ſkazanye to trzymamy **O dawnoſ**
Gdy brat ſtarſzy o dzye **ſczyach braczey**
dzyedztwo dawnoſczy zyemſkyey zamyl
czy mlodſzy brat nyemoze tego poprawycz **O**
Oyczyzna nyema na pa **pyſczyznach**
Pna po kmyeczyy przycz ale na blyſſche
kmyeczyowe a blyſſchy za to kyelych maya za
dwye grzywnye na koſczyel ſprawycz **na yego**
Uſtawy. **Gdy kmyecz vczyecze bez wyny pa**
Ulyſmy gdy kmyecz vczyecze bez wyny pana
ſwego Ten kmyecz nyema zadnego prawa myecz poky
ſye pa ſwe nyeſpiwy a ma ſwemy pany trzy
grzywny dacz y trynſch zaplaczycz gdy by ſye
do nyego dlya bovazny wroczycz nyechczial Ay

Pothwyrdzenye praw zyemskych przez oswyeczonego Wladzyslawa krolya polskyego

Wlodzyslaw zlasky
bozey krol polsky y tez zyem
Crakowskyey Sandomyrskyey
Syradzskyey lanczyczskyey
Cuyawskyey y lythewskyey
xyadz wyssczy pomorawsky
y zyssky pan y dzyedzycz Nawno czyny
my them lystem wschythkyem ktorym
potrzebno yesth yako my maya prawdy
wego rozumu rozwazayacz bez gwaltow
ney wyazy y nyezwyczyazoney cznothy sta
losczy kthorymy przemyeschkawcze krolyew
sthwa nasczego na woynach y bythwach
kthore zczczasnym powodzenyem zlasky bo
zey naszych rycerzsthw czastokrocz dlya
obrony naschey y krolyewsthwa naschego
nyeprzyyacyelyow czyrpyacz nawaly pod
yalyssmy lyuby bycz nam zasluzyly y
wolyey naschey poslyschenstwem wyer
nym nye bez rozmagytych schkod czelycz
nych y vmnyeyschenya rzeczy swych po
kornym poddanyem nam wschady byly
poslyschny Thich rzeczy wzgladem y
gynschych rozmyslyenym zaslug ktore
wyelkych darow naschego podarzenya

dosthoynye zaslvzyly Chczacz thez aby do
browolyenstwa gych y wyary sthalosc ktore
z taka czystoscza na ssyny nasche oswyeczo
ne xyazatha wladyslawa y kazymyrza
s ktorych yednego ktoregokolwyek godnyeyschego
ku zzadzenyu krolyewsthwa vznawa kto
rego naschym obwyeszczenym napomy
nyeny sobye po zywota naschego skonczenyu
za krolya xyandza pana y dzyedzycza kro
lyewstwa thego polskyego y zyem lytew
skych y russkych ktore oswyeczony xyadz
pan zygmunth kersthuthy wyelky xyadz
lytewsky brath nasch namylschy yako
nynye osyadl ma czassy zywota swego
dzyerzecz A po smyerczy yego na nass y
na ssyny nasche przezrzecz(one) y koronye
prawdzywem y dzyedzycznem potomsth
wem spascz ma yakoz tho kosty nawny
my na to sprawyonymy yesth pothwyer
dzono vczlywye y pokornye przyaly y
korona krolyewstwa naschego y stolczem
krolyewstwa naschego z wyssokoscza cz
zy sluschna slyubyly yako prawego y
wlassnego dzyedzycza y pothomka gdy
lyath wlassnych doydzye koronowacz aby
sluschnymy dary dlya wdzyacznego od
danya krolyewskyey wyssokosszy byly

Obdarzeny wschytky prawa y thych przy
wyleye ktore dawno przy koronowanyy na
schem y thynschych potem czassow thym da
lyssmy albo ktore gym gynschy krolowye
y xyazatha prawdzywy dzyedzyczowye
krolyewstwa polskyego przodkowye naschy
zdawnych czassow daly mocza thego na
schego przywylyeya moczyyemy doswyat
czamy odnawyamy y potwyerdzamy pod
nyzey napyssanych artykulow vsmyerze
nym ktorych sprawyenym acz by nyekto
thwardego głoss przerzeczonych przywy
lyeyow myal wyrozumyenye wezma yass
ne y wschythkyego wathpyenya stradza
przez ktore rozum zasmaczacz sye a bla
dy pochodzycz zwykly Naprzod tedy
wschythky kosczoly we wschythkych thych
prawyech wyzwolyenyy y dobrowolyen
sthwyech granyczach y wydzyelyenyy
starych ktorych czassow przodkow na
schych polskych krolyow y xyazant przy
waly chczemy vsczye zachowacz A do
stoyenstwa kosczyelne y swyeczkye krolye
sthwa polskyego sprawnym obyczayem
przy prawyech y zwyczayoch y dobrowo
lyensthwyech thych ktore czassow ossw
yeczonych xyadzow panow Kazymyrza

Lodowyka y ynnschych krolyow y xyazant
dzyedzyczow krolyewstwa naschego polskye
go dzyerzely zosthawyamy thrwacz y mye
schacz. ktorez dosthoyenstwa gdy by pyste
bycz przydalo sye zadnemu opczemu zye
myanynowy yedno slyachczyczowy dobrze
my y wslawye chwalyebnye zathowane
my oney zyemye wktorey dostoyenstwo
takye albo czescz bandzye pysthe Tho
yesth zyemye Crakowskyey zyemyany
nowy Crakowskyemu. Sandomyrzskyey
zyemyanynowy Sandomyrzskyemu A
wyelkyey polschcze zyemyanynowy polsky
wyelkyey A thako o wschysthkych zye
myach krolyewstwa polskyego damy al
bo yakokolwyek polyeczymy Na ktorez
tez dostoynosczy koszyelne y swyeczkye
lysthow oczekawanym zadney personye
czassow przyschlych nyedamy A yz tez
przerzeczone dostoyensthwa thako koszyel
ne yako swyeczkye nyemamy ynnyey
schacz any pothlumyacz. A osyadloszczy
czynschow albo plathy na nye sluschaya
cze bez prawa sluschnego doswyathczenya
nyeoddalyacz. I tez yze przez dzyerzaw
cze zamkow y thwyerdz czudzego lyudy
y opczego rodzaya krolyewsthwo wsobye

y wszwszych zasszyach czastokrocz ka
zycz szye przygadza A dlya tego y sthego
zadnemy xyazaczyy y zxyazaczego ro
dv pochodzaczemy albo opczemy sgodzo
zyemczowy zadnemy · ktorego zamky
thwyerdze albo myastha ky rzadzenyy
na czass albo wyeczne nyedamy nyena
znamyonvyemy albo yakokolwyek nyepo
lyeczymy Any tez ktorego sthakych w
stharostha albo dzyerzawcza zyemye kto
rey albo zyem krolyewstwa nasthego
przerzeczonego przelozycz chczemy any
vsthawycz I tez obyeczvyemy y slyv
bvyemy yz gdy na obwyesczenye nasche
zyemyany krolyewsthwa nasthego zyata
nycz thego tho krolyestwa ky odbyczyv
nyeprzyyaczyelskyey okruthnosczy yechacz
szye przydalo onym dossyczyczynyenye
slvsthne za yaczthwo y ynsthe znamye
nythe sczhkody vczynymy Alye yzanycz
thego tho krolyewstwa zyemyanye od
nawalnosczy y naczyssky nyeprzyyaczye
lyow wlossnymy naklady bronycz mayą
y owsczherky bandą powynny Alye w
przyczczey Gdy by ktory nyeprzyyaczyel
krolyewstwa nasthego ktorymkolwyek
obyczayem w krolyewstwo wsthedl A stym

Tho walka wgranyczach thego to krolye
stwa zyemyany nasche czynycz przygo
dzylo by sye thym tho zyemyanom za
yaczstwo thelko slyvbyyemy albye yesthly
by procz granycz sye to przydalo Thedy y
za schkody acz by ktore podyaly y za yacz
thwo dossyczgynyenye sluschne vczynycz
A yestly by kto znaschych rycerzow
Slyachthy albo z zyemyanow nyektorego
albo nyektore yaczcza albo yaczcze ktorego
kolwye stadla obyczayy albo podwyssche
nya yal by Dnemy albo onem slyvbyye
my od kazdego thatyrego yaczcza dacz y
zaplaczycz kopa monethy wkrolyewstwye
naschym byezaczey a wzyacz ssobye :~
yaczcza ky przywloszczenyy wyyawschy
myeschczany y gyruschy proste lyvdzy
ktory on albo ony przywlaschcza ktory ye
przywyodl albo przywyedly ky yaczthwy
na lyvbosz swey wolyey A tez gdy
przerzeczonym zyemyanom naschem zgra
nycz krolyewstwa naschego wyprawnye
wynycz albo yechacz przykazaly byssmy
pyacz grzywyen na kozda tharcza dacz
placzycz y rozdacz slyvbyyemy wezwaw
schy znamyenythych wschelkyemy powya
thy albo nyzly zgranycz krolyewsthym

Naschego wyschlyby przerzeczonego alye
gdy by sye zprzyczyny przydalo gdy by
po dwv lyatv po wydanyv pyenyadzy
yako przerzeczono yesth ky wyprawye
nyebraly bysmy sye Thedy czy to zyemya
nye od thakych pyenyadzy y sluzby dla
przerzeczonych pyenyadzy czynyenya
banda wyzwolyeny owschey ky y wymyzy
llye yestly nyzey dwv lyath ky wypra
wye stymy the zyemyany naschymy
szye vczynymy y zgranycz krolyesthwa
zwyprawa wezbralybyssmy sye Thedy
przerzeczeny od thych tho pyenyadzy y
sluzb takyez banda wyzwolyeny J thez
slyvbvyemy za slawne ssyny nasche yz
gdy slasky bezey yeden znych krolyem
bandzye wybran y stolycz krolyewsthwa
polsskyego ossyaczye monethy schze
czo kolwyek bez przyzwolyenya y zady
ossobney przelozonych y rycerzow wkro
lyewsthwye polsskym kycz nyedopvsczy
yako y my bez gych przyzwolyenya y
zady takyey monethy kycz nyeczyny
lyssmy anyssmy kyly Wyzwalyamy
tez y wyeczne wybawyamy wschyth
ky y ossoblywy wschysthkych naschych
zyemyan kmyecze od wschelkych placzy

dayn y poborow wozenya roboth yazdy
podwod vczysmyenya vczyazenya zbo
za danya rzeczonego sep wymyschy
dwa grosscha monethy zwykley pols
kyey y wkrolyewsthwye polskym pospo
lytzye byezaczey ktore dwa groscha
wschelky kmyecz przerzeczonych zyemya
now skozdego lanu ossyadlego Thez acz
by on lan wyelye person osyadlo schol
thysse gych y slugy ktore od thakyego
plathy dwv groschv chczemy bycz wol
ne y wyyathe y tez mlynarze karczma
rze y zagrodnyky nyemayacze any orza
cze rolye to yest pramty albo lany zupel
ne albo pol lanye telko wyyawschy na
kazdy rok czassow przyschlych na swya
to swyathego michala archangyola az
do dnya swyatego Mykolaya zaplaczicz
baudzye powynyen A yestly by ktory
zmlynarzow albo karczmarzow albo za
grodnykow przerzeczonych zupelny lan
roley oral by Thedy ky zaplaczeny
dwv groschv A yestly by pol lany Te
dy ky zaplaczeny yednego groscha
thakyez monety przerzeczoney naim
banda powynny ky ktorym dwyema gro
schoma monethy przerzeczoney :~

Nayaſnyeyſchemv xyadzv panv lodowy
kowy wagyeȝſkyemv y polſkyemv kro
lyowy placzyċz dobrowolnye ſye poddaly
A yeſtly przez czaſſ przerzeczony nam
ktora wyeſſ placza thá placzycz omyeſch
kala Tedy poborcza naſch ktoregoby kra
lyo tego to poborv vrzadzyemy wtey
wſſy yednego wolv dlya nyezaplacze
nya bez nadzyeye wroczenya bandzye
myal wzyacz zvpelna mocz A yeſtlyby
wczternaſczye dnyoch po wzyaczyv tego
wolv tha wyeſſ y wſchelka gyniſcha prze
rzeczone pyenyadze nyezaplaczyla Te
dy poborcza naſch dwv wolv tym ze oby
czayem bez nadzyeye wroczenya ma wz
yacz A Namyenyony poborcza dlya pye
nyadzy przerzeczonych Napyſſnego
nycz nyema brácz any wyczagacz A
wſchakoz lyſty ſwymy kmyeczye ma
qwytowacz z zaplaczenya O myeſczyech
tez ſtarych y nowych czaſſv rzadv na
ſchego zbvdowanych Thak vſtawyamy
Aby on myeſchczanyn ktory wmyeſczye
zzona zſynmy y zczelyadzya myeſchka
a zolya ſam albo przez ſwego zagrodny
ka albo orácza orze nyepowynyen porádl
ne przerzeczone placzycz Alye yeſtly

cxlviii

przed myastem syedzy ma przezzeczone po
radlne placzycz yako by na wsy syedzyal
Nyedbayacz tego yze kv prawv y prawa
mocy tego tho myastha przysluchacz al
bo snymy zowne brzemyona nosycz byl do
swyathszon T thez slyvbyyemy yze w
zadney zyemy wschythkyego krolyewstwa
polskyego opprawcze vsthawycz nyechcze
my Nad tho wschytko slyvbyyemy w
schythky arthykvly y czasthky na przy
wylyeyoch zadna skaza falschywosczy z-
nyeskazonych Naoswyeczenschych xya
dzow panow kazymyrza y lyodwyka y w
schythkych czysthych krolyow y xyazat
sprawdzywego pothomstwa dzyedzyczow
stharych krolyewsthwa polskyego ko
sczyolom zyemyanom y myastham da
nych naszych przodkow badacze zwlaszcza
na vzythek y pozytek nasz y krolyewstwa
polskyego przezzeczonego y yego przemyesz
kawcze zalyezacze moczyne y beszgwaltowny
czassow wyecznych chowacz y thrzymacz A
tez obyeczvyemy yz zadnych staczyy albo
spraw albo stapowanya wmyesczyech nye
wsyach y dzyedzycznych dworzech folwar
czech kosczyelnych slyachczyczow y zyemyan
naschych nyebadzyemy dzyalacz a yestly by

Sprzyczyey y sprzypadzenya pothrzebyznosczy
Sczyya wczynyeny y wnyesczyech zamkoch al
bo dworzech kosczyelnych slyachczyczow nas czy
nycz przychodzylo sye Thedy any gwaltem any
mocza bracz kazemy albo yakokolwyek bracz
przepuscżymy alye wszytky potrzeby naszymy
pyenyadzmy wlasnymy chczemy sprawyacz
A tez obyeczyyemy y slyubyyemy yz zadnego
zyemyanyna osvadlego za ktory wystap albo
wyna czynyemy any yacz przykazemy any z
zadney pomsty nad nym uczynymy wyyaw
szy yz by prawem bil slusznye zwyczyazony y
urzadze nasze albo naszych starost przez sadzye
tey to zyemye wktorey ten zyemyanyn syedzy
dan Wyyawszy onego czlowyeka ktory na zlo
dzyeystwye albo yawney zloscy yako mezoboy
stwye dobrowolnym pozostwye gwalczye dzye
wycz y nyewyast wsy palyenyy y zboystwye
byl yath Takyez ony ktorzy o sobye nyechczely
by slusznego dzyalacz zakonemstwa albo dacz
podlug wyelkosczy wystapy albo wyny A zad
nemu czynyenya albo osvadloscy nye uczyny
my az by bil sadownye przez sadzye sluschne
albo rzeczze nasche dwoycz zdan A tez obye
czyyemy yz wszytkym zyemyanom zczynyene
nym y dzyedzyczstwy naschymy czanycz za
dayaczym y proschaczym nyeodmownyemy.

c xlv

J tez ſlyvbvyemy yz wſzytky zyemye naſche kro
lyeſtwa polſkyego tez zyemya ruſſka wkladayacz
wyyawſchy orwſowe dany ktore nam ſſama
kuſſ czaſſow zywota naſchego ma dacz ku ye
dnemv prawv y yedney vſtawye poſpolytey
wſzytkym zyemyam przywyedzyemy przy wo
dzymy y zlaczamy y yednamy przez ten lyſth
J tez bacząc yz by przerzeczony naſchy krolyeſt
wa przemyeſchkawcze dlya mylosczy naſzego
mayeſtatv przywylyeyom tym przez naſſ y na
ſche przodky danym nyegdy vzywaly ty to tych
przywylyeye naſche y naſchych przodkow kro
low y xyazant y dzyedzyczow wlaſſnych y
prawych krolyeſtwa polſkyego przerzeczonego ku
ſtadlv przywſchemy przywodzymy odnawyamy
naprawyamy y tego pyſma mocza potwyrdza
my vmocznyemy y ſkazyyemy thye moc myecz
w wyeczney trwalosczy J tez acz by ktorzy zye
myanye albo ktorzy ynſchy w krolyeſtwye
polſkym myeſchkayaczy mayacz prza albo rzecz
w ſandzyech o ktorykolwye rzeczy yednacz ſye ch
czyely zwyn naſchych y ſadzyech y podſadkow
woyewod y panow ty to wyzwalyamy y wyba
wyamy J tez obyeczvyemy yz zadnemv wyn
na zyemyanoch ku ktorym nam ſandownye
banda zdany wyczyągacz nyedamy alye ye ſſa
my albo przez naſche ſtaroſty albo vrzadnyky

wyczyagnyemy A wyczyagnwschy podlug naschey dobrey wolyey obroczymy A tez wschytczy przemyeschkawcze zyem krakow skyey y dobrzynskyey z owssa zwyczayne go ktory nam placzycz zwykly do dzyesya czy tesko lyath maya nam plathny bycz a po thych lyeczyech od tego to owssa ba da prozny y wyzwolyeny A tez pyssa rze zyemsczy na vrzad pyssarstwa podnye syeny zawzdy ssamy wsandzyech a nye przez podpyssky maya syedzyecz gdzye sluschnye mogly by Alye gdy by nyemogło to bycz sluscha gym myecz podpyssky ktore zycze rzom y sandzyam zyem wktorych vrzand then dzyerza by przystawyenyw dacz maya A yz by taczy byly dobrey slawy y od przerze czonych rycerzow y sadzyey by vrzadowy themv doswyatczeny bo gynaczey ten vrzad gynschym godnyeyschym y pylnyeyszym ma bycz polyeczon Zadna tez przyczyna lyeka yedno pylna pyssarzow nyepylnosczy nye moze wymowycz Thych ktorym pye czacz naschego Mayestaty zawyeschona yest swyadecztwem lystow Dzyalo sye w Crakowye wpyatek wottawa trzech kro lyow Lyata bozego Narodzenya Tyssyacza cztε rzechsset trzydzyestego trzeczyego Lyatha

cxlvi

Poczynaya szye Sthatuta Iana Olbrachtha z lasszky bozey krolya polskyego

an olbracht zbozey lasszky krol Polssky Nawyschy xyandz lythewsky zvssky y prvssky pan y dzyedzycz Wyelmoznemv Pyothrowy z kurozwank Podskarbyemv krolyewsthwa Nasthego y Starosczye Crakowskyemv czyszye nam mylemv lasska nasstha krolyewsska Wyelmozny czyszye nam myly. Dossycz yawno thwey cznosczy bycz mnymamy nasz yedna wolya zada y zwolyenym wschythkych krolyesthwa naschego przelozonych rycerzow slyachthy y Starosth y wschythkyego pospolstwa y tych tho na nynyeyschym seymye y sebranye o dobry sthadlo y o pokoy krolyewsthwa nasthego thego tho y poddanych naschych sluschnym rzadzenym y vrzadem y sprawyedlywosczya naprawy vsthawy y vrzadzenya podarthikulmy nyzey napyssanymy sprawycz zrzadzycz y vchwalycz kthore szye poczynaya tem tho obyczayem. Dzono

Aby zzadna bronya w domv ssandy nyecho

Ky oddalyenyy napyrwey knabz
nosczy y drogi nyezwyczaynosczy
ktora zyemyanye naschy thak
wyeldzy yako y mnyeysthy wzwadzye
Sandy zyemsky gwalczycz y ony tho
swadamy y sswary czasthokrocz prze
naczabacz zwykly vstawyamy yzeby
zadny wdom sandy zbronya ktorakol
wyek wymyslyona wnycz nyesmyal by
A yesthly by kto wschedl aby wyna cz
ternasczye grzywyen przez ssand byl
by karan A Stharostha albo burgra
bya zyemssky tho yest ktorzy ssandem
wladza ona brony sobye by wzyaly A
yesth ly by kto smyalosczya knabzna
wsandzye nyecz albo thylyecz albo wlo
cznya wyznaszycz smyal by Aby tha
sthesczdzyessyath grzywyen sandowy
przepadl A yesthly by zanyl nyekogo
aby o sthyya byl karan A yze by kaczy
przez tego tho starosta y burgrabya
myesscza byly by yaczy a wssadzeny do
dosycz vczynyenya y zaplaczenya wyn
wyschey popyssanych Aby zadny staro
sta nyessandzyl gynaczey yedno wedlye
Thez przystawayacz vstaw thych
vsthawam dawnym vstawonym

zakazvyemy aby zadny z Starost naszich
nyesmyal sandzycz gynaczey nyzly po
dlug vstaw tych to o czthyrzy thelko
artykuly wstatuczyech tych wyprzeczo
ne A yest ly by gynaczey bylo dzyalano
przez thy to Thedy ona rzecz tho yest
ono stazowanye prozne y nyevzyteczne
by bylo Czo kolwyek by przez thy staro
sthy stazowano A wzyemy wyelkyey
polsky tho yest woyewodzstwa poznan
skyego y kalyskyego ma bycz chowan sta
ry obyczay Thako wzdy yze by burgrabye
nyessandzyly any zapyssow ktorych wye
znych nyeprzyymowaly

O polozenyv xyang zyemskych

IThez wpowyatczyech wschythkych
zyem podlug vsthaw dawnych
xyagy zyemskye maya bycz po
lozone gdzye maya syedzyecz komorny
czy z pyssarzem dlya zapyssow czynye
nya potrzebnyaczym I tez po posslanyv
pyrwschych wyczy yze na on czass wye
lye gych pothrzebnya zapyssow a to dlya
pyenyadzy pozyczanya y tez dlya posslaczow

Oz ma bycz sandzono na Coprawyenya

IThez na przwschem xyag polozenyv
pyrwem xyag takyego polozenya

Po swyączye bozego Narodzenya ma bycz
sand o zastawy y o kupyeczye zbyegle
yako na rocze zawythym Nyewadząc
tho yze roky zyemskye kthorym kolwyek
obyczayem byly by odwolany y odlozony
Wypyawschy zyemye wyelkyey polsky ktho
ze wtem swoy maya obyczay dobry ktho
rzemy nyeruszaga tha vstawa

O rocze polozonym na walny szyem

IThez pczeirzysztrony powoda na
wynnego ktory ma bycz na
szyem walny aby na tym to roky
byl odlozon na dzyen schosthy po wyge
chanyy naschym na myessze seymy
pod wyna trzech grzywyen A to dlya
thego yze wtydzyen po wyechanyy
naschym na myesze seymy zdawanya
y sandy byly by sprawyany aby nakla
dy y strawamy wyelkymy lyvdzye nye
byly by obczyazeny Gdy by kto gwal
thownye wschedschy wdom zabyl gospo

ITThez na vsmyerzenye Cdarza
zlych lyvdzy krnabrnoszczy tako
skazyyemy yz gdy by kto wschedw
schy wdom nyekotego zabyl gwalthowna
gospodarza albo zona yego albo syna al
bo dzyewka albo sluga yego zabyl albo

thez barzo zanyl Thaky gdy bandzye poz
wan przed ſand grodzſky nyeczynaczey
ma bycz przewyczyazon yedno ſwyathky
oſſmnaſczye zezwanych a ſthych tho
ſchesz wybrawſchy ſlyachethnych dobrey
ſlawy y oſſyadlych onego powyathu albo
woyewodzſthwa gdzye thaka zloſcz popel
nyona by byla S ktorymy ſwyathky po
wod vczynywſchy przyſyaga ſprawa ſwo
ya othzzyma a thako przewyczyazony
on wynny zywotha ſtradze A yego to
warzyſche albo ſludzy maya bycz kara
ny podlug dawnego vrzadu prawa A ye
ſthly by nyekto perſona ſprawyedlywa
nyektora a nyewynna o thaka zloſcz poth
wazznye wynowal by Thedy tak obwy
nyonemy ſyebye vſprawyedlywycz chcza
czemy ku ſzedzenyu w wyezy ſkazanemy
pan krol wzwyedzyecz ma polozenye rzeczy
y wyny A onego pothwarcza naywyaczey
yeſtly by byl wpothwarzzy nalyezyon yego
mayeſtath zvrzadu ſwego ma ſkazacz
bycz bez czczy znamya na oblyczy yego
wyrazywſchy A yeſtly by gwaltownyk
przerzeczony vdzyalawſchy zloſcz zkrolyew
ſthwa by zbyegl On to vczynywſchy ma
bycz bez czczy opowyedzyan y karan yeſtly

by mogl bycz myan o sthyya do thrzech lyat
tha vstawa wsiwey mogy telko trwayacz

Kyedy by czy sluga gwalt domowy v czynyl

Ithez yestly by nyektory
czlowyek kthorego kolwye stadla
byl by wynowan yze by yego sluga
gwalth domowy vczynyl yako wysschey
wypyssano yest zona albo syny yego w
schedwschy zaka gwaltowna wdomy ye
goz zabyl by gwaltownye Thedy yestly
by thaky sluga v pana swego przez zye
myanyna y slvzebnyka byl zastan taky
pan zsluga swym tako obwynyonym
prawo powynyen dacz A yesthly by pra
wa snym oczyscysye zadany odmowyl
thedy zayn ma odpowyadacz podlug pra
wa vrzadv A yestly by taky sluga zbyegl
any nalyezyon przez zyemyanyna any
zastan byl pan zayn pozwany samotrzecz
przyssyacz ma syebye bycz nyewynnego
zloscy thakyey oczysczayacz yze any ye
go wyedzenym any przyzwolyenym any
przykazanym albo wolya tha zloscz yest
popelnyona any przyczyna dal vczyncze
nya sludze A ten to zlonek thakyez yako
y przerzeczony telko do trzech lyath ma
thrwacz przelozonym y ynnschym personam

dvchownym podlug dawnego obyczayv
zosthawayacz O mazoboyczach slyachty
Thez vsthawya spzzyczy
my yz by mazobovcze spzzyczy
slyachty za glowa placzyly by
ssto a dwadzyesczya grzywyen A przez ye
den rok y schescz thego dny przeczyczya
zeny prawem w wyeza maya bicz wsadze
ny any wyeznego karanya maya vycz acz
koly by spzzyyaczyelmy zabytego zyedna
ly by sye a yestly by taky mazoborcza bo
yacz sye karanya skzolyestum by zbyegl
lyvbo by byl osyadly albo nye tho vczy
nywschy bez czczy wyeczny ma bicz ob
wolan y obyawyon przez sluzebnykowe
wywolanye O gwaltownych dzyewycz
Thez o gwaltowny y nyewyasth
kach dzyewycz a nyewyast tak th
zemy bycz chowano Aby thaky
gwaltownyk yestly by prawem byl prze
wyczyazon podlug dawnych vstaw czcy
sczadze wyecznych czassow A nyewya
stha gwaltczycz sye przyzwalyayacz dobr
wschysthkych dzyedzynnych y wschelkych
gynych na nya zalyezaczych zzeczy tho
yesth possaczy wyeczne ma sthrzadacz
O wydzyelyenyy czanycz

Ithez vdraczenyy wyelye poddanych
naschych dlya graniycz inye-
dzy dobry naschymy kolyewsky
my y zyemyanskymy weschlymy y wscho
dzaczymy chczacz opathrzicz obyczyyemy
granycz proszaczym podlug vstaw daw
nych kv rozeznanyv sprawyedlywoscy
Commyssarze oney zyemye y powyaty one
go wktorych dobra graniyczna zalyeza Tho
yest dwv dostoynych y dwv vrzadnykow
zswoczym komornykyem dacz y tez stharo
scye albo dzyerzawczy dobra naschego z-
przykazacz aby pospoly zCommyssarzmy
thymy to kv granyczenyv dobra tego wy
schlyby y opatrzyly by Commyssarzom
strawye wthem zwlascza dobrem ktore z-
mamy wolne y przez zasthawy ktorzy za
yste Commyssarze gdy wynyda maya
z obvystron starczow wezwacz od kthorych
wzyawschy przysyaga podlug ych wy
znanya y swyadeczthwa kv granyczenyv
maya wynycz A yestly by ony to starzy
nyezgodny byly Thedy ony Commyssarze
podlug swego samnyenya zgodzywschy
zostyrz starych podlug swego wydzenya
Ono tho granyczenye maya czynycz y thez
dokonacz A gdzye ony Commyssarze-

CL

Nyezgadzalyby sye Chczemy aby ony
z nych ktorzy wyaczey wiwoly zgodny by
ly myely by dostateczna moc dokonczycz
stanycz nyedbayacz tez stharosczyego al
bo dzyerzawcze naschego przeczywyenya

O kmyeczyoch zbyeglych vstawa

Thez o kmyeczyoch zbyeglych tak
zrozsnawamy. yestly by kmyecz kto
rey bandz persony stadla duchow
nego y swyeczkyego do nyektorey persony
vczyekl by albo thez w dobra nasche kro
lyewskye mamy y powynnysmy nath ych
mnyasth przez onego czyy kmyecz byl py
thany onego naschemu starosczye y dzyer
zawczy wroczycz przykazacz A zyempa
nyn do ktorego by ten kmyecz zbyegl gdy
badzye pozwan onego wroczycz ma po
dlug vsthawy dawney wypyssaney pod
wynamy thamo bandaczymy y napyssa
nymy A za thakyego kmyeczya thak przy
yatego na pyrwem roky yako na zawythym
odpowyadacz ma ktoremu rok telko wyya
wschy prawdzywa nyemocz yako wyschey
wypyssano yesth ma bycz dan ktora rzecz
y o Starosczye kmyeczya wroczycz nyech
rzaczego rozumye sye ktory przewyczyazo
ny prawem wynamy wysschey pyssanymy

yako y zyemyanyn ma bycz karan Nye
pyrzwey az obraczywschy wyny od prawa
odstapycz ma A gdy by odstapyl ma bycz
karan wyenscha wyna nascha krolyew
ska czternaczcye grzywyen ky ktorych za
placzenyv krolyewska wyelmoznosc one
go przypadzycz ma pospoly skmyeczya
wrozenyem Aby kmyeczye nyerzad
nye od panow nyeodchodzyly Statuth

TThez yze kmyeczye zmyesscza
na myessczcze na kazdy rok sye
zvschavaczy ony y panowye gych
nyegdy ky schkodam przychadzaly kto
zych tho vschkodzenyv zobv stron radzacz
thak vsthawyamy Aby odthychmyasth
kmyeczye od panow oboyga sthadla wzyemy
y wstronye Crakowskyey ktorym kadz
obyczayem zzol swoyych odchodzycz nye
myelyby yedno aby pyrzwey kmyecz wschel
ky zbvdowal by sluschnye swoye sedlysko
a rzadnye swemv panv wschythko zapla
czyl podlug vrzadv prawa wyvawschy
wzyemy Ruskyey y wyelkyey polsky gdzye
zwyczay dawny ma bycz chowan

W Odkladanyv czanycz vstawa

TThez Strawe prozne dobrych kyv
dzy y person stadla oboyga vmnyey

schycz zadayacz ktorzy odkladanym gra
nycz nyesprawyedlywym przez podkomo
rzego czasthokrocz bywaya obczyazeny
Skazvyemy a chczemy aby bylo chowano
yze by odthychmyast podkomorzye wschyth
kych zyem y wschythkyego krolewsthwa
konczye granyczne samy przez sye podlug
swey woley przekladacz nyemyely pod wy
namy czternaczcze grzywyen Wtem ktho
ry by gynaczey vczynyl przez nasz wyczy
gayaczych wyyanwschy yz by bylo przy
zwolyenye sstron albo potrzebna przyczy
na gdy by sye przygodzyla nowdaney

W wydzyerzenyv woley knyeczym od pa

IThez dzyedzyczthw wyelye we
wschythkych zyemyach opvszcza
loscz baczacz Vstawyamy aby kyv
dzye we wsyach zyemyanskych y wschyt
kych person obovyga sthadla wolya ma
yacz onym od dzyedzyczow dossyczona po
ky thyma ona wolya thelko a nyedalyey
odewszysthkych poborow krolewskych
y od czynssow koscyelnych y od dzyessya
czyn snopnych pyenyaznych y innodobnych
bylyby wyyaczy y wyzwolyeny wyyawszy
myesthne gdzye taky poplathek zbozem by
wa placzon y kolada zswyathopyetrzem

O possagy nyewyeszcyin Stathuth

IThez chczacz zabyezecz bladom
czastokrotz wesczlem y wzchodza
czym dlya possagow nyewyesczich
ktore possagy nyektory persony po nyewya
sthach nyeplodnych prawem dozystowa
ly przez doswyathczenye thelko swyatkow
nyemayacz zadney oprawy wvyanach
Vsthawyamy yz by odthychmyasth pos
sag ktory by nyebyl przed namy albo
wvyanach oprawyony podlug prawa y
sthazego zwyczayv zadney by mocy nye
bylo any wagy podlug starego obyczaya

Aby przelozeny dvchowny zadnego za powyedanya swymy lysthy wprawye swyeczkym nyeczynyly Stathuth

ITez droga rosthyrkow czastokroc
neszczlych y wschodzaczych mye
dzy stadlem dvchownym y swyecz
kym zagybycz chcacz ktorzy dlya zapo
wyadanya ktore przelozeny dvchowny w
prawye swyeczkym gych lysty y tez klya
thwamy tho yest Interdicti czynycz zwy
kly ssa Vsthawyamy aby odtychmyasth
ty tho przelozeny dvchowny od takyego
tho zapowyedanya owszeyky przestaly
zwlassza o rzeczy ky prawv swyeczkyemv

zalyezatze wyyawschy rzeczy prawo du
chownemu poddane wktorez sye zadnym
obyczayem stand zyemsky nyema wkladacz
Aby zolnyerze na woyna yadacz vbogym
lyvdzyom schkod nyczynyly · statuth

Thez zabyvacz wyelkych schkod y vIII
gwalthy vbogych lyvdzy panow
duchownych y swyeczkych ktorzy
przez zolnyerze obyczayem drapyeznym
nyemalo zasmaczeny ssa y vschkodzeny
Chczemy aby thaczy zolnyerze thaka okrut
noscz nad vbogymy vkazvyaczy ku zupel
nemu dosyczuczynyenyu y zaplaczenyu by
ly by przyczyssnyeny A to zwlaschcza przy
dawayacz aby wschelky hethman nyeopa
trzayacz swey zothy any sye od takych
schkod wzdzyerzawayacz aby byl w wye
za wssadzon a potrzyman az do zupelne
go dosyczuczynyenya

Aby stharostha od wyazowanya wyy
myenye od zyemyan nycz nyebral

Thez obyczay nalyezyony przez
nasche starosthy ku vczyazenyu zye
myan obovga sthadla oddalycz chczacz
ktorzy dzyessyacz grzywyen od wwyazom
nya wnyektore ymyenye od zyemyan bracz
zwykly ssa Chczemy aby taky poplathek

Ovscheyky przestal yze yest naprze
czyw vrzadv prawa y na vczyazenye
nyemale any kopa ma bycz wzyatha
przez Burgrabya wtem vczynku kych
O dawnosczy xyag zyemskych y grodz

Thez spowyadanya wyelmoznych
Pana zoporowa Brzestenskyego
y Maczyeya z Sluzzowa Yvinwla
dzyslawskyego woyewod zrozumyelyssmy
then bland wzyemy koniwskyey bycz yze
xyagy thak grodzskye yako zyemskye zad
ney nyemaya dawnosczy przeczyw w
schysthkym kolvyewsthwa naschego praw
y zwyczayow vsthawam · Vstawyamy
dlya tego yzeby xyagy przerzeczone podlug
rzadv y obyczaya zyem wyelkyey polssky
odthychinyasth byly by chowany Tha
ko yz by wschelky zapyss wnych zapyssa
ny przed wysczyem trzech lyath y schesczy
nyedzyel myal by bycz odnowyon przez
onego za kym on tho zapyss spyewa A
yestly by nyebyl odnowyon Thedy po trzech
lyeczyech y schesczy nyedzyel dawnoscz ow
schevky przemynacz ma Wyyawschy by
zapyss byl na wyderkoff ktory zadney
dawnosczy nyema myecz Vsthawe stare
krolyow y xyazath wsnyey moczy mam trwacz

Chczemy nad tho aby wschystky vsta
wy stare krolyow y xyazanth y
gynischych przothkow y tez vstha
wy nyeschkowszkye wsirey moczy y stalo
sczy trwaly a ty arthykoly nynyeysche
thelko do thrzech lyath maya thrwacz

Vchowanye xyag zdayn wyecznych

Thez aby xyang gynyenya
zdayn wyecznych gdzye przedam
nya dzyedzycztw wpyssyna pod stro
za pylna byly by chowane Vstawyamy
Aby odtychmyasth xyagy starostwa wyel
kyey polszky nyeszynaczey byly chowany
yedno pod zamkuyenyem dwy klyvczow
Sktorych pyrwschy woyewoda a wtory
castellan poznansky maya chowacz kto
ze xyagy maya chowacz na rathvschv
poznanskyem dlya latznosczy branya ly
stow wschelkyey personye potrzebnych
A to ma bycz dzyerzano po zesczyv albo
po smyerczy starosthy zyemye they tho

Aby lysthy krolyewskymy zadnych ro
koch nyeodkladano Statuth

Thez chczemy aby zadne nyebyly
odkladanya odtychmyasth wssan
dzyech tak grodzskych yako zyem
skych przez lysty nasche ktore sthronye

pozywayaczey zastokrocz zwykly czy
nycz przeczprawye dlya lasky pozwane
go wymawsthy ysz by on pozwany byl
czarnyon nasrtha albo pospolytego do
brzego nyektora znamyenytha sprawa
Y thez chczemy aby prawo nyeposlusch
ny byly karany podlug vrzadu prawa
krolyestthwa naschego wystawyczh stha
rych wypyssanego ma nyecz
Zadny zlosnyk gleythu od prawa nye
Ithez chczemy aby zadny zlosnyk
kow odtrzymyvast gleythu od pra
wa nyemyal alye czo sprawa yest
nyechay czyrpy za wystamp A yestly
by thaky zzloszczy oskarzony bal by szye
moczy y gwalthu onemu przez zadne
go wathpyenya przesprzecznoscz moze
y ma bycz dana y dozyczona szye
Yako maya bycz chowany xyagy zyem
Ithez vsthawyamy aby xyagy
zyemskye we wschelkyey zyemy
y starosthwye byly zamkuyony
thrzemy klyvczmy sthorych klyvczow
yeden woyewoda drugy pyssarz A
thrzeczy ssandzya zyemye onew pylno
Przykazanye krolyew maya chowacz
szye na obyawyenye thych vsthaw

IDlya tego thwey znosczy poly-
zany y przykazvyemy dwyschey-
ky nyecz chczacz Aby przerzeczo-
ne vstawy vchwaly y skazanya pawnye
obwelacz y chowacz przykazal Thez tho
obwolanye kyrkyerzow fortalczyacz aby
nyekto znyewyadomosczy nyewyymawyal
sye A tez zze sye trzebye thycze aby pyl-
nye stalye y bezgwaltownye dzyerzal bro-
nyl y chowal Vnaczey zadnym obycza-
yem czynycz nyesmyeyacz pod otrzyma-
nym lasky naschey Data na Seymye
Pyotrkowskyem walnym wczwartek
przed nyedzyelya swyetha popyelczowa
Swatha Narodzenya bozego Tyssya-
cza sztorzysta dzyewyeczdzyessyatthego
y thrzeczyego

Thu sye poczynaya Prawa albo sta-
thutha wyelkyey Polsky etc.

NAwyssza znotha y do-
brotha yesth tho sprawye-
dlywosczy mylowacz a wya-
zacz wschelkyemy go czy-
ye yesth A przetho wyda-
ny ssa thy to prawa al-
bo stathutha Aby smylosz bezsmyer-
na lyvdzka byla powczyaczyona a

uz by thez myedzy nymy przesprzet
nosz sprawyedlywoszy y dobrothy opsy

My kazymyrz zbo[zey laskawosczy] Lytowala
zey lassky krol Polssky :—
Chczacz aby poddany wkrolye
sthwye naschym a zwlaszcza wzyemy
polsskyey yeden drugyego nyevrazal
A by kazdemv sprawyedlywosz vczy
nyona A tho zada wyelyebnego wbo
dze oycza xyadza yaroslawa swya
they mathky czerekwye Gnyeznyen
skyey Arczybysskupa y thez prala
thow y woyewod y posspolythych na
schych y zyemye polskyey kv wyeczney
pamyaczy Statutha wydalysmy albo
vsthawyly nyzey wyppyssane Chczacz
aby thy tho Sthathutha od wschel
kyego rzyemy polsskyey thrzymany
bczaly sye naschey myerzyaczky y
wyn thy wyppyssanych vwyarowacz

O nyeposlvschensthwye ssandz gdy :—
gdzye krol wyedzye Sthathvt

Przeto vsthawylysmy Gdy by
thom wzyemya poznansska
albo kalysska wyechaly The
dy ma nathychmyasth ssadzya poz
nanssky albo kalyssky kv naschemv

Dwory przyyechacz a syedzyecz na ssan
dzye rozeznawayacz albo ssandzacz wschy
sthky rzeczy dzyedzyczne przy nass lyubo
bez nass znasthego ossobnego kazanya
A gdy wywyedzyem zzyemye roky o dzye
dzyczthwa tako maya thrzymany bycz
yako dothychmyast thrzymany byly

O dochodzye pyssarzow Statuth

Usthawylyssmy yze pyssarze od:
:wyodaczego: yednego: swyathky
thylko thrzy grossche ma bracz
A gdy zawyte roky pyscha polgroscha

O dochodzye vrzadnykow Statuth

Ithez Vsthawylyssmy yze :-
Vrzadnyczy wozny od yednego
wyodaczego swyathky ma w
zyacz czthyrzy skoczze A od wyny syed
mnadzyesczya ma woly wzyacz
I tez gdy o zlodzyeystwo czyadza
ma wzyacz woly szrednyego a odwyny
dy gdy go yednego dnya dokoncza ma
wzyacz swynya za polgrzywny Thez gdy
by then tho wozny gynaczey przyssyaga
mowyl swyadkom nyzly my roskazano
ma pozbycz vrzadow swych a gynsthy
myastho yego ma bycz posthawyon

Nyeth nyema wrzeczy przyrodzonych albo

Czelyadnyka do sandow przythodzyz

TAkossmy tho vsthawyly aby od
thychmyasth ktotolwyek bandz
ktoregyo kolwyek stadla dlya rzeczy
sswych przyrodzonych albo czelyadnyka
nyessmyal przyez do sandv Alyez by byl
wezwan A gdy naprzeczywko themv y
czynv wyna pyathnadzyesczya przepad
nye

O wynye syedmdzyessyath

WSthawylyssmy kto kolye przed
ssandem korda dobadzye a zany ko
go przy nasthey mylosczy yesth
A gdy dobadzye a nyerany wyna rzeczo
na syedmdzyesyath nam ma bycz dana
a themv na kogo dobyto wyna pyathna
dzyesczya

Gdy kto przed Arczybyskopem
albo stharostha korda dobadzye Statuth

WSthawylyssmy gdy kto przed
namy korda dobadzye a nykogo
nyerany przy nasthey mylosczy
yesth A gdy zany bez mylosyerdzya
ma bycz pomsta A thakyez tho chczemy
myecz gdy by sye thakyez czlowek przez
nasthym sthrostha sthal
TJ tez gdy sye thaka rzecz stanye :-
przed arczybyskopem Thedy yarczy
byskopowy wyna syedmdzyessyath

Przyydzye A o hanyebne slowa przed Jar
zybysskupem wyna pyathnadzyesczya ma
myi bycz dana A gdy przed rycerzem kto
kogo zany yego rata przy myloszczy rycze
rzowey A gdy dobandzye a nye zany ma
myi bycz rata nozem przeklotha

O obyczayu pozywanya Statkuth

Skazuyemy yz my albo starosstha
nassch Woyewoda albo Sandzya
albo podsadek albo wozny maya
mocz dawacz sluzebnyka na pozywanye
kogo Alye thakyem obyczayem yz ktorzy
maya prawo aby nyepozywany ynaczey
yedno lysty naschemy albo naschego sta
rosthy Alye na dworze naschym albo na
sandzye pospolythem moze sluzebnyk na
nasche skazanye albo stharosthy albo san
dzyego pozywacz wgospodzye albo na zyu
ko Alye gdy nye przy nass kto ma kogo poz
wacz· nyewyedomy onego rycerza alye wdo
myi wlodarzowym ma pozew polozycz A
ma powyedzyecz ocz pozywa albo na prze
czyw komu A ma myi rok nazuamyono
wacz A gdy by nyestal pyrwe wtore za kaz
dym nyestanyem ossm skoczczow sandowy
wyny przepadnye A gdy na thrzeczyem
roge nyesthanye rzecz swa straczy a schesc

Probatio calami
Bone Jesu

Przywyen wyny pokyry

Gdy ktho nyeczadnye albo nyedbalye przy naschem dworze pozwan bandzye

Wyecznye zakazyyemy aby naschy slużebnyczy albo ktorzy by przy naschym dworze pozwany nyedbalye albo nyeczadnye by nyesthaly ku prawu aczkoly by nalyeczyeny alye własnye pozwany powyedzyawschy them rzecz przed namy albo przed naschymy ssadzyamy maya odpowyedacz

stawyonych

O dzyedzycz thwach przedanych albo za

Dluwyeky to chczemy thrzymano bycz. Gdy kto koly dzyedzycztwa przedanego nyeodmola przed :—ossmya lyath. Chczacz tam nyektore prawo myecz a przed ssand thego nyeprzywyodl a przed thrzemy dzyesthy lyath thego nyewykupy ssam albo yego przyrodzeny. tho dzyedzycztwo yuz odtychmyast ma wyecznye zgynacz od lyath bozego narodzenya thyssyacz czthyrzysta

O zlodzyeystwach albo o rozboyoch

Usthawylyssmy yze czyrpyaczy schkoda od zlodzyeya albo przez zboycze wbydlye albo wrzeczach gynych moze pozwacz poky rok nyewynydzye. alye

O konye albo o bydlo we dwy lyath ma po
zwacz A pothem nyemoze O wynye w
stecz
Wsthawylyssmy yz przed
nascha oblyczuosczya albo zycze
zzow albo przed naschym starosta
gdy ssa pospolyte ssandy dadzya nyemo
ze karan albo przyganyon bycz v zly
ssand gdyz go nye on ssam ssandzy alye
wyelye gych to yest wsteczna wyna
Gdy kto ssadzyemy przymowy albo przy
ganyr
Thezessmy vstawyly Gdy by
kto przed namy albo naschymy zy
czczzmy ssandzyemy zzekl yz on
nyesprawyedlywye ssandzy Thedy ssandzm
thymy czo sumym syedzyely na ssandzye ma
doswyathczycz vze sprawyedlywye ssandzyl
A gdy by chczyal on dokonacz czo my tako
narzekl Thedy tego ma dokonacz schesczya
swyathkow rownych weczczy ssandzyemy
A gdy sye ssandzya tego sprawy Thedy
on nyema bycz wyslvchan alyz ssandzye
my da thrzy grzywny albo lypyeze konye
A gdy by podssandkowy thakyez vczynyono
a on sye nyesprawy ma my dacz thrzy
wyardunky albo lvpyeze lyssye A ssandzye
my Casthellanowemy storky baranye
gdy tego dokaze yz sprawnye ssandzyl

O zakowmyach Statuth

Gdy then zaprzy czo zayn zacza The
dy zakopinya ssam przysyaze nayn
gdy by tho o dwadzyesczya grzywyen
A gdy by o thzzydzyesczy samowtor a gdy
o wyaczey ssamothrzecz swego zakoyemsth

Gdy kto kogo wyzywo wa pothwyrdzy ly przed ssandem

Gdy kto ko
go otzkoly obwyny y pozowye a :-
pan go albo ktho gyny przed san
dzya zastampy Thedy on ma bycz pro
zen a na thego czo zasthampy ma tha
tho rzecz spascz a ma o tho odpowyadacz
ssam gdy bandzye pozwan

O sluzbye Ryczerskyey Statuth

Skazyyemy y nalyezlyssmy yz ky
szerze y slyachtha naschey polss
kyey zyemye nam y naschym po
them badaczym slyzycz maya wezbro
yath czo nalyepiey moga alye za kro
lyewsthwo y gyne zyemye nam nyema
ya slyzycz alyz gym za tho dossyczyczy
nyemy albo gdy bysmy gych prossyly

O possagu Sthatuth

Usthawylyssmy gdyz nyekto naszych
slyachethnych dzyewka za maz
da y possag naznamyenywe dosthathecznye

A gdy on vmrze Thedy brat rodzony albo stryyny gdy rodzonego nyema A gdyby byla dzyewka woyewodzyna a wyelye ymyenya sthe grzywyen A gdy malo ymyenym a dzyewek wyelye The dy maya czastzy brat albo bratha ma prenyadzmy placzycz maly ye

O mazowyeczskyey statut y o ochromyenyy

Aczkoly kto zabyye chleka myal by glowna wyna karan bycz Alye my groza thakowa wszytko vsmyerzayacz Vstawylysmy yz gdy kto zabyye rytzerza ma dacz trzydzyesczy grzywyen rodzynye dzyeczyom albo przyyaczyelom zabytego A gdy by go kto ochromyl wrace wnodze wnosye pyatnasczye grzywyen A kto go ochromy wczelyvscz ossim grzywyen A za kazdy palyecz trzy grzywny grosthow ma zaplaczycz A za kazda tha rana ktoram wypysal wyna mv ma dacz pyathnadzyesczyn A gdy kolye kmyeczya zabyye sthesczy grzywyen ktorych trzy zenye albo dzyeczyom acz banda A nyebandaly thedy blysschym zabytego A pany yego slowyek zabyth trzy grzywny ostanye ne on czo zabyye ma dacz A gdy by byl

On czo zabyye y zabythy dwv panow Thedy ty thrzy grzywny maya sobye na poly rozdzyelycz A gdy ktho zany kmye czba a ten czo zany panv zanyonego wy dzy grzywna ma daczs A gdy zanny y on czo zanny dwv badv panow Thedy panowye maya sobye tha grzywna roz

O gwalczye dzyewyczem

dzyelycz

Ustawylysmy kto koly by vchwa czyl dzyewyka y zgwalczyl ktore go kolye by stadla byl Thedy schy ya yego yesth w myloszy tey to dzyewky albo przyrodzonych yey A gdy by sye sa ma przyzwolyla vwyescz A potem swym slyvb byerze Thedy swoy possag straczy a nyemaya yey przyyaczyelye wyposs-sa zycz A kto koly mazathecze wdowye nye wyeszye albo dzyewcze wdomy na polyv na drodze albo wlyesye gwalth vczyny A ona przyydzye do nablysschey wsy wo lavacz placzacz a powyadavacz yz yey gwalth thaky vczynyono y thego zna myona yawne na ssobye bandzye myecz Then to thaky gwalthownyk przy na schey y yey przyyaczyol laszcze yesth albo myloszy a to gdy yey wolanye kmye czye ony poswyathcza a gdy by thez :~

pothwarzuye kogo o gwalth pomarwa
la a tego znamyon na nyey nye Tedy
samoschost z dobrymy tego bandzye praw

O hanbye zlodzyeysthwa statuth

Skazyyemy Vsthawyayacz Gdy kto
trzykrocz o zlodzyeystwo albo o roz
boy wsandzye przewyczyazon ba
dzye albo czo kradzyonego lyczem wroczy
Then beczczny zostanye na wyeky a nye
ma odthychmyasth czczy nyecz A gdy by
kto obwynyon o zlodzyeysthwo a nyedoko
nan then ma sye swyathky oczysczycz A
gdy by my yednego swyathka nyedostalo
dlya tego czczy nyestraczy Alye onemy
ma schkoda zaplaczycz

O zlodzyeystwye stawow albo na polyy

Usthawylyssimy Gdy kto ze wsy ye
dnego pana we wsy drugyego go
bral w yezyerze albo wsthawye
syano zytho na polyv a sandownye prze
pomozon Then ma schkoda zaplaczycz a
czlowyek swemy pany czo kradl grzywna
grosschow ma dacz a ktho ramby drwa na
pansthwye czyym then ma bycz czyadzan
wsyethyrze O lychwach zydowskych

Akczacz zarloczstwo lychwy oddalycz
Vstawylysmy zydowye wmyasthych

myesszczyech nyemaya wyaczey braczy lychwy od grzywny przez tydzyen yedno yeden grosch O przestampyech woznych

Placzlywa zaloba slyschelysmy od naschych poddanych yze wozny po naschych zyemyach wloczacz sye wsy vbogych zyemyan albo ynnyesskye vczystaya kazacz sobye yako by sthaczye dawacz y roky gdym dawaya nyewymye My chczacz tho wsczyagnacz Vsthawylysmy tako aby odtychmyasth wozny pod sthraczenyem swych vrzadow y wschysthkyego swego ymyenya bez ossobnego kazanya ssandzyego nyemyely pozwow czynycz a gdy by to vczynyly nyechay sye wyarwya przeczzenya swego licza

Gdy sluga pomagayacz panv nyekogo zaranyy

Vsthawylysmy yz yesko kocz kolwye nyektory sluga pomagayacz panv swemv kogokoly vranyy za tho vranyonego wazowacz nyema alye pan yego o to sandownye odpowyadacz ma

Gdy kto zabyye konya bydla nyektore

Kthokoly czyye bydla nyektore byye ma mv trzy grzywny za nye zaplaczycz · a kto zrzebcza zabyye thrzy grzywny a kto konyv vrazy czys

kyem albo nyektora wyna bydlya albo czo
kolye Thedy polthory grzywny a za zrzeb
za polthora kvatha pyacz grzywyen
Gdy kto czye lyassy gaye albo drzewo zamby
Then ktho czye lyassy zaby naprze
twey ma bycz czvadzan wszelyrze
ktory wplaszczy v wsytny Trze
czye w wolyech albo wkonyoch bez wyny z
ma vczyadzacz A gdy cto vczyadza we dwy
woly albo we dwy konyy Thedy yeden
ma sobye myecz a drugy na poraka dacz
a drzewo v kthorego czvadzal ma nazna
myonacz A gdy ktho wczyym gayy zlo
dzyeyskye albo kradomye damb albo drwa
porambyl Thrzy wyazdynky pany the
go gaya ma dacz A thrzy grzywny wy
ny A ssadowy thakyez Alye gdy by tel
ko galazye albo odmlodzye zambyl czyrzy
skoycze ma dacz y thakyez chczemy myecz
za wschelky . damb a dwa skoycze za dab
dambrowny A gdy by drzewo zepczola
my porabyl grzywna ma dacz temy czy
ye drzewo A ssandowy wyny thelez a gdy
by bez pczol tedy pol grzywny

O passyenyy bydla

Usthawylysmy yz kazdy mayacz by
dlo nyezkye od swyathego Woyczyecha

Az do swyatego Mychala pod strozą ma
myecz y pascz A gdy komv schkoda vczyny
albo popasye sadowny przypadzon ma
bicz ky zaplaczye Alye on komv schkoda nye
ma tego to bidla do domv zaymowacz Vsta
wylysmy yz ktokolwyek swe swynye na zoladz
bez czyyey wolyey przypadzy Ten czyy lass
yest za pyrzwem razem ma wyeprza wzyacz
A gdy drugyraz naydzye ma zabycz dwa
wyeprza A trzeczy raz ma wzyacz wschyth
ky swynye A ma ye przygnacz do nablysze
go dworv naschego a ma che snamy na po
ly rozdzyelycz Oczyecz za syna nyema nycz

Mowy tako pysmo Syn placzycz
oczczowskyey a oczyecz synowskyey
zlosczy nyebadzye nosyl Przetho
Vstawylysmy yz oczyecz za syna syn za
oycza brath za bratha przyyaczyelye przy
rodzeny za przyyaczyelya nycz nyemaya
czyrpyecz nyzly by bylo obwynyeny w
wynye pospolyczye wyedney a nyemoglly
sye stego sprawycz A kto koly sye czego dowy
ny ma bycz karan na ymyenyv podlug iego
vczynky Oczwyna sredmdzyesyath

Gdy kto przysedwschy wdom nyekto
rego rycerza y zabiye gy przed yego
dzyeczmy ten ma wyna sredmdzyes

clxi

syath rzeczona zaplaczycz A takyez wschythczy
czy czo snym byly gdy gy zabyl pomocznyczy
maya ssyedmidzyessyath wyna sandzyemv
dacz kazdy zupyeth a dzyeczyom onego rycze
rza wyna pyathnadzyesczym A tha wyna
syedmidzyesyath rzeczona yesth nyemyloszczy
wa a nyeodpvszczona Thez tha tho wyna
ma placzycz kto komv rosspype kopcze albo
secze wborv thrzy sossnye Thez gdy by kto
thrzy barczy z pczolamy y z myodem porain
byl a doswyathczono by nayn Thez kto ko
mv bydlo nyevkye thwatha Thez kto o po
zoga bandzye prawem przepomozon albo
gdy kto wschedwszy wczyya wyess y zabyye
nyerzadnye kogo Tez kto komv dobrowol
na droga zastampy a gwulth yaky vczyny
czy wschysczy za takyeczlonky wyna syedm
dzyesyath ostaua O zbyeglych skolyestwa

Usthawylyshmy Gdyby kto nam y na
schemv sthareszye byl oskarzon a przez
nass albo naschego starostha nyebylby
dopvschczon ky vkazanyv swey nyewynnosczy
A przeto snadz mysly z skolyewstwa zbyeyecz
Alye by mv yego zbyezenya za hanba nyeimya
no Thedy ma on to osswyathczycz przed poz
nanskyem byskvpem albo przed proboszczem y z
essmy go my albo nasch starosta ky sprawye

Nyedopvſczyly Alye woyewoda tey zyemye
ſktorey zbyegl ma mv gleyth przez trzy mye
ſyacze dacz albo chowacz a ſchvkacz ma laſſky
v naſſ albo v naſchego ſtharoſty aby byl dopvſch
czon ko ſprawyenyv albo mv tego woyewoda ma
ſchykacz A mymo to woyewoda ma gy wypro
wadzacz za granycze A tako od tego czaſſv wy
prowadzenya nyema krolowy any zyemy ſch
kody czynycz a zona yego wthymyenyv ma ſpo
koyem bydlycz A przez Ten rok ma naſchey
laſſky ſchvkacz A gdy by nyemogl myecz a vczy
ny yaka ſchkoda wnoczy albo wednye naſchym
zyemyanom czo za tho nyeſtraczy any na :
ſmyercz ſkazan Alye zyemyanye gdy by gy mly
maya gy nam albo naſchemv ſtaroſczye dacz
A za to wzdy wzadne vrazenye albo wynnyew
naſch nyevpadnye A gdy by ſye ſandowy :
thczyal ſtawycz A ſchkody ktore naſchym zye
myanom vczynyl vczyekwſchy Tedy gymyenye
yego nyezvchawacze wyvawſzy zenyna opraw
na naſſ ſpadnye na wyeky A vyſchawacze na po
ly znaczonymy rzeczamy mamy rozdzyelycz A
gdy by yath ma na myeſcz naſcha poſtha
wyon bycz A zona w ymyenye ſwem ma zoſtacz
kazvyacz

O kmyeczoch zbyeglych

Svſtawylyſmy gdy by kmyecz od naſſ albo
od naſchych poddanych zyemyan wno

zy vczyell A zostawy czo wdomu to ma pan
yego pobracz A ten kto przyymye ma onemu
od togo vczyecze wyna pyathnadzyesczya za
placzycz A kmyeczya wroczycz zupelnye ze wsz
ythkyem A gdy by mu pan nyebyl wynyen
thej wyny nyzej wypyssaney o ktorasz tho :~
kmyecz moze wstacz y yszcz dobrowolnye gdzye
chcze Gdy pana klna a dlya tego kmyeczyom
pogrzebow v kosczyola nyedopuszcza Gdy by
pan swa kmyotowna zgwalczyl Gdy by tesz dlya
panskyey wyny byly gyadzany a ony nyewyn
ny tego mogą o ty czlonky wstacz precz A gdy
by tesz pan wtym nyebyl wynyen a kmyecz v
czyecze od domu a wpolskym prawye syedzacz :~
na woly Tedy ylye lyath na woly syedzyal
Tylye lyath panu ma odsluzycz A gdy by
byl wynyen nyeczkyem prawye ma ostawycz ozy
myna y rzezyna y dom panu osadzycz a mo
ze yszcz precz O sluzbye panow

G O wzbroynym lyudu albo ryczerskym
zeszcz krolyewska lyczy Mya powynye
kazdy ryczerz podlug dostathku gymye
nya swego ma zbroynym lyudem sluzycz [illegible]
Zydowye nyemaya dawacz pyenyadzy na ly

S luszhalo nam vstawycz aby zadny zyd
wnaschym krolyestwye zadnemu kerze
sczyanynowy odtychmyast pyenyadzy

Nyepozyskal na lysthy yedno na pusczy dosthateczny zaklad podlug starego prawa

Usthawy O tych czo yada na woyna

Ulyssimy yze kthorzy yada na sluzba nasthą nyemayą wyączey bracz nyzly yedno myerne konyom y ssobye pozywyenye

Usthawy O dossyąthczenyu Rycerstwa

Ulyssimy Gdy by byl kto obwynyon aby nyeimyal prawa Ryczerskyego Ten ma wyescz dwu starschu swego pokolyenya a drugye dwa drugyego pokolyenya a trzeczye dwa thrzeczyego pokolyenya podlug obyczaya a dowyescz ma swego prawa

Gdy kto vmrze mayacz ssyny y dzewky

Usthawyllyssimy Gdy ktory ryczerz albo pospolythy zyemyanyn vmrze mayacz syny y dzyewky Tedy braczya maya dzyewky za maz wydawacz posagy gym dawsthy podlug obyczaya A gdy by ssynow nye-imyal yedno dzyewky Thedy ymyenye gym spadnye wschythko oczyssthe A gdy by braczya sthryyna chczyely tho ymyenye myecz Maya na them ryczerze zyemyany posthawycz y osczaczowacz ymyenye a maya ye sposthrzam do roku zaplaczycz a gdy by yo do roku nyezaplaczyly Thedy ssyosthry wyeczne ymyenye othrzymaya etc.

c lxm

Poczynaya sye Arthykuly Jana Olbra
chtha zlasky bozey krolya Polskyego
vstawyone Na Seymye pyotrkowskyem
Lyatha Narodzenya bozego Tyssyacza
Pyaczyseth y pyrwego

An olbracht zbozey lasky krol
polsky Nawysschy xyadz
Lythewsky Russky Prussky
pan y dzyedzycz zc
Wyelmoznemv Mykolayo
wy Skamyenga Crakowskye
mv y Sanoczskyemv staro
scye czysczye nam mylemv Wyelmoznv czy
sczye nam myly Badaczym nam na seymye
Pyothrkowskyem walnym tak dvchowna
yako y swyeczka zada nascha y poslowye
zyemsczy Na then tho schyem sebrany:
zandaly nas aby nyektore artykyly spra
wyedlywosczy y prawv przysluschayacze
kv wywyazowanyv wsporow ktore nyekyedy
zvporv albo knabznosczy y nyevmyenstwa
kv przez prawyv przez vrzadnyky zyem
albo powyatow bywaya czynyone Starostam
zyem przez nye bycz obyawyone pyssacz
bysmy przykazaly alye yze vmysl nasch
kv sprawyedlywosczy czynyenyv owszeky
sklonyon yest Tey to zady naschey y poslow

przozbam slusznym przyzwalyayacz Tobye po
lyeczamy przykazyvacz aby artykuly nyzey
napyssany nyektore obyawycz kazal przez
wschysthko sthharostwo thwoye a nyektore
sam w narcze sprawyanyv vrzadv zachowal
a czym przystal prawv pospolytemy wny
czym nyekrzywdzacz a vrzadv swego czanycz
nyewysthapvyacz ¶ Naprzod vstha
wyono yest aby dzyesyaczyna snopowa z
sktorey kolwyek rolyey ktora bywa dana by
la dana Albo wedlye starego obyczayv z
gdzye pyenyazna dzyesyaczyna yesth aby
pyenyazna dana ¶ I tez vstawyono yesth
ktorzy dzyesyaczyna byora aby braly v plyo
wa ¶ I tez vstawyono yest aby zadny ze
brak yndzye nyezebral any zebracz bil dopvsz
czon yedno na them myesczzy gdzye sye starze
ye albo wprzyczyna vbostwa wpadnye A y z
by kazdy zebrak znamya yako wmyesczye
zadzyecz sobye a wewsy plebanye znamya
myal A thakyez pyelgrzymowyacze zebra
czy przez znamyenya albo myesczkyego al
bo plebanyego swego pyelgrzymowacz nye
myely ¶ I tez starostam telko slusznye
badzye dacz pozew na skarga wypadzonym
z oprawy albo tez wypadzonym z dzyerzenya
spokoynego gwaltownye A wysluchawszy

skarga tho czo sprawyedlywoscz doradzy
skazacz ¶ I tez vstawyono yesth aby
starosta nyewyaczey brał od wwyazowanya
thelko kopa A to thelko gdzye to zstarza daw
na zwyklo bycz brano ¶ I tez vsthawyo
no aby starostowye byly ossyedly wtych zye
myach ktorych ssa starostowye a myely
sandzye grodzskye ossyadle ¶ I tez vstawyo
no yest aby starostowye y dzyerzawcze wraza
ly kmyeczye zbyegle prawem srzodnyaczem
¶ I tez aby sandzye zyemsczy o lyudzy
zbyegle od panow swych przez vrzady zyem
skyego gdy ssandy zyemskye wpowyesczyech
na myesczczoch zwyczaynych banda sandzycz
na pyrwschem rocze yako na zdanem albo za
wytym o nye sandzyly y skazowaly ¶ I tez
vstawyono aby lysty wyenne wsmyey moczy
byly chowany obyczayem starem ¶ I thez
Commissarze ku granyczenyu albo wymy
rzenyu granycz przez krolyewsky mayestat
banda dany Czessnyczy zyemye tey gdzye
banda proscheny ¶ I tez vstawyono yest
aby Mytha na sprawyedlywych myesczczach
bandancze obyczayem starem byly placzony
¶ I tez vstawyono yest aby dochody na
Czeschnyctwa y vrzady zyemskye obycza
yem starem byly placzone ¶ I thez

Vstawyono yest aby prostego rodzayv albo nye
ślyachetzkyego kaplany do koszczyolow katedral
skych albo alē gdzye stolyecz byskupy yest zad
nym obyczayem nyebyly dopvschczeny A
bandaczym przy tech tho koszczyelych kate
dralskych bylo przykazano Aby do koty
pod sthraczenym ¶ Beneficium tho yesth
thlyeba dvchownego Thy ysthe beneficia
zamyenyly a od koszczyolow Cathedrals
skych oddalyly A pomoczy y tez zachowa
wanya ktore bywaya thakyem v stholecza
Papyesskyego othrzymane albo nabythe
aby zadnem obyczayem nyebyly przyyathe
any dopvszczone ¶ Tez Ryschenye :-
woyenne w wolyey krolyewskyey zostawyo
no yesth aby yego myloszczy slvschalo nye
czekayacz walnego sseymv gdy pozada po
thrzeba na woyna zyemya zysskv Alye
slvzycz na woyna kazdy bandzye powy
nyen wedlye sthathky albo ymyenya swe
go A kazdego slvzba woyewoda z Castella
nem dossywathczacz bandzye powynyen A
krolyewskyemv mayestatowy prawdzywye
powyedzyecz Aby zdradzayaczy rzecz pospo
lytha slvschnye byly karany ¶ Thez
woyewodowye by opathrzyly Aby thak
w nyeszrech krolyewskych yako thez dv

chowny(ch) y swyeczkyech panow nyebylo
zapowyedano przychodnyoni kvpowanye
zboza na tharg(o)ch thei(z)odnyowych przez
myeszczany tego to myastha ktorzy tho
czynyecz zwykly nyektory znamyona wywye
schavacz ku pospolythey schkodzye ¶ J tez
vsthawyono yesth aby myeschczanye nye
smyely ku przezprawye pospolythemv
knyeczyow zyemyanskyech albo slyachthy gy
mowacz o dlugye albo ye ku zaplaczye przy
padzacz do myasta przychodzacze alye kaz
demv od pana swego sprawyedlywosc ban
dzye vczynyona ¶ J thez oprawy zonam
na Thestamenczye vczynyone nyzacz ma
ya bycz myany ¶ J thez perssona dv
chowna gymyenye dzyedzyczne mayacz o
krzywdy pozwana wprawye zyemskyem
odpowyedacz ma bycz powynna ¶ J tez
vstawyono yesth sprawyedlywosczy pospoly
tey zadzacz aby Sandy zyemskye byly
sandzony az do ostathnyech wyczy wypy
schczenya ¶ J tez kmyeczy synowye w zye
myach Crakowskyey Sandomyrskyey lyv
belskyey ze nygdzyey z dzyedzycztwa nyes
chodzyly przez wolyey y przyzwolyenya
pana swego yedno yesthly by dwa naӱky
wyn(y)cz chczyely albo schkolney albo rzemyosla

k thorego Tthaczy pany swe obwyesczywszy odpowyethczenye othrzymacz maya
Ty tez starostowye z vrzadv pozwany o ktorakolwyek krzywda zvrzadv vczynyona thez spowwathy banda powynny odpowyedacz A wschakoz pozwany sa swedzka wpowyetczye obyczayem stharem ma bycz sandzon Ty thez Starosthowye zadnego knyeczya nyemaya pozywacz o krzywda Alye od panow thych tho knyeczy sprawyedlywosczy maya sthykacz ⁊c

Data na Seymye prothrkowskyem walnem wpyathek blyzny przed nyedzyelya Remmiscere Lyata bozego Tyssyacza Pyaczyseth pyrwego ⁊c

Thy statuta dokonana sthego bandz bogv czescz a chwala dana Dokonany ssa weczwarthek dzyen Panny Maryey swyeczney Lyata Narodzenya bozego Tyssyacza Pyaczyseth y pyrwego ⁊c

clxiii

Zwyczaye zyemye Krakowszkiey
ku statutom zyemszkyem przy
pyssane y doszwathczone

Acz kolwye my Alexander Krol wypysa
lyszmy wyszey wszythky nyeszcza y przy
wylyeye sprawyedlywosczy pospolythey
przesz nyegdy przodky nasze kxyazatha
y thez pothem krolye polskye ku czynye
nyv sprawyedlywosczy pospolyczye da
ne lyudzyom wthem chwalyebnem kro
lyestwye naszem przebywayaczem
Poth czaszem ktorego sadzye zyem spra
wyedlywosczy y sprawy sadowne swy
knaly roztargacz y szrzadzacz Awsza
koz yze nath thy wszelka zyemya swo
ye osobne zwykla myecz obyczaye. A
przeto zyemy Kracowszkyey ony oby
czaye ktore wnyey sa doswyaczczone
ku nynyeyszemv pospolytemv praw y
zyemskyemv krolyestwa naszego przy
pysalyszmy y ychesszmy doswyadczyly
y za prawo wyeczne trzymaczye skaza
lyszmy przypyssyyemy doswyaczczamy
y skazuyemv mocza pyszma nynyeyszego

Ozapyszye groszkyem

Gdy kto zapysse komv wszadzye
groczkyem zapysz a obyeczal

by wyesczˀ wksyagy zyemszkye albo
krolyewszkye a nyespelnyl by naczasz
yako szye zapyszal przepadwszy wy
na trzech grzywyen sadowy y tylye szto
nye tho myszy vczynycz czo wszadzye
groczkyem zapyszal

Przytcze o sadzenyv dzyeczy lyath nyemayaczych

Gdy kto ymyenye dzyedzyczne ÷
przeda albo zastawy komu a
zapysse szye o obrona a wthym vm
rze synowye tego vmarlego maya
bronycz szyedzaczego wymyenyu ÷
dzyedzyczneni A yesly by lyath roz
zumnych nyemyaly nyema bycz ym
dano do lyath rozumnych

O ymyenyu wzdanem dzyeczyom mlodem przez dzyeczy nyezapyszanem

Takoz zwstawy pospolytey opye
kunowye powynny sa wzyacz
ymyenye dzyeczyom gdy bada myecz
pyathnasczye lyath a dzyeczy ymyenye
swoye wzyawszy maya go pozywacz
A wszakoz tho prawem opathrzono ÷

yako tho bycz zwyklo yze thy dzyeczy
ymyenya przedacz y zastawycz nyemaya
bez przyzwolyenya przyyaczyol krew
nych az bada myecz dwadzyesczya liath

Gdy zona zapyse mazowy

Zona mazowy swemu nyema nycz
zapyssacz bez przyzwolyenya
przyyaczyol a yesly zapyse dno za
duey moczy nyema bycz

O wyenyczy pannyen zamaz danych

Gdy ktho panna wezmye w mal
zenystwo sobye za zona a w tem
vmrze yey nyevczynywszy oprawy te
dy ta zona wezmye za wyenyecz grzy
wyen trzydzyesczy albo dzyesyanda
gdye by plathy albo dochody bylo ÷
trzy grzywny badzye myala tako
dlugo aza yey zaplacza wyenyecz kto
za nyeposwyunna yechacz zgymyenia
gdzye yey maz od vmarl aze yey da
dza albo trzydzyesczy grzywyen za
wyenyecz albo trzy grzywny czyn
szy nampasthkowy mazowy yey v
sthawya

O woznem napyrnem rocze przed odpowyedzenyem danem ÷

Gdy by kto kogo pozwal o ktora
rzecz strona pozwana rzecze pa
nye sadzya chcza wydzyecz sluzebny
ka ktory pozwy przynyosl gdy slu
zebnyka vyrza chcza odpowyedacz
czo ku prawv zalyezy tedy moze nye
odpowyedacz aze vyrzy woznego kto
ry pozwy przynyosl A yesly powod
nathen czasz nyebadzye nyal sluze
bnyka moze szobye wzyacz nablisszego
ky napostawyenye sluzebnyka

O chowanyv czaszy napythanye wsa
dzyech y o nyesluchanyv pythany
prze strony

Gdy sadzya wezmye na zopytha
nye nyektorey rzeczy wathpia
czey dalyey odlozycz nyemoze yedno
do trzeczych rokow Alye natrzeczych
roczech pythanye ma powyedzyecz
a sadzia groczky wszesczynascze nye
dzyel ma wyprawycz pytanye Jo
ko sadzya moze bycz ruszon yesly by
nyewyprawyl pytanya czaszv szre
dnyego na pytanye myanego y prze

slego ¶ gdy bywa pytanye strony przy
pytany maya bycz any go tez sluchacz

O lysczyech przez starosta na skaza danych we trzech rzeczach

Napyrwey gdy kto panya wypadzy zoprawy mayacza posag. Wthore gdy brath brathv nyechcze przyzwolycz rozdzyalv ¶ Trzeczye gdy ktho kogo spokoynyey wypadzy dzyedzyczstwo

O wypelnyenyv prze zyszku

Gdy kto nakyem badzye myal rzecz przezyskana prawem y dano badzye kv moczy starosty Tedy on ktory przezyskal yesth dwa razy ma naczyazacz dwa razy nawyazanie a zakazde odbyczye ma zdacz o czyazanie y o wyazanye ¶ pothem starosta ma poslacz sznym mocza swoya ymyenye swoyem kogo a wyazacz vsczana a tham ma vstawycz zaklad

O daczye y tytvlye wpozwyech

O data titul y o wlasznye ymyenye zadny swey rzeczy nyevpusczy ¶ yesly by yaky byl nyedosthathek wpozwye albo wprzypowyesczenyy przepadwszy trzech grzywyen wyna

ma zaplaczycz a znowv ma pozwacz
a yesly by wslowye litterzy zobyeczadla
nyedostalo abo ya zlye napyssano thym
zadna strona nyez nyeprzyszy

O zlem rzecznyko

Myenyacz szye kto wszadzye rzeczny
kyem Jeszly zla procurzacya ma
przepada wyna wprawye zyemskyem
trzy grzywny a wprawye grodzkyem
szescz skoth ktora tensam procurator za
placzy a nye on od ktorego rzecz movy

O Roku y pozwye nadwornym

Ogranycze zadzyedzyczthwo za
dny pozwacz nyemoze nadwor
nem rokyem

O pozywavaczych na dworzye wsa
dzye ynaczey o nathknyonych

Gdy kto nadknyony odydzye od
prawa ma bycz zdany wzy
sky o ktory yesth nad knyony a ye
sly by za wyna by thknyony a ody
dzye nyevdzyelawszy doszycz za vyna
rzedy druga przevadnye wyna tho iest
trzy grzywny sadowy y sthronye
o ktora nathych myasth ma bycz zdan
wprzezysko

Gdy kto nyevthczy saudv

clxvii

Jesly kto nyeyczczy sandv abo sye
polozy nastholye gdzye sadzya vy
na trzech grzywnyeu przepadnye za ktora
ma doszyecz dzyelacz pod druga wyna czter
naszye grzywyen nyeodchodzacz od sadv

O pomocznykach pozwanych

Jesly kogo pozowa spomocznyky a
on pozwany nyezastapy pomoczny
kow tho yesth rze nyerzecze pomocznykov
nyezasthapnya mnye rownych y nye
rownych a vnsza strona zalozy y otho
yze pomocznykow nyezastapyl przepa
dnye wyna od kazdego pomocznyka szo
byt rownego trzy grzywny a nyerowne
go sescz skoth thako wprawnye zyemskim
yako groczkyem

Powod wrocze blyszy yesth dowod
dzyecz naprzeczywko pozwanemv

Gdy powodna strona zalnye szye
na pozwanego pazalobye rzecze
yesly thego przecz badzye cheza tego do
wyescz yako prawo skaze zadnego pra
wa nyeopusczayacz a sthrona pozwana
prostho by przala thedy powod blyszy
yesth dowodzyecz alye yesly thezrze

Strona pozwana chcza tego odbycz zadnego
prawa nyeopusczayacz yako prawo skaze
thedy strona pozwana badzye blyzsza od
bycz krom czlonkow popysanych wsta
kuczye wktorych powodowy dano yest
dowodzenye

O zdawanyv powodv

O roczech zdawayaczych groczkych
abo zyemskych aze na konyczv po
wodowye maya bycz zdawany a yesly
pozwany pyrwey by zdal ysczа przed
them nysly prawo dopusczy ynsze po
wody zdawacz powodowy zkanemu
nyebadzye skodzycz zdanye

O nyedopuszczenyn wyazanya wlm yn y karczma

W karczma y wmlyn zadny nye
ma dacz wyazanya wymuyacz
yzby ynszey dzyerzawy nyemyal tedy
moze dacz wyazanye wkarczma y
thez wmlyn

Nyemocza prostha rok nyemoze bicz odlozony gdy szye zapysze

Yesly szye kto komv zapysze kto
za kolwye rzecz ysczycz a zapy
se szye rokv nyeodkladacz thaky nye
moze prostha nyemocza rokv odlozycz
yedno prawdzywa nyemocza zakthora

ma przyszyagacz podlug statutu yze
nyemoczen byl

O Mynczye nyepyeczathowaney

Prosta mynytha nyemoze nyecz do
wyeszcz yedno thelko kysthmy abo
mynyta pod pyeczaczya ab xyagamy
przed prawem

O nyesprawnem przypozwanyy ky doszyecz vczynyenyy

Przypozwany na doszycz vczynye:
nye nyema szobye nyecz bracz na
pomocz naprzeczywko powodowy wy
yawszy yzby zdanye bylo nyesprawye
dlywe wprzeczysky abo yesly ymya yne
bylo pyssane wpozwye nyzly wprzypowie
sczyenyy a yesly przypowyesczenye ste
go bylo by zle tho yesth zobyczayow wy
szey wypyszanych thedy powod thraczy
tho oczo pozwal

Kdy pozywava nyeosadle

Teszly nyeoszyadly ynaczey golota
nyekomy by wynyen byl wczym
ma odpowyedacz wszadzye kazdemy
wgroczkyem o kazda rzecz Ithez yesly
kto wnyektorey rzeczy swey czlowyeka

nyeoszyadlego bycz wynnego zapowye
y oszyadlego tha zapowyedz vczynycz
ma sluzebnykyem przysedszy tedy on
oszyadly badzye powynyen wgyednym
tegodnyv golotha przed starosta posta
wycz ktory nyeoszyadly postawyony
przed starosta zakoynnye ma dacz abo
postawycz yze sthanye prawv ¶ Yeszly
then oszyadly onego nyeoszyadlego nye
postawy tedy sam oszyadly baudzye od
powyedal powodowy o rzecz o ktora go
lotha yesth obwynyon ¶ Yesly czlowyek
nyeoszyadly nyemogl by bycz zapowye
dzyan na zadnem myesczy tedy wkto
rey parrochyey nyegdy byl oszyadly wo
ney naprzeczyw yemv maya bycz poz
wy kladzyone a tamo woznv badzye
wolal Yze naprzeczywko takyemv a
k nyeoszyadlego pozwy klada ktore
kladzyenye takych pozwow wparochy
ach dzyedzyczowy ymyenya onego gdzie
yest parrochia nyema nycz zaskadzacz
O powodzye pozywayaczym ¶
nyepatrzaczego vstawiczinye prava
Pozwawszy ktho nyekogo yesly

go zda yeden raz a da lvey by nyez nye
styvnyl aze do rokv y do szeszczy nyedziel
Tthez yesly by kto kogo pozwawszy na ro
kv nyez by nyepodzywalal naprzeczywko
stronye ~~pozwanney~~ a yesly by tez strona
pozwana nyez nyeczyunyla, tako yze rok
przepelznye Jesly by powod wyyszczyv
tego rokv yednego y szesczy nyedzyel na
rok przepelznyony nyez nyeyezyuny tedy
gdy przeznynye ton czasz powod vpuscza
ono oczo pozywal wymuyacz yzby san
dy znyeyakyey potrzebyznu byly zawye
szonv tedy pozwowy powodnenny prze
dluzenye dluszego czaszv nyez nyebadzie
skodzyez

Pozew wnyeszyony na pozew

Teszly kto by wnyosl pozew na pozew
o yedna rzecz tedy przepadszy wy
na trzech grzywyen sadowy y thylye
stronye pozew yeden ma skazyez y
znyscziez

Wyrzeczenye z wlasznego powyatv

Teszly kto szye odrzecze zyemye
y wlasznego powyatv ma odpo
wyadacz gdzye szye wyrzekayacz zapy
sal A gdy na takyem przysadza prze
zyskanye rzeczy then ktory prawo

przewyodl, poyadzye do starosty onego pod ktorem myeska sparthy prawem Rathem on starosta ma vczynycz wypelnyenye onych przezyskow wynyszem powyaczye prawem oszyaglych

O roky lyczowanem

Rok lyczowany wgyedunym tego dnyv ma bycz dan Tako gdy rzeczi ktore zapowyedza sluzebnykyem tedy yesly nyewroczy [illegible] ktorego bywa zapowyedz vstawya rok woznyv onemv v ktorego szye stala zapowyedz stanacz przed starostha wgyedunym tegodnyv

O wyelye zyemyanov ma bycz slvzebnykyem kv szwyadeczthwv

Gdy powod nyektory szwyadczy nyeczo sluzebnykyem tedy ten powod ma myecz dwv slyachczyczv sluzebnykyem alie gdi wozny spozwem yedzye tedy doszycz myecz yednego zyemyanyna

O lyasze

Teszly kto kogo nagarnye wzwadzie za lasska o straczenye y o zysk lybo trzech grzywyen lubo sescz skoth badzie zalovat na lasska tedy popvdzony na las

Ska badzye myal na rozmyslyenye wy
byeracz aby wzyal laſſka albo za trzy
grzywny albo za ſzeſcz skoth

Bydla s skody zayathe

Jeſly kto komu bydla zeſkody zay
mye a nyechczyal by go wypuſz
czy na rakoyemſtwo gdy by byl vpo
mynan przez ſlyachtya y ſluzebnika
o takye nyedanye ma bycz pozwan do
prawa grodzkyego a przepadſzy wyna
trzech grzywyen ma dacz bydlo nara
koyemſtwo gdy pyrwey badzye wine
dzono yze onego nyechczyal dacz na
rakoyemſtwo bywa to thedy przetho
aby bydla nyekazyly ſye dlya dlv
gyego trzymanya ſly tez them dowo
dem yze prawem zyemſkyem nye
mogloby rychlo dodz przywroczenye
bydlyaczya onego zayathego ſtza wy
na ona ſand grodzky badzye ſadzyl
Alye za skoda vdzyelana ſandzya
grody strony do prawa zyemſkyego
odeslye O Bydlyaczyv do krolyews
kyev obory danem gdi go nye wyracza

Yesly by kto bydlya czudze wskodzie zayal albo prostho chowal do trzeczyego dnya ma ye dacz do kro lyewskyey obory gdzye yeszly badzye pan bydlyaczya dadza yemu nazakoy yenstthwo A o szkoda strony maya bycz odeslane do sandv zyemye A ye sly pan onego bydlyaczya nyebudzie tedy gdy bydlya bylo by dano do obo ry krolyewszkyey tedy then ktory cho wa zayathe bydlya badzye zaczyl kto re zakoyyenystwo gdy vczyny ma bicz yemv zaszya dano wzakoyenyszthvie chowacz do dw nyedzyel ktore gdy wynyda zaszya bydlya ma offyero wacz wo oborze alyepak Burgrabya obo zy wroczy mv bydlya wzakoyenystvie przez drugye dwye nyedzyely A moze tho bycz do drugych thrzech dwv nye dzyel tho yesth za trzeczy raz zaczyicz A zakazdy raz zayimcza bydlyaczya da Burgrabyemv wyardvnek prawa krolyewszkyego wostatnych dwv nye dzyel zawytych chowayaczemu wza

koyemstwye Jesly pan bydlyacztwa przi
dzye ma yemv bycz dano bydlya wra
koyemstwye A o skoda strony maya
bycz odeslane do prawa zyemskyego Je
sly pan bydlyacztwa nyeprzydzye tedy
zarunsza albo chowavaczy bydlya offia
rowawszy bydlya burgrabyemv wobo
rze badzye myal polowycza bydlyaczia
yako prawem zyskana a polowycza
ma ydz na komora krolyewska A gdy
rozdzyal ten bywa myedzy strona kro
lyewszkya y strona chowavacza zacho
waczcza y za skoda v za ony trzy miar
dvnky za prawo krolyewskye wobo
rze dane ma doszycz myecz wpolowy
czv bydlyacztwa albo bydla

O nyedanyv bydlyaczva do obo
ry krolyewszkyey

Jeszly by kto bydlya czyye myal
ktorem kolwye obyczayem a o
nego by nyedal do obory krolyewz
kyey do trzeczyego dnya Tedy yesly
vnyego badzye zastane przez slugeb
nyka y dw zyemyanynow pozwa

ny na grodzye ma odpowyedacz fma r
wroczycz bydlo zwyna trzech grzywyen
alye sandzya grodv oskoda stron nye
badzye sandzyl alye odeslye do sandv
zyemye

O zapowyedanyn pyenyadzv

Czlowyekowy oszyadlemv nyema
ya bycz pyenyadze zapowyedane
wymvyacz yzby dzyerzawa mnyeysza
myal nyzly ono czso go pozywaya te
dy pyenyadze badzye raczyl zapowye
dzy to yest yze stanye prawv y sadowy

O pozyczanych pyenyadzoch

Jesthly by kto komv pyenyadzy
pozyczyl a zapysv by nyemyal
a pozwal by pozyczayaczego tedy pozva
ny vdzyelawszy przysyaga badzye od
dlugv wyzwolyon

O szwyadecztwye sluzebnyka zy
nszey zyemye do drugyey

Jeszly komv trzeba sluzebnyka
wyescz zyney zyemye do drugey
a nyemogl by sluzebnyka wywyescz
thedy go ma prowadzycz do sandv grodz
kyego onego powyatv gdzye yesth sluze

clxxii

bnyk a thamo then slugebnyk ma v
czynycz wyznanye a on komu ma z
bycz wyznanye lysty ma wzyacz od
sadv onego gdzye bywa wyznanye
do onego sandv do ktorego malbycz
wyedzyon sandzya ktore lysty maya
bycz pod pyeczaczyv sadv onego albo
starosty gdzye wyznal a potem tha
kyem lystom ma bycz wyerzono ya
ko by sam wozuy stal y wyznawal

O skladanyv nyterczyz pozwow

Gdy by kto byl pozwany do kto
rego kolwye prawa a sthrona
chcze wydzyecz yesly szye zgadzaya
ynterczyzy tedy pozwy maya bycz
slozone A yesly sa ych nyterczyzy sgo
dne godny yesth pozew a yesly nyter
czyzy nyesa sgodne tedy powod vpu
szcza swa rzecz stand yze bywa dom
nyemanye falszywoscz popelnyona

O nyepysanyv przypowyesczenia

W wprzypowyesczenyv nyeodpo
wyadayaczy sadovnye doscz
dzyalayaczy pysarz zwykl y ma bycz
pysano

O proszenyv pospolu zdanwa y vyny
Gdy kto zada y odbyczya y vynyo
zly pozew nyeodbyczye any oboye
dwoye ale telko vyna ma bycz skazana
O wyazanyv ktoremv : | prosacze
wzapysye dluznyk odrzekl zvyna
Gdy by kto byl pozvan o ktora
rzecz o ktora sye nyezapysal a
on pozvany nyechczacz sye dopusczycz
skodowacz dawa przysadzy dawa vya
zanye tedy wyazanye ma bycz przy
yate przez po pozywayaczego Alye ye
sly kto bywa pozywan o rzecz abo o
dlug zapyssany tako yze zapysz byl
vdzyelal yze myal zaplaczycz nyeda
vayacz wyazanya alye pyrwszy dlug
myal placzycz yako szye zapyszal / ta
ky yesly badzye pozwan na rokv nye
dosycz vdzyelawszy yeslyby powodowy
wyazanye chczyal dacz ktoremv dane
mv wyazanyv pozwany wswym za
pysye wyrzekl ma bycz skazano Jze
pozwany nyeynaczey yedno stroyaka
wyna trzech grzywyen wyazanye da
wrzeczy dluzney aze do doszycz vczynie

nya Iza przednya rzecz y zavyny kto
ze wyazany powod ma wzyacz stroya
ka wyna trzech grzywyen

Odlozenye rzeczy dlya roku wyatz[szego]

Gdy kto odklada rok dlya Issego
wyatzsego rzekacz yze wpravye
ymszem o wyatzsze ma sprawa ma
bycz odlozenye dano dlya wyatzszey spra
wy a wszakoz gdy Rok przydzye tten
czo rok odkladal ma dowyescz lysthmy
swyadomemy sadowuemy yze o wyatz
sze by myal tedy sprawa ktorych lys
thow yesly nyebadzye myal straczy rzecz
o ktora poswany rok dlya wyatzszego
odkladal

O nyesprawyedlywem zdanyv

Gdy kto kogo nyesprawnye zda the
dy zdany zapawye zdanye wxyą
gach a yeslyby pozwal o nyesprawyed
lywe zdanye tedy on ktory thak zdal
ma przepascz vyna trzech grzyvyen a
zdanye zxyag wypyszacz ktorye yeszly
zdany nyezapovye zdanya thedy on kto
ry zdal moze wypyszacz bez wyny etc

Cl.ta vstaw zyemye Cra
cowskyey przez oswyeczone
go Alexandra Crolya danich
ytez potzwyerdzonych etc

III

IV

V

